

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Filozofická fakulta
Ústav archivnictví a pomocných věd historických

Jiří Cukr

**POHLED NA UDÁLOSTI LET 1900–1950
V MĚSTYSI LEDENICE NA ZÁKLADĚ KOMPARACE
ZÁPISŮ V OBECNÍCH, FARNÍCH A ŠKOLNÍCH
KRONIKÁCH**

Diplomová práce

2010
České Budějovice

vedoucí práce:
doc. PhDr. Marie Ryantová, CSc.

ANOTACE

CUKR, Jiří, *Pohled na události let 1900–1950 v městysi Ledenice na základě komparace zápisů v obecních, farních a školních kronikách*, diplomová práce, Filozofická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, Ústav archivnictví a pomocných věd historických, 2010, 104 stran + 54 stran příloh.

Předkládaná diplomová práce srovnává zápisy v obecních, farních a školních kronikách v městysi Ledenice na Českobudějovicku. Je rozdělena na čtyři základní kapitoly, součástí je rozsáhlý seznam literatury a pramenů a také bohaté přílohy. První kapitola je zaměřena na stručné dějiny městyse, farnosti a školství v Ledenicích, druhá se věnuje vývoji českého kronikářství od středověku do dneška (včetně podrobného líčení dějin obecního, farního a školního kronikářství). Ve třetí kapitole se důkladněji zabýváme vývojem kronikářství v Ledenicích, nechybí popis jednotlivých knih, analýza zápisů a stručné biogramy všech kronikářů. Čtvrtá stěžejní kapitola se snaží zprostředkovat komparaci kronikářských záznamů na vybraném období let 1900–1950, přiblížit společná témata a také specifika jednotlivých kronik a kronikářů. Součástí poslední kapitoly jsou krátká shrnutí, výsledek celého výzkumu je uveden v závěru.

ANNOTATION

CUKR, Jiří, *The view of events 1900–1950 in Ledenice town on the basis of comparing of the records in local, parish and school chronicles*, Diploma work, Faculty of Philosophy, University of South Bohemia, Institute of Archival Science and Auxiliary Sciences of History, 2010, 104 pages + 54 pages in supplements.

The Diploma work compares the records in local, parish and school chronicles in Ledenice, a small town near České Budějovice. The work is split up to four basic chapters. It contains an extensive list of the literature and sources as well as the abundant supplements. The first chapter is about concise history of town, parish and school in Ledenice, the second chapter is about the development of Czech chronicle writing from the Middle Ages till present (inclusive of the history of local, parish and school chronicle writing). The third chapter includes development of chronicle writing in Ledenice, in this chapter we don't miss description of the particular books, analysis of the records and brief biography of all chroniclers. The last pivotal chapter compares chronicle-records in the chosen period 1900–1950, puts near common topics as well as the specialities of particular chronicles and chroniclers. Short summaries are in this fourth chapter, the result from all the research is in the ending.

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval zcela samostatně, veden svým nejlepším svědomím za použití uvedených pramenů a literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Ledenicích 22. dubna 2010

.....

Na tomto místě bych chtěl s radostí poděkovat všem, kteří mi byli během psaní této diplomové práce jakkoli nápomocní. Jde především o zaměstnance Úřadu městyse Ledenice, Farního úřadu Ledenice a Základní školy, základní umělecké školy a mateřské školy Ledenice, tedy úřadů, z jejichž provenience pocházejí studované kroniky. Dále o zaměstnance Státního okresního archivu České Budějovice, Státní vědecké knihovny tamtéž a Biskupství českobudějovického. Nesmím zapomenout ani na potomky a příbuzné bývalých ledenických kronikářů, svou rodinu a v neposlední řadě samozřejmě také na vedoucí své diplomové práce doc. PhDr. Marii Ryantovou, CSc. Za spolupráci, podporu, ochotu, trpělivost a pochopení všem srdečně děkuji!

OBSAH

ÚVOD	8
------------	---

1. STRUČNÝ PŘEHLED HISTORIE MĚSTYSE LEDENIC

1.1 Dějiny obce a správy obce	16
1.2 Dějiny školy a školství	17
1.3 Dějiny fary a farnosti	18

2. VÝVOJ ČESKÉHO KRONIKÁŘSTVÍ

2.1 Od středověku do 19. století	20
2.2 Obecní kronikářství	23
2.3 Farní kronikářství	27
2.4 Školní kronikářství	30

3. KRONIKÁŘSTVÍ V LEDENICÍCH

3.1 Obecní kronikářství	34
3.1.1 Popis obecních kronik	38
3.1.2 Analýza zápisů	41
3.1.3 Kronikáři	44
3.2 Farní kronikářství	48
3.2.1 Popis farních kronik	49
3.2.2 Analýza zápisů	51
3.2.3 Kronikáři	55
3.3 Školní kronikářství	59
3.3.1 Popis školních kronik	60
3.3.2 Analýza zápisů	62
3.3.3 Kronikáři	63

4. OBDOBÍ LET 1900–1950 V LEDENICKÝCH KRONIKÁCH

4.1 Reflexe období 1900–1914	66
4.1.1 Obecní kronika	66
4.1.2 Farní kronika	67
4.1.3 Školní kronika	67
4.1.4 Shrnutí	68
4.2. Reflexe období 1914–1918	69
4.2.1 Obecní kronika	69
4.2.2 Farní kronika	69
4.2.3 Školní kronika	70
4.2.4 Shrnutí	70
4.3 Reflexe období 1919–1938	71
4.3.1 Obecní kronika	71
4.3.2 Farní kronika	73
4.3.3 Školní kronika	74
4.3.4 Shrnutí	75
4.4 Reflexe období 1939–1945	77
4.4.1 Obecní kronika	77
4.4.2 Farní kronika	78
4.4.3 Školní kronika	79
4.4.4 Shrnutí	79
4.5 Reflexe období 1946–1950	80
4.5.1 Obecní kronika	80
4.5.2 Farní kronika	81
4.5.3 Školní kronika	81
4.5.4 Shrnutí	82
ZÁVĚR	84
SEZNAM ZKRATEK	88
POUŽITÉ PRAMENY A LITERATURA	91
PŘÍLOHY	103

ÚVOD

Historie českého kronikářství má dávnou tradici, jež se zrodila ve středověkém období a byla v prvopočátcích jistě ovlivněna církevním prostředím raně středověké Evropy. Popularita některých starých kronik sepsaných v průběhu 12.–16. století se udržovala dlouhá staletí a v podstatě trvá dodnes (Kosmova, Zbraslavská). K těmto kronikám, počítaným k pramenům narativní povahy, se od raného novověku přidávají další typy knih kronikářského, resp. pamětního charakteru (jisté typy městských knih, deníky, štambuchy, autobiografie šlechticů apod.). Postupně se snahy o zachycení aktuálního dění dostávají i na český venkov, kde v 18. a 19. století vznikají četné rodinné kroniky nebo paměti tzv. lidových písmáků, dále registrujeme rozvoj pamětních knih škol, far, obcí, spolků, podniků apod. Knihy s pamětními zápisy, které se objevovaly od 16. století, přetrvávají v rozmanitých podobách v podstatě dodnes (deníky, životopisy, autobiografie, rodinné kroniky).

V posledních letech se výrazně zvyšuje zájem o novověké kroniky a tzv. ego-dokumenty vůbec, na které je nahlíženo ze dvou rozdílných směrů. Jeden se soustředí na výzkum vlastní výpovědní hodnoty zápisů jednotlivých knih, druhý na osobu pisatele a jeho obzor (horizont).¹ Největší prostor je věnován pamětním spisům lidové provenience, které tvořily venkovští kronikáři a písmáci samovolně podle svých možností a schopností.

Rychle postupuje bádání o kronikách, jejichž vedení bylo přikázáno ex offio a měly přesně stanoveny, co se do nich smí napsat a co je zapovězeno. Nejsou to pouze obecní kroniky, které se těší této oblibě a kde poznání historického vývoje postoupilo nejdále, ale intenzivně stoupá rovněž využívání kronik školních a farních, a to odbornou i laickou veřejností. U nich je neoddiskutovatelný přínos v množství a rozmanitosti zapsaných skutečností, pro což jsou nejčastěji využívány, naopak horizont jejich autorů zůstává prozatím zcela stranou výzkumu. Snad je to způsobeno relativním mládím materiálu, jeho těžší dostupností nebo právě kontrolou vyšších orgánů, které omezovaly (otázkou je, do jaké míry?) kronikáře v jejich vlastním tvůrčím rozletu, každopádně v budoucnu by historie, etnografie či sociologie měla zaměřit svůj výzkum i tímto směrem.

O obecních kronikách a obecním kronikářství toho již bylo od roku 1920, kdy vyšel moderní zákon o jejich povinném vedení, napsáno mnoho. Bez ohledu na aktuální dobovou

¹ MLYNAŘÍKOVÁ, Barbora, *Geografický horizont prostého člověka v Čechách v letech 1740–1830*, Praha 2001.

situaci bylo vždy podrobně kronikářům vysvětlováno pomocí kurzů a metodických příruček, jak správně kroniku vést.² Po jistém ochladnutí zájmu na počátku devadesátých let 20. století (snad vinou předchozího zpolitizování kronikářské práce) se obecním kronikám s rozvojem místní kultury a historické tradice znovu dostává od přelomu tisíciletí pochopení a jejich vlastnictví je pro obce záležitostí prestiže a hrdosti.

Podmínky pro práci obecního kronikáře se značně vylepšují, vrací se po revoluci zpřetrhané vztahy kronikářů s muzei (příp. archivy), konají se kvalitní přednášky a osvětové kurzy, vznikají nové metodické návody,³ existují internetové stránky a zpravodaj pro kronikáře,⁴ v roce 2009 bylo založeno Sdružení kronikářů Čech, Moravy a Slezska.⁵ K propagaci kronik přispívá jejich digitalizování a dostupnost na internetových stránkách příslušných oblastních archivů či obcí (u obcí příp. i jejich doslovné přepisy).

Bohužel vedle drobných pasáží v metodických příručkách neexistuje dosud moderní pojednání o komplexním vývoji obecního kronikářství v České republice. Zásluhou archivářů vznikají detailní soupisy obecních kronik publikované v regionálních historických periodikách. Ne každý region ovšem má takovýto soupis zpracován, nejdále jsou střední a severovýchodní Čechy. Většinou se jedná o vyčerpávající seznamy všech typů kronik (nejen obecních), opatrovaných v příslušných okresních archivech, doplněné stručnou historií těchto kronik a různě dokonalými poznámkami k jednotlivým svazkům (časový rozsah, popis zápisů a jejich zvláštnosti, vložené fotografie, výčet kronikářů se životopisnými daty apod.).⁶

² Z období let 1920–1948 např.: BENEŠ, František, *Jak vésti pamětní knihu obce*, Praha 1948; ČERNÝ, Václav, *Kronikář*, Praha 1936; HOSÁK, Ladislav, *Rukověť obecního kronikáře*, Brno 1927; JANSKÝ, Emanuel, *Pamětní knihy našeho venkova s jmenným a věcným ukazatelem*, Praha 1947; KAZIMOUR, Josef, *Návod na vedení pamětních knih*, Praha 1921; MARKUS, Antonín, *Pamětní kniha obecní*, Praha 1922; ŠECKA, Rudolf, *O kronikách obecních*, Pošumaví. Věstník Národní jednoty pošumavské, č. 8, 19. 4. 1913, s. 73–74, č. 9, 3. 5. 1913, s. 82–83, č. 10, 17. 5. 1913, s. 92–94; ŠKORPIL, Emanuel, *Obecní kronika. Podrobný návod, jak založiti a vésti pamětní knihy obecní*, Vysoké Mýto 1929. Pro období let 1948–1989 např.: MARCINKOVÁ, Anna, *Obecné kroniky*, Osvětový ústav 1956; *Příručka kronikáře. Prozatímní pokyny pro vedení obecních kronik*, Ministerstvo informací a osvěty 1951; *Příručka pro kronikáře*, Praha 1956; PUBAL, Václav, *Kroniky a kronikáři*, Praha 1976¹ a 1985²; ROBEK, Antonín – PUBAL, Václav, *Píšeme kroniku*, Praha 1963.

³ BARTOŇ, Jiří, *O kronikách obcí*, Praha 2005¹ a 2007²; CIRONIS, Peter, *Kroniky a kronikáři*, Rokycany 2002; FUKSOVÁ, Jana, *Stručné pokyny pro psaní kroniky*, Západní Morava 8, 2004, s. 202–205; HROMÁDKA, Tomáš, *Kroniky*, Praha 2006; KOUBA, Jaromír, *Na pomoc začínajícím kronikářům*, Praha 1996; SAMČÍK, Peter, *Obecní kronika*, Veřejná správa 31, 2005 (příloha); ŠOTNAROVÁ, Lidmila – KAŠUBOVÁ, Marie – GOŠOVÁ, Růžena, *Jak vést kroniku obcí a měst*, Brno 2006.

⁴ Zejména na adrese: <http://kronika.sf.cz/>. O web se stará kronikář pražské čtvrti Velká Chuchle Mgr. Tomáš Hromádka, který také vydává jednou za rok tištěný Zpravodaj pro kronikáře a vlastivědné pracovnický.

⁵ Profesionální organizace kronikářů vznikla v květnu 2009 a dne 27. listopadu 2009 byla zaregistrována na Ministerstvu vnitra ČR. Funguje pod patronací firmy SEKURKON Praha (<http://www.sekurkon.cz/>), která se zaměřuje na pořádání různých odborných seminářů, kurzů a konferencí.

⁶ BAŠTECKÁ, Lydia – LOKVENCOVÁ, Šárka, *Soupis obecních kronik z okresu Náchod*, Stopami dějin Náchodska 7, 2001, s. 249–301; BUBNOVÁ, Jaroslava, *Soupis kronik okresu Havlíčkův Brod*, Havlíčkův

Objevují se také knižní edice⁷ a studie založené na srovnání obecních (potažmo všech) kronik ve vícero místech určitého regionu⁸ a poměrně časté je využívání obecních kronik pro historickou práci (spíše jako doplňkový zdroj informací).

Pokud se někdo ve svých pracích zaobíral studiem farních nebo školních kronik, tak je v podstatě využil k mapování určité dějinné etapy v příslušné obci (válka)⁹ nebo dotčené organizace (farnost, škola).¹⁰ Zejména školní kroniky představují intenzivněji využívaný zdroj informací při psaní kvalifikačních prací vysokoškolských studentů.

Brod 1998; ČERNÍKOVÁ, Hana a kol., *Soupis kronik okresu Pardubice*, Pardubice 1998; DOKULILOVÁ, Karla – ŠTROBLÍK, Vladimír, *Soupis kronik města Zlína a připojených obcí*, Zlínsko 18, 2001, s. 133–160; DOKULILOVÁ, Karla – ŠTROBLÍK, Vladimír, *Soupis kronik zlínského okresu*, Zlínsko 19, 2002, s. 191–281; DRTINOVÁ, Svatava – GARKISCH, Miloš, *Kroniky a kronikářství v okrese Beroun*, Středočeský sborník historický (dále jen SSH) 20, 1994, s. 104–124 (I. část), SSH 21, 1995, s. 127–167 (soupis); CHOCHOLOUŠKOVÁ, Hana, *Soupis kronik libereckého okresu uložených ve Státním okresním archivu v Liberci*, Fontes Nissae – Prameny Nisy 5, 2004, s. 206–242; KAPAVÍKOVÁ, Marie – ROUČ, Jiří – ŠTROBLOVÁ, Helena – VLČKOVÁ, Marie, *Kroniky v okrese Kutná Hora*, SSH 13, 1978, s. 301–334; KOLEK, Roman, *Kroniky a kronikářství v okrese Praha–východ*, SSH 25, 1995, s. 127–150 (I. část), SSH 26–27, 2000–2001, s. 137–160 (soupis); KOUDELA, Miroslav, *Pamětní knihy měst a obcí ve fondech Státního okresního archivu v Olomouci*, Olomoucký archivní sborník 4, 2006, s. 23–33; KRABCOVÁ, Ivana – GREGOROVÁ, Helena – ŠMILAUEROVÁ, Eva, *Kroniky a kronikářství v okrese Praha–západ*, SSH 14, 1979, s. 237–278; KRAJNÍK, Stanislav – KROTILOVÁ, Jana – LANDOVÁ, Hana – SCHUBERTO VÁ, Věra, *Kroniky a kronikářství v okrese Kladno*, SSH 15, 1980, s. 249–317; KRŮTA, Václav, *Kroniky a kronikářství v okrese Rakovník*, SSH 16, 1981, s. 199–228, SSH 18, 1992, s. 79–99; MIŠKOVSKÁ, Zuzana, *Kroniky a kronikářství v okrese Kolín*, SSH 24, 1998, s. 107–141; PÁNEK, Jaroslav – PROCHÁZKOVÁ, Eva – VÁŇA, František, *Kroniky a kronikářství v okrese Benešov*, SSH 11, 1976, s. 211–259; PEČOVÁ, Alena, *Soupis kronik, fotokronik a pamětních knih uložených ve Státním okresním archivu v Jablonci nad Nisou*, Fontes Nissae – Prameny Nisy 5, 2004, s. 243–259; SOVADINA, Miloslav, *Obecní kroniky na okrese Česká Lípa do roku 1945*, Bezděz. Vlastivědný sborník z Českolipska (dále jen Bezděz) 8, 1999, s. 277–293; *Soupis kronik, pamětních knih a fotokronik uložených ve Státním okresním archivu Trutnov*, Ročenka Státního okresního archivu v Trutnově 1999, s. 21–46; ŠMILAUEROVÁ, Eva – TUZAR, Bohumil, *Kroniky a kronikářství na okrese Nymburk*, SSH 28–29, 2002–2003, s. 141–185;

⁷ CIRONIS, Peter (ed.), *Kronika obce Hradiště na Rokycansku 1834–1895*, Rokycany 1995; DEML, Jakub, *Kronika městečka Tasova. Faksimile tasovské kroniky psané v letech 1922–1929 Jakubem Demlem*, Brno 1991; KOTLÁROVÁ, Simona (ed.), *Obecní kronika Strakonice 1916–1946*, Strakonice 2005; ŠPAČEK, Jaroslav (ed.), *Kronika města Čelákovic I. 1857–1939*, Čelákovice 2006.

⁸ Např.: SMETANA, Jan, *Vyprávěcí prameny dějepisné vzniklé v Litoměřickém kraji do roku 1835*, Sborník archivních prací 22, 1972, s. 221–295; ŠKVÍROVÁ, Michaela, *Obecní kroniky a kronikáři ve vyškovském politickém okrese v letech 1920–1940*, in: Museum Vivum. Sborník Valašského muzea v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm, III. ročník – suplementum (sborník příspěvků z konference *Staré památky se zapisují...* konané ve dnech 3. a 4. října 2007 v Rožnově pod Radhoštěm), 2007 (dále jen Museum Vivum III., 2007), s. 147–153; VILÍM, Karel, *Kroniky a kronikáři na Teplickou v 16.–19. století*, in: Pátková, Hana (ed.), *Česká beseda o německých i českých kronikách, pamětech a dalších vyprávěcích pramenech* (příspěvky z konference pořádané 9. listopadu 201 v Ústí nad Labem), Dolní Břežany 2006 (dále jen Česká beseda, 2006), s. 141–155.

⁹ Např.: BLÜML, Josef, *Koloděje na Lužnici 1914–1918 ve světle školní kroniky*, in: Petráš, Jiří (ed.), *Regiony a první světová válka. Sborník příspěvků z vědecké konference konané v Jihočeském muzeu dne 12. listopadu 1999*, České Budějovice 2001, s. 5–10; PAZDERA, David – KODERA, Pavel, *Výběrová edice zápisů v pamětní knize farního úřadu Obrství za léta 1914–1918*, in: tamtéž, s. 36–46; ZDRÁHAL, Václav, *Školní kroniky z období první světové války jako pramen k poznání každodennosti na Prostějovsku*, in: Museum Vivum III., 2007, s. 201–212.

¹⁰ Např.: BENEDOVÁ, Jana, *Fara a kostel v Lišově v době „dlouhého“ 19. století*, diplomová práce, FF JČU v ČB, Historický ústav, 2009; MALÍKOVÁ, Markéta, *Borovanská farnost od počátku 20. století do roku 1953*, diplomová práce, TF JČU v ČB, Katedra církevních dějin a patristiky, 2009; MAŠEK, Josef, *Paměti o školách a učitelích na Prachaticku*, Prachatice 1968.

Většina těchto prací se však podrobně věnuje historickému přehledu českého školství, dějinám města, ve kterém daná škola stojí, dějinám oné školy a excerpce zápisů ze školní kroniky, nicméně k přímému vývoji školních kronik žádná nepřináší detailnější zprávy, a to ani v případě, že ústředním tématem studenta byly výhradně školní kroniky.¹¹

Obdobné je to také s využitím kronik farních, u nichž však pozorujeme větší snahy o bližší poznání jejich vedení a metodiky, včetně klasifikace jednotlivých typů farních pamětních knih.¹² Zvláště cenné a přínosné jsou ovšem soupisy školních a farních kronik v regionálních časopisech a sbornících. V jejich úvodních pasážích je totiž často autory zpracován podrobný vývoj farního nebo školního kronikářství v daném okrese včetně reflexe příslušných nařízení a krátkého zhodnocení dochovaných kronik.¹³

Předkládaná diplomová práce zaměřuje svou pozornost na obecní, farní a školní kroniky v městysi Ledenice na Českobudějovicku.¹⁴ Počáteční kapitoly jsou věnovány stručnému vylíčení dějin městyse a českého kronikářství od středověku do dneška. Následuje povšechný popis vývoje od 19. století, a to nejen kronikářství obecního, ale vcelku důkladně také farního a školního. Třetí kapitola se zabývá těmito třemi typy kronikářství na příkladu Ledenic, nechybí zde popis jednotlivých kronik, analýza jejich zápisů a stručné biogramy všech kronikářů. Další kapitola se snaží zprostředkovat srovnání zápisů v kronikách na vybraném rozmezí let 1900–1950, přiblížit společná témata

¹¹ Např.: CÍSAŘOVÁ, Lenka, *Školní kroniky českých menšinových škol na Liberecku*, bakalářská práce, FF MU Brno, Ústav evropské etnologie, 2009; CHYLÍK, Robert, *Obraz školního roku ve světle kronik českých měšťanských škol v letech 1918–1945 (na příkladu Českých Budějovic a Rudolfova)*, diplomová práce, FF JČU v ČB, Historický ústav, 2006; LOKŠOVÁ, Terezie, *Školní kroniky ve Frenštátu pod Radhoštěm jako pramen*, bakalářská práce, FF MU Brno, Ústav evropské etnologie, 2009; MACHOVÁ, Věra, *Školy ve Veselí nad Lužnicí v letech 1938–1945 (analýza školních kronik)*, diplomová práce, PF v ČB, 1966. Věra Machová dokonce tvrdí: „Je jisté, že pro sestavování kronik nebyly vydány žádné jednotné směrnice,“ což je vzhledem k celkovému tématu práce hodně zarážející. Blíže k metodologii vedení školních kronik příslušné úvody k soupisům kronik v okresech, srov. pozn. 6.

¹² Např.: KOTERZYNOVÁ, Kateřina, *Lišovská pamětní kniha (I. část 1677–1739)*, bakalářská práce, FF JČU v ČB, ÚA a PVH, 2009; MRŇA, Jaroslav, *Protocollum domesticum farnosti velkomeziříčské (1816–1938)*, bakalářská práce, FF JČU v ČB, ÚA a PVH, 2009; KROTILOVÁ, Jana, *Farní kroniky jako historický pramen (Slánsko)*, Slánský obzor 14, 2007, s. 17–26; OPPELTOVÁ, Jana – SLAVÍKOVÁ, Věra, *Poklady farních archivů – 2. Pamětní knihy farností*, Informace královéhradecké diecéze, ročník 18, č. 2, 2008 (<http://ikd.diecezehk.cz/index.php?ac=108> – staženo 16. března 2010); WAGNEROVÁ, Miluše, *Farní kronika Olešnice (1787–1887)*, bakalářská práce, FF JČU v ČB, ÚA a PVH, 2008. Blíže k metodologii vedení farních kronik příslušné úvody k soupisům kronik v okresech, srov. pozn. 6.

¹³ Vedle prací uvedených v pozn. 6 jsou to dále tyto práce: JAROLÍMKOVÁ, Jaroslava – SOVADINA, Miloslav, *Farní kroniky na okrese Česká Lípa*, Bezděz 14, 2005, s. 241–263; JAROLÍMKOVÁ, J. – SOVADINA, M., *Školní kroniky na okrese Česká Lípa*, Bezděz 12, 2003, s. 367–389; KŘÍŽANOVÁ, Jarmila, *Soupis školních kronik olomouckého okresu uložených ve Státním okresním archivu v Olomouci k 31. prosinci 2002*, Olomoucký archivní sborník 1, 2003, s. 11–35.

¹⁴ Obecnímu kronikářství v Ledenicích se dosud věnoval pouze autor diplomové práce: CUKR, Jiří, *120 let obecního kronikářství v Ledenicích*, Výběr, Časopis pro historii a vlastivědu jižních Čech (dále jen Výběr), roč. 43, č. 1, 2006, s. 59–63; CUKR, J., *Ledenické obecní kronice je 120 let*, Ledenický zpravodaj, srpen 2005, s. 5; CUKR, J., *Vývoj obecního kronikářství v Ledenicích*, bakalářská práce, FF JČU v ČB, ÚA a PVH, 2008. Školní a farní kroniky zůstávaly zatím mimo badatelský zájem.

a naopak specifika jednotlivých knih a zapisovatelů, příp. ukázat, jak se mohl změnit styl jednoho kronikáře v průběhu let.

Vymezení záběru na první polovinu 20. století bylo zvoleno především ze dvou důvodů. Rozhodující roli sehrálo dochování sledovaných kronik, resp. množství potřebných zápisů v nich. Dalším faktorem, tentokrát „vnějším,“ se staly živelné dějinné události, které s sebou vytčená léta přinesla a u kterých lze předpokládat, že byly náležitě reflektovány pisateli v obecní, farní i školní kronice (světové války, vznik ČSR). Právě proto je čtvrtá kapitola, jež podrobněji rozebírá analyticko-komparačně zprávy ve všech kronikách, rozdělena na pět okruhů, kdy jejich počátek a konec tvoří vždy nějaký významný předěl či zvrat v českých dějinách. Pouze roky 1900 a 1950 jsou zvoleny jaksí demonstrativně, aby se dal přiblížit kontinuální vývoj z dobíhajícího „rakouského“ 19. století a na druhé straně nastínit vývoj kronikářství v nastupující „komunistické“ druhé polovině 20. století.

Revoluční události, kterými jsou ohraničeny jednotlivé časové úseky, se staly vždy v průběhu roku. V kronikách jsou proto většinou evokovány do plynoucího roku neočekávaně a s patřičným komentářem. Členění kapitol tudíž nemůže začínat přesně v lednu a končit v prosinci uváděných let. Bylo zvoleno rozdělení podle logických hledisek s přihlédnutím ke změnám názvů státního útvaru takto: 1. období 1900–1914 (Rakousko-Uhersko), 2. období 1914–1918 (atentát na arcivévodu, první světová válka, vznik ČSR), 3. období 1919–1938 (první republika, vznik druhé republiky), 4. období 1939–1945 (okupace, Protektorát, druhá světová válka, osvobození), 5. období 1946–1950 (třetí republika, nástup komunistů, lidově demokratická republika).

Nedílným komponentem diplomové práce jsou obsáhlé přílohy, které názorně dokreslují sledovanou problematiku. Jejich součástí je také edice vybraných společných témat ve všech třech typech ledenických kronik, nechybí přepisy legislativních norem pro vedení kronik a množství dokumentačních fotografií (kroniky, zápisy, kronikáři apod.).

Pro upřesnění a správné pochopení sledované problematiky je potřeba vysvětlit základní termíny z oblasti kronikářství a historiografie, které se často používají, aniž by se striktně rozlišovaly mezi nimi existující rozdíly. Nechceme a vzhledem k tématu práce se tady ani nemůžeme pouštět do komparačních teorií a složitých terminologických rozborů středověkých, novověkých a moderních kronik. Důležité je však si uvědomit, že ačkoli definice obou typů kronik jsou si velice podobné, skutečná struktura, obsah i forma vlastních knih jsou nesrovnatelné.

Ústřední pojem *kronika* má podle českých slovníků tři různé významy: 1. zápis historických událostí v časovém sledu bez hlubšího sepětí nebo vědeckého pracování, 2. pravidelný chronologický zápis událostí, pamětní kniha s takovými zápisy, 3. z literárně-vědního pohledu románová skladba zabírající časově rozlehlé období. První definice se vztahuje na středověké kroniky, které mají málo společných jmenovatelů s kronikami novodobými (obecní, farní, školní), které jsou vymezeny v druhé definici. Není předmětem naší práce zaobírat se podrobněji středověkým dějepiscetvím, pouze se v dalším výkladu pokusíme nastínit rozdíly, které mezi oběma *kronikami* (středověkou a obecní) vyvstávají.

V souvislosti se středověkými kronikami snad ještě uveďme další druhy tehdejší historické literatury – *anály* a *legendy*. Zatímco legendy představují „*biografický náboženský román s historickým podkladem a motivy jsou obecným literárním zjevem křesťanského středověku*,“¹⁵ anály (též letopisy) jsou prosté záznamy o zajímavých či pamětihodných událostech, které jejich zapisovatel blíže nekomentuje a nevytváří z nich ucelený literární celek. Takové zprávy (zejména náboženské povahy) mohly být zapisovány také do církevních nekrologií nebo martyrologií.

Stejně tak období raného novověku, kdy se objevuje řada dalších pamětních spisů, přináší s sebou další možné názvy pro takto zaměřená díla (paměti, liber memorabilium). Tento vývoj pokračuje i v 18. a 19. století, kdy dochází k diferenciaci knih s pamětihodnými zápisy také na venkově. Vedle nejčastějších pojmů *paměti*, *kronika* a *zápisky*, nazval pisatel své sepisování také např. *pamětní kniha*, *knih pamětí*, *knížka poznamenání pamětihodných věcí* apod. Autory těchto děl lidové (venkovské) provenience jsme si zvykli nazývat lidovými písmáky či kronikáři. Tyto pojmy nelze ztotožňovat, neboť lidový písmák je každý literárně činný jedinec, který nemusí vždy psát vyloženě kroniku, resp. knihu s památečnými záznamy.¹⁶

Pro označení kronik, které na rozdíl od všech dosud popisovaných byly příslušné instituce povinny psát, musíme hned od začátku rozlišovat mezi obecním, farním a školním kronikářstvím. Obecní kroniky se zpočátku nazývaly *pamětními knihami*. V prvním nařízení z roku 1835 tomu odpovídaly německé termíny *Memorabiliebuch*, *Gedenkbuch*, *Zeitbuch* a *Chronik* (to samé platí pro kroniky farní). Také prvorepublikové zákonodárství kalkulovalo výhradně s pojmem *pamětní kniha* a pro kronikáře používalo označení

¹⁵ KUTNAR, František – MAREK, Jaroslav, *Přehledné dějiny českého a slovenského dějepiscetví. Od počátků národní kultury až do sklonku třicátých let 20. století*, Praha 2009³, s. 19–20.

¹⁶ Blíže k dichotomii těchto pojmů MLYNÁŘIKOVÁ, B., *Geografický horizont*, s. 41–45.

letopisec (od toho letopisecká komise). Až od poloviny 20. století registrujeme intenzivnější pronikání pojmu *kronika* a *kronikář*.

Školní kroniky jsou od samého počátku označovány pojmem *kronika* a označení *pamětní kniha* se u nich oficiálně neužívalo. Přesto záleželo na pisateli této knihy či lokálním vyjadřování, protože řada z nich je označena jako *pamětní kniha*. Potom platí to, co bylo řečeno u obecních kronik, že od poloviny 20. století převažuje výhradně označení *kronika*.

Pozoruhodná skutečnost, která není nikde dostatečně zmiňována a nebyla jí dosud věnována žádná pozornost (ani v dobových zákonech a nařízeních), je, že v oblastech s převahou německého obyvatelstva (v jižních Čechách oblasti Šumavy, Novohradských hor a Novobystřicka¹⁷) i po vzniku ČSR byly kroniky (obecní, farní i školní) z těchto krajů psány v německém jazyce. Dokonce vznikl metodický návod pro tyto obce, který na rozdíl od těch českých byl velice podrobný (188 stran).¹⁸ K označení kronik v německých oblastech se používaly nejčastěji termíny *Gedenkbuch* (pamětní kniha) nebo *Chronik* (kronika).

Důležité je rovněž zamyslet se nad používáním některých výše uvedených pojmů v praxi. Běžné se setkáváme s označení *obecní, farní, školní kronika*. Ovšem správně by se mělo používat *kronika obce, školy, fary (farnosti)*. Ukažme si malý příklad: obecní kroniku mohou mít nejen obce, ale také města a městyse, školní se zase nevztahuje jen na školy obecné (národní), měšťanské nebo po novu základní, ale také na různé odborné, střední, reálné, chlapecké, dívčí, hospodářské apod. Z toho je jasně patrné, že pojmy obecní, farní, školní kronika jsou nadřazeny pojmům *kronika obce, fary, školy*, a tudíž je s nimi možno pracovat pouze jako všeobecnými termíny pro označení většího množství dotčených kronik (např. soupis obecních kronik v okrese, více svazků obecní kroniky v jednom místě). Ještě více toto vysvětluje při aplikaci výše zmíněného na spolkové kroniky. Samotný pojem spolková kronika je hodně široký a sám o sobě nic neříkající, o jaký spolek se jedná. Při citaci konkrétní knihy je proto vždy třeba důsledně a přesně definovat název daného spolku (Kronika Divadelního spolku, Kronika Tělovýchovné jednoty Sokol). A tak by se mělo dít také u obcí, farností a škol (Kronika obce, Kronika farnosti, Kronika obecné školy).

¹⁷ Z větších míst, kde se kroniky vedly v němčině, jmenujme jako příklad z okresu Český Krumlov obce Benešov nad Černou, Český Krumlov, Dolní Dvořiště, Frymburk, Horní Planou, Chvalšiny, Kaplici, Malonty, Pohoří na Šumavě nebo Vyšší Brod, z okresu České Budějovice obce Horní Stropnice, Kondrač nebo Pěčín, z okresu Prachatice obce Knížecí Pláně nebo Strážný, z okresu Jindřichův Hradec obce Artolč nebo Novou Bystřici. Srov. digitalizované kroniky na <http://digi.ceskearchivy.cz/>.

¹⁸ BLAU, Josef, *Der Gemeindecronist und seine Aufgaben*, Prag 1931. K česko-německé problematice v souvislosti s kronikářstvem na příkladu Jihlavy SVĚRÁK, Vlastimil, *Problémy se založením kroniky v národnostně rozděleném městě*, in: Česká beseda, 2006, s. 131–138.

Nicméně vzhledem k obecnému zažití slovního spojení *obecní, farní, školní kronika* se i my přidržujeme tohoto ustáleného spojení v případech, kde to z logiky věci není na škodu, tzn. zejména tam, kde je jasně patrné, že se jedná o námi sledované kroniky z ledenického okruhu (do ledenické obecní kroniky zapisoval, farní kronika obsahuje, školní kronika se nepsala). V případě městysů, kterým Ledenice a řada dalších obcí je, tu stojíme před dalším faktickým rozporem, tentokrát z oblasti lingvistiky, a tím je nemožnost utvořit ze slova městys adjektivum (narozdíl od města – městská kronika). Proto jsou i kroniky městysů komplexně označovány jako obecní kroniky. Nabízí se zde možnost označení *obecní kronika městyse*, které je však již patvarem, vezmeme-li v potaz analogii ve spojení *školní kronika národní školy* nebo *farní kronika fary/farnosti*.

Ještě se zastavme u jednoho problému, který je důležitý si uvědomit, i když se jedná pouze o drobnost. Hovoříme o obecní, farní a školní kronice v jednotném čísle, avšak zpravidla jich ve skutečnosti existuje vícero svazků.

V celé diplomové práci používáme synonymně pojmy *kronika, pamětní kniha a pamětnice*, pro *kronikáře* pojmy *letopisec, pisatel, zapisovatel, autor, písař*, pro jednotlivé kroniky jednoho původce *svazky, díly, knihy*. Je třeba si také uvědomit, že psaní školní a farní kroniky plynulo z funkce řídicího učitele, resp. faráře jako jedna z jeho povinností, a proto je poněkud netradiční nazývat tyto pisatele *školními a farními kronikáři*. Naopak pojem *obecní kronikář* je vcelku používaný a správný, protože do této funkce je dotyčný jedinec jmenován a zastává ji ve svém volném čase jako další své poslání.

1.

STRUČNÝ PŘEHLED HISTORIE MĚSTYSE LEDENICE

1.1 DĚJINY OBCE A SPRÁVY OBCE

Ledenice byly založeny jako trhová osada v době vrcholné kolonizace v českých zemích v průběhu druhé poloviny 13. století. První doklady o pobytu lidí ve zdejší oblasti máme však doloženy již v 8. a 9. století, dokdy je datováno slovanské mohylové pohřebiště na Vápenickém kopci jeden kilometr jižně od Ledenic odborně prozkoumané a popsané v sedmdesátých letech 20. století.¹⁹

V písemných pramenech se Ledence zmiňují poprvé v roce 1278, kdy je vlastnili páni z Krumlova. Někdy na počátku 14. století se novými majiteli stala jiná větev Vítkovců – páni z treboňsko-landštejnské linie (Smil z Ledenic, Vítek z Landštejna, Vilém III. z Landštejna). O počátcích hradu, který stával na pahorku jihovýchodně od středu osady a zanikl v průběhu husitských válek, panují nejednotné názory. Jisté je, že se mu říkalo Landštejn a byla pod ním v roce 1378 založena obora na zvěř.²⁰

V roce 1398 povýšil Vilém III. z Landštejna Ledence na městečko, udělil jim znak (stříbrná pětistá růže v červeném poli) a nadal je důležitými výsadami. V letech 1408–1611 patřily Rožmberkům, poté Švamberkům (1611–1620), v letech 1621–1660 byly jako konfiskát přímým majetkem císaře a od roku 1660 až do ustanovení vlastní samosprávy v polovině 19. století náležely Schwarzenbergům (součást panství Třeboň).

V 16. století městečko tvořilo asi 40 usedlostí a od posledních Rožmberků získalo právo věrečné privilegium. Od roku 1706 se zdejší řemeslníci organizovali ve společném cechu. Z řemesel se ve větší míře rozvinulo především hrnčířství a truhlářství, poblíž

¹⁹ Historií městečka se podrobněji zabývali tito autoři KOBLASA, Pavel, *Ledenice 1900*, České Budějovice 2004; KOBLASA, Pavel – KOVÁŘ, Daniel, *Ledenice jak je neznáme*, České Budějovice 2001; KOVÁŘ, Daniel, *Českobudějovicko, II. Pravý břeh Vltavy*, České Budějovice 2008, s. 117–124 a 309–310; KRÍŽOVÁ, Jaroslava – CUKR, Jiří, *Ledenice včera a dnes*, Ledence 2006; VAŠEK, Václav, *Historie kraje lišovského*, Strakonice 1941, s. 32–38. Cenná jsou i rukopisná pojednání místních badatelů DIVIŠ, Jindřich, *Paměti městečka Ledenic*, Ledence 1970 (rukopis); SLÁDEK, Theodor, *Příspěvek k vlastivědnému vyučování týkající se obce Ledenic*, Ledence 1934 (rukopis). O Ledenicích najdeme zmínky ve všech oborových encyklopediích, památkových soupisech či příslušných vlastivědných příručkách. Řada článků byla otištěna v regionálních časopisech zejména zásluhou Jiřího Cukra, Pavla Koblasy a Daniela Kováře. Podrobná bibliografie je obsažena u KOVÁŘ, D., *Českobudějovicko, II.*, s. 309–310 (Ledence), a KOVÁŘ, D., *Českobudějovicko, I. Levý před Vltavy*, České Budějovice, s. 222–225 (souhrnné práce).

²⁰ Ještě v 18. století jsou Ledence jmenovány jako městečko „pod Landštejnem.“ Hrad zcela zanikl a dodnes na něj upomínají pouze místní názvy – část Hrad a rybníky Dolní a Horní Hradský. Podobně je to s oborou, jejíž součástí tyto rybníky byly, která se objevuje v názvu jiné místní části – „Na Oborách.“

městyse došlo k objevení křemeliny, která se zde těží od roku 1898 pro průmyslové účely. Období 19. a 20. století, které je charakteristické velkým počtem důležitých událostí, nelze vzhledem k tématu práce podrobněji popisovat.

Správu obce měl na starosti již ve středověku volený purkmistr a sbor konšelů. Jménem známe až Bartoloměje Máchu, který se připomíná k roku 1606. Prvním starostou po roce 1848 se stal v létě 1850 Josef Šimek. Okresním soudem spadaly Ledenice v letech 1850–1949 k Lišovu, poté k Trhovým Svinům (1949–1960) a Českým Budějovicím.

V současnosti zde žije 1854 obyvatel (v roce 1910 to bylo 1538 lidí). K Ledenicím, které v roce 2007 získaly zpět titul městyse, patří administrativně ještě obce Ohrazení, Ohrazeníčko, Růžov, Zaliny a Zborov (celkem 2326 osob). Úřad městyse Ledenice sídlí v historické budově radnice, která byla k tomuto účelu adaptována na konci 19. ze zrušeného obecního pivovaru.

1.2 DĚJINY FARY A FARNOSTI

Předpokládá se, že již v původní středověké osadě ve 13. století stávala malá gotická kaple, která byla okolo roku 1300 přeměněna na kostel. Ten se jako farní připomíná k roku 1359, kdy sem byl prezentován místo faráře Pavla Mikuláš z Tučap. Souvislou jmennou řadu farářů můžeme sestavit až od roku 1672, odkdy jsou také dochovány matriční knihy. Počínaje zářím roku 1995 není farnost obsazena stálým farářem, spravují ji administrátoři s titulem jáhna.²¹

Ledenická farnost byla součástí doudlebského děkanátu v bechyňském arcijáhenství. Od poloviny 17. století do roku 1785, kdy bylo v Českých Budějovicích zřízeno biskupství, náležela farnost do budějovického vikariátu, poté v letech 1786–1857 do vikariátu novohradského a následně třeboňského. K ledenické faře patřil také filiální kostel ve Štěpánovicích (do roku 1738). Koncem 18. století se farní obvod ustálil v dnešní podobě sestávající z obcí Ledenice, Ohrazení, Ohrazeníčko, Radostice, Růžov, Trocnov (do roku 1949 Záluží), Zaliny a Zborov.

Střediskem církevního života a dominantou Ledenic je kostel sv. Vavřince. V jádru se jedná o gotickou stavbu s přistavěnou barokní věží z roku 1782. Vnitřní vybavení pochází vesměs z 19. a 20. století. Hřbitov rozkládající se v jeho okolí zřejmě již ve

²¹ Nejnověji OURODOVÁ-HRONKOVÁ, Ludmila, *Kostel svatého Vavřince a kaple ve farnosti Ledenice*, České Budějovice 2008.

středověku, byl v roce 1991 až na několik málo náhrobků zlikvidován a plocha zplanýrována. Pod kostelem stojí jednopatrová budova fary z roku 1730, k níž přiléhají hospodářské objekty.

1.3 DĚJINY ŠKOLY A ŠKOLSTVÍ

Historie ledenického školství²² se začíná psát v roce 1684, kdy se z písemných pramenů dovídáme jméno prvního zdejšího učitele Bartoloměje Fitzla. Ten zde působil i jako varhaník, ale protože nedostával za práci v kostele odměny, rozhodl se na jaře roku 1685 Ledenice opustit. Snad již v této době tady stávala nějaká skromná, jistě dřevěná, školní budova. Učitel z přelomu 17. a 18. století vykonával i další práci v městečku, především vypomáhal zdejším farářům (jako varhaník, kostelník a zvoník, natahoval věžní hodiny, pomáhal s úřední agendou, vybíral desátky a také prováděl polní práce na farských pozemcích). Určité příjmy měl také ze školního, od obyvatel dostával povinně i různé naturální dávky (obilí, dřevo).

Bezpochyby nedobrý stavební stav školní budovy přiměl roku 1696 obecní představitele žádat patronátní úřad v Třeboni o stavbu nové. Nebylo jim vyhověno. Roku 1771 ledenickou školu navštěvovalo 264 dětí (ale skutečná návštěvnost byla několikrát nižší, asi třetinová), docházely sem nejen z Ledenic, ale i z Ohrazení, Ohrazeníčka (tehdy Českého a Německého Ohrazení), Radostic, Růžova, Srubce, Strážkovic, Zalin, Zborova a části Zvíkova (později byl vyčleněn Srubec, Strážkovice a Zvíkov, naopak roku 1852 bylo přiškoleno Záluží, dnešní Trocnov). Základními vyučovanými předměty bylo psaní, čtení, počítání, hudba a náboženství.

Nová budova pro školní potřeby se stavěla v letech 1789–1790. Měla dvě místnosti a byt pro učitele. Druhá třída se však zřizovala až v roce 1850 a sídlila v přízemí obecního pivovaru (druhá místnost ve škole sloužila pro chov drůbeže). Krátce na to, roku 1853, se přistoupilo ke zboření školy a k výstavbě zbrusu nové (293 dětí). V roce 1877 byla otevřena třetí třída, čtvrtá následovala v roce 1883. V roce 1884 se přemýšlelo o navýšení na sedm tříd (554 dětí), nedošlo k němu, nicméně počet žactva rychle stoupal. Vyučovat se muselo i v pronajatých místnostech na různých místech v městečku. Jistým ulehčením bylo otevření školy v blízkém Zborově (roku 1886, pro děti ze Zborova a Ohrazeníčka)

²² CUKR, J., *Budova školy slaví osmdesátiny*, Ledenický zpravodaj, červenec 2005, s. 6–7; DIVIŠ, J., *Paměti*, s. 73–77; KOBLASA, P. – KOVÁŘ, D., *Ledenice*, s. 14–15; SLÁDEK, T., *Příspěvek*, s. /23–30/. Nejstarší dějiny školy od roku 1684 jsou vylíčeny v nejstarší *Kronice Obecné školy Ledenice I. (1882–1925)*.

a přestavba ledenické školy v letech 1886–1887, při které budova získala první patro. V roce 1888, kdy v Ledenicích evidujeme nejvyšší počet žáků (606), zde byla zřízena pátá třída.

Od roku 1851 pobírali učitelé pravidelný plat, od roku 1868 byl dozor nad školami odebrán církvi a svěřen státu. Tehdy se také začal volit školní výbor. V roce 1884 byla otevřena učitelská a žakovská knihovna, rok poté zřízena školní zahrada. V roce 1909 byly po dostavbě vlastní školy odškoleny Radostice a v roce 1912 sousední Záluží.

V budově ledenické obecné školy sídlila postupně také pokračovací průmyslová škola (otevřena 1896), od roku 1922 měšťanská škola, lidová škola hospodářská (1928) a v letech 1941–1945 německá obecná škola.

Přes léto 1925 došlo k nákladné nástavbě druhého, čímž školní budova získala současnou podobu. Krátce po druhé světové válce se vážně uvažovalo o výstavbě moderního školního areálu, který by přinesl dostatek prostoru, čímž by se vyřešil tento dlouhodobý problém. Navíc by pod jednou střechou zahrnul i školní jídelnu, družinu, tělocvičnu, učebny pro odborné předměty atd. Byly již vypracovány plány, ale kvůli nedostatku financí ze stavby sešlo. Měla stát na někdejších farních polích, kde později vyrostla budova mateřské školy a sídliště Na Zahradách.

Podle školského zákona č. 95 z roku 1948 byly obecné školy přejmenovány na národní. K 1. prosinci 1951 byla ledenická národní škola společně s měšťanskou školou sloučena v jeden subjekt se společnou správou, který se zákonem č. 31 z roku 1953 přetvořil na Osmiletou střední školu (později Základní devítiletou školu, dnes pod jedním ředitelstvím jako Základní škola, základní umělecká škola a mateřská škola Ledenice).

2.

VÝVOJ ČESKÉHO KRONIKÁŘSTVÍ

2.1 OD STŘEDOVĚKU DO 19. STOLETÍ

Se sepisováním kronik a historických prací se setkáváme již v antice, Byzanci a následně raném středověku. Z neznámějších připomeňme spisy *Historia Francorum* od Řehoře Tourského (6. století), *Chronica maiora* od Isidora Sevillského (přelom 6. a 7. století) nebo Fredegarovu kroniku (7. století). V českém prostředí můžeme vznik kronik, jako jedné ze základních součástí tehdejší literární tvorby, klást do období 11.–12. století.²³

Středověké kroniky mají málo společného s kronikami z 19. a 20. století. Řadíme je mezi literární památky narativního charakteru, u kterých není důležitá a rozhodující jejich faktografie, ale složka ideologická a myšlenková. Za jejich vznikem je třeba vidět snahu po navázání kontinuity po minulém dění a hledání vazeb mezi včerejškem a dneškem. Kroniky tehdy psaly duchovní osoby, jediní vzdělaní lidé té doby, a knihy obsahují většinou líčení dějin velkých územních celků.²⁴ Je téměř pravidlem, že pisatel využívá a mnohdy i doslovně opisuje pro zachycení staršího období pasáže z děl svých předchůdců.²⁵ Vedle kronik byly ve středověku hojnými útvary historicko-památečního charakteru anály (letopisy), legendy, nekrologia a martyrologia.

²³ KUTNAR, F. – MAREK, J., *Přehledné dějiny*, zejm. s. 15–17 a 22–24, na s. 58–60 odkazy na edice a literaturu. V obecném kontextu se středověké historiografii a nejstarším českým kronikám věnuje v řadě svých prací Marie Bláhová. Za všechny: BLÁHOVÁ, Marie, *Archivy v dílech nejstarších českých kronikářů a analistů (do konce 12. století)*, in: 155 let archivnictví v českých zemích. Sborník příspěvků z konference uspořádané u příležitosti 155. založení Moravského zemského muzea v Brně 31. 5.–1. 6. 1995, Brno 1995, s. 117–124; TÁŽ, *Česká historiografie v husitské revoluci*, in: Husitství – reformace – renesance. Sborník k šedesátinám Františka Šmahela, Praha 1992, s. 439–448; TÁŽ, *Funkce středověké historiografie se zřetelem k českým zemím*, in: Česká beseda, s. 9–24; TÁŽ, *Offizielle Geschichtsschreibung in den mittelalterlichen böhmischen Ländern*, in: Die Geschichtsschreibung in Mitteleuropa, Torun 1999 (= Subsidia historiographica I), s. 21–40. Velice stručný přehled středověkého kronikářství přináší jako součást textu všechny novodobé metodické brožury o obecním kronikářství – např. BARTOŇ, J., *O kronikách*, s. 11–12; HROMÁDKA, T. *Kroniky*, s. 4; ŠOTNAROVÁ, L. – KAŠUBOVÁ, M. – GOŠOVÁ, R. *Jak vést kroniku*, s. 10–11.

²⁴ KUTNAR, F. – MAREK, J., *Přehledné dějiny*, s. 22–24.

²⁵ SPUNAR, Pavel, *Spisovatelé – vzdělanci – básníci*, in: Šmahel, František – Nodl, Martin (edd.), *Člověk českého středověku*, Praha 2001, s. 286. Tato tendence, přejímání částí cizích knih bez uvedení původního autora, se udržela až do raného novověku – srov. např. RYANTOVÁ, Marie, *Čtenář*, in: Bůžek, Václav – Král, Pavel (edd.), *Člověk českého raného novověku*, Praha 2007, s. 427; SLÁDEK, Miloš, *Tvůrce literárních děl*, in: tamtéž, s. 379.

Většina nejstarších českých středověkých kronik byla jako jedinečné prameny pro poznání tehdejší doby a života zpřístupněna edičně. Připomeňme některé z nich – Kosmova kronika česká (12. století)²⁶ a díla jeho pokračovatelů (druhá polovina 12. století, 13. století),²⁷ Dalimilova kronika (začátek 14. století)²⁸ a Zbraslavská kronika (14. století).²⁹ Kronikářství se výrazně rozvíjelo za panování Karla IV. (František Pražský, Přibík Pulkava z Radenína, Beneš Krabice z Weitmile) a v první polovině 15. století (Vavřinec z Březové, Bartošek z Drahonic, Petr z Mladoňovic).³⁰ V roce 1541 vyšla tiskem oblíbená Kronika česká Václava Hájka z Libočan.³¹

Od konce 15. století postupně kronikářské snahy (ale i obliba a četba literatury obecně, včetně starých kronik) pronikají intenzivněji také do prostředí města, v němž se postupně objevuje velké množství stěží klasifikovatelných pamětí a kronik různého spektra měšťanů. Tyto knihy byly vedeny soukromě, obsahují rozmanité zprávy ze života dané lokality či pisatele a podobají se již více moderním kronikářským záznamům či rodinným

²⁶ V edici vyšla již několikrát – BRETHOLZ, Bertold (ed.), *Der Chronik der Böhmen des Cosmas von Prag (Cosmae Pragensis Chronica Boemorum)*. Monumenta Germaniae Historica, Scriptorum rerum Germanicarum, Nova series, Tomus 2, Berlin 1923; HRDINA, Karel (ed.), *Kosmova kronika česká*, Praha 1927 (a další vydání); BLÁHOVÁ, M. – HRDINA, K. (edd.), *Kosmova kronika česká*, Praha 1972 (a další vydání, naposledy 2005). O Kosmovi, kronice a jejím místu ve středověké historiografii např. BLÁHOVÁ, M., *Kosmas, první český historik*, in: Lakosilová, Jaroslava (ed.), *Duchem, ne mečem, Fakta – úvahy – souvislosti*, Praha 2003, s. 16–28; TŘEŠTÍK, Dušan, *Kosmova kronika česká. Studie k počátkům českého dějepiscetví a politického myšlení*, Praha 1968.

²⁷ EMLER, Josef – TOMEK, Václav Vladivoj (edd.), *Kosmův letopis český s pokračovateli (Cosmae Chronicon Boemorum cum Continuatoribus)*, Fontes Rerum Bohemicarum (dále jen FRB), II. díl, Praha 1874; HRDINA, K. (ed.), *První pokračovatelé Kosmovi*, Praha 1950; BLÁHOVÁ, M. – HRDINA, K. (edd.), *Pokračovatelé Kosmovi*, Praha 1974.

²⁸ V edici vyšla poprvé již v 17. století zásluhou Pavla Ješína z Bezdězí, poté v roce 1786 díky F. F. Procházkoví. Dále ji vydal např. HANKA, Václav (ed.), *Chronika česká v nejdávnější čtení navrácená*, Praha 1849; JIREČEK, Josef (ed.), *Kronika Dalimilova (Dalimili Bohemiae Chronicon)*, FRB, III. díl, Praha 1882; DAŇHELKA, Jiří – HAVRÁNEK, Bohuslav – KRISTEN, Zdeněk (edd.), *Nejstarší rýmovaná kronika tř. Dalimila*, Praha 1957; DAŇHELKA, J. (ed.), *Staročeská kronika t. ř. Dalimila. Vydání textu a veškerého textového materiálu, I.–II. díl*, Praha 1988; BLÁHOVÁ, Marie – KRČMOVÁ, Marie – VRBOVÁ, Hana (edd.): *Kronika tak řečeného Dalimila*, Praha 1977¹, Praha-Litomyšl 2005².

²⁹ EMLER, J. – TOMEK, V. V. (edd.), *Petra Žitavského Kronika zbraslavská (Chronicon Aurae Regiae)*, FRB, IV. díl, Praha 1884; NOVOTNÝ, Václav (ed.), *Zbraslavská kronika*, Praha 1905; HEŘMANSKÝ, František – MERTLÍK, Rudolf (edd.), *Zbraslavská kronika*, Praha 1952¹, a Praha 1976². O kronice ŠIMÁK, Josef Vítězslav, *Ještě k dějinám českého dějepiscetví. Kdo skládal Kroniku tř. Dalimila*, Český časopis historický 38, 1932, s. 345–364.

³⁰ Všechny kroniky vyšly v edici Fontes Rerum Bohemicarum, IV. díl, ed. Josef Emler, Praha 1884 (František Pražský, Beneš Krabice); V. díl, edd. Josef Emler, Jan Gebauer, Praha 1893 (Pulkava, Vavřinec z Březové, Bartošek); VIII. díl, ed. Václav Novotný, Praha 1932 (Petr z Mladoňovic). Řada těchto kronik vyšla i později především díky Marii Bláhové a Ivanu Hlaváčkoví. Souhrnně BLÁHOVÁ, M. (ed.), *Kroniky doby Karla IV.*, Praha 1987; HLAVÁČEK, Ivan (ed.), *Ze zpráv a kronik doby husitské*, Praha 1981.

³¹ FLAJŠHANS, Václav (ed.), *Václava Hájka z Libočan Kronika česká, I.–IV. díl*, Praha 1918–1933.

kronikám.³² V poslední době, díky zvýšenému zájmu o mikrohistorii a tzv. ego-dokumenty, se objevují stále nové edice raně novověkých a novověkých městských knih.³³

Vedle těchto kronik se vedly v městských kancelářích tzv. památné knihy (*libri memorabilium*), které tvořily část knih soudních a zapisovaly se do nich závěry jednání u městského soudu (obdobně desky zemské památné³⁴ pro zápisy z jednání zemského soudu a sněmu). Je třeba důrazně uvést, že v žádném případě nelze tyto knihy řadit mezi kronikářské výtvary, ačkoli jejich označení, i vzhledem k jeho pozdějšímu užívání jako synonyma pro kroniky, by k tomu mohlo hodně svádět. Někdy se mohlo stát, že do těchto knih či jiných z provenience městské kanceláře, písař uváděl vpisky o významných událostech své doby, a tyto tak získaly jaksi druhotně status drobné kroniky.

Neméně významné a současnými historiky oblíbené jsou rovněž paměti, autobiografie či deníky příslušníků šlechty, které mají mnohdy podobu rodinné kroniky.³⁵ Zejména šlechtickému prostředí, v menším měřítku měšťanskému, byly blízké památníky, tzv. štambuchy.³⁶

Výpovědní hodnotu mají také přípisky různého charakteru vpisované nejen měšťany, ale i prostými venkovany na volné listy modlitebních knížek, biblí či kalendářů. Zachycovaly nejčastěji události spojené s rodinou (narození, úmrtí, úraz apod.) nebo klimatické extrémny a jejich vliv na zemědělství (sucho, bouřka, neúroda apod.). Sedmnáctý věk a zejména následující dvě století potom s sebou vnášejí do venkovského prostředí i vznik vlastních pamětních knih, jejichž autory se stávají tzv. lidoví písmáci.³⁷ Vedle

³² Srov. např. KUTNAR, F. – MAREK, J., *Přehledné dějiny*, s. 87.

³³ Např.: BERGER, Tilman – MALÝ, Tomáš (edd.), *Historia Chrudimská I.–II. díl*, Chrudim 2005; MARTÍNKOVÁ, Lenka (ed.), *Paměti pelhřimovských měšťanů z přelomu 18. a 19. století. Filip Ignác Dremsa a Antonín Štěpán*, Pelhřimov 2005; ŠTINDL, Martin (ed.), *Velká Mezeříč Františka Ignáce Konteka 1401–1723. Městská kronika barokní Moravy*, Tišnov 2004; ZEMEK, Petr (ed.), *Bartoškova kronika*, Uherský Brod 2004.

³⁴ BURDOVÁ, Pavla, *Desky zemské Království českého*, Praha 1990; TÁŽ, *Desky zemské (Rozdělení po stránce obsahové a formální)*, Sborník archivních prací 43, 1993, s. 347–439.

³⁵ Např.: HRDLIČKA, Josef (ed.), *Autobiografie Jana Nikodéma Mařana Bohdaneckého z Hodkova*, České Budějovice 2003; RATAJOVÁ, Jana (ed.), *Alžběta Lidmila z Lisova. Rodinné paměti*, Praha 2002.

³⁶ RYANTOVÁ, Marie, *Památníky aneb štambuchy, to jest alba amicorum. Kulturně historický fenomén raného novověku* (= Monographia historica 8), České Budějovice 2007.

³⁷ Z bohaté literatury vybíráme: DRÁPALA, Daniel, *Kronikáři malých lidských dějin*, in: *Museum Vivum III.*, s. 29–36; KUTNAR, František, *Lidová kultura pamětní a písmácká*, *Rmen*, jaro 1995, s. 3–7; KUTNAR, F., *Sociálně myšlenková tvářnost obrozeneckého lidu*, Praha 1948; MAUR, Eduard, *Kronikářské záznamy lidové provenience jako historický pramen*, in: Karlová, Štěpánka – Lišková, Veronika – Stočes, Jiří (edd.), *Historická dílna I.*, Plzeň 2006, s. 76–96; MAUR, E., *Vlast, národ a stát v Čechách v očích lidového kronikáře na sklonku existence tradiční společnosti (1740–1830)*, in: Malý, Karel – Soukup, Ladislav (edd.), *Vývoj české ústavnosti v letech 1618–1918*, Praha 2006, s. 250–287; MLYNÁŘIKOVÁ, Barbora, *Geografický horizont prostého člověka v Čechách v letech 1740–1830*, Praha 2001; RANDÁK, Jan, *Prameny lidové provenience: teoretická reflexe jedinečných výpovědí o minulém světě*, in: *Museum Vivum III.*, s. 21–27; ROBEK, Antonín – NAHODIL, Otakar, *České lidové kronikářství*, Praha 1960; SLAVÍK, Bedřich, *Písmáci selského lidu*, Praha 1940. Všechny práce obsahují odkazy na další literaturu.

známých osob Františka Jana Vaváka či Josefa Dlaska, jejichž práce byly již zpřístupněny edičně,³⁸ existuje velké množství dalších pamětí venkovských kronikářů, které dosud na moderní zpřístupnění teprve čekají.³⁹

Od 19. století narůstá kvantita dalších typů kronik, které prodělávaly vlastní kontinuální vývoj a patří rovněž mezi cenné zdroje historického poznání. Zaznamenávají nejen události spojené s institucí či úřadem, kde vznikaly, ale mnohdy i události z celé obce. Nařízením z roku 1835 bylo úředně přikázáno vést kroniky obcí a far (o tom dále), dále se vyčleňují kroniky všech typů škol (dále) a s rozvojem spolkové činnosti ve druhé polovině 19. století i kroniky různých spolků a sdružení (hasiči, divadelníci, sokolové, baráčníci atd.).⁴⁰ Dále již budeme postupně sledovat pouze vývoj obecního, farního a školního kronikářství, ačkoli i kroniky spolkové, rodinné (včetně třeba válečných deníků) a pamětní knihy různých organizací z mladší doby (20. století) představují významné písemné památky, na které je zapotřebí nezapomínat a v budoucnu na ně rovněž zaměřit odbornou pozornost.⁴¹ Pro některé typy kronik byly dokonce vydány metodické pokyny.⁴²

2.2 OBECNÍ KRONIKÁŘSTVÍ

Dne 31. srpna 1835 vydal nejvyšší purkrabí Karel Chotek guberniální nařízení č. 5962, podle kterého si měla do 1. ledna 1836 všechna města, městyse a obce opatřit

³⁸ JONÁŠOVÁ, Stanislava – KUČERA, Martin (edd.), *Paměti Františka Jana Vaváka, souseda a rychtáře milčického z let 1770–1816, VI.–VII. díl*, Praha 2009; SKOPEC, Jindřich (ed.), *Paměti Františka Jana Vaváka, souseda a rychtáře milčického z let 1770–1816, I.–V. díl*, Praha 1907–1938; KUTNAR, F. (ed.), *Paměti sedláka Josefa Dlaska*, Praha 1941. Soupis dalších edičně zpřístupněných pamětí a kronik pro oblast Moravy přinesl HOSÁK, Ladislav, *Soupis publikovaných moravských kronik (do r. 1848)*, Acta regionalia 7, 1965, s. 91–97.

³⁹ PETRÁŇOVÁ, Lydia, *Martin Ješuta (1783–1875) – písmák z Bystřice u Benešova*, in: Museum Vivum III., s. 119–126; TICHÁ, Jana, *Zpytatel živlu národního – Josef Lucian Ondřej Kramoliš*, in: tamtéž, s. 9–19.

⁴⁰ Jaké druhotně rozmanité spektrum kronik od nejstarších dob po současnost může existovat v jednom městě ukázal ve svém článku KLUČKA, Jiří, *Kroniky jako pramen k historii města*, Hlasy muzea ve Frenštátě pod Radhoštěm 20, č. 1–3, 2003, s. 21–24. Přehled spolkových kronik pro okres Česká Lípa publikovali JAROLÍMKOVÁ, Jaroslava – SOVADINA, Miloslav, *Kroniky spolků na okrese Česká Lípa*, Bezděz 13, 2004, s. 263–270.

⁴¹ Zejména některé osobní pamětní zápisy se již staly předmětem odborného výzkumu: ČECHUROVÁ, Jana – KUKLÍK, Jan, *Paměti Jana Krčmáře. Dosud nevyužitý pramen k dějinám československé ústavnosti (a zdaleka nejen k nim)*, in: Malý, Karel – Soukup, Ladislav (edd.), *Vývoj české ústavnosti v letech 1618–1918*, Praha 2006, s. 782–789; DOLEŽALOVÍ, Eva a Daniel, *Vojenský deník Františka Kadlečka z první světové války*, SSH 24, s. 78–81 (studie) a s. 82–92 (edice); MELZER, Miloš, *Život na vesnici severozápadní Moravy v zápisech Anežky Šulové*, in: Museum Vivum III., s. 173–178; MICHALIČKA, Václav, *Rodinné zápisy v obci Metylovice*, in: tamtéž, s. 241–246; VÁLKA, Miroslav, *O našem rodě. Rodinná kronika Jana Škorpika*, in: tamtéž, s. 165–171.

⁴² MACHÁČEK, Fridolín, *Spisovna – archiv – památky – kronika. Příručka pro jednatele, archiváře a kronikáře sokolských jednot*, Praha 1949; PUBAL, Václav a kolektiv, *Závodní kroniky*, Praha 1980.

a vést pamětní knihu. Chotek se inspiroval v sousedních německých zemích (tzv. Regierungsbezirk v okolí města Minden ve východním Vestfálsku zavedl obdobné nařízení od 1. ledna 1818, Bavorsko od 1. září 1829), jejichž výnos o vedení kronik se stal podkladem pro obdobné ustanovení v českých zemích. Chotek se také informoval v diecézích ohledně zkušeností s vedením pamětních farních knih.⁴³

Nařízení obsahovalo ve čtrnácti bodech poměrně podrobně propracované metodické pokyny.⁴⁴ Jeho součástí však nebyly postihy za případné nedodržení, tzn. pokud ho nějaká obec ignorovala a kroniku psát nezačala, ale tento problém registrujeme rovněž u všech pozdějších výnosů. Jinak se tehdy navrhovaná metodologie nikterak zásadně neliší (v základních záležitostech) od všech pozdějších.

Chotkův záslužný a průkopnický počín se však v době svého vzniku nesetkal s kladným ohlasem. Hlavní překážkou byla pravděpodobně formule o tom, že kronika se má psát v německém popř. latinském jazyce. A navíc vrchnostenší byrokraté, kterým byl svěřen dozor nad kronikami, vnímali výnos jako další úřední povinnost a pravidelné kontroly pamětních knih pro ně znamenaly novou nepříjemnou práci.

Přesto známe několik obcí, které na výnos reagovaly okamžitě a kroniky od této doby vedly.⁴⁵ Někde po počátečním nadšení tato iniciativa ochabla a kroniky se brzy psát přestaly, jinde lze vysledovat již od roku 1836 pravidelné záznamy.⁴⁶ V postupujícím 19. století a zejména v jeho posledním dvacetiletí nezávisle na zmiňovaném nařízení počet kronik v obcích rostl předně díky vlastní iniciativě uvědomělých občanů.⁴⁷

Mnohem větší dopad měl zákon č. 80 o pamětních knihách obecních z 30. ledna 1920.⁴⁸ Vzhledem k tomu, že byl velice stručný, došlo vzápětí k vydání vládního nařízení č. 211, které zákon rozšiřovalo a podrobněji vysvětlovalo, jak kroniky psát. Na jeho sestavení se podíleli nejen politici, ale i četní odborníci a historikové (mj. Václav Vojtíšek, Josef Pekař, Gustav Friedrich) a předcházelo mu mnohdy až bouřlivé připomínkové

⁴³ Guberniální nařízení z roku 1835 zmiňují všechny práce o obecním kronikářství (včetně soupisů kronik) uvedené v seznamu literatury. Podrobně se okolnostem jeho vzniku věnoval ROUBÍK, František, *Ke vzniku prvního nařízení o obecních kronikách v Čechách z roku 1835*, Časopis pro dějiny venkova 16, 1929, s. 157–160. Přehledně, kvalitně a podrobně zpracované dějiny českého obecního kronikářství přinesla dosud nepřekonaná práce PUBAL, V., *Kroniky*, s. 8–34.

⁴⁴ *Provinzialgesetzsammlung des königreichs Böhmen für das Jahr 1835*, Band 17, Prag 1836, s. 547–552. Českým čtenářům ho stručně přiblížil PUBAL, V., *Kroniky*, s. 10–11. Doslovný překlad otiskl ROUBÍK, F., *Ke vzniku*, s. 159–160, a nově ve vlastním překladu CUKR, J., *Vývoj*, příloha 1.

⁴⁵ Srov. soupisy obecních kronik v pozn. 6.

⁴⁶ VILÍM, K., *Kroniky a kronikářství*, s. 149.

⁴⁷ Srov. soupisy obecních kronik v pozn. 6.

⁴⁸ *Sbírka zákonů a nařízení státu československého*, částka 16, Praha 1920, s. 135. Jinak opět citováno ve všech pracích o obecním kronikářství uvedených v seznamu literatury.

řízení.⁴⁹ Výnos byl nakonec vydán 9. června 1921⁵⁰ a později byl nahrazen novým č. 169 ze 17. listopadu 1932.⁵¹

Období první republiky lze právem označit za nejbouřlivější etapu rozvoje obecního kronikářství. Pro kronikáře se pořádaly speciální školící kurzy, vycházela řada metodických příruček a aktivně fungovaly kronikářské organizace a poradny (Sdružení venkovských kronikářů, Československá rodopisná společnost a poradna při Československém zemědělském muzeu). Průzkum Ministerstva vnitra z roku 1935 zjistil, že v 87% obcí byla kronika vedena.

Za německé okupace a druhé světové války museli kronikáři na konci roku 1939 provést revizi kronik a dnem 21. října 1940 je datována směrnice Ministerstva školství a národní osvěty, podle které měly být všechny obecní kroniky odevzdány do konce listopadu 1940 na okresních úřadech a následně předány zemským archivům v Praze a Brně.⁵² Jsou známy také případy, kdy v obci byla narychlo pořízena kopie kroniky a ta předána, přičemž originál zůstal tajně uložen v místě. Někde se prý podařilo doložit, že kniha byla nedopatřením spálena při likvidaci zakázaných knih.⁵³

V dnešní době již víme, že zabránění kronik do archivů sice nařídil říšský protektor, ale vše bylo vyvoláno českými historiky, aby „*kroniky prošly dobou okupace bez fyzických šrámů a aby jejich zápisy nebyly znehodnoceny psaním údajů z donucení a nátlaku.*“⁵⁴

Nejpozději v roce 1941 tedy většina obecních kronikářů přestala s vedením pamětní knihy, neboť nechtěla respektovat nové nařízení vytvořené v duchu nacistické ideologie. Období let 1941–1945 je proto v obecních kronikách v lepších případech dopisováno retrospektivně, k čemuž napomohla i muzejní a archivní sekce při Zemském národním výboru, která ihned v květnu 1945 vydala provolání obecním kronikářům, aby urychleně zaznamenali proběhlé události spojené s válkou a osvobozením. V některých končinách

⁴⁹ PUBAL, V., *Kroniky*, s. 16–19. Starší vydání z roku 1976 se tvorbě zákona věnuje podrobněji na s. 22–25.

⁵⁰ *Sbírka zákonů a nařízení republiky československé*, částka 51, Praha 1921, s. 478–480. Toto prováděcí nařízení je citováno ve většině prací o obecním kronikářství uvedených v seznamu literatury.

⁵¹ *Sbírka zákonů a nařízení státu československého*, částka 64, Praha 1932, s. 611–613. Citováno ve většině prací o obecním kronikářství uvedených v seznamu literatury.

⁵² Někde tuto směrnici ještě doplnily výnosy okresních úřadů. ŠKVÍROVÁ, M., *Obecní kroniky*, s. 148.

⁵³ ŠOTNAROVÁ, L. – KAŠUBOVÁ, M. – GOŠOVÁ, R., *Jak vést kroniku*, s. 15. Např. v Zalinech u Ledenic kronikář Blažej Havel vytvořil falzifikát kroniky a ten odevzdal (o celé akci pořídil zápis do zalinské obecní kroniky). Originál byl zazděn do zdi domu a po válce se do něj opět zapisovalo. Osud falza není znám. K obecnímu kronikářství v letech 1939–1945 neuvádí literatura žádné podrobnosti, a proto se mohou časem objevit nové skutečnosti.

⁵⁴ ŠOTNAROVÁ, L. – KAŠUBOVÁ, M. – GOŠOVÁ, R., *Jak vést kroniku*, s. 15. Podobně ŠKVÍROVÁ, M., *Obecní kroniky*, s. 148.

však takové zpětné záznamy chybějí a někde bylo potřeba zakládat nové kronikářské knihy (hlavně v pohraničí a v oblastech s převahou německého obyvatelstva).⁵⁵

Po roce 1948 dostala kronikářská metodologie další tvrdou úpravu. Vedle nařízení Ministerstva informací a osvěty z 30. září 1950 se směrodatnou stala především směrnice Ministerstva školství a kultury z 30. ledna 1956,⁵⁶ která celou činnost výrazně zpolitizovala a přizpůsobila socialistickému myšlení. Kronikářská práce nyní „*musila být oproštěna od falešné objektivitivy i tzv. nestrannosti v otázkách třídního boje, hlásané buržoasní ideologií, a musila být postavena na vědeckou základnu historického materialismu. Nestačilo také již, aby kronika byla jen svědectvím o budovatelském úsilí a boji dělnické třídy a rolnictva, kronika se musila stát zbraní pro politickou uvědomovací práci.*“⁵⁷

Výnos z roku 1956 se ovšem současně věnuje záležitostem, které se dosud v legislativě pro kronikáře neobjevily (ukládání příloh, jmenování spolupracovníků, vydávání kronikářského průkazu či každoroční vystavování kronik). Dozor nad pamětními knihami převzaly odbory školství a kultury při krajských a okresních národních výborech. Poradenskou a kontrolní činnost vykonávala příslušná okresní muzea ve spolupráci s Ústředním muzeologickým kabinetem při Národním muzeu v Praze.⁵⁸ Muzea také vedla evidenci kronikářů a vyplácely se přes ně kronikářům odměny, a to podle počtu obyvatel obce.⁵⁹ A nesměly chybět ani pravidelné přednášky, kronikářské soutěže a publikování důležitých zpráv z kronikářství v regionálních periodikách.⁶⁰

Po roce 1989 přešlo vedení a péče o kroniky na samotné obce a spolupráce s muzei byla postupně ukončena. Dnes však registrujeme oboustranné hlasy, které požadují jistou opětovnou spolupráci a komunikaci mezi kronikáři a muzei či okresními archivy.⁶¹

Po překonání nepřívětivé doby došlo na konci 20. století k určitému zlepšení, kdy s rozvojem místní kultury a historických tradic opět kroniky nabývají na vážnosti a jejich

⁵⁵ BARTOŇ, J., *O kronikách*, s. 23; HROMÁDKA, T., *Kroniky*, s. 5; PUBAL, V. *Kroniky*, s. 28–30; ŠOTNAROVÁ, L. – KAŠUBOVÁ, M. – GOŠOVÁ, R., *Jak vést kroniku*, s. 15–16.

⁵⁶ *Sbírka instrukcí pro výkonné orgány národních výborů*, částka 2, poř. č. 15, Praha 1956, s. 1. Toto nařízení bylo oficiálně zrušeno až směrnicí Ministerstva kultury ze dne 17. ledna 2007 zveřejněné ve *Věstníku vlády pro orgány krajů a orgány obcí*, částka 1, 2. února 2007, s. 28. Novou směrnicí okomentoval NUHLÍČEK, Josef, *Na okraj nových směrnic o vedení kronik*, *Archivní časopis* 7, 1957, s. 91–95.

⁵⁷ NUHLÍČEK, J., *Na okraj*, s. 94.

⁵⁸ PUBAL, V., *Kroniky*, s. 100–103.

⁵⁹ Tamtéž, s. 118–121. Odměňování kronikářů upravovalo Ministerstvo kultury v letech 1974 a 1983.

⁶⁰ Pro jižní Čechy srov. např. PLETZER, Karel, *Výběr. Časopis pro historii a vlastivědu jižních Čech. Biografický přehled ročníků 1–37 (1964–2000)*, s. 20–23.

⁶¹ HROMÁDKA, Tomáš, *Pomohou archivy kronikářům obcí?* *Archivní časopis* 58, č. 3, 2008, s. 244–245; PADRNOSOVÁ, Jitka, *Jak může kronikářům pomáhat archiv?* *Západní Morava* 8, 2004, s. 199–200; ZEZULOVÁ, Jitka, *Kronikáři a kroměřížský archiv*, 49. zpravodaj, Česká informační společnost, 2006, s. 91–93.

vlastnictví je záležitostí obecní prestiže a hrdosti.⁶² Výsledkem snah o vylepšení obecního kronikářství v České republice se stal zákon č. 132 ze 14. března 2006 o kronikách obcí,⁶³ který s účinností od 1. července 2006 zavedl nová pravidla do vedení pamětních knih a hlavně zrušil dosud platné směrnice z let 1920 a 1932. S kronikami také souvisí zákon č. 499 o archivnictví a spisové službě ze dne 30. června 2004,⁶⁴ který říká, že každá kronika je archiválií⁶⁵ a deset let po ukončení zápisů do ní je obec povinna ji odevzdat do péče příslušného okresního archivu (směrnice z roku 1956 kalkulovala s dobou padesáti let). V některých obcích archivy narážejí na zarputilou nevoli ze strany samosprávy, jinde se předání uskutečňuje bez komplikací k oboustranné spokojenosti.⁶⁶

Bohužel dosud neexistuje celkový přehled obecních kronik či kronikářů, a proto nelze vyjádřit čísla, v kolika obcích se kroniky vedou, ani sledovat sociální zázemí kronikářů (věk, dobu vedení, povolání atd.) a tím vytvořit příslušné statistiky, jež by jistě mohly náležitě demonstrovat vývojové tendence dané problematiky.⁶⁷

2.3 FARNÍ KRONIKÁŘSTVÍ

Farní kroniky představují vedle kronik obecních druhý nejvýznamnější typ knih s pamětními záznamy, který je poslední dobou poměrně často využíván jako zdroj zajímavých informací pro dějiny dané lokality.⁶⁸ Na rozdíl od obecního kronikářství je bádání o kronikářství farním teprve na samém počátku, resp. nebyla publikována souhrnná práce o vývoji farního kronikářství. Existuje ovšem dostatečný počet drobných pojednání, a to nejen z posledních let, jež se tomuto tématu pečlivě věnují. Nutno předpokládat, že

⁶² ŠTINDL, Martin, *Kronika jako historický pramen*, Západní Morava 8, 2004, s. 198–199.

⁶³ *Sbírka zákonů České republiky*, částka 46, Praha 2006 s. 1602.

⁶⁴ *Sbírka zákonů České republiky*, částka 173, Praha 2004, s. 9742–9780.

⁶⁵ Tamtéž, s. 9773 (příloha č. 2 a 3 k zákonu č. 499/2004).

⁶⁶ Srov. např. BRABEC, Milan, *Obec nechce vydat archivu kroniky*, Českobudějovické listy, roč. 13, č. 142, 18. června 2004, s. 19 /obec Jílovice na Českobudějovicku/; CHOBOT, Karel, *Archiv, kroniky, kronikáři – symbióza či ne-symbióza?* 49. zpravodaj, Česká informační společnost, 2006, s. 87–89; JIČÍNSKÝ, Petr, *Patří obecní kroniky do archivu?* Západní Morava 8, 2004, s. 200–201; SCHWIPPEL, Jindřich, *Kroniky, kronikáři – archivy, archiváři*, Archivní časopis 58, č. 3, 2008, s. 242–244.

⁶⁷ Podle výzkumu Michaely Škvírové byli v letech 1920–1940 v okrese Vyškov 2/3 kronikářů učitelé a řídící učitelé. Lze se domnívat a předpokládat, že obdobná situace bude i v jiných regionech. ŠKVÍROVÁ, M. *Obecní kroniky*, s. 147–153.

⁶⁸ Počátky využívání farních kronik je třeba hledat v šedesátých letech 20. století, kdy se archivní fondy far dostaly do okresních archivů.

řada dalších drobných studií k této problematice se nachází ukryta v nejrůznějších regionálních periodikách.⁶⁹

Všeobecně se uvádí, že farní kroniky byly zakládány intenzivněji od poloviny 18. století,⁷⁰ ovšem některé farnosti mohly mít svou pamětní knihu již o sto let dříve.⁷¹ Původně se jednalo o knihy, jež obsahovaly zejména opisy listin nebo přímo vložené úřední dokumenty týkající se nějakým způsobem farnosti (tímto se částečně jejich funkce shoduje s deskami zemskými památními a městskými knihami památními, do kterých se mohla přepisovat důležitá privilegia a jiné důležité písemnosti). Kronikářské a letopisecké záznamy se v nich vyskytují velmi sporadicky. V roce 1718 vydala litoměřická biskupská konzistoř a v roce 1735 také pražská arcibiskupská konzistoř pokyny pro vedení farních pamětních knih.⁷² Podle výnosu z Litoměřic měly kroniky „*obsahovat opisy dekretů konzistoře, biskupských i jiných mandátů a dalších písemností, které se týkaly duchovního a hmotného života farnosti.*“⁷³ V pražské diecézi měly pamětní knihy být zejména evidenčními pomůckami a evidovat majetek farnosti. V tom, že byly brány jako běžné úřední knihy, je třeba zřejmě hledat základ jejich prostého vzhledu, nepřehledných zápisů a celkové nereprezentativnosti.⁷⁴

Když v roce 1782 zveřejnil Josef II. nový předpis, podle něhož se církevní a státní výnosy či jejich opisy měly zapisovat do zvláštní knihy, získaly farní kroniky patřičnější letopisecký charakter. Guberniálním nařízením ze 6. listopadu 1795 začal být kontrolován obsah pamětnic (hlavně kvůli možnému výskytu protistátních výroků) krajskými hejtmany nebo biskupskými vikáři, kterým hrozil dokonce postih formou suspendace, pokud budou tuto povinnost zanedbávat.⁷⁵ Vydání nařízení si vynutil případ z Uhelné Příbrami na Havlíčkobrodsku, kde byl při návštěvě čáslavský krajský hejtman upozorněn tamním farářem na závadné zápisy v pamětní knize.⁷⁶

Další příkaz pro vedení farních kronik známe opět z litoměřické diecéze. Dne 25. července 1827 vydala litoměřická biskupská konzistoř nový dekret, který upravoval

⁶⁹ Srov. pozn. 6, 12 a 13.

⁷⁰ PUBAL, V., *Kroniky*, s. 13. Toto tvrzení potvrzuje ve své studii VILÍM, K., *Kroniky a kronikářství*, s. 145.

⁷¹ KROTILOVÁ, J., *Farní kroniky*, s. 17 spojuje vznik nejstarších pamětních knih ve druhé polovině 17. století s obnovou farností po třicetileté válce.

⁷² Oba výnosy známe pouze ze zmínek ve farních kronikách, originály se dosud nalézt nepodařilo. Srov. JAROLÍMKOVÁ, J. – SOVADINA, M., *Farní kroniky*, s. 261, pozn. 3; SMETANA, J., *Vyprávěcí prameny*, s. 268, pozn. 279.

⁷³ VILÍM, K., *Kroniky a kronikářství*, s. 145. Podobně SMETANA, J., *Vyprávěcí prameny*, s. 268.

⁷⁴ JAROLÍMKOVÁ, J. – SOVADINA, M., *Farní kroniky*, s. 242 a 245–246.

⁷⁵ Srov. KROTILOVÁ, J., *Farní kroniky*, s. 18; SMETANA, J., *Vyprávěcí prameny*, s. 270; VILÍM, K., *Kroniky a kronikářství*, s. 145; WAGNEROVÁ, M., *Farní kronika*, s. 28.

⁷⁶ ROUBÍK, F., *Státní kontrola farních pamětních knih v Čechách*, Časopis pro dějiny venkova 12, 1925, s. 286–288; WAGNEROVÁ, M., *Farní kronika*, s. 28.

dosavadní nařízení a přinesl nový pohled na celou problematiku (mj. přikazoval psát knihu chronologicky, čímž se mělo zamezit nepřehlednosti zápisů).⁷⁷ Tento výnos se stal Karlu Chotkovi jednou z předloh pro vydání nového nařízení z 31. srpna 1835 s větším územním dopadem než dosud vydávané výnosy určitých biskupství. Od 1. ledna 1836 se tedy měly začít psát povinně kroniky nejen v městech a obcích světských, ale také ve všech farnostech na území českých zemí.⁷⁸

Ve výnosu z roku 1835 se hovoří o *Memorabilienbuch*, *Zeitbuch*, *Gedenkbuch* a *Chronik*, přičemž všechny termíny jsou užívány synonymně. V 17. a 18. století se pro farní kroniky užívaly ještě další názvy – latinské *liber memorabilium*, *consignatio rerum memorabilium*, *protocollum domesticum*, *matrix ecclesiae* či německé *Hausprotokoll*. Je třeba uvést, že jednotlivé knihy a jejich struktura se mohly v praxi poněkud lišit, a to i podle oblastí.⁷⁹

Zápisy ve farních kronikách se odted' intenzivněji věnují nejen důležitým informacím z farní obce potažmo farní školy, ale nechybí výčet inventáře kostela a dalších budov, popis církevních slavností, většinou je připojeno líčení dějin farnosti, seznamy farářů a nejdůležitější události v místě, panství nebo v celé zemi.⁸⁰ Výpovědní hodnota záznamů závisí jako u jakékoli kroniky v každém období na osobě a pečlivosti zapisovatele, kterým v případě farních knih bývá většinou farář (příp. administrátor farnosti). Je třeba zdůraznit, že „*obsah farních kronik je tak rozmanitý, že jej nelze vyjádřit určitým všeobecným schématem... Tak jako se může farní kronika ukázat historickým pramenem vydatným a nesmírně cenným, tak jindy zase svou stručností, mezerovitostí a často i se objevující podjatostí pramenem úplně bezvýznamným.*“⁸¹

Od druhé poloviny 19. století začíná na většině našeho území s výjimkou pohraničních oblastí převládat jako psací jazyk čeština místo němčiny (příp. latiny). Protože farář patřil k osobám se širokým přehledem, který se zajímal o veřejné dění a aktuality, jsou součástí zápisů v kronikách i nadále četné zmínky o událostech v českých zemích, v Rakousku nebo v Evropě. S příchodem 20. století se do knih vkládají různé další dokumenty, které dokreslují napsané zprávy (články z novin, fotografie, letáky apod.).

⁷⁷ SMETANA, J., *Vyprávěcí prameny*, s. 271.

⁷⁸ Srov. kapitolu o obecním kronikářství na s. 23–24 a přepis guberniálního nařízení v příloze 2.

⁷⁹ MRŇA, J., *Protocollum domesticum*, s. 27–28; SOCHR, Jirí, *Pořádání a inventarizace římskokatolických farních archivů*, Archivní časopis 12, 1962, s. 20.

⁸⁰ OPPELTOVÁ, J. – SLAVÍKOVÁ, V., *Poklady*.

⁸¹ TOMAN, Jan, *Využití farních a vikariátních archivů pro historickou vlastivědu*, Acta regionalia 1965, s. 100–101.

Období okupace a druhé světové války se u farních kronik projevilo omezením zápisů, které jsou stručnější, popř. dopisovány po válce retrospektivně. Obdobná byla situace v letech 1948–1989 spojená vůbec s restriktivním postojem vládnoucí společnosti k náboženskému životu, kdy se výrazně mění zápisy a některé kroniky se zcela psát přestávají.⁸² Protože nevíme o žádném příkazu k vedení farních kronik v období okupace a v druhé polovině 20. století, byly zřejmě všechny kroky s tím související prováděny z vlastní vůle farářů-kronikářů.

Po roce 1990 se péče o pamětní knihy farností opět vrátila, nicméně ne všude se podařilo původní knihy znovu obnovit. Vedení farních kronik nařizuje interní norma vydaná sekretariátem České biskupské konference v roce 1999.⁸³

2.4 ŠKOLNÍ KRONIKÁŘSTVÍ

Poznání školního kronikářství, a vůbec dějin českých škol v posledních dvou staletí, zůstáváme ještě mnoho dlužni. Pokud se náhodou nějaká literatura k tomuto tématu objevuje, pak je většinou staršího data a o kronikách (vyjma pedagogických slovníků a encyklopedií⁸⁴) zcela mlčí.⁸⁵ Přesto můžeme, stejně jako u pamětních knih farních, směle uvést, že badatelský zájem o školní kroniky se v posledních letech zvyšuje, především díky vysokoškolským kvalifikačním pracím a zvýšenému zájmu z řad historiků zabývajících se každodenním životem nebo etnografií.⁸⁶ Pro bližší poznání počátků a vývoje školního kronikářství, které dosud nebylo patřičně reflektováno, a rozšíření nejzákladnějších informací je nutno využít nařízení státních institucí, jež měly školství ve svých kompetencích.

⁸² Dějiny farního kronikářství od poloviny 19. století do současnosti nejsou v podstatě nikde zmapovány, všechny práce se věnují výhradně jejich nejstarším dějinám do roku 1835. Výjimkou je KROTILOVÁ, J., *Farní kroniky*, s. 17–26.

⁸³ Dostupná na adrese: <http://www.cirkev.cz/res/data/004/000524.pdf> (staženo 16. března 2010).

⁸⁴ CHLUP, Otokar – KUBÁLEK, Josef – UHER, Jan, *Pedagogická encyklopedie, II. díl*, Praha 1939, s. 24–25 (heslo kronika, zpracoval R. Neuhöfer); KUJAL, Bohumír (ed.), *Pedagogický slovník, I. díl (A–O)*, Praha 1965, s. 232 (heslo kronika, zpracovala M. Králíková).

⁸⁵ Např.: GABRIEL, Václav, *Obrázky ze školství českého a rakouského v XVIII. a XIX. století*, Praha 1891; KUZMIN, Michail Nikolajevič, *Vývoj školství a vzdělání v Československu*, Praha 1971; MORKES, František, *Učitelé a školy v proměnách času. Pokud o základní chronologii 1774–1946*, Plzeň 1999; ŠAFRÁNEK, Jan, *Školy české. Obraz jejich vývoje a osudů, I.–II. díl*, Praha 1913–1918.

⁸⁶ Srov. pozn. 9 a 11. Dále např. THOŘOVÁ, Věra, *Školní kroniky a matriky jako vypovídací pramen*, Děti, studenti, pedagogové. Lidé města 3, Praha 1993, s. 131–142; TÁŽ, *Školní kroniky pražských okrajových obcí jako etnografický pramen*, in: Museum Vivum III., 2007, s. 109–118.

Se školními kronikami se setkáváme po celé 19. století, nejstarší jsou psány již v jeho první polovině bez určených pravidel.⁸⁷ Podoba a obsah tedy plně záležely na jejich autorech. Nejstarší instrukce, která ve stručnosti přikazovala jejich vedení, byla vydána 20. srpna 1870.⁸⁸ Kroniky i přes tento právní zásah nadále „byly co do úpravy a obsahu značně rozdílné a jak sami učitelé, tak inspekční orgány nebyli spokojeni s úrovní kronikářských zápisů.“⁸⁹ Celé problematice se věnovala zemská učitelská konference (5. září 1889), díky jejímuž usnesení spatřila světlo světa 3. února 1892 nová podrobnější směrnice. Vyšla ve vládním věstníku pro obecné školy pod číslem 28.633 a sestávala z pěti článků (její celé znění je v příloze 2). V prvním byly podrobně vyjmenovány oblasti, o kterých se má v kronice psát, druhý stanovoval maximální lhůtu potřebnou k zápisu (do začátku nového školního roku), podle třetího se z kroniky „vylučují všechny polemické poznámky, kritické výklady o způsobilosti a činnosti korporací a jednotlivých osob, které jsou v nějakém styku se školou, dále pochvalné neb nepříznivé posudky o bývalých neb nynějších poměrech a opatřeních, učiněných školními úřady.“⁹⁰ Zbývající články se týkaly tvorby rejstříku na konci knihy a nahlížení do kroniky, které bylo umožněno všem členům učitelského sboru.

Tímto nařízením se forma školních kronik sjednocuje, „podobají se sobě navzájem jako vejce vejci“⁹¹ a kronikáři se zřejmě ve většině případů věnují vždy přesně doporučeným tématickým okruhům. Z knih se tak vytrácí rozmanitost informací a reflexe širších mimoškolních událostí. Ač je výzkum této problematiky na úplném začátku, můžeme uvést, že sjednocování nebylo vždy pravidlem a některé školní kroniky si udržují i nadále všeobecnější záběr.⁹²

V období první republiky nacházíme nejprve legislativní předpis pro vedení školních kronik na Slovensku (1921),⁹³ kde zřejmě stejně jako v případě obecních kronik, nevznikl za Rakouska-Uherska žádný podobný výnos.⁹⁴ V instrukci se opět objevují základní oblasti, kterým má být věnována pozornost (v podstatě se neliší od předešlého

⁸⁷ Srov. pozn. 6.

⁸⁸ Nařízení Ministerstva záležitostí duchovních, č. 7648, § 33.

⁸⁹ JAROLÍMKOVÁ, J. – SOVADINA, M., *Školní kroniky*, s. 368.

⁹⁰ *Věstník vládní u věcech škol obecných v království Českém, část II. 29. února 1892*, s. 52–53. Definitivní Školský a vyučovací řád byl Zemskou školní radou vydán až 13. 6. 1907.

⁹¹ THOŘOVÁ, V., *Školní kroniky pražských okrajových obcí*, s. 111.

⁹² Srov. články Josefa Blümla a Václava Zdráhala citované v pozn. 9.

⁹³ *Věstník Ministerstva školství a národní osvěty, ročník III, č. 5, 1. března 1921*, s. 79–80.

⁹⁴ Autor instrukce Jozef Folprecht z Ministerstva školství uvádí: „Poněvadž mám za to, že školní kroniky na Slovensku budou ještě na delší dobu jediným pramenem pro historiky, aby podávaly i obraz dějin příslušných obcí, doporučujeme, aby správy škol zaznamenaly v nich i významnější politickém sociálně a pod. události dotyčných obcí.“ Tamtéž, s. 80.

nařízení) a nově se věnuje také vnější formě knihy a kontrolám, které mají provádět příslušní školní inspektoři při svých návštěvách jednotlivých škol.

Z 25. září 1925 potom pochází výnos č. 108.441-I pro psaní pamětních knih u pomocných škol, ve kterém se mj. uvádí: „*Naše pomocné školství nenáhle sice, ale stále se rozvíjí. Pro budoucí vylíčení jeho vývoje je třeba zachovati všechny zprávy o tom, jakým způsobem se dál tento vývoj. Necht' proto každá pomocná škola – i nesamostatná – vede vlastní školní kroniku, do níž učitel zapíše všechny význačné události, mající vliv na rozkvět nebo pokles školy. Na obecné škole s několika pomocnými třídami necht' píše tuto kroniku některý učitel pomocné školy pod odpovědností správce školy obecné.*“⁹⁵

Nicméně nás bude nejvíce zajímat nový Školní a vyučovací řád pro školy obecné a měšťanské i pro školy (třídy) pomocné z roku 1937.⁹⁶ Jeho součástí se staly také tři paragrafy o vedení školních kronik (jejich celé znění je v příloze 2).⁹⁷ Podle nich se školní kronika stala jednou z úředních knih školy, o níž se má s náležitou pečlivostí starat správce školy. V § 164 jsou vyjmenována data, která by se měla na stránkách kroniky pravidelně objevovat (začátky a konce školního roku, významné obecní události, školní slavnosti, změny v učitelském sboru, složení místních školních úřadů, změny ve školním obvodu, stavební úpravy školní budovy, změny v organizaci školy, neobvyklý výskyt nemocí, inspekce, mecenáši školy, využití darů, statistické přehledy). Předepsáno je dále, dokdy má být ukončen zápis školního roku, kdo smí do knihy nahlížet a čemu se má pisatel vyvarovat.

Předpis však vlastně nepřináší do problematiky nic nového, neboť téměř do detailu kopíruje starou směrnici z roku 1892.⁹⁸ Z pozdějších legislativních předpisů se podařilo nalézt výnosy z poloviny roku 1940, které se postupně objevily u Ministerstva školství a národní osvěty (18. června), Zemské školní rady (22. června) a okresních školních výborů (26. června). Bylo nařízeno, „*aby školní kronika až včetně školního roku 1939/1940 byla zabalena, zapečetěna a uložena jako závadná kniha.*“⁹⁹

Po roce 1945 byly kroniky obnoveny a opět se v zapisování do nich pokračovalo. Okresní úřady vydaly oběžník vyzývající k retrospektivnímu zaznamenání válečných událostí. I když pozdější nová vydání školského zákona (1948, 1953, 1960, 1984) o školních kronikách mlčí, byly kroniky vedeny ve většině obcí i nadále na základě

⁹⁵ *Věstník Ministerstva školství a národní osvěty, ročník VII, sešit 10, 15. října 1925, s. 297–298.*

⁹⁶ *Otištěn ve Věstníku Ministerstva školství a národní osvěty, ročník XIX, 15. srpna 1937, s. 224–367.*

⁹⁷ *Věstník Ministerstva školství a národní osvěty, ročník XIX, 15. srpna 1937, s. 328–330.*

⁹⁸ Srov. jejich přepisy v příloze 2.

⁹⁹ *Kronika Obecné školy Ledenice II. (1925–1945), s. 53.*

různých ministerských směrnic a organizačních předpisů.¹⁰⁰ Až současná školní legislativa (školní zákon ze dne 24. září 2004, dopracován do úplného znění v roce 2008)¹⁰¹ nevěnuje školním kronikám pozornost a nekalkuluje v žádném svém výnosu s povinností tyto knihy vést. Přesto z tradice, důstojnosti a návaznosti na předchůdce jsou na školách kroniky psány (vedle samotných Ledenic jsou to dále z blízkého okolí např. obce Horní Stropnice, Kamenný Újezd, Rudolfov, Trhové Sviny, Třeboň, Velešín).¹⁰²

¹⁰⁰ Ve vysokoškolské učebnici OPATŘIL, Stanislav – BLATNÝ, Ladislav, *Řízení školství a právní normy*, Brno 1973, s. 69 je mezi dokumentací vedenou na škole zmíněna také školní kronika.

¹⁰¹ *Sbírka zákonů České republiky*, částka 160, č. 561, Praha 2004, s. 10 271; *Sbírka zákonů České republiky*, částka 103, č. 317, Praha 2008, s. 4837. Školní zákon v § 28 o dokumentaci škol a školských zařízení neuvádí školní kroniku ve výčtu povinně vedených záznamů. Heslo „kronika“ nezná ani PRŮCHA, Jan – WALTEROVÁ, Eliška – MAREŠ, Jiří, *Pedagogický slovník*, Praha 2008.

¹⁰² Zjištěno na základě písemného dotazníku v dubnu 2010.

3.

KRONIKÁŘSTVÍ V LEDENICÍCH

3.1 OBECNÍ KRONIKÁŘSTVÍ¹⁰³

Guberniální nařízení vydané 31. srpna 1835 nenašlo v Ledenicích stejně jako ve většině českých obcí patřičnou odezvu. Zdejší úřad obdržel v prosinci 1835 dopis vrchnostenské kanceláře z Třeboně, aby „*co nejdříve oznámil, jaké kroky, které tento výnos ukládá, již v této věci vykonal, jaká osoba byla určena k jeho vyplnění, jestli už dříve neexistovaly nějaké pamětní knihy a popř. jak dlouho a kým doted' byly vedeny.*“¹⁰⁴ Reprezentanti městyse Ledenice v odpovědi napsali, že vše splní a pamětní knihu si nechají vyrobit. Přesto nemáme písemný ani hmotný důkaz o tom, že by Ledenice již tehdy kroniku měly.

Zakladatelem, pokud můžeme použít tohoto slova, první ledenické kroniky se stal až v roce 1885 tajemník zdejšího úřadu František Sládek, který se o kroniku pečlivě staral šest let. V roce 1891 však se zapisováním přestal a rok nato odešel i z postu tajemníka obce. Vliv zde bezpochyby sehrály i aféry, do kterých byl zapleten (zfalšované obecní volby, spory s farářem, nevyhovění žádosti o zvýšení služného)¹⁰⁵ a v nichž společně s ním figuroje jeho bratr Jan Sládek, tehdejší obecní starosta.¹⁰⁶

Několik let se patrně kronika nevedla, ani Sládek v ní po opětovném zvolení tajemníkem v roce 1907 nepokračoval. Až v roce 1910, po Sládkově smrti a volbě nového tajemníka Emila Králíka, se kronika „znovuobjevila“ (zřejmě ji Sládek měl u sebe). Králík nejprve retrospektivně dopsal chybějící léta a poté krátce pokračoval jako oficiální kronikář do roku 1912. Z jakých důvodů nezapisoval události dalších let, se můžeme pouze domnívat, pravděpodobně se tak dělo kvůli jeho zhoršenému zdravotnímu stavu.

¹⁰³ Podrobný vývoj obecního kronikářství v Ledenicích zpracoval autor ve své bakalářské práci. Informace zde jsou zestručněním závěrů uváděných v bakalářské práci. CUKR, J., *Vývoj*, zejm. s. 22–30.

¹⁰⁴ Státní okresní archiv České Budějovice (dále jen SOKA ČB), Archiv městečka (dále jen AM) Ledenice, karton 25, sign. F/3, inv. č. 264.

¹⁰⁵ Podrobně CUKR, J., *Vývoj*, s. 22–23 a 55–56; DIVIŠ, J., *Paměti*, s. 61–62 a 99–100; KOBLASA, Pavel, *Ledenická mafie*, *Hz* 2, 1993, s. 6–7; *Kronika farnosti Ledenice I. (1842–1929)*, fol. 39v–40r; *Kronika městyse Ledenice I. (1885–1940)*, s. 16–17.

¹⁰⁶ Jan Sládek (17. 6. 1839, Borovany – 6. 4. 1912, Ledenice) byl synem řeznického mistra Jakuba Sládka. V Ledenicích provozoval hostinec (čp. 3) a od roku 1864 byl celkem čtyřikrát obecním starostou (1864–1873, 1876–1883, 1889–1892, 1893–1910). Zasedal také v okresní školní radě, byl členem Okresního výboru v Lišově a předsedal ledenickému Živnostenskému společenství. Je autorem soukromých pamětí uložených v Jihočeském muzeu v Českých Budějovicích (sbírka rukopisů, sign. R 311).

Konec první světové války ani vznik Československa nepřinesl patřičný impuls k návratu k pamětním zápisům do kroniky. A tak až reakce představitelů obce na nově vydaný zákon z 30. ledna 1920 a vládní nařízení k němu z roku 1921 znamenala jmenování nového letopisce. Na podzim roku 1923 se jím stal Josef Prošek.¹⁰⁷ Toto místo měl však původně zastávat Jan Čížkovský,¹⁰⁸ neboť v protokolu ze schůze obecního zastupitelstva ze dne 14. října 1923 ve čtvrtém jednacím bodě čteme: „*Usneseno naříditi obecní pamětní knihu, s ohledem k tomu zvolena letopisecká komise sestávající z pánů Františka Tůmy, Josefa Fyrbacha a Aloise Pulcra. Za kronikáře zvolen pan Jan Čížkovský.*“¹⁰⁹ Proč se Čížkovský pamětní knihy neujal, nevíme.

Malíř Josef Prošek skončil s kronikářstvím brzy po svém jmenování, neboť již rok 1926 jím zůstal nezpracovaný, i když on sám působil v Ledenicích ještě dlouho poté (zemřel zde v roce 1972). V únoru 1927 se pamětní knihy ujal na následujících dvanáct let řídící učitel Antonín Rubín, jenž se do práce pustil s pečlivostí kantora první republiky a výsledkem jsou jedny z nejlepších zápisů v ledenické kronice vůbec (dopsal i rok 1926 a závěr roku 1925).

Byl to také on, kdo do psaní vnesl řadu inovací, které se později používaly zcela běžně a přirozeně (věcná hesla, podpis za ročním zápisem, výjimečně i podpis starosty, vložení fotografií, uvádění událostí z domova i ze světa). Vedle mnoha jiného se z jeho poznámek dovídáme také o složení letopisecké komise (po celou dobu jeho kronikaření ve složení Antonín Rubín, odborný učitel a knihovník Josef Vuško a malíř Josef Prošek)¹¹⁰ a pravidelném vystavování kroniky na veřejnosti (každé tři roky tak, jak to žádal zákon).¹¹¹

Dne 30. dubna 1939 oznámil Rubín rezignaci na post kronikáře a zároveň odešel z obecné školy (k 31. březnu), kde mj. vedl také školní kroniku, na zasloužilý odpočinek.

¹⁰⁷ *Kronika městyse Ledenice I. (1885–1940)*, s. 39.

¹⁰⁸ Jan Čížkovský (16. 10. 1892 Habří – 11. 4. 1950, Ledenice), absolvent učitelského ústavu v Praze (1912), působil v Ledenicích jako ředitel měšťanské školy (1922–1941 a 1945–1950) a organizátor kulturního, sportovního a společenského života. Za první světové války byl ruským legionářem, zažil složitou anabázi přes Sibiř do Vladivostoku a lodí do Evropy, přitom se angažoval organizačně i kulturně a psal si podrobný deník. Jeho syn stejného jména byl ledenickým obecním kronikářem v letech 1995–2003 (více o něm na s. 48). Více o Janu Čížkovském starším včetně edice deníkových záznamů CTIBOROVÁ, Miroslava – KOVÁŘ, Daniel a kol., *Za naši samotu. Českoslovenští legionáři – rodáci a občané okresu České Budějovice*, České Budějovice 2000, s. 59–78. O jeho působení v Ledenicích podrobněji CUKR, J., *Vývoj*, s. 71–72.

¹⁰⁹ SOkA, AM Ledenice, sign. II/4, inv. č. 326, kniha 57 (Kniha protokolů o schůzích městské rady 1914–1915 a protokolů o schůzích obecního zastupitelstva 1921–1929), s. 46. Založení (resp. znovuzahájení psaní) obecní pamětní knihy bylo schváleno ve 4. jednacím bodě v zasedání konaném dne 1. října 1922 (tamtéž, s. 25).

¹¹⁰ Ani jeden z nich nefiguruje jako člen letopisecké komise ustanovené v roce 1923 na zasedání obecního zastupitelstva, což je poněkud zajímavý fakt.

¹¹¹ Kronika byla vystavena na radnici ve dnech 15.–30. 4. 1927, 1.–16. 5. 1930, 1.–15. 5. 1933, 21. 4.–4. 5. 1937 a poté ještě za kronikáře Theodora Sládka ve dnech 12. 6.–30. 6. 1939.

Krátce poté ho ve funkcích obecního kronikáře (od 5. června), řídicího učitele a školního kronikáře (od 1. dubna) nahradil Theodor Sládek.¹¹² Doba, ve které Sládek kronikářství přebíral, nebyla jednoduchá, o čemž věrohodně vypovídají i jeho zápisy, které se víceméně omezují na líčení dopadů říšských nařízení na prosté obyvatelstvo a život na venkově. Sám Sládek musel v září roku 1939 provést podle výnosu ministerstva č. 6011/39 revizi všech záznamů v kronice a výsledkem bylo zjištění, že „*pamětní kniha neobsahuje nic závadného a vyhovuje zákonnému požadavku.*“¹¹³

O osudech kroniky za druhé světové války nelze psát se stoprocentní jistotou.¹¹⁴ Od května 1945 se používal druhý svazek ledenické kroniky, kam začal zapisovat mladý učitel František Pohan. Ten však byl již na podzim téhož roku pracovníčně přeložen do Českých Budějovic a novým kronikářem se až v roce 1947 stal poštovník Karel Vaněk, jenž nejprve dopsal chybějící rok 1946 a poté pokračoval až do roku 1950.

V listopadu 1950 byl pověřen vedením obecní kroniky od 1. ledna následujícího roku učitel Augustin Vojta, který prováděl podrobné chronologicky řazené zápisy a na konci každého roku zaznamenal „*jednotlivé ucelené statě života sociálního, hospodářského, kulturního, náboženského, o stavbách, rodině atd.*“¹¹⁵ Výrazným rozšířením obsahu přispěl Vojta k vylepšení kronikářské práce, kterou jeho předchůdce poněkud zanedbával.

Vojtova příkladu částečně následoval jeho nástupce František Krafl, který kronikářství převzal v polovině roku 1955 poté, co se Vojta 25. července toho roku odhlásil z trvalého pobytu v Ledenicích.¹¹⁶ Krafl sice do kroniky zanášel důkladné zápisy, které jsou ovšem silně ovlivněny tehdejší ideologií a mají na prvním místě ukazovat příkladnou politicko-osvětovou práci tehdejšího MNV a jeho pracovníků.

František Krafl ukončil rokem 1958 zapisování do druhého svazku ledenické kroniky. Poté ještě zapsal jeden rok do nově založené knihy a od 1. ledna 1960 pokračoval ve funkci obecního kronikáře Robert Linha. Kronika, která obsahovala zápisy let 1959–1967, je dnes nezvěstná a nemůžeme o její formě a obsahu podat podrobnější informace.

Čtvrtá samotná pamětní kniha sloužila od roku 1968. Nevíme, jak ledeničtí kronikáři reflektovali vycházející nařízení upravující kronikářskou práci „v lidovém duchu“ a zda měli k dispozici nějaké metodologické příručky. Jisté je, že jak Krafl, tak v menší

¹¹² *Kronika městyse Ledenice I. (1885–1940)*, s. 90; *Kronika Obecné školy Ledenice II. (1925–1945)*, s. 39.

¹¹³ *Kronika městyse Ledenice I. (1885–1940)*, s. 93.

¹¹⁴ O možnostech uložení ledenické kroniky spekuluje CUKR, J., *Vývoj*, s. 25.

¹¹⁵ *Kronika městyse Ledenice II. (1945–1958)*, s. 74. Cituje CUKR, J., *120 let obecního kronikářství*, s. 60.

¹¹⁶ *Kronika městyse Ledenice II. (1945–1958)*, s. 203.

míře i Linha, kteří oba byli čelnými představiteli KSČ v obci, se neubránili při svých zápisech přehnané jednostrannosti pramenící z jejich zápalu pro socialismus.

Léta 1971–1974 zaznamenal do kroniky Jan Tůma, civilním povoláním bankovní úředník, který se výrazně lépe dokázal vyvarovat poplatnosti tehdejší době a kronikářské zápisy opět povznesl na vyšší úroveň (ale neuváděl věcná hesla).

Z této doby máme dochovaný zápis z jednání rady MNV Ledenice ze dne 14. března 1972, kde došlo ke schválení kronikářského zápisu za rok 1971. Zápis byl členům rady přečten a ti jej odsouhlasili s tím, že „*bude doplněn o připomínky jednotlivých členů rady MNV.*“¹¹⁷ Rada dále doporučila odboru kultury ONV vyplatit kronikáři Tůmovi částku 600 Kčs.¹¹⁸ To, že se jednání o kronice dostalo na zasedání rady MNV, je ojedinělé, neboť v pozdějších protokolech o tom nacházíme pouze výjimečné zmínky.

Po smrti Jana Tůmy se Ledenice ocitly na několik let bez kronikáře. Až od 1. ledna 1981 se této funkce ujala PhDr. Drahoslava Kálalová,¹¹⁹ jež nejprve zpětně dopsala vynechaná léta a poté kroniku vedla až do roku 1994. Začala zápisy dělit tématicky, barevně odlišovala nadpisy, založila každoroční přílohu ke kronice ukládanou ve speciálních deskách (od roku 1982), vypisovala na okraje stránek věcná hesla a připojovala pravidelně za ukončený roční zápis svůj podpis s razítkem obce.

Kálalová kroniku využívala maximálním způsobem „*k soustavné politickovýchovné a vzdělávací práci,*“¹²⁰ přesně tak, jak bylo tehdy doporučováno. Čerpala z ní látku pro články do Ledenického zpravodaje anebo organizovala besedy nad kronikou.

Ani v této době nemáme dostatečné informace o obecním kronikářství ve spojení s MNV, což je problém v celém jeho vývoji. Protokoly ze schůzí se vůbec nezmiňují o jmenování kronikářů a členů letopisecké komise, o schvalování ročních zápisů apod.¹²¹

Zápisem roku 1987 se naplnilo místo ve čtvrtém dílu ledenické kroniky, takže se pořídil nový svazek. V roce 1995 se stal obecním kronikářem Jan Čížkovský, jenž kroniku výrazně obohatil o vlastní ilustrace, avšak nejednou si neodpustil vlepení nějakého obrázku či grafu a použitím lepidla narušil listy knihy, stejně tak se dělo při použití vodových či fixových barev. Od roku 2004 je kronikářem Ledenic autor této práce.

¹¹⁷ SOkA ČB, Místní národní výbor (dále jen MNV) Ledenice, karton 4, sign. I/2a, inv. č. 39 (Zápisy se schůzí rady a pléna 1972–1976).

¹¹⁸ Tamtéž.

¹¹⁹ *Kronika městyse Ledenice IV. (1968–1987)*, s. 134.

¹²⁰ PUBAL, V., *Kroniky*, s. 81.

¹²¹ Podrobněji CUKR, J., *Vývoj*, s. 28–29.

Pátý svazek byl dopsán rokem 2007 a od roku 2008 slouží nový díl. Kronikářské zápisy jsou od roku 2004 vyhotovovány také v digitální podobě. Koncept schvalují a připomínají členové Rady městyse Ledenice.

Dne 5. listopadu 2008 byly podle zákonného požadavku (deset let po dopsání) předány starší kroniky Státnímu okresnímu archivu České Budějovice.¹²² Do té doby byly všechny svazky včetně dokumentačních příloh uloženy v dřevěné skříni v registratuře v přízemí radniční budovy v Ledenicích. O přesné lokaci v předchozích dobách nelze psát s úplnou určitostí.

3.1.1 Popis obecních kronik¹²³

Nejstarší ledenická obecní kronika obsahuje písemné záznamy od roku 1885 do roku 1940. Jako první do ní začal zapisovat tehdejší tajemník místního úřadu a učitel František Sládek. Knihu vytvořila dílna českobudějovického kniháře Antona Kováče,¹²⁴ má rozměry 36 x 31,5 cm a je potažena červeným plátnem, na kterém je na předních deskách (v rozích zdobený slepotiskem) vyražen zlatou barvou nápis „PAMÁTNÍ-KNIHA OBCE LEDENIC.“ Hřbet knihy je dnes poškozen stejně jako vnější části předních i zadních desek.

Titulní strana obsahuje zdobený krasopisně psaný nápis „*Pamětní kniha obce Ledenic.*“ Pod ním jsou podpisy členů městské rady z třicátých let 20. století, razítko obce a poznámka „*Ověřuje se obsah 120 listů, tj. slovy jednostodvacet listů.*“ Ve skutečnosti je ale v kronice popsáno 102 regulérně číslovaných stran (označeny vždy nahoře uprostřed). První dva listy jsou foliovány, později Sládek přešel na standardní označování na každý list (paginaci). Zbylé listy tohoto svazku zůstaly prázdné, nepopsané (112 stran).

Po Františku Sládkovi do knihy zapisoval Emil Králík, Josef Prošek, Antonín Rubín a Theodor Sládek. Kronika je dnes uložena ve Státním okresním archivu České

¹²² O aktuálním dění v ledenickém obecním kronikářství na přelomu let 2008 a 2009 více CUKR, J., *Aktuálně o obecní kronice*, Ledenický zpravodaj, květen 2009, s. 2; CUKR, J., *Kronikářský rok v Ledenicích*, Kroniky a kronikáři. Zpravodaj pro obecní kronikáře a vlastivědné pracovníky, 16, 2009, s. /3/.

¹²³ Podrobnější popis jednotlivých dílů obecní kroniky CUKR, J., *Vývoj*, s. 32–53.

¹²⁴ Tento údaj odvozujeme na základě komparace vnějších znaků (především zdobných motivů na deskách) dalších kronik, které jsou uschovány v SOKA ČB a u kterých je evidentně prokazatelné, že jejich knihvazačem byl právě Anton Kováč (mají na deskách štítek s jeho jménem a firmou).

Budějovice (CD č. 41) a přístupná také v digitalizované podobě na stránkách jihočeských archivů.¹²⁵

Druhý svazek ledenické obecní kroniky byl pořízen v roce 1945 a obsahuje zápisy až do roku 1958. Kniha má rozměry 30 x 22 cm, listy jsou svázány do polokožené vazby tmavě hnědé barvy. Na deskách je zlatým písmem vtačen tištěný nápis „*KRONIKA města LEDENIC*“, který končí přesně v polovině plochy. V dolní části plochy je ve zlatém provedení symbolicky vyobrazeno psacího brko v kalamáři. Jméno knihaře-zhotovitele svazku neznáme. Fyzický stav kroniky je po všech stránkách perfektní.

Stránky knihy nebyly ve své době číslovány, jejich paginaci provedl z funkce kronikáře městyse Ledenic autor této práce na konci roku 2007. Kniha tedy obsahuje 386 stran.

Začátek knihy patří kresbě vytvořené tuší neznámým tvůrcem (není signována, není o ní v kronice zmínka).¹²⁶ Pravděpodobně ji vytvořil František Pohan, první zapisovatel do knihy. Do alegorického obrázku, který symbolizuje konec války a svobodné dny, je nenásilně vkomponován totožný nápis jako na deskách knihy, tentokrát psaný ručně a v jiném duktu. Ústředním motivem je vlevo stojící stožár s československou vlajkou, která vlaje nad celou kresbou. Erbovní štít tradičních tvarů¹²⁷ pod vlajkou nese při svém horním okraji ve dvou řádcích nápis „*PRAVDA VÍTEŽÍ*.“ Za ním rozpoznáváme nebe se zářící pěticí hvězdou. Zcela vespod celé črty je jakýsi další štít, tentokrát obdélníkovitého tvaru (rozměr 130 x 66 mm) se zaoblenými rohy, který je vpravo kryt dvěma větvičkami se stužkami. Štít, nad nímž čteme slovo „*Kronika*“, nese nápis „*MĚSTA LEDENIC*.“

Do kroniky zapisovali František Pohan, Karel Vaněk, Augustin Vojta a František Krafl. Kniha je dnes uložena ve Státním okresním archivu České Budějovice (CD č. 41) a přístupná také ve digitalizované podobě na stránkách jihočeských archivů.¹²⁸

Třetí díl ledenické kroniky se zápisy z let 1959–1967, je dnes nezvěstný.¹²⁹ Na záznamech do něho se podílel František Krafl a Robert Linha.

Čtvrtá samostatná kniha ledenické kroniky pokrývající léta 1968–1987 obsahuje 300 číslovaných stran.¹³⁰ Rozměry svazku jsou standardní 30 x 22 cm. Desky zvýrazněné

¹²⁵ http://digi.ceskearchivy.cz/index_main.php?lang=cs&doctree=1keoled&id=866 (staženo 21. dubna 2010).

¹²⁶ *Kronika městyse Ledenice II. (1945–1958)*, s. 3.

¹²⁷ Podle heraldické terminologie se jedná o gotický štít.

¹²⁸ http://digi.ceskearchivy.cz/index_main.php?lang=cs&doctree=1keolef&id=853 (staženo 21. dubna 2010).

¹²⁹ Blíže o této knize a možnostech jejího ztracení CUKR, J., *Vývoj*, s. 43–44.

24 vodorovnými uprostřed zalomenými linkami mají zelenou barvu a neobsahují žádný nápis, pouze na hřbetě je uvedeno slovo „*KRONIKA*.“

První strana kroniky je v horní polovině doplněna vlepenou pohlednicí (10 x 15 cm) zobrazující Ledenice na konci šedesátých let (lepící látka nijak nenarušuje papír). Pod ní je výrazný tuší psaný nápis: „*Kronika obce Ledenice*.“ Při dolní okraji jsou potom údaje o okrese, v jakém Ledenice leží (České Budějovice), o časovém rozpětí kroniky (od 1. ledna 1968 od 31. prosince 1987) a počtu stránek v ní (300).

Do kroniky začal zapisovat Robert Linha, pokračoval Jan Tůma a Drahoslava Kálalová. Postupně se v ní objevuje vliv kontroly zápisů prostřednictvím zástupců MNV či muzejního metodika, jak o tom svědčí razítka a podpisy.

I tato obecní kronika je od konce roku 2008 uchovávána ve Státním okresním archivu České Budějovice (CD č. 41) a přístupná včetně příslušných dokumentačních příloh v digitalizované podobě na stránkách jihočeských archivů.¹³¹

Pátý samostatný svazek ledenické obecní kroniky obstaral Roman Čech, ledenický rodák a knihař narozený v roce 1905. Úvodní strany vyzdobil dvěma ilustracemi s motivem Ledenic akademický malíř Ludvík Vacek, kolega Drahoslavy Kálalové z Pedagogické fakulty v Českých Budějovicích, jinak bydlící v Borovanech nedaleko Ledenic. Obě skutečnosti, tj. pořízení knihy a původ malířské výzdoby, neopomenula v úvodu Kálalová připomenout.¹³²

Knihy má rozměry 31 x 23 cm, obsahuje 390 stran a zaobírá léta 1988–2007. Listy jsou číslovány od strany 3 s tím, že strany 1 a 2 zůstaly bez označení a první list paginován vůbec není a představuje tak jakousi tiráž či úvod. Úvodní stránka je zdobena Vackovým obrázkem (16,5 x 10,5 cm) zobrazujícím pohled na Ledenice přes rybník Lazna, který zaujímá její horní polovinu. Pod ním je velkými tiskacími písmeny nápis „*KRONIKA OBCE LEDENICE*“ rozdělený do dvou řádků. Dolní okraj nese informace o okrese (České Budějovice), svazku v historii kronikářství (5. kniha od 1. ledna 1988) a počtu stránek (počet stránek: 388). Při pravém okraji stránky je vertikální 11,5 cm dlouhá červená čára.

Knihy je svázána v koženkové hnědočervené vazbě, její stav je dobrý, pouze hřbet je na několika místech slabě opotřebován. Na deskách čteme nápis „*KRONIKA obce Ledenic*,“ každé slovo je psáno na vlastní řádek. Písmena zlaté barvy jsou vtlačena

¹³⁰ Kniha však je ve skutečnosti o čtyři strany „bohatší,“ protože Linha do číslování nezahrnul listy se zápisem sovětských turistů z roku 1970 a jeho překladem (vloženou mezi s. 38 a 39).

¹³¹ http://digi.ceskearchivy.cz/index_main.php?lang=cs&doctree=1keoleh&id=854 (staženo 21. dubna 2010).

¹³² *Kronika obce Ledenice V. (1988–2007)*, úvodní nečíslovaná strana.

do vazby. Ve zlaté barvě se představuje také alegorická kresba otevřené knihy s ratolestí v dolní polovině plochy.

Do knihy, která je v současnosti stále ještě uložena na Úřadě městyse Ledenice, zapisovala Drahoslava Kálalová, Jan Čížkovský (který také zápisy doplnil řadou ilustrací) a Jiří Cukr (který na poslední stránky zpracoval obsah celé knihy).

Šestý díl ledenické kroniky vytvořil na přelomu let 2008 a 2009 se všemi náležitostmi doporučenými metodologickými pomůckami a zákonem českobudějovický knihař Ladislav Černý. Kniha vyvedená v modré kůži nese na deskách nápis „*KRONIKA MĚSTYSE LEDENICE*“, její rozměry jsou 31,5 x 23 cm. Obsahuje zatím pouze zápis roku 2008, který zpracoval autor této práce. K větší ochraně slouží kartounové pouzdro. Kniha je uložena na Úřadě městyse Ledenice.

3.1.2 Analýza zápisů¹³³

Analýzu kronikářských zápisů je třeba provádět podle jednotlivých kronikářů a při tom mít na paměti několik skutečností. Především povolání kronikáře, jeho přístup a vztah k obecnímu dění, pečlivost či snahu o co nejdokonalejší vylíčení dění, časový odstup mezi událostí a jejím zaznamenáním v kronice. To vše mohlo nějakým způsobem ovlivnit celkovou podobu kronikářských zápisů.

Obecní tajemník František Sládek začíná první díl ledenické kroniky vypsáním složení městské rady, představení duchovního a správce školy, pokračuje popisem školní budovy, uvedením počtu dětí ve škole, počtu obyvatel v obci, množstvím chovaného dobytka a poznáváme také místní spolky. Vlastní kronikářské záznamy k roku 1885 začínají podrobným líčením hrozivé povodně, která se přes městyse přehnala 15. července 1885.

Sládkovy kronikářské zápisy lze charakterizovat jako poměrně podrobné, tématicky vyrovnané a faktograficky přesné. Bez větších debat je to způsobeno jeho vztahem k věci plynoucím z jeho zastávaných funkcí. V několika případech se nevyhnul podrobnějším analýzám událostí, kterých byl přímým účastníkem.

Roční události řadil chronologicky bez ohledu na téma, jakému se věnují. Bohužel své zápisy neopatroval věcnými hesly po stranách listů, takže ucelenost textu poněkud

¹³³ Hlubkovou analýzu zápisů ve všech svazích ledenické obecní kroniky do roku 2003 provedl CUKR, J., *Vývoj*, s. 32–53.

komplikuje celkovou přehlednost. Co se týče gramatických chyb, převažuje špatné psaní *i* a *y* (např. *sipal*, *nežly*, *přislýbeno*), nesprávná interpunkce a psaní předpon *s/z* na počátku slov (*spůsobila*).

Emil Králík provedl poměrně primitivní zápisy a je tedy jen na škodu pisatele, že nevyužil své pozice u úřadu coby obecní tajemník, který měl přístup ke všem kauzám, událostem a záležitostem, které se obce týkaly. Další výtka pak míří na gramatiku, která má ještě více nedostatků než u Sládka. Vedle špatného psaní *i* a *y* (*hřbytov*, *zvik*, *mylejší*) a interpunkce, které však registrujeme i u dalších ledenických kronikářů a jistě nejen u nich, je to především důsledné zdůrazňování měkkosti nad *n* pomocí háčku, pokud *n* předchází měkkému *i* nebo *e* (např. *ohledně*, *sklizně*, *přečteňi*, *obviňeňi*, *prodáňi*).

Malíř a natěrač Josef Prošek se nejprve rozepsal o rozvoji Ledenic po první světové válce a poté následují retrospektivní zápisy let 1913–1922, které se vyznačují absolutní strohostí. Vzhledem k tomu, že Prošek zde v těchto letech nežil, je to pochopitelné. Pramenem se mu stala kronika obecní školy (o tom dále). Po roce 1922 pozorujeme jistou snahu o dokonalejší líčení, nicméně záznamy zůstávají i nadále daleko za dokonalostí. Naopak gramatických chyb nacházíme minimum.

Antonín Rubín, učitel na obecné škole, je jedním z nejpečlivějších ledenických kronikářů a jeho zápisy můžeme směle pokládat za jedny z nejkvalitnějších (i z hlediska pravopisného) v celé kronikářské historii Ledenic. Naopak jeho styl písma patří k nejméně povedeným. To však nemůže snížit výpovědní hodnotu zápisů, ve kterých se věnoval doslova „všemu.“ Ať už se jedná o úpravy budov, kostela, veřejných prostranství, oslavy svátků a výročí, volby, klimatické podmínky a úrodu či technický rozvoj, nezapomíná na zmínky o republikových i světových událostech.

Další obecní kronikář a zároveň učitel, Theodor Sládek (synovec prvního kronikáře), pokračoval v Rubínově duchu a bez gramatických chyb vylíčil dějinné události v neradostném období na přelomu třicátých a čtyřicátých let (materiální problémy, nové vyhlášky a nařízení). Jeho písmo je úhledné, krasopisné.

Učitel František Pohan po konci druhé světové války v úvodu nové knihy stručně vylíčil a zhodnotil životní bilanci a politický vývoj v letech první republiky, během války a krátce po ní, přiblížil také kolaboraci a německou správu v Ledenicích. Další záznamy se věnují výhradně událostem spojeným s koncem války, ústupem německých vojáků a osvobozením. Podává podrobná přímá svědectví o nelehké době a připomíná odezvy bojů v Československu. Po formální stránce jsou Pohanovy zápisy vcelku dobré, písmo

úhledné a snadno čitelné. Na několika místech nacházíme vynechání údaje, který pravděpodobně hodlal později dopsat.¹³⁴

Zápisy Karla Vaňka, ledenického poštmistra, se nevyznačují pečlivostí a vytříbeností jako u všech ostatních ledenických kronikářů, jejich kvalita je malá. Věnují se především oslavám, výročím a kulturním událostem v jednotlivých letech, zpráv s větší vypovídající hodnotou nacházíme méně. Některé pasáže jsou vepsány později, jak o tom svědčí jiný odstín inkoustu. Vaňkovo písmo je poněkud hrubé.

Učitel Augustin Vojta uvedl jako první do kroniky na počátku zápisů svůj životopis. Do kroniky psal průběžně během roku a na konci každého roku uvedl celkový přehled informací o obci (správa, hospodaření, výstavba, veřejný život, spolková činnost apod.). Vojtovy zápisy jsou velice podrobné, vyvážené a dotýkají se všech složek života v místě. Vzhledem ke složení letopisecké komise, jejímiž členy byli tajemník obce Alois Krofíka a archivář Jindřich Diviš, předpokládáme, že tentokrát tato hrála důležitou roli v kronikářské práci a výrazně pomáhala s přípravou ročních zápisů, jimž se objemem informací a popsáním místem jiné nemohou rovnat (např. zápis za rok 1951 zaujímá 44 stran, ostatní 20–30 stran). Částečně je to však také způsobeno poměrně robustním písmem pisatele.

Další kronikář František Krafl byl výrazným politickým a kulturním činitelem v polovině minulého století v Ledenicích. Všechny jeho zápisy (bez pravopisných chyb) se vyznačují naprostým soustředěním na zbytečné kulturní a osvětové události (besedy, schůze, oslavy, přednášky, divadelní či filmová představení) pořádané během roku v obci. Na konci ročních zápisů potom následuje stručný přehled činnosti KSČ v obci, představuje práci MNV, zemědělství, výstavbu, zdravotnictví, tělovýchovu a občanské záležitosti. V porovnání s délkou ročních zápisů (rok 1956 na jednatřiceti stranách, rok 1957 na pětadesáti a rok 1958 na sedmapadesáti) vyplyne jasně, že mnohé informace jsou skutečně zbytečné a nesmyslné a vyplývají z Kraflova postoje k tehdejší společnosti a státnímu zřízení.¹³⁵

Robert Linha, opět učitel, se taktéž soustředil na zaznamenání různých oslav, přednášek a schůzí. Věnuje pozornost i zajímavějším zprávám, některé odbývá suchým konstatováním bez stručného hodnocení či následků, jiné rozepisuje podrobněji.

¹³⁴ *Kronika městyse Ledenice II. (1945–1958)*, s. 21 (počet záložníků z Ledenice) a s. 23 (počet ledenických branců).

¹³⁵ Krafl si skutečně vzal velmi k srdci slova o tom, že „kronikář by měl být věcným komentátorem současného života, na základě svého třídního přesvědčení socialistického člověka.“ PUBAL, V., *Kroniky*, s. 45.

Záznamy finančníka Jana Tůmy jsou celkem vyvážené, i když se pochopitelně nevyvaroval tradičním „komunistickým“ událostem (hlavně oslavy spojené s výročími), avšak v porovnání s Linhou nebo Kraflem se jedná o zanedbatelný zlomek. Pozornost však Tůma věnoval i čilému stavebnímu ruchu v městečku, stavu počasí, nacházíme u něho zprávy o autonehodách, zřizování vodovodu či o problematice v osadě Růžov, kde od roku 1970 docházelo k boření nemovitostí za účelem těžby křemeliny. Na několika místech připojil Jan Tůma svůj vlastní názor, postřeh či komentář, což je velice cenné.

K sepisování používal jako jediný propisovací tužku. Písmo je poměrně velké, čitelné, ale mohlo by být krasopisnější. Gramatické chyby nenacházíme.

Pravopisně bezproblémové jsou i zápisy Drahoslavy Kálalové, která pracovala jako odborná asistentka českého jazyka na Pedagogické fakultě. Jí vytvořené roční záznamy patří k velice precizním, podrobným a ukazují, že i politicky důležité události (po maximálním zestručnění) se dají nenásilně vkomponovat do čtivé formy. O tom svědčí i minimální formální změny zápisů po roce 1989. Hodnotu zápisů zvyšují informace ze všech místních oblastí dělené do jednotlivých a každoročně stejných oddílů (I. Národní výbor, II. Počasí, III. Zemědělství, IV. Průmysl, obchod, V. Úpravy obce, VI. Veřejný život, VII. Kultura, VIII. Sport).

Učitel Jan Čížkovský sice do kroniky vkládal kaligrafické prvky, čímž přispěl k vylepšení její estetické podoby, ale zápisy jsou velmi stručné až úsporné, někdy působí nepřehledně (opakování údajů, neřazení zpráv do příslušných oddílů, líčení nedůležitých světových událostí). Nacházíme u něho také neúměrný počet gramatických i faktografických chyb.

3.1.3 Kronikáři¹³⁶

František Sládek (30. 11. 1845, Ledenice – 23. 1. 1910, Ledenice) byl vyučený krejčí, v letech 1883–1892 a znovu v letech 1907–1910 pracoval jako tajemník zdejšího obecního úřadu. Pocházel z rozvětveného rodu Sládků, jehož členové na přelomu 19. a 20. století patřili k významným veřejným činitelům v ledenické historii (starostové Jan a Čeněk, sběratel lidových písní a hudební skladatel Ferdinand, hrnčič Hynek, o kronikáři a učiteli Theodorovi níže). František Sládek pracoval také

¹³⁶ O rodinných a profesních životech jednotlivých ledenických kronikářů podrobněji CUKR, J., *Vývoj*, s. 54–73.

jako obecní policajt, učitel a správce archivu. V roce 1893 byl potrestán čtrnáctidenním vězením za zfalšování obecních voleb. Kroniku v letech 1885–1891.

Emil Králík (15. 10. 1851, Dětenice, okres Jičín – 25. 5. 1915, Ledenice) působil v mládí jako vojenský kanonýr. Do Ledenic se asi přizemnil, jeho manželkou se v roce 1891 stala Františka Sládková, neteř prvního kronikáře Františka Sládka. V letech 1910–1912 byl Králík tajemníkem obecního úřadu, angažoval se také ve Spolku vojenských vysloužilců, který v Ledenicích zakládal a jemuž předsedal. Kroniku vedl v letech 1910–1912 a retrospektivně dopsal (velmi stručně) vynechaná léta od roku 1892.

Josef Prošek (19. 3. 1886, Sezimovo Ústí, okres Tábor – 6. 3. 1972, Ledenice) byl vyučený malíř a lakýrník. Usadil se nejprve v Borovanech, kde se oženil a odkud se v roce 1921 přestěhoval do sousedních Ledenic. Úzce spolupracoval s ledenickými truhláři a významně přispěl k rozvoji lakýrnického řemesla jako nedílné součásti výroby nábytku. Byl také politicky aktivní. V roce 1923 se stal členem obecního zastupitelstva, několik let zasedal v letopisecké a osvětové komisi, po květnu 1945 vykonával funkci prvního náměstka předsedy národního výboru. Po roce 1948 se politického života již neúčastnil. Kroniku vedl v letech 1923–1926 a retrospektivně dopsal (velmi stručně) vynechaná léta od roku 1913.

Antonín Rubín (19. 12. 1879, Bechlín, okres Litoměřice – 30. 7. 1958, Ledenice) byl jedním z nejpečlivějších ledenických kronikářů, a to i přes svou tichou povahu a jakoukoli neangažovanost. Absolvoval učitelský ústav v Čáslavi, učiteloval v Krabčicích poblíž rodné obce a v jihočeském Velešíně. Dne 1. března 1907 se stává definitivním učitelem v Ledenicích a 1. září 1924 řídícím učitelem obecné školy. Jeho syn stejného jména byl vynikající český pediatr,¹³⁷ dcera Marie se stala manželkou Roberta Linhy, ledenického kronikáře v šedesátých letech. Antonín Rubín vedl obecní kroniku v letech 1927–1938 a retrospektivně dopsal i vynechaný rok 1926. Zapisoval také do školní kroniky (o tom více na s. 65).

Theodor Sládek (20. 10. 1894, Ledenice – 10. 6. 1974, Ledenice) představuje dalšího významnějšího člena rodů Sládků. Studoval učitelský ústav v Českých

¹³⁷ Antonín Rubín mladší (25. 9. 1918, Ledenice – 8. 12. 1993, Praha) se po druhé světové válce stal uznávaným pediatrem se specializací na radiologii, jíž byl u nás průkopníkem. Spolupracoval s prof. Jiřím Brdlíkem a prof. Josefem Švejcarem. V letech 1972–1989 byl přednostou IV. dětské kliniky fakulty všeobecného lékařství Univerzity Karlovy a zastával další odborné funkce (prezident European Society of Pediatric Radiology, vědec laboratoře pro funkční diagnostiku v dětství a dospívání). Více o něm CUKR, J., *Významná osobnost českého lékařství pocházela z Ledenic*, Ledenický zpravodaj, prosinec 2003, s. 4.

Budějovicích a vyučoval např. v Besednici či Zlaté Koruně na Českokrumlovsku. Od 1. září 1927 byl jmenován definitivním učitelem v Ledenicích, po odchodu Antonína Rubína do důchodu se stal od 1. dubna 1939 řídícím učitelem. Vyučoval i na základní devítileté škole vzniklé sloučením obecné a měšťanské školy k 1. prosinci 1951. Jeden z jeho žáků nám zanechal tuto vzpomínku: „*Byl to schopný třídní učitel, posléze řídící učitel. Pro svou náročnost ve výuce nebyl mezi žactvem natolik oblíbený.*“¹³⁸ Sládkův zájem o historii potvrzuje také rukopisný spis „*Příspěvek k vlastivědnému vyučování týkající se obce Ledenic,*“ sepsaný na jaře roku 1934. Obecní kroniku vedl Theodor Sládek v letech 1939–1940, mnoho let zapisoval rovněž do kroniky obecné školy (o tom v příslušné kapitole na s. 65).

František Pohan (24. 10. 1902, Nová Cerekev, okres Pelhřimov – 1. 10. 1997, Liberec) učil na ledenické měšťance od roku 1928. Byl členem Sokola, náruživým včelařem a ve škole vedl pěvecký kroužek. Na podzim roku 1945 byl služebně převelen do Českých Budějovic. Zde vystřídal několik škol a nadále se věnoval svým sokolským a včelařským zálibám. Stal se mj. předsedou (1960–1978) a kronikářem (1952–1984) základní organizace Československého svazu včelařů České Budějovice nebo jednatelem českobudějovického Sokola. Obecní kroniku v Ledenicích vedl krátce od května do konce roku 1945.

Karel Vaněk (6. 12. 1909, Kardašova Řečice, okres Jindřichův Hradec – 30. 6. 1994, Ledenice) studoval gymnázium v Jindřichově Hradci a poté pracoval jako poštovní úředník. V první polovině čtyřicátých let byl ustanoven poštmistrem v Ledenicích. Kroniku vedl v letech 1947–1950 a retrospektivně dopsal i rok 1946.

Augustin Vojta (15. 11. 1911, Kouřim, okres Kolín – ?) jako absolvent učitelského ústavu v Kutné Hoře vyučoval na řadě škol (Dolní Jirčany u Prahy, Ratboř u Kolína, Týnec nad Labem), v Jindřichově Hradci a Trhových Svinech byl tajemníkem okresního školního výboru. V letech 1950–1957 učil český jazyk a dějepis v Ledenicích a vedl také školní pěvecké sdružení, od roku 1955 však v Ledenicích nebydlel. Další profesní ani životní osudy Augustina Vojty se nepodařilo prozatím vypátrat, nicméně jeho krásná vzpomínka na Ledenice, kterou zanesl do obecní kroniky, zůstane navždy zachována: „*Žil jsem v Ledenicích rád, pracoval s chutí na kulturním poli a zúčastňoval se všech akcí. Budu vždy vzpomínat Ledenic, neboť tak*

¹³⁸ Úřad městyse Ledenice, soubor „Ledenický nábytek – historie a současnost,“ šanon č. 16. Vzpomínku vypracoval autor souboru Jaroslav Sýkora (1921–2008), který byl Sládkovým žákem.

*trochu jsem s nimi srostl, poznal životní běh i radosti tohoto městečka.*¹³⁹ Kroniku vedl v letech 1951–1955.

František Krafl (20. 11. 1898, Vrcov, okres České Budějovice – 18. 6. 1977, Ledenice) se vyučil truhlářem u mistra Jarolíma Petráše v Ledenicích, jednoho z nejlepších v historii řemesla v městečku. Za řádného občana Ledenic byl Krafl oficiálně přijat až 10. srpna 1936. Do dějin městyse se zapsal především jako dlouholetý knihovník (1936–1977), člen mnoha komisí při MNV, předseda MNV v letech 1949–1954 a výrazný kulturní činovník. V letech 1957–1960 byl po Jindřichu Divišovi obecním archivářem. Kroniku vedl v letech 1955–1958.

Robert Linha (7. 6. 1902, Doudleby, okres České Budějovice – 12. 7. 1976, Ledenice) v roce 1922 maturoval na učitelském ústavu v Českých Budějovicích a poté učil na řadě venkovských škol. Od roku 1939 působil na ledenické měšťanské škole (chvilí i jako ředitel), počátkem padesátých let se stal krátce inspektorem pro okres Trhové Sviny, podobně jako kdysi jeho bratr Adolf (o jejich otci Ferdinandovi více na s. 64). V letech 1953–1958 byl ředitelem Základní devítileté školy v Ledenicích. Měl také mimoškolní aktivity – např. předsedal finanční a plánovací komisi při MNV nebo místní organizaci KSČ. Jeho manželkou byla od roku 1927 Marie Rubínová, dcera učitelského a kronikářského kolegy Antonína Rubína. Robert Linha vedl obecní kroniku v letech 1968–1970.

Jan Tůma (13. 4. 1920, Cehnice, okres Strakonice – 27. 7. 1976, Ledenice) absolvoval Obchodní akademii v Písku (1940) a následně pracoval v ledenické kempeličce (roku 1946 přejmenované na Ledenickou záložnu). V letech 1952–1960 působil jako úředník ve Státní bance československé v Trhových Svinech, poté jako bankovní inspektor v Českých Budějovicích. Angažoval se jako člen finanční a plánovací komise při MNV Ledenice a jako předseda Svazu přátel SSSR v Ledenicích. Jeho otec Jan byl ledenickým rodákem a děd František tady na konci 19. století provozoval pekařství a hostinec. Bratr Miroslav (1923–1953) byl známý český fotograf.¹⁴⁰ Jan Tůma vedl kroniku v letech 1971–1974.

¹³⁹ *Kronika městyse Ledenice II. (1945–1958)*, s. 203.

¹⁴⁰ Miroslav (Mírka) Tůma (4. 4. 1923, Cehnice – 13. 10. 1953, České Budějovice) se vyučil drogistou, od mládí psával různé povídky, nicméně mu učaroval svět fotografie. Absolvoval kurzy na pražské grafické škole a Akademii múzických umění. V roce 1945 vyšla jeho první kniha fotografií. Všechny jeho snímky se vyznačují vysokou poetičností a snaží se poukázat na vztah člověka k běžným věcem v jeho okolí. Fotil také pro noviny nebo Jihočeské muzeum. V jeho stopách pokračuje syn Michal, který je taktéž fotografem. BLŮMLOVÁ, Dagmar, *Sto tváří z jihočeské kulturní historie*, Pelhřimov 2000, s. 394–397.

Drahoslava Kálalová (18. 11. 1935, České Budějovice, roz. Vlčková) se zprvu věnovala zdravotnictví (roku 1953 maturita na Vyšší odborné zdravotnické škole v Českých Budějovicích, práce v jeslích, zdravotnice na ústavu národního zdraví), v roce 1960 absolvovala doplňující maturitu na pedagogické škole v Karlových Varech. Od té doby se zabývala kantořinou a učila na řadě míst v západních a jižních Čechách. V roce 1969 ukončila studium českého jazyka a dějepisu na Pedagogické fakultě v Českých Budějovicích a v sedmdesátých letech ještě dálkově studovala občanskou výuku na Karlově univerzitě. V letech 1976–1991 pracovala jako odborná asistentka katedry jazyků na Pedagogické fakultě v Českých Budějovicích. V Ledenicích bydlela od roku 1981, kdy zde byl její manžel ustanoven obvodním lékařem. Ihned po svém příchodu se zapojila do obecního dění, pracovala nejen jako kronikářka, ale byla aktivní i v organizacích Československého červeného kříže, Svazu československo-sovětského přátelství, nějakou dobu předsedala ledenickému Svazu žen, zasedala v kulturní a školské komisi, psala články do Ledenického zpravodaje. Kroniku vedla v letech 1981–1994 a retrospektivně dopsala také vynechaná léta 1975–1980.

Jan Čížkovský (26. 1. 1925, Ledenice – 27. 2. 2004, Ledenice) pokračoval v rodinném povolání a stejně jako jeho děd, otec, strýc a sestra se stal učitelem. V roce 1946 byl ustanoven učitelem na Obecné škole v Ledenicích, poté působil na měšťance v Lišově, ale nejvíce je jeho jméno spojeno se školou a gymnáziem v Trhových Svinech, kde byl v letech 1967–1986 i zástupcem ředitele. Vyučoval matematiku, kreslení a deskriptivní geometrii. Kroniku vedl v letech 1995–2003, přičemž rok 2003 již podle jeho poznámek dopsal současný kronikář a autor této práce Jiří Cukr.

3.2 FARNÍ KRONIKÁŘSTVÍ V LEDENICÍCH

Počátky farního kronikářství v Ledenicích spadají do 19. století. Ačkoli nejstarší pamětní kniha obsahuje podle inventáře k fondu Farní úřad Ledenice zápisy z let 1628–1878, vznikla právě až v 19. století svázáním dochovaných zajímavých listů, dopisů a různých zpráv kronikářského charakteru. Za jejím vznikem stojí tehdejší ledenický osvědčený farář Karel Müller a za kroniku ji v podstatě považovat nelze, ačkoli staré pamětnice z 18. století měly většinou právě takovýto charakter.

Druhá kniha, první pamětní kniha v pravém slova smyslu, byla opatřena farářem Josefem Wobischem v roce 1842, jak o tom svědčí pečeť ledenicé farnosti s letopočtem 1842 a Wobischův podpis na zadních deskách. Farář jejím založením reagoval na guberniální nařízení z roku 1835, které vedení kronik přikazovalo i farním obcím. Obsah nevybočuje z obecných norem, primární zájem je soustředěn na události náboženského charakteru.

Vývoj po roce 1918 „jako by církevní kronikáře vůbec nezajímalo. Kněží zřejmě byli znechuceni nejen pokleslou morálkou, ale i poměry v církvi (odpadlictví a vznik čs. církve).“¹⁴¹ V Ledenicích ovšem v tuto dobu působil František Jan Kroiher, který naopak velice pečlivě reflektoval události těchto let včetně zmínek o stavu českého kněžstva a rozštěpení církve, na němž se sám aktivně podílel. Z tohoto pohledu jsou jeho zápisy skutečně nenahraditelné a jedinečné, vezme-li navíc v potaz, že se zřejmě nedochovala žádná Kroiherova písemná pozůstalost.¹⁴²

Od roku 1930 slouží druhý díl farní kroniky, který je však celý ovlivněn několika důležitými faktory. Předně již pisatel Kroiher neuvádí tolik podrobné zprávy o obecném dění a vůbec kvantita jeho zápisů klesá (v důsledku zhoršujícího se zdravotního stavu). Výrazný pokles zaznamenávaných událostí sledujeme i během války. V letech 1946–1953 se Václavu Žitnému a Josefu Dvořákovi podařilo úspěšně vrátit knize její poslání. Poté ji převzal Zdeněk Lameš, který nepřicházel do Ledenic rád, několikrát žádal o přeložení jinam a na zápisech je to znát (kritika obyvatel, částečné zpětné zamazání některých jím vytvořených pasáží apod.). Nicméně v městečku vydržel do roku 1995 a po celou dobu do kroniky každoročně zapisoval, a ne vždy nezajímavě, což musíme s přihlédnutím k výše řečenému v souvislosti s jeho osobou vyzdvihnout. V posledních letech se sice oficiálně kronika vede, ale její zápisy nemají valný charakter.

3.2.1 Popis farních kronik

I když kniha vedená jako nejstarší farní kronika vlastně žádnou kronikou není, věnujme ji alespoň stručnou pozornost. Vedle rozmanitých zpráv o farnosti, kostelu a úřadu faráře nabízí i mnoho zajímavostí k dějinám celého městečka. Jsou zde např.

¹⁴¹ KROTILOVÁ, J., *Farní kroniky*, s. 22.

¹⁴² MAREK, Pavel, *Senátor agrární strany František Jan Kroiher*, in: *Osobnosti agrární politiky 19. a 20. století. Sborník příspěvků z mezinárodní konference konané ve dnech 24.–25. května 2006, Uherské Hradiště 2006*, s. 107.

vyličeny dějiny zdejšího hradu a okolních vsí, přepsány staré listiny a privilegia, vyprávění o rodu pánů z Landštejna a Kořenských z Terešova, nechybí zmínky o škole. Vloženo je několik osobních dopisů ledenických farářů apod. Některé historické pasáže vytvořil třeboňský archivář Theodor Wagner, který se nejednou podepsal s počeštěným jménem jako Bohdan Wágner.¹⁴³

Zápisy v knize jsou vedeny latinsky, německy a česky. Její rozměry jsou 34 x 21,5 cm, zcela chybí hřbet a desky jsou poškozeny. Na přední straně desek jsou dva štítky a oba udávají nepřesné informace. Velký s latinským nápisem hlásá, že jde o pamětní knihu se zápisy železných krav, desátků a posloupnosti duchovních správců ledenického benefícia.¹⁴⁴ Druhý z novější doby: „*Nejstarší díl farní kroniky (?)*.“ Jakožto taková se tato kniha vede v archivním inventáři.

První skutečná ledenická farní kronika obsahuje zápisy z let 1842–1929. Rozměry knihy jsou 39 x 24,5 cm. Na kartounových deskách čteme latinský nápis „*Liber Memorabilium parochia Ledenicensis*.“ Hřbet je kožený s květinovou výzdobou, kožené byly také rohy knihy, které jsou dnes silně poškozeny, stejně jako oboje desky.

Nejstarší záznamy v kronice prováděné faráři Josefem Wobischem a Josefem Hubrem jsou psány v němčině, místy také v latině, po Hubrově smrti na podzim v roce 1867 přechází Karel Müller k zápisům v češtině. Po Müllerovi do knihy zapisoval Matěj Fischmeister, Martin Brožka a František Jan Kroiher. Kronika je vedena nepřetržitě, k čemuž výrazně přispěli i administrátoři farnosti, kteří na zápisy nezapomínali ani v mezidobí, kdy fara po smrti faráře nebyla ještě obsazena novým.

Obě knihy jsou uloženy ve fondu Farní úřad Ledenice ve Státním okresním archivu v Českých Budějovicích.¹⁴⁵

Farní kronika se zápisy od roku 1930 dodnes má rozměry 40 x 26,5 cm. Je vevázána do černých kožených desek (bez nadpisů) se zvýrazněnými rohy a hřbetem, její stav je dobrý. Na první straně je nadepsáno „*Pamětní kniha fary ledenické od roku 1930. Pořídil Frant. Jan Kroiher, duch. správce.*“

Zapisovali do ní F. J. Kroiher, Václav Žitný, Josef Dvořák, Zdeněk Lameš, Josef Hes, Václav Dvořák a v průběhu okupace a druhé světové války ještě minimálně dva další

¹⁴³ Theodor Wagner (23. 10. 1818, Borovany – 1. 1. 1892, Celje, Slovinsko) nastoupil v roce 1837 do knížecího schwarzenberského archivu v Třeboni, kde působil až do svého penzionování roku 1888 (od roku 1854 byl vedoucím všech schwarzenberských archivů v Čechách). Ve svých studiích se věnoval různým etapám jihočeských dějin (rybníkářství, dějiny Vítkovců, korespondence Rožmberků). Více o něm TRÍSKA, Karel, *Archivář Theodor Wagner*, Archivum Trebonense 1971, s. 50–62.

¹⁴⁴ V originále *Liber memorabilium in quo notantur vaccae ferrae decimae – et successio curatorum benefici Ledenicensis*.

¹⁴⁵ SOKa ČB, Farní úřad Ledenice, kniha 1 a 2 (přístupné na mikrofilmu č. 114).

kronikáři. Do rozpačitého období trvajících devět let vstupuje kronika na konci třicátých let, kdy nejsme schopni přesně a se stoprocentní jistotou určit jména jednotlivých autorů. Od podzimu 1937 do roku 1939 to byl pravděpodobně Václav Janát, který v Ledenicích působil jako zástupce faráře od roku 1924 až do své smrti 17. února 1942. Důvodem ke změně byla vážnější nemoc F. J. Kroihera, kterou pisatel své poznámky začíná: „*Dne 1. září rozstonal se děkan a čestný kanovník. Dlel v Praze a odtud byla nám podána zpráva o jeho onemocnění. Byla to obrna nervů.*“¹⁴⁶ Pod zápis k roku 1938 přidal děkan Kroihher vlastnoruční podpis.

Poté do farní kroniky snad zapisoval administrátor farnosti Josef Vacovský (léta 1940–1943).¹⁴⁷ Ze zápisů vysvítá, že oba pisatelé, ať už to byli Janát s Vacovským nebo jiní, byli ovlivněni a ovlivňováni Kroihherem, který i když nemohl psát, konzultoval či přímo nařizoval, co a jak do kroniky zapsat. František Jan Kroihher opět do pamětnice sám zaznamenal léta 1944–1945.

Poté až do současnosti již není o jménech kronikářů pochyb. I když zápisy nemají vždy nejlepší výpovědní hodnotu, je zachována jejich přímá kontinuita v podstatě až do dnešních časů. Postrádáme jakékoli číslování stran či uvádění věcných hesel, naopak jsou listy doplněny řadou dobových dokumentů (fotografie, dopisy). Kronika, uložená dnes opět na ledenické faře a okolo roku 2005 přechodně na Děkansském úřadě v Českých Budějovicích, by se tak mohla stát významným, dosud opomíjeným zdrojem historických skutečností.

3.2.2 Analýza zápisů

Zápisy ve farní kronice mají mnohem užší záběr než v kronice obecní, ačkoli působnost ledenické farnosti je a vždy byla větší než působnost ledenické obce. Málokterý zapisovatel věnoval kronice větší pozornost a poznamenával do ní podrobné informace nejen z farnosti, ale také z obecního dění, popř. událostí domácích a světových s náležitým ohlasem v Ledenicích. Zápisy do knihy pořizovali výlučně ledeničtí faráři, pouze v dobách místního „interregna“ mezi odchodem starého a příchodem nového duchovního správce se o ně postarali kaplani či dočasní administrátoři. Po roce 1995 je situace složitější.

¹⁴⁶ *Kronika farnosti Ledenice II. (1930–dodnes)*, nestr., zápis k roku 1937.

¹⁴⁷ Vacovského působení v Ledenicích nedokážeme prozatím přesně datovat. Na ledenické faře pobýval asi od roku 1943 ještě Josef Marek, bývalý zdejší kaplan a naposledy farář v obci Sedlec u Netolic, který si ji zvolil za místo svého odpočinku.

Prvním farářem-kronikářem se stal v roce 1842 Josef Wobisch, který v německém jazyce zapisoval zřejmě nepravidelně nejdůležitější zprávy ze svého církevního okolí. Součástí jeho pasáží vedených poměrně zahuštěně¹⁴⁸ jsou také prepisy starých listin a poměrně hodně prostoru věnuje nástupu nového českobudějovického biskupa Jana Ondřeje Lindauera v roce 1846 a jeho následné návštěvě v Ledenicích. Od roku 1850, kdy byla v městysi zvolena první obecní rada a starosta, píše Wobisch výhradně česky.

Josefa Hubra spojuje s předchůdcem neuvádění nadpisů a nepravidelnost zápisů, kdy tentokrát dokonce některé roky vůbec zapsány nejsou a u jiných je zápis odbyt jednou větou. Většinu textu zpracoval v latině, ale v závěru se již přiklonil k němčině a prepisy některých českých dokumentů uváděl v jazyce originálu.

Smrt Josefa Hubra (1867) zmínil česky kaplan Matěj Mašek, poté krátce psal administrátor František Vlasák. S příchodem rodilého vlastence a spisovatele Karla Müllera v roce 1868 doznává farní pamětnice výrazných změn. Získává přehlednější formu a členění stránek, je psána pouze česky a jsou v ní uváděna marginální věcná hesla. Objevuje se také více zpráv o dění v obci. Cenný je mj. seznam knih, které za svůj život Müller napsal nebo přeložil, což nezapomněl v kronice uvést.¹⁴⁹

Pouze na tři zprávy, ale ne nezajímavé, se soustředil dočasný administrátor Vít Dolejší. Nejprve uvádí, že správcem farnosti byl po odchodu Karla Müllera na jaře 1887 ustanoven Theofil Steffel z Borovan, který si ovšem nepřál v Ledenicích zůstat, a tak jej nahradil právě Dolejší. Dále následuje podrobnější líčení budování školy a smrt zedníka Jana Klečky při této stavbě a stěhování nového faráře Matěje Fischmeistera, které se dostalo i na stránky časopisu *Budivoj* (16. října 1887).

Fischmeister nám nejprve v kronice zanechal svůj životopis. Jeho zápisy doprovází pečlivé tabulkové rozpracování příjmů a výnosů sbírek na různé akce (např. oprava kostela). Bohužel nevěnoval pozornost věcným heslům a nadpisům, text i přes svou hodnotu tak působí slitě (narušen je pouze zmíněnými tabulkami). Velkou pozornost věnoval autor aféře,¹⁵⁰ která se mezi představiteli ledenické radnice a jím rozhořela na konci osmdesátých let, po které nakonec opustil „*drahou a mě milou osadu ledenickou*.“¹⁵¹

¹⁴⁸ O nepřehlednosti a neuspořádanosti, kterými se vyznačují všechny staré farní kroniky, se zmiňuje KROTILOVÁ, J., *Farní kroniky*, s. 23, nebo JAROLÍMKOVÁ, J. – SOVADINA, M., *Farní kroniky*, s. 245.

¹⁴⁹ *Kronika farnosti Ledenice I. (1842–1929)*, fol. 25r.

¹⁵⁰ Srov. Fischmeisterův biogram na s. 56 a pozn. 105. Doslovný přepis Fischmeisterova zápisu z farní kroniky o aféře uveřejnil KOBLASA, Pavel, *Ledenická mafie*, Hrz 2, 1993, s. 6–7.

¹⁵¹ *Kronika farnosti Ledenice I. (1842–1929)*, fol. 44r.

Neodcházel celkově zklamán, pouze neshody s obecní reprezentací jej přiměly k tomu, že „*mnohou a trpkou pilulku často jsem tam musel polknout.*“¹⁵²

Záznamy prováděné Martinem Brožkou v letech 1893–1913 sice nemají většího významu, jsou velice stručné, nicméně jsou psány přehledně, nechybí věcná hesla a nadpisy.

Od roku 1914 převzal správu lednické farnosti, a tudíž i péči o její pamětní knihu František Jan Kroiher. Již jsme se zmínili a ještě bude několikrát připomenuto, že Kroiher se svými zápisy zcela vybočuje ve všech ohledech z řady v této práci sledovaných lednických kronikářů. Text člení pouze do odstavců s nenápadným uváděním nového letopočtu a věcná hesla se objevují pouze ojediněle, takže vše v celku působí jednotně. Přesto jsou zápisy narušeny různými prvky – vlepenými fotografiemi, poštovními známkami atd. Píše velmi kaligraficky, gramaticky správně, používá i řadu moderních termínů a poznamenané události, kterých je nebyvalé množství, mnohdy také obsírně komentuje. To je vzhledem ke Kroiherovu časovému vytížení, kdy byl povinnostmi vázán zejména do Prahy (Senát, národohospodářské, agrární a katolické organizace) a také často cestoval, velmi interesantní věc zasluhují alespoň toto krátké zastavení.

S postupujícím dobou v závislosti na věku pisatele kvalita i kvantita zápisů ve farní kronice klesá, přičemž rozvržení stran a jejich vzezření zůstává zachováno. Občas je připojen podpis budějovického biskupa nebo biskupského vikáře provádějícího v Ledenicích vizitaci.¹⁵³

Naprosto ojedinělá je kolekce poštovních známek, které jsou lepeny po celé období let 1914–1946 na různá místa listů kroniky. V díle do roku 1929 jich zůstalo zhruba něco málo nad 200 kusů a stejný je přibližně jejich počet také v druhém svazku. Můžeme zde spatřit známky z území těchto států: Československo (včetně vůbec prvních exemplářů), Rakousko, Německo, Polsko, Maďarsko, Bosna a Hercegovina, Itálie, Vatikán, Rusko, Švýcarsko, Belgie, Španělsko, Řecko a nejexotičtější kouskem je známka z Dominikánské republiky. Až na výjimky všechny prošly poštovním systémem a na mnohých jsou dodnes patrné otisky razítek odesílajících pošt.

Neméně cenné jsou fotografie umístěné do kroniky zásluhou faráře Kroihera. Zobrazují v první řadě významné politiky státní nebo komunální úrovně (ledeničtí starostové, František Ferdinand d'Este, František Josef I., T. G. Masaryk, Antonín Švehla)

¹⁵² Tamtéž.

¹⁵³ Zřejmě tak jednou z jeho povinností byla právě kontrola a vedení farní kroniky. Analogii spatříme u školního inspektora, který při svých návštěvách přehlédl a podpisem opatřil lednickou školní i obecní kroniku.

a představitele církevního světa (českobudějovičtí biskupové, biskup Antonín Podlaha, fotka papeže Pia XI. s vlastnoručním věnováním). Nechybí ani podobenky místních kaplanů, přestavba radnice a školy, snímání k rekvizici určených kostelních zvonů, několik snímků z Kroihera života a další.

Kronika je dále doplněna dalšími drobnými papírovými doklady upomínajícími na minulý život. Jedná se o artefakty z doby první světové války – bankovky (rakouské, maďarské, ruské a italské) a potravinové lístky (např. chleбенky). V pozdějších letech nacházíme už pouze vlepený hlasovací lístek pro volbu prezidenta v roce 1927, které se Kroihher jako senátor agrární strany zúčastnil.

Na několika místech bohužel vlepené dokumenty nevydržely do dnešních dnů a zůstává zde po nich prázdné místo.

O nejasnostech okolo kronikářů na přelomu třicátých a čtyřicátých let jsme již psali výše (o tom více na s. 51). Nyní bychom měli ještě uvést, že i přes to, že neznáme jejich totožnost, zanechali v kronice pamětní záznamy, leč ne příliš obsáhlé, které neopomenuli pořizovat také během války. Zápisy let 1944–1945, jež zřejmě provedl F. J. Kroihher, jsou vyvedeny na užších listech, které byly z neznámých důvodů druhotně ostříhány po celé délce u vnějších okrajů (celkem tři listy).

Léta 1946–1948 zaznamenal krátce před svým odchodem z Ledenic kaplan Václav Žitný, který souhrnně a vcelku podrobně sumarizoval události a vzpomínky z tohoto tříletého období. Že se nedostal, jak plánoval,¹⁵⁴ k obsáhlejšímu líčení osobnosti F. J. Kroihhera, jenž v červnu 1948 zemřel, můžeme jen litovat. Za zmínku však stojí zamyšlení nad posláním farní kroniky, které zpracoval na počátku svého zapisování především v souvislosti s neobvykle široce pojatým vyjadřováním děkana Kroihhera v první polovině jeho působení v Ledenicích.

Josef Dvořák (1948–1953) zapisoval pravidelně, věcně a pracoval výhradně s informacemi z farnosti. Uváděl věcná hesla, od kterých jeho nástupce Zdeněk Lameš upustil. Lamešovy zápisy psané kostrbatě a nepříliš kaligraficky jsou členěny do odstavců a rozděleny pouze nadpisy, resp. uváděním jednotlivým nových roků. V roce 1972 tento farář-kronikář provedl znečitelnění (několikeré silné přeškrtnání) „*těch míst ze zápisů od r. 53, kde je někdo jmenován osobně, aniž věc má kronikářskou zajímavost.*“¹⁵⁵

¹⁵⁴ „Doufám, že se mně ještě vyskytne příležitost, abych se po zásluze dotkl osobnosti p. kanovníka... Nemohu po zásluze splnit to, co jsem chtěl udělat, trochu šířeji se rozepsat o jeho zdejší činnosti.“

¹⁵⁵ *Kronika farnosti Ledenice II. (1930–dodnes)*, nestr., zápis k roku 1972.

Kronikáři po roce 1995 Josef Hes a Václav Dvořák pokračovali vyloženě v zápisech z farní osady, přibyly bohužel vlepené novinové články, fotografie a přešlo se na používání propisovací tužky místo dosavadní tuše. První ani druhý svazek kroniky není paginován (s výjimkou let 1914–1917), starší je alespoň dodatečně foliován obyčejnou tužkou v pravém dolním rohu stránky.

3.2.3 Kronikáři¹⁵⁶

Josef Wobisch (1794 – 3. 7. 1855, Ledenice) přišel jako farář do Ledenic v roce 1842 a zdejší farnost spravoval až do své smrti. Stal se také biskupským vikářem a vrchním dozorcem nad školami v okrese Nové Hrady. Podle dávných svědectví a pověstí měl rád koně a „*byl povahy lehkovážné a hověl rozmarnému životu. Na faře odbýval časté hostiny, ku kterým vznešené panstvo zval.*“¹⁵⁷ Kroniku v Ledenicích vedl po celou dobu svého pobytu na zdejší faře, tedy v letech 1842–1855.

Josef Hubr (17. 1. 1799, Bavorov – 7. 10. 1867, Ledenice) přišel z Libniče (tam od roku 1844), „*hleděl si svědomitě jen záležitostí církevních a jako duchovní otec byl všemi osadníky velmi oblíben.*“¹⁵⁸ Byli s ním bezpochyby příbuzensky spřízněni farář František Hubr (působil mj. v Lišově u Ledenic) a Marie Hubrová, která se 2. srpna 1859 provdala za Jana Sládka, dlouholetého ledenického starostu. Kroniku Josef Hubr vedl v letech 1855–1867, po jeho smrti dopsal krátce zbytek roku 1867 nový administrátor farnosti František Vlasák, dosavadní kaplan v Jílovicích.

Karel Müller¹⁵⁹ (26. 12. 1823, dvůr Chyňava u Hosína, okres České Budějovice – 2. 2. 1900 Kamenný Újezd) byl synem panského šafáře. Studoval seminář v Českých Budějovicích, kněžské svěcení získal 25. července 1847 od biskupa Lindauera a poté postupně působil jako kaplan v Římově, Bavorově a Suchdole nad Lužnicí.

¹⁵⁶ Biografické údaje o farářích-kronikářích byly sestaveny zejména na základě informací ve farní kronice.

¹⁵⁷ DIVIŠ, J., *Paměti*, s. 59.

¹⁵⁸ Tamtéž.

¹⁵⁹ Jeho životu a dílu se podrobněji věnovali CUKR, J., *Ledenický farář, spisovatel a vlastenec Karel Müller (1823–1900)*, Ledenický zpravodaj, březen 2010, s. 5–6; POSPÍŠILOVÁ, Věra, *Karel Mueller a slovenské motivy in margine*, in: Pospíšil, Ivo – Zelenka, Miloš (edd.), *Aktuální slovakistika*. Brněnské texty k slovakistice VII. Masarykova univerzita, Brno 2004, s. 183–187; TÁŽ, *Karel Mueller, jihočeský kněz a spisovatel*, in: Viktor, Viktor – Hálková, Milena – Šrajbrová Magda (edd.), *Perla v hrubé kazajce*. Sborník příspěvků z konference věnované drobné české próze druhé poloviny 19. století. Městská knihovna Klatovy 11. a 12. 11. 2004, Klatovy 2005, s. 91–94. Stručně -jbí (=BÍLEK, Josef), *80 let od smrti Karla Müllera*, Výběr, roč. 17, č. 2, s. 116; KADLEC, Jaroslav, *Českobudějovická diecéze*, České Budějovice 1995, s. 91; VOPRAVIL, Jaroslav, *Slovník pseudonymů v české a slovenské literatuře*, Praha 1973, s. 969.

V letech 1868–1887 byl farářem v Chřešřovicích (tehdy Křešřovice) na Písecku a od 28. ledna 1868 v Ledenicích. Poslední farností, kterou spravoval, se stal Kamenný Újezd (1887–1900). Vedle duchovních povinností se aktivně věnoval také literární činnosti, napsal či přeložil zhruba třicítku drobných knih s rozmanitými tématy (zejména povídky pro děti a modlitební knihy). Měl velmi blízko k historii, stýkal se s třeboňským archivářem Theodorem Wagnerem, „*byl horlivý milovník starých památek a písemností. Zreorganizoval a značně rozšířil farský archiv i v uspořádání městského archivu mnohé vykonal.*“¹⁶⁰ Zastával také úřad biskupského notáře (od 1880), konsistoriálního rady (1889), získal titul osobního děkana (1889) a je čestným občanem Ledenic a Kamenného Újezda. Kroniku vedl velice pečlivě v letech 1868–1887. Nemnoho událostí mezi dubnem a srpnem 1887 zapsal dočasný administrátor Vít Dolejší, dosavadní kaplan v Lišově.

Matěj Fischmeister (15. 1. 1829, Čejkovice u Pištína, okres České Budějovice – 30. 12. 1913) vystudoval budějovický seminář, vysvěcen na kněze byl biskupem Jirsíkem 3. srpna 1856. Působil jako kaplan na jihočeských farách v Bílé Hůrce, Ratibořských Horách, Chýnově a Třeboni. V letech 1869–1887 byl farářem v Mladošovicích poblíž Ledenic, v letech 1887–1893 v Ledenicích a poté opět v Chýnově (jako děkan). Později působil také jako biskupský notář a tábořský vikář. V Ledenicích je s ním spojena aféra kvůli zákazu klekání, placení zvoníka a výši pivní dávky, která mezi farností a radnicí vyvrcholila v roce 1891 a výrazně přispěla k odchodu Fischmeistera z Ledenic.¹⁶¹ Kroniku vedl v letech 1887–1893.

Martin Brožka (30. 10. 1848, Mahouš u Netolic, okres Prachatice – únor 1936, České Budějovice) studoval budějovický seminář a vysvěcen byl 16. července 1874. Poté působil 16 let jako kaplan v Českém Krumlově a v letech 1890–1893 jako farář v obci Majdalena na Třeboňsku. Na podzim 1893 přišel do Ledenic, kde v roce 1906 získal titul děkan a v roce 1913 čestné občanství. K 1. prosinci 1913 byl penzionován, ale stal se ještě duchovním správcem v nové budějovické nemocnici a biskupským notářem. Kroniku vedl v letech 1893–1913.

¹⁶⁰ DIVIŠ, J., *Paměti*, s. 59.

¹⁶¹ Celému sporu se věnují zápisy v obecní i farní kronice, které jsou zajímavé především z toho hlediska, že jednu psal František Sládek a druhou Matěj Fischmeister, kteří v aféře stály na opačných stranách. Srov. pozn. 105 a 150.

František Jan Kroiher¹⁶² (2. 12. 1871, Rojšín u Kremže, okres Český Krumlov – 17. 6. 1948, Ledenice) patří mezi významné osobnosti české katolické, národohospodářské a politické kultury. Vychodil Obecnou školu v Brlohu, poté studoval gymnázium v Rychnově nad Kněžnou a v Českých Budějovicích. Na budějovickém bohosloveckém semináři získal 15. dubna 1894 kněžské svěcení. Působil na jihočeských farách v Blatné (1894–1896), Borovanech (1896–1914) a Ledenicích (1914–1948). Výrazně se angažoval v národohospodářské a družstevnické práci, pomáhal zakládat spořitelní a záložní spolky a pracoval ve vedení družstevních organizací. Byl členem revolučního Národního shromáždění a po celou dobu první republiky senátorem za agrární stranu. V Senátě a četných dalších schůzích si získal sympatie svým řečnictvím a glosátorstvím, byl též plodným publicistou.¹⁶³ V náboženském světě proslul zejména jako organizátor české Katolické moderny, předseda Jednoty katolického duchovenstva a člen delegace k papeži Benediktu XV. (červen 1919) ohledně reformy římskokatolické církve v ČSR. V roce 1937 byl jmenován čestným kanovníkem českobudějovické katedrální kapituly. Dlouhý by byl výčet jeho dalších drobnějších aktivit (podpora české koleje Nepomucenium v Římě, podpora semináře v Českých Budějovicích, zásluhy o postavení kostela v Českých Velenicích atd.). I v době, kdy se nezdržoval v Ledenicích, žil horlivým životem pro obec (byl např. členem několika spolků a předsedou kempeličky), pro kterou vykonal mnoho záslužného nejen na poli duchovním (péče o kostel, výuka náboženství), ale i osvětovém a kulturním (podpora zdejší školy, spolufinancování výstavby vodovodu atd.). Farní kroniku vedl velice precizně a podrobně v letech 1914–1937 a 1944–1945. Mezitím do ní

¹⁶² Teprve v posledních letech se objevují podrobné odborné studie a články o Kroiherově životě, práci a roli v reformním hnutí římskokatolické církve, především zásluhou prof. Pavla Marka z Univerzity Palackého v Olomouci. MAREK Pavel, *Církevní krize na počátku první Československé republiky*, Brno 2005, zejm. s. 22–221; MAREK, Pavel, *František Jan Kroiher mezi ultramontanismem a sekularizací*, in: Fasora, Lukáš – Hanuš, Jiří – Malíř, Jiří (edd.), *Sekularizace českých zemí v letech 1848–1914*, s. 89–101; MAREK, Pavel, *Senátor agrární strany František Jan Kroiher*, in: *Osobnosti agrární politiky 19. a 20. století. Sborník příspěvků z mezinárodní konference konané ve dnech 24.–25. května 2006, Uherské Hradiště 2006*, s. 107–112. Stručné životopisy F. J. Kroihera publikovali CUKR, J., *Ledenický děkan pohřbíval Antonína Švehlu*, Českobudějovické listy, roč. 13, č. 195, 21. srpna 2004, příloha Nedělní kanape, s. 2; PRAVDA, Rudolf, *Z galerie jihočeských vlasteneckých kněží. Kapitoly z církevních a kulturních dějin jižních Čech*, České Budějovice 2006, s. 30–31. Ze starší doby je třeba zmínit články v regionálních tiscích věnované Kroiherově jubileím (Jihočeská pravda 28. listopadu 1941, s. 4; Pošumavský kraj 26. listopadu 1941, s. 2–3) a předmluvu v knize *Články a úvahy Frant. Jana Kroihera*, Praha 1931, s. 9–25, kterou zpracoval Ferdinand Klindera.

¹⁶³ Tiskem vyšel výbor jeho časopiseckých příspěvků ve sborníkové knize *Články a úvahy Frant. Jana Kroihera*, Praha 1931, a *Články a úvahy Frant. Jana Kroihera. Kniha druhá*, Praha 1936. Ukázky osobitého humoru shrnuje drobná knížka *Štoviček F. J. Kroihera*, Praha 1938.

zapisovali ještě dva písaři, jak je patrné z rozdílného stylu písma, avšak bezpečně jejich jména neznáme (o tom více na s. 51).

Václav Žitný (12. 10. 1917, Kašovice u Sušice, okres Klatovy – 31. 12. 2007, Tábor) působil na farách v Deštné u Soběslavi, v Ledenicích (srpen 1946–listopad 1948) a v Pelhřimově. Pracoval jako člen diecézní komise pro umělecké památky. V letech 1950–1952 byl internován, v letech 1952–1985 působil nejprve jako kaplan, později jako děkan v Táboře. Pohřben je v Klokotech u Tábora. Do farní kroniky Ledenic zapsal po smrti F. J. Kroihera v červnu 1948 retrospektivně události let 1946–1948.

Josef Dvořák (17. 7. 1915, Nepomuk u Jílovic, okres České Budějovice – ?) studoval gymnázium a seminář v Českých Budějovicích, vysvěcen na kněze byl 1. května 1940. V průběhu druhé světové války postupně působil jako kaplan v Pelhřimově, Nové Cerekvi, Křtěnově a Neznašově. V letech 1945–1948 byl farářem ve Křtěnově u Týna nad Vltavou, poté se stal administrátorem ledenické farnosti (od roku 1951 také v blízkých Mladošovicích) a od 1. února 1953 v Horním Záboří u Písku. Farní kroniku vedl od prosince 1948 do ledna 1953 a mj. do ní poznamenal: „*působil jsem zde 4 roky a 2 měsíce, působil jsem rád ve svém rodném kraji.*“¹⁶⁴

Zdeněk Lameš (28. 8. 1924, Prostějov – 29. 5. 2000, Brandýs nad Labem-Stará Boleslav) pocházel z Moravy a na ledenickou faru přestoupil 31. března 1953 z nedalekého Ševětína. Nepřicházel s nadšením, v kronice o tom poznamenal: „*bránil jsem se přeložení marně... nestýkám se s nikým.*“¹⁶⁵ Několikrát si stěžoval na zdejší náboženské i životní poměry, neúspěšně se pokoušel vyžádat si přeložení jinam. Až na konci roku 1995 odešel na odpočinek do Sezimova Ústí, ale pohřben byl podle svého přání v Ledenicích, kde působil bezmála 43 let. Farní kroniku vedl svým velmi neotřelým způsobem po celou dobu svého působení od března 1953 do listopadu 1995.

Josef Hes převzal ledenickou farnost jako administrátor v prosinci 1995 a působil zde až do září 2001. Po celou tuto dobu zde také vedl farní kroniku. Poté působil v Pastoračním centru při budějovickém biskupství, jako ředitel Domova důchodců na Dobré Vodě a nyní spravuje farnost České Budějovice – Suché Vrbné.

¹⁶⁴ *Kronika farnosti Ledenice II. (1930–dodnes)*, nestr., zápis k roku 1953.

¹⁶⁵ Tamtéž.

Václav Dvořák¹⁶⁶ (28. 12. 1921, Bechyně – 30. 7. 2008, České Budějovice) studoval gymnázium v Táboře, za druhé světové války byl totálně nasazen v Linci. Kněžské svěcení získal 27. června 1948 od českobudějovického biskupa Josefa Hloucha, poté působil jako kaplan v Kardašově Řečici a Domažlicích, kde pomáhal lidem prchajícím do Německa. V padesátých letech pobýval u Pomocných technických praporů a v letech 1953–1960 byl vězněn. Po roce 1960 pracoval jako dělník a pracovník v antikvariátu. Díky uvolnění poměrů ve státě podnikl studijní zájezdy do ciziny a v sedmdesátých letech se staral o mladé adepty kněžství, kteří byli tajně vysvěceni v NDR. V roce 1990 byl Dvořák jmenován generálním vikářem českobudějovické diecéze, od roku 1995 byl čestným papežským prelátem, od roku 1999 biskupským vikářem, od roku 2000 sídelním kanovníkem. Dne 28. října 2002 obdržel z rukou prezidenta Václava Havla Medaili za zásluhy o ČR. Řadu let se staral o duchovní službu ve vazební věznici v Českých Budějovicích. Od dětství byl náruživým vyznavačem skautství s přezdívkou Tiňťa. Pohřben je v rodinné hrobce v Bechyni. Do Ledenic jezdil Mons. Dvořák sloužit bohoslužby od září 1995, správcem farnosti byl jmenován 1. září 2001 a kroniku vedl v letech 2006–2008. V současné době je kronika ve správě nového ledenického jáhna Pavla Poláčka.

3.3 ŠKOLNÍ KRONIKÁŘSTVÍ V LEDENICÍCH

Školy, které působily v městysi Ledenice, mají dochováno hned několik svazků svých kronik. Ze sledovaného období existují vedle školy obecné (tři svazky) a měšťanské (od roku 1925, dva svazky z let 1925–1940 a 1940–1956) ještě kroniky průmyslové pokračovací školy (1896–1948, jeden svazek z let 1896–1908) a německé školy z období druhé světové války (jeden svazek z let 1941–1945).¹⁶⁷ V práci jsme pracovali pouze s kronikami obecné školy, které jako jediné podrobně a kontinuálně reflektují vývoj vytyčených let.

Počátek ledenického školního kronikářství koresponduje s obecným vývojem, kdy právě v poslední třetině 19. století zaznamenáváme výrazný nárůst školních kronik. To je způsobeno celkovou situací v zemi spojenou se získáním svébytného národního vědomí

¹⁶⁶ Těsně před Dvořákovým úmrtím vyšla roku 2008 v Karmelitánském nakladatelství Kostelní Vydří životopisná kniha jeho rozhovorů s Janem Mazancem s názvem *Čím to je, že jste tak klidný?* Obsahuje také stručný biografický přehled Dvořákova bohatého a strastiplného života.

¹⁶⁷ Všechny dostupné digitalizované v SOKA ČB, CD č. 31.

(rozvoj českých spolků, podniků, škol), změnami ve školství aplikovanými po roce 1848 a vydáním zákonů (1870, 1892) o povinnosti tyto knihy vést.

Vedení kroniky bylo vždy v režii řídicího učitele a pravidelně kontrolováno při návštěvě okresního školního inspektora. Kde se školní kronika nacházela v letech 1940–1945 není známo, každopádně se v souladu s nařízením nevedla. Vynechaná léta byla potom dopsána zpětně tak, jako kdyby k žádnému přerušení nedošlo. Zápisy v kronice obecné školy končí 1. prosince 1951. Tehdy došlo ke splnutí obecné a měšťanské školy v nový subjekt a napříště byla vedena pouze jedna kronika.

Ve druhé polovině 20. století se ještě vyčlenily samostatné kroniky mateřské školy (1971–dodnes, dva svazky), pionýrské organizace (1952–1987, tři svazky) a tzv. školní sportovní kronika (1964–1965).

3.3.1 Popis školních kronik

Nejstarší ledenická školní kronika byla založena asi v roce 1882 učitelem Janem Bednářem, který byl právě v tomto roce „*ustanoven k přání místní školní rady skutečným učitelem.*“¹⁶⁸ Její rozměry jsou 34 x 22 cm, na předních deskách je ve štítku napsáno ručně slovo „*Kronika.*“ Desky potažené papírem jsou dnes poškozeny opotřebením.

Zápisy začínají vcelku podrobným líčením dějin školy v Ledenicích od 17. století a pisatel volně přechází k pravidelným ročním záznamům. Prvním školním rokem, který je v knize uveden samostatným nadpisem, je školní rok 1883/1884. Podle nepřímých, ale celkem věrohodných záznamů, můžeme tvrdit, že v červnu 1883 měl Bednář zpracovánu historii ledenického školství do roku 1867. U tohoto roku (1867) je totiž podepsán okresní školní inspektor M. Sedlák, který Ledenice navštívil 13. června 1883, jak je v kronice dále v zápise k příslušnému roku správně uvedeno.¹⁶⁹

Po Janu Bednářovi prováděli další zápisy řídicí učitelé Jan Mareš, Jan Šrámek, Ferdinand Linha, Jakub Bláha a Antonín Rubín. Zápisy všech jsou poměrně unifikované a plně odpovídají nařízení z roku 1892 (resp. 1870) k vedení školních kronik (včetně

¹⁶⁸ *Kronika Obecné školy Ledenice I. (1882–1925)*, s. 35.

¹⁶⁹ Srov. tamtéž, s. 22 a 37.

uvádění věcných hesel¹⁷⁰). Jednotlivé stránky jsou paginovány u horních vnějších okrajů. Na konci knihy je stručný rejstřík.

Kronika je od roku 1960 uložena ve fondu Národní škola Ledenice ve Státním okresním archivu České Budějovice.¹⁷¹

Druhá kronika svázaná z linkovaných listů papíru obsahuje zápisy od školního roku 1925/1926 do konce školního roku 1944/1945. Její desky jsou velmi strohé, neobsahují žádný nápis ani obrázek. Hřbet a rohy jsou zpevněny. Fyzický stav svazku s rozměry 34 x 22 cm je bezproblémový.

Najdeme zde i záznamy z válečných let, které byly dopsány retrospektivně podle dobových kronikářových poznámek po květnovém osvobození. Během druhé světové války byla kniha podle výnosu okresního školního výboru ze dne 26. června 1940 zapečetěna a uschována.

Do knihy zapisovaly pouze dvě osobnosti, které se v oné době podílely také na zápisech do kroniky obecní, Antonín Rubín a Theodor Sládek.

Stránky jsou paginovány uprostřed nahoře, u vnějších horních okrajů kronikáři uváděli (do roku 1940) pro lepší přehlednost také aktuální popisovaný školní rok. Zápisy porůznu doprovází razítka školy (většinou na začátku zápisu, od roku 1940 na konci) a nechybí podpisy školního inspektora při jeho návštěvě (během války ne). Stejně jako u kroniky obecní opatroval Rubín své zápisy rámečky červenou pastelkou. Ze zvláštností je třeba zmínit fotografii okresního školního inspektora Adolfa Linhy¹⁷² na straně 48 a jedenáct vlepených poštovních známek na straně 58, které od 1. ledna 1940 nahrazovaly poštovné.¹⁷³

Na předsádce byla původně vlepena fotografie staré ledenické školy, která se přes letní měsíce roku 1925 dočkala nástavby druhého patra, protože po zřízení měšťanské školy přestala kapacitně vyhovovat. Zůstal zde pouze popis: „*Obecná a občanská škola v Ledenicích, pohled od jihu před nástavbou v létě 1925.*“ Na protější straně vidíme

¹⁷⁰ U nejstarších zápisů byla věcná hesla uváděna minimálně, zpětně je dopsal (podle porovnání rukopisu) druhý zapisovatel do knihy Jan Mareš.

¹⁷¹ SOkA ČB, Národní škola (dále jen NŠ) Ledenice, kniha 2.

¹⁷² Adolf Linha (16. 6. 1889, Brloh – 21. 4. 1942, České Budějovice) byl synem řídícího učitele Ferdinanda Linhy (s. 64) a bratrem učitele Roberta Linhy, který působil v Ledenicích i jako ředitel a obecní kronikář (s. 47). Adolf vystudoval učitelský ústav v Českých Budějovicích, kde také od roku 1922 působil jako cvičný učitel. V roce 1937 si udělal státní zkoušky pro službu školního inspektora a 1. května 1939 byl jmenován inspektorem pro II. obvod (soudní okresy Lišov a Trhové Sviny) okresu České Budějovice.

¹⁷³ *Kronika Obecné školy Ledenice II. (1925–1945)*, s. 48 a 58.

nadpis: „*Pamětní kniha II*,“ razítko a archivační značky. Kronika je uložena ve fondu Národní škola Ledenice ve Státním okresním archivu České Budějovice.¹⁷⁴

Ačkoli v kronice zůstal dostatek místa (popsáno 86 stran), byla v roce 1945 pořízena kniha nová, která na svém začátku musela po válečných hrůzách jasně připomenout vstup do nové životní etapy opět svobodného Československa. Úvod proto patří fotografii prezidenta Edvarda Beneše s jeho datem a místem narození (na s. 5), připomenutí pražského povstání 5. května 1945 (na s. 7)¹⁷⁵ a osvobození 9. května 1945 (na s. 9). Tyto významné události jsou doplněny barevnými perokresbami – povstání československou vlajkou vlající nad siluetou Pražského hradu, osvobození potom čtveřicí vlajek ČSR, SSSR, Velké Británie a USA.

Kronika má reprezentativní podobu desek, kde jsou zlatým písmem uprostřed uvedena ve dvou řádcích slova „*PAMĚTNÍ KNIHA*,“ která doplňují v pravém dolním okraji prostoru opět ve dvou řádcích „*obecné školy v LEDENICÍCH*.“ Ještě je zde drobný floristický motiv. Tyto komponenty se v poněkud odlišné podobě objevují také uvnitř knihy na straně 3. Strana 1 obsahuje fotografii školy, pod níž čteme nápis: „*budova školní od 19. září 1925*.“ Dále tady vidíme označení svazku („*DÍL III*.“) a razítko školy.

Rozměry knihy, uchovávané taktéž ve fondu Národní škola Ledenice v českobudějovickém okresním archivu,¹⁷⁶ jsou 33 x 23 cm. Její stav je dobrý. Jediným zapisovatelem do ní byl Theodor Sládek, neboť v roce 1951 byla obecná škola sloučena s měšťanskou pod jeden nový subjekt se společnou správou. Rokem 1951 tedy končí zápisy v této kronice, ve které máme popsáno 88 stran. Z všednosti vybočuje snad jen zápis školního roku 1949/1950, ke kterému jsou vlepeny fotografie Klementa Gottwalda (na s. 70) a Josefa Vissarionoviče Stalina (na s. 72) doplněné daty a místy narození těchto komunistických politiků.

3.3.2 Analýza zápisů

Analýza zápisů ve školních kronikách nebude nijak složitá. Pisatel se vždy přesně držel zákonných norem, ze kterých takřka nevybočoval, a proto mají roční zápisy velmi podobný charakter. Na rozdíl od pamětních knih obecních a farních se ve školních

¹⁷⁴ SOKA ČB, NŠ Ledenice, kniha 3.

¹⁷⁵ Zde se Theodor Sládek dopustil roztomilého přehmatu, když ve slavnostním nadpisu uvedl letopočet „1946.“ Srov. reprodukci v příloze 5.

¹⁷⁶ SOKA ČB, NŠ Ledenice, kniha 4.

projevuje minimálně vlastní kronikářova osobnost a jeho názory, proto upustíme od hodnocení zápisů jednotlivých kronikářů a zrekapitulujeme si školní kroniku jako celek. Její odlišnost od ostatních dvou typů kronik, kterým se tato práce věnuje, je také v tom, že záznamy jsou prováděny vždy na příslušný školní rok, který je rozdělen do dvou roků kalendářních. Zápisy tedy začínají zahájením školního roku, počtem dětí v jednotlivých třídách (většinou zpracováno do tabulky) a rozdělením třídnictví mezi učiteli. Dále se objevují zprávy o různých oslavách, buď školních, nebo takových v obci, kterých se žáci zúčastnili. Každá etapa sledovaného období měla také nějaké „hrdiny“, jejichž význam, jmeniny či narozeniny se musely každoročně připomínat (František Josef I., T. G. Masaryk, Adolf Hitler, Klement Gottwald, J. V. Stalin). V knihách nechybí informace o kulturních akcích (divadelní představení, biograf), lékařských prohlídkách žactva, nemocech dětí, mimořádných prázdninách či návštěvách školního inspektora. Nedílnou součástí jsou zprávy o personálních změnách ve škole či změnách v organizaci školy (odškolení) a o úmrtích slavných osobností (místního či vyššího významu). Závěr školního roku patří školním výletům a statistických přehledům.

Gramaticky jsou zápisy ve všech třech dílech ledenické školní kroniky bezchybné. Popisované události jsou přehledně uváděny věcnými hesly u vnějších okrajů stránek. Celková úprava stránek je vždy úhledná.

3.3.3 Kronikáři¹⁷⁷

Jan Bednář (2. 1. 1859, Soběslav – 28. 4. 1892, Ledenice) byl synem soběslavského krupaře Václava a jeho manželky Marie, rozené Havlové z Tučap. Na ledenickou školu nastoupil jako podučitel 1. října 1878 místo Stanislava Zátky.¹⁷⁸ Dne 3. září 1881 se stal zatímním učitelem, 7. května 1882 „*k přání místní školní rady skutečným učitelem*“¹⁷⁹ a na počátku roku 1885 na půl roku zatímním řídicím učitelem. Dne 16. ledna 1882 se Bednář v Ledenicích oženil s Annou Sládkovou, dcerou purkmistra Jana Sládka, která také v letech 1880–1893 na ledenické škole

¹⁷⁷ Biografické údaje o učitelích-kronikářích byly sestaveny zejména na základě informací ve školní kronice.

¹⁷⁸ Stanislav Zátka se narodil 6. dubna 1859 ve Velešíně a absolvoval průmyslovou školu v Jindřichově Hradci. V Ledenicích vyučoval od 1. ledna 1875 do 30. září 1878. V roce 1877 zde stál u zrodu sboru dobrovolných hasičů, později patřil k regionálním hasičským pracovníkům. Ve Stráži nad Nežárkou provozoval výrobu cementových předmětů. Patřil ke vzdáleným příbuzným významného českobudějovického rodu Zátků (jeho děd a děd politika Augusta Zátky byli bratři).

¹⁷⁹ *Kronika Obecné školy Ledenice I. (1882–1925)*, s. 23.

učila (poté se stala poštovní expedientkou). Jan Bednář zemřel na ochrnutí mozkové blány ve 33 letech, školní kroniku, kterou založil, vedl v letech 1882–1885.

Jan Mareš (16. 5. 1850, Tábor – Praha ?) studoval v Táboře a Českých Budějovicích a přes učitelování ve Smilových Horách (1867–1869), Ratibořských Horách (1867–1874) a Slověnicích (1874–1885) se dostal do Ledenic, kde byl výnosem Zemské školní rady ze dne 19. srpna 1885 jmenován řídícím učitelem. V létě 1907 odešel na vlastní žádost do penze, přestěhoval se do tehdejších Královských Vinohrad, kde pravděpodobně také zemřel. Podle školní kroniky obce Smilovy Hory na Táborsku „*slušně hrál na housle i varhany*,“¹⁸⁰ podle další vzpomínky „*nebyl obyvatelstvem oblíben*.“¹⁸¹ Jeho manželkou se dne 3. srpna 1874 v Ratibořských Horách stala Augustina Koidlová, dcera knížecího schwarzenberského lékaře. Ledenickou školní kroniku vedl v letech 1885–1907.

Jan Šrámek, již penzionovaný učitel žijící v Českých Budějovicích a naposledy působící na škole v blízkém Strážově, působil v Ledenicích pouze krátce jako zatímní řídící učitel od 1. srpna do 30. listopadu 1907, přesto jeho zápisy pojímají pět stran.

Ferdinand Linha (30. 5. 1865, Libín, okres České Budějovice – 27. 5. 1917, Ledenice) studoval reálné gymnázium v Třeboni (1877–1880), poslední rok strávil v Českých Budějovicích. Poté nastoupil na učitelský ústav v Soběslavi, kde 12. května 1888 obdržel vysvědčení způsobilosti. Působil postupně na školách ve Velešíně, Černici, Brloze a Doudlebech. V Doudlebech se v roce 1898 stal také řídícím učitelem. V listopadu 1907 byl ustanoven zatímním řídícím učitelem v Ledenicích a již v prosinci téhož roku i definitivním řídícím učitelem. „*Požíval zde mezi občanstvem velké přízně a byl velmi oblíben*.“¹⁸² V roce 1916 mu tehdejší budějovický biskup Josef Antonín Hůlka udělil pochvalu za precizní vedení kostelního sboru. Z manželství s Rozálií, rozenou Prokešovou z Velešína, se narodil mj. syn Adolf, pozdější školní inspektor (více o něm v pozn. 172), a Robert, pozdější učitel, inspektor a ledenický obecní kronikář (o něm více na s. 47). Ferdinand Linha vedl školní kroniku v letech 1907–1917.

¹⁸⁰ *Kronika Obecné školy Smilovy Hory (1880–1940)*, s. 8. Kniha je přístupná na adrese: http://digi.ceskearchivy.cz/index_main.php?menu=3&lang=cs&doctree=1kkssmb&id=36&page=1 (staženo 30. ledna 2010).

¹⁸¹ DIVIŠ, J., *Paměti*, s. 77.

¹⁸² *Kronika Obecné školy Ledenice I. (1882–1940)*, s. 82.

Jakub Bláha (18. 2. 1860, Slatina, okres Plzeň-sever – 4. 2. 1935, Ledenice) přišel do Ledenic z Pištína jako zatímní podučitel na začátku školního roku 1888/1889. V srpnu 1892 se zde stal definitivním učitelem a po smrti Ferdinanda Linhy roku 1917 zatímním správcem školy. Zjara roku 1918 vyhrál konkurs na definitivního řídicího učitele a od 30. dubna téhož roku se funkce ujal. K 31. srpnu 1924 odešel do penze, kterou strávil ve vlastním domku. Byl prvním řídicím učitelem v Ledenicích, který nebydlel přímo ve škole. Byl prý „výraznou typickou postavou,“¹⁸³ horlivým lovcem, členem Sokola a obce baráčnické. Ač byl ženatý, potomky nezanechal. Kroniku vedl v letech 1917–1924.

Antonín Rubín (19. 12. 1879, Bechlín, okres Litoměřice – 30. 7. 1958, Ledenice) převzal péči o školní kroniku v roce 1924, kdy se stal řídicím učitelem. Zapisoval do ní až do svého penzionování 31. dubna 1939. Více o něm v kapitole o obecních kronikářích (s. 45).

Theodor Sládek (20. 10. 1894, Ledenice – 10. 6. 1974, Ledenice) se stal nástupcem Antonína Rubína na postu obecního kronikáře, školního kronikáře i řídicího učitele. Na rozdíl od obecní kroniky však do školní po konci druhé světové války provedl zpětně zápisy vynechaných let a pokračoval ve škole v kronikaření až do roku 1951 (obecní psal jen do roku 1940). Byl posledním řídicím učitelem na ledenické obecné (od roku 1948 národní) škole. Více o něm v kapitole o obecních kronikářích (s. 45–46).

¹⁸³ DIVIŠ, J., *Paměti*, s. 77.

4.

OBDOBÍ LET 1900–1950 V LEDENICKÝCH KRONIKÁCH

4.1 REFLEXE OBDOBÍ 1900–1914

4.1.1 Obecní kronika

Období let 1900–1914 je v obecní kronice zaznamenáno poměrně chudě, protože se většinou jedná o zápisy psané retrospektivně.¹⁸⁴ Jen léta 1910–1912 jsou trochu podrobnější. Kronikářem v této době byl Emil Králík. Léta 1913–1914 dopsal ve dvacátých letech zpětně Josef Prošek.

Retrospektivní zápisy Emila Králíka do roku 1910 se zabírají většinou nejdůležitějšími událostmi v obci (založení kampeličky, těžba křemeliny, zřízení vodovodu a petrolejových lamp, jmenování čestných občanů). Poté se rozepisuje trochu více, věnuje se také počasí, nemocem dobytka, požárům či úmrtím některých významných ledenických obyvatel. Součástí je vlastnoruční pamětní zápis c. k. dvorního rady a českobudějovického okresního hejtmána Františka Josefa Křikawy, který Ledenice navštívil 14. října 1906.¹⁸⁵

Léta 1913–1914 se vyznačují ještě větší strohostí. Josef Prošek, který v Ledenicích v těchto letech ještě nežil, využil k získání potřebných informací školní kroniku. Za zmínku tedy stojí jen návštěva arcivévodky Josefa Ferdinanda, změna v čele c. k. hejtmanství v Českých Budějovicích, kde Křikawu nahradil František Hiebl, výměna farářů na ledenické faře, jmenování nové školní rady a vypuknutí první světové války.¹⁸⁶

Komplexně lze hodnotit zápisy v obecní kronice z let 1900–1914 jako velice stručné, psané povětšinou retrospektivně bez přímého prožitku autorů, a tudíž bez hodnotnější výpovědní hodnoty.

¹⁸⁴ *Kronika městyse Ledenice I. (1885–1940)*, s. 21–37.

¹⁸⁵ Tamtéž, s. 29.

¹⁸⁶ Tamtéž, s. 42–43.

4.1.2 Farní kronika

Farní kroniku vedl ve sledovaném období až do konce roku 1913 Martin Brožka.¹⁸⁷ Jeho roční zápisy nejsou nijak podrobné (vždy pouze několikařádkový odstavec), zápisy jednotlivých událostí se mnohdy soustřeďují pouze do jedné věty. Vedle náboženských záležitostí (nové vybavení kostela, opravy, misie, nový kaplan, návštěva biskupa, smrt budějovického biskupa a jmenování nového apod.) si dalších událostí příliš nevšímá. Většinou jde o zprávy celostátní, jako je jmenování ministra krajana Antonína Rezka, projednávání a zavedení všeobecného hlasovacího práva, autor kroniky reflektuje volby do říšského sněmu i obecní volby. Najdeme zde i zmínky o rusko-japonské válce, připojení Bosny a Hercegoviny nebo o válce na Balkáně. Silně pisatele jistě zasáhla v jeden den smrt matky i hospodyně, což neopomněl včlenit do zápisu k roku 1910. Každoročně si všímá počasí a z toho plynoucí úrody.

Je třeba uvést, že se Brožka zcela vyhýbá nějakým bližším komentářům popisovaných událostí. Výjimku tvoří pouze nejvýznamnější zprávy, jako byla návštěva biskupa Říhy v Ledenicích spojená s generální vizitací 30. května a 1. dubna 1906 či zasedání nově zvolené říšské rady na podzim 1907.

V květnu 1914 byl na ledenickou faru ustanoven František Jan Kroiher, který se o pamětní knihu staral s velikou a téměř neuvěřitelnou pečlivostí přes třicet let. Zatímco jeho předchůdce zaznamenal léta 1900–1913 na tři a půl stránky, Kroiher popsal události od května do prosince 1914 na jedenáct stran.

4.1.3 Školní kronika

Pisatel školní kroniky měl podle instrukce z roku 1892 přesně nařízeno, co do kroniky zapsat. Vzhledem k častým návštěvám školních inspektorů, kteří během prohlídky školy kontrolovali i její pamětní knihu, nedocházelo a ani nemohlo dojít k zápisům událostí, které instrukce zapovídala. Dalším specifikem, které vychází z výše napsaného, je to, že v podstatě nezáleželo na osobě školního kronikáře, neboť témata k zaznamenání byla přesně dána. Z předepsaných povinností nevybočují zápisy ledenických řídicích učitelů-kronikářů Jana Mareše, Jana Šrámka ani Ferdinanda Linhy.

¹⁸⁷ *Kronika farnosti Ledenice I. (1842–1929)*, fol. 44v–46v.

V první řadě jsou tedy zápisy věnovány průběhu školního roku, popř. dalším událostem se školou spojených (odškolení vesnic, oprava školní budovy). Každoročně se objevují zmínky o oslavách svátků a narozenin císaře a jeho manželky, zkouškách z náboženství a o účasti u svaté zpovědi a přijímání. Obecní události nejsou zastoupeny prakticky vůbec, pokud ano, tak se týkají farnosti (změna faráře), naopak velký je podíl těch státních, potažmo světových (smrt papeže, smrt Svatopluka Čecha, smrt Josefa Hlávky) a krajských (smrt třeboňského vikáře, smrt školního inspektora, smrt budějovického biskupa a jmenování nového, změna hejtmana).

4.1.4 Shrnutí

Pokud chceme udělat nějaký dílčí závěr a v něm vysledovat společná témata ve všech třech typech kronik, budeme mít pro období let 1900–1914 poměrně snadnou úlohu. Každá ze sledovaných knih obsahuje stručnou zprávu o změně faráře v Ledenicích, tedy odchod Martina Brožky k 1. prosinci 1913 a nástup Františka Jana Kroihera 4. května 1914. V žádné není bližší reflexe této události, pouze farní kronika slovy F. J. Kroihera připomíná blíže Brožkovu osobu a dále zmiňuje životopis nového faráře.¹⁸⁸

Dalšími společnými tématy jsou pochopitelně atentát na arcivévodu Františka Ferdinanda d'Este líčený pozorně se vši pečlivostí a se všemi detaily (kromě obecní kroniky, která ho odbyvá jednou větou), a vypuknutí první světové války (ve všech kronikách jen snadno přehlédnutelná zmínka).

Častý je stejný předmět zájmu alespoň u dvou kronik, i když se většinou tyto zprávy soustřeďují na stručnou suchou zmínku. Farní a školní pamětní kniha si všímá jmenování nového kaplana Matěje Hozmana v roce 1903 či smrti budějovického biskupa Josefa Martina Říhy v roce 1907. Tato shoda vzhledem k stále ještě přetrvávajícímu úzkému propojení fary se školou nepřekvapí.

Obecní kronika a školní kronika zaznamenává společně návštěvu arcivévodu Josefa Ferdinanda při lovu ve schwarzenberských lesích v okolí Ledenice v roce 1913.

Volby do obecního zastupitelstva v roce 1910 potom spojují kroniku obecní a farní. Tyto dvě knihy mají ještě společný téměř každoroční popis počasí včetně jeho dopadu na úrodu.

¹⁸⁸ *Kronika farnosti Ledenice I. (1842–1929)*, fol. 46v–47r.

Celkově lze zápisy v jednotlivých typech kronik pro léta 1900–1914 shrnout zhruba takto: v obecní kronice nalezneme výhradně zápisy událostí z obecního dění, ve farní zprávy z farnosti a reflexi evropských událostí, ve školní informace o škole, úmrtí významných českých osobností a „*důležité události z dějin Nejvyššího panujícího domu.*“¹⁸⁹

Pro poznání lednické minulosti mají tedy největší výpovědní hodnotu kroniky obecní a farní, a to i přesto, že právě na počátku 20. století neměly nejpečlivější zapisovatele. Právě osobnost kronikáře je jeden z nejdůležitějších aspektů, který rozhoduje o podobě zápisů a jejich výpovědní hodnotě.

4.2 REFLEXE OBDOBÍ 1914–1918

4.2.1 Obecní kronika

Události z období první světové války jsou v kronice městyse Ledenice zaznamenány pouze výčtem až ve dvacátých letech Josefem Proškem podle zápisů ve školní kronice. Omezují se proto na úmrtí významných osobností (ministrský předseda Karl Stürgkh, František Thun-Hohenstein, František Josef I., lednický učitel Ferdinand Linha) a nastoupení Karla I. na rakouský trůn. Rok 1918 je již popsán trochu podrobněji, ale jen kvůli četnosti událostí. Vedle obecných informací o konci války a nabytí české samostatnosti se dočteme o táboru lidu vedeném v Ledenicích F. J. Kroiherem a svěcení třech nových zvonů biskupem Hůlkou 24. listopadu.¹⁹⁰

4.2.2. Farní kronika

F. J. Kroiher podrobně ve farní pamětnici reflektuje celkové dění ve státě nabourané probíhající světovou válkou. Často informuje o důsledcích války pro jihočeský venkov (nedostatek jídla, drahota apod.). Zpočátku se snaží detailně mapovat i události na jednotlivých válečných frontách, ale na přelomu roku 1914 a 1915 dochází k názoru, že „*zapisovati o ní nelze ničeho, protože zprávy i úřední jsou nepravdivé, kusé a opožděné.*“

¹⁸⁹ *Věstník vládní u věcech škol obecných v království Českém, část II., 29. února 1892, s. 52.*

¹⁹⁰ *Kronika městyse Ledenice I. (1885–1940), s. 44–48.*

*Vida naprostou jejich nespolehlivost, přestal jsem zapisovati válečné události.*¹⁹¹ Nemenší prostor věnuje politickým a náboženským otázkám (smrt a volba olomouckého biskupa, nový arcibiskup v Praze, demonstrace, změny na důležitých postech, cituje různá periodika či prohlášení apod.). Nezapomíná ani na události v ledenické farnosti včetně stavu počasí (vedle aktualit přímo z fary jmenujme např. rekvizice zvonů, problémy ve škole s nedostatkem učitelů a paliva, smrt učitele Ferdinanda Linhy). Velice hodnotné jsou Kroiherovy vlastní komentáře a svěží styl vyjadřování. Zapomenout nesmíme ani na vložené dobové dokumenty, především poštovní známky (z celé Evropy), bankovky (z různých částí Evropy), fotografie a přidělové lístky.¹⁹²

4.2.3 Školní kronika

Zprávy vyloženě neškolního charakteru neregistrujeme. Ty nejdůležitější, jak jsme již poznali, se staly předlohou Josefu Proškovi pro zápisy do obecní kroniky (smrt Stürgkha, Thun-Hohensteina a Františka Josefa I., tábor lidu, svěcení zvonů). A nechybí zde ani zmínky náboženské povahy (vizitace biskupa Hůlky, smrt třeboňského vikáře, udělení titulu děkan F. J. Kroiherovi a jmenování kaplana Hořejšího polním kaplanem).¹⁹³

4.2.4 Shrnutí

O válečných rocích 1914–1918 se nejpodrobněji rozepisuje farní kronika, která díky osobě F. J. Kroihera teauruje nezměrné množství různorodých informací z ledenické obce, farnosti, školy, ale i (a nutno dodat, že převážně) církevního a politického života v Rakousku a v Čechách, včetně obsáhlé reflexe válečných bojů. S ostatními dvěma ji spojují pouze zprávy o smrti ministerského předsedy Stürgkha, císaře Františka Josefa I., řídícího učitele Ferdinanda Linhy, dále popis svěcení nových zvonů a samozřejmě události z podzimu 1918. Naopak školní kronika si zachovává punc z předešlých let, věnuje se prioritně událostem ve škole a náležitě truchlí nad úmrtím představitelů rakouské politiky.

¹⁹¹ *Kronika farnosti Ledenice I. (1842–1929)*, fol. 51r (s. 97).

¹⁹² Tamtéž, fol. 49r–76r.

¹⁹³ *Kronika Obecné školy Ledenice I. (1882–1925)*, s. 252–/288/.

Obecní se těžko posuzuje vzhledem k tomu, že byla dopisována až po válce podle zápisů ve školní pamětní knize.

Rozdílný přístup kronikářů k předmětu zájmu názorně demonstruje zpráva o smrti řídícího učitele Ferdinanda Linhy 27. května 1917. F. J. Kroiher ve farní kronice připomíná vedle předchozího působení nebožtíka, jeho vlastnosti a vzájemný vztah, jaký k sobě měli – „*Jako učitel byl svědomitý, jako správce školy přímý až pedantský, hudebník i zpěvák dokonalý, k duchovnímu ochotný. Poměr s ním jsme měli srdečný.*“¹⁹⁴ Školní kronika slovy Jakuba Bláhy připomíná Linhovu nemoc a informace o jeho pohřbu, který se konal „*na zdejší hřbitově 29. května za hojně účasti učitelstva i obecnstva a žactva.*“¹⁹⁵

4.3 REFLEXE OBDOBÍ 1919–1938

4.3.1 Obecní kronika

Období let 1919–1938 je v ledenické obecní kronice zpočátku zaznamenáno velice stručně, stejně jako události let předešlých. Retrospektivně vše zapsal Josef Prošek, který se do Ledenice přistěhoval v roce 1921, až po svém jmenování obecním kronikářem roku 1923 podle zápisů ve školní kronice. Proto zápisy pro roky 1919, 1920, 1921, 1922 a 1923 téměř doslova kopírují ty ze školní kroniky, které mají větší dopad na život v městečku.¹⁹⁶ Pro rok 1919 jsou to obecní volby a volba staronového starosty Josefa Doležala, volba nové místní školní rady, krupobití na začátku července a prodloužení školních prázdnin až do 15. září z důvodu zdržení polních prací a nedostatku pracovních sil. Další rok (1920) najdeme pouze zmínky o úmrtích budějovického biskupa Josefa Hloucha a ledenického starosty Josefa Doležala, kterého ve funkci prvního muže na radnici nahradil dosavadní druhý náměstek Adolf Kadleček. V zápisech o událostech roku 1921 se dovídáme o sčítání lidu, založení okrašlovacího spolku a drobných oprav na budově školy, do roku 1922 je datován vznik měšťanské školy v Ledenicích, přeměna tzv. obecní louže na park a požár jednoho domu v místní části zvané Hrad, rok 1923 se nám připomíná obecními volbami a úmrtími ministra financí Aloise Rašína a Charlotty Masarykové.

¹⁹⁴ *Kronika farnosti Ledenice I. (1842–1929)*, fol. 66v (s. 127).

¹⁹⁵ *Kronika Obecné školy Ledenice I. (1882–1925)*, s. 283.

¹⁹⁶ *Kronika městyse Ledenice I. (1885–1940)*, s. 49–54.

Ačkoli se Prošek hodně držel zápisů ve školní kronice, záznamy některých událostí pořídil z vlastní iniciativy, protože o nich v kronice obecné školy nejsou zmínky. Nicméně i přesto jím nebyla kronika vedena tak, jak by bylo záhodné. A zápisy z let 1924 a 1925, které již zpracoval zcela samostatně, to jen potvrzují. Většinou zapisoval skutečně jen události nejdůležitější (elektrifikace obce, odchod kaplana, požár, nástavba školy, povodeň) navíc bez uvedení bližších souvislostí a dopadů.¹⁹⁷

Když však Proška vystřídal ve funkci obecního kronikáře Antonín Rubín, nastala doba zcela jiná a hodnota zápisů se výrazně zvýšila. Nový kronikář (zapsal léta 1926–1938)¹⁹⁸ si všímal velkých, malých i zcela nepatrných událostí, čímž ze zápisů učinil velmi cenný zdroj informací pro poznání nejen života v městečku obecně, ale také jeho obyvatele a nepřímo i o sobě.

Všímá si tedy veškerého dění v Ledenicích – oprav a úprav budov a veřejných prostranství (pomník padlým, radnice), živelných katastrof, počasí a kvality úrody, voleb do obecního zastupitelstva, Národního shromáždění a voleb prezidentských, nechybí nejdůležitější události ze školy a fary (pořízení věžních hodin, úpravy kostela), z oblasti kulturně-osvětové (biograf, plesy, knihovna) a spolkové (výročí hasičů, účast na sokolských sletech, založení fotbalového oddílu) a zajímavé jsou jistě ohlasy na technické novinky (vodovod, silnice, autobus, telefon, rozhlasové vysílání) a různé drobnosti z obyčejného života (rozšíření hračky jo-jo, sběr hub a lesních plodů, úbytek chroustů, výsadba stromků, nákaza dobytka slintavkou).

Každý rok je doplněn zmínkami o odvodech branců, oslavě masopustu, narozenin prezidenta Masaryka (i po jeho smrti v roce 1937), pouti a svátku 28. října. Zcela ojedinělé a nenásilné je uvádění nejvýznamnějších událostí z domova a ze světa (úmrtí osobností, změny ve vládě, válka v Habeši a Španělsku, olympijské hry, směřování Německa spojené s nástupem Hitlera apod.).

U řady líčených událostí vystupuje osoba Františka Jana Kroihera jako váženého občana Ledenic, který měl co dočinění bezmála se vším, co se v městečku dělo. Jako duchovní spravoval zdejší farnost a staral se o kostel, jako předseda kumpeličky uvolňoval finance na obecní stavební podniky a úpravy, jako proslulý řečník hovořil při většině oslav v obci (mnohdy na jeho pozvání přijížděli i významní hosté), jako štedrý mecenáš poskytoval finanční a materiální dary zdejší škole, jako senátor se na republikové scéně

¹⁹⁷ *Kronika městyse Ledenice I. (1885–1940)*, s. 55–57.

¹⁹⁸ Tamtéž, s. 58–90.

účastnil voleb prezidenta a do Národního shromáždění, takže drtivá většina událostí zaznamenaných v této době do obecní kroniky se jej bezprostředně dotýkala.

Zápisy z doby první republiky v obecní kronice městyse Ledenice můžeme tedy považovat za vcelku hodnotné především po převzetí kroniky Antonínem Rubínem, který zapsal většinu sledovaného období. Dokázal v praxi uplatnit všechn svůj intelekt, znalosti a přednosti. Prostředí Ledenic znal již od roku 1907, kdy zde byl ustanoven definitivním učitelem, což přispělo k jeho vážnosti u občanů. Navíc se tady také oženil, tudíž splynul dokonale se zdejším prostředím a doslova v Ledenicích zdomácněl. Rubín byl tiché povahy, velmi vzdělaný, sečtělý a pečlivý a vytvořil jedny z nejlepších kronikářských záznamů v dějinách ledenického obecního kronikářství. A to i přes to, že „nemiloval hlučný život a proto se nezúčastňoval spolkového a politického života. Věnoval se cele škole a životu rodinnému. Miloval přírodu a denně vycházel do polí, luk a lesů.“¹⁹⁹ Dokázal se vyrovnat s novými předpisy pro vedení pamětních knih a také se specifickou atmosférou dvacátých a třicátých let, která se zřetelně projevuje i na stránkách kroniky zejména velebením prezidenta Masaryka, každoročními oslavami jeho narozenin a připomínkami událostí 28. října.

4.3.2 Farní kronika

Farní kronika obsahuje nesmírně zajímavé zápisy vytvářené nadále děkanem Františkem Janem Kroiherem. Ve druhé polovině třicátých let mu již zdravotní stav nedovoloval starat se o kroniku vlastní rukou, zapisovali do ní jiní (o tom více na s. 51), nicméně bezpochyby podle Kroiherových poznámek (či dokonce jen jako přímí opisovači, protože na psacím stroji Kroiher psát mohl).

Ve farní kronice nalezneme řadu informací z Ledenic, Československa i Evropy. Vedle nezbytných informací z dění ve farnosti, jsou zaznamenány veškeré stavební počiny v městečku. Většinou se jedná o události spojené s financováním od místní kempeličky, jíž byl Kroiher předsedou, a farní kronika tak v tomto pohledu do jisté míry doplňuje kroniku tohoto ledenického spořitelního a záložního spolku. Ostatních zpráv týkajících se Ledenic je poskrovnu (volby) či jsou jen letmo zmíněny (požáry, povodně, výstavy nábytku), naopak podrobně jsou uváděny klimatické poměry a úroda. Při výčtech nových věcí

¹⁹⁹ *Kronika Obecné školy Ledenice II. (1925–1945)*, s. 39.

získaných pro výzdobu kostela se před námi vytváří nejen dlouhý seznam liturgických předmětů, ale také jejich štědrých dárců pocházejících z řad politiků, bankéřů či přímo umělců, se kterými byl zřejmě Kroihner v nějakém bližším vztahu.

Nejvyšší cena farní kroniky z této doby se však ukrývá v popisu událostí spojených s Kroihnerovým působením v Praze coby senátora a aktivního člena Jednoty katolického duchovenstva. Zejména v prvních letech samostatného Československa se podrobně rozepisuje o stavu duchovenstva a náboženských poměrech ve státě a popisuje cestu a jednání s papežem Benediktem XV. ohledně prosazení reformy. Větší pozornost věnuje Kroihner také úmrtí a pohřbu Antonína Švehly, svého kolegy z agrární strany, jehož pohřební kondukt měl tu čest osobně vést.

Vše je jako v předchozím sledovaném období doplněno desítkami nalepených poštovních známek, fotografiemi různých osobností (Masaryk, biskup Bárta, arcibiskup Podlaha, ministři, ledeničtí starostové atd.), ukázkami bankovek či hlasovacím lístkem pro volbu prezidenta v roce 1927.

Kroihnerovy pamětní zápisy pro období let 1919–1938 bez diskuze musíme ohodnotit jako velmi přínosné pro poznání života ve farnosti a v Ledenicích.²⁰⁰ Navíc přinášejí i penzum dalších pozoruhodných informací, které vesměs spojuje přímá účast pisatele, což je odlišuje od zaznamenaných událostí z válečných let, kdy Kroihner líčil až velice podrobně a nejspíš i zbytečně děje na frontách apod. Nyní zápisy k jednotlivým rokům zaměřil více regionálně a hlavně osobně, přičemž zůstává uvádění vlastních komentářů a hodnocení na zapsané skutečnosti, a to činí z kroniky i pro léta první republiky úchvatný pramen, ze kterého lze částečně (re)konstruovat vnitřní mikrosvět autora.

4.3.3 Školní kronika

Období let 1919–1938²⁰¹ je ve školní kronice stejně jako v kronice obecní spojeno nejvíce se jménem Antonína Rubína, který péči o ní převzal na začátku školního roku 1924/1925 po Jakubu Bláhovi. Vedle zápisů každoročně se opakujících událostí vyloženě školního charakteru, najdeme v kronice několik málo informací také o obci. Ty z let 1919–

²⁰⁰ *Kronika farnosti Ledenice I. (1842–1929)*, fol. 76r – 93r; *Kronika farnosti Ledenice II. (1930–dodnes)*, nestr.

²⁰¹ *Kronika Obecné školy Ledenice I. (1882–1925)*, nestr.; *Kronika Obecné školy Ledenice II. (1925–1945)*, s. 1–37.

1923 byly vyexcerpovány Josefem Proškem pro obecní kroniku a věnovali jsme se jim v příslušné kapitole na s. 71–72).

Rubín zapisoval do kroniky výhradně záležitosti týkající se školy a vyučování, což bylo po roce 1927 ještě znásobeno, neboť mimoškolní události se zde vůbec nevyskytují, a naopak v obecní kronice vedené taktéž Rubínem zase nenacházíme příliš informací o škole (s výjimkou stavebních úprav na školní budově). Pokud se nějaká na první pohled obecnější událost ve školní kronice objeví, vždy při podrobnějším zjištění nalezneme vztah ke škole (účast dětí na oslavách, výstava nábytku v budově školy apod.). Trochu stranou stojí rok 1926, u kterého máme mj. i zprávy o krupobití a následné povodni, úmrtí spisovatele Karla Václava Raise, pětasedmdesátinách Aloise Jiráska, přestavbě radnice, odhalení pomníku padlým, požáru v obci, odhalení pomníku biskupa Jirsíka v Českých Budějovicích a zavedení autobusové dopravy přes Ledenice. K vysvětlení této odchylky lze použít domněnku, že se Rubín rozhodl do kroniky na rozdíl od svých předchůdců zaznamenávat události širšího záběru, avšak po jmenování obecním kronikářem v únoru 1927 od tohoto upustil, protože nechtěl dublovat tato líčení do dvou pamětních knih.

I přes kvalitu i kvantitu zápisů Antonína Rubína, si musíme oprávněně položit otázku, zda by nebylo lepší, kdyby každá kronika, obecní i školní, byla psána podrobně jiným písařem, a tudíž my dnes měli k dispozici více pohledů na jednotlivé události v městečku.

4.3.4 Shrnutí

V období let 1919–1938 již nacházíme více společných historických průsečíků, které se v jednotlivých kronikách (buď ve všech, nebo alespoň ve dvou) prolínají. To je dáno jednak osobami kronikářů, ale také všeobecnou radostí z nově vzniklého samostatného československého státu a velebením jeho čelních představitelů.

Nelze tady podrobně vypisovat všechny události, které našly odezvu v obecní, farní i školní kronice. Z těch nejvýznamnějších uvedme jen některé a spíše se zaměříme na to, jaký pohled na ně jednotliví kronikáři zaujali. Při popisu roku 1919 žádný z nich nevynechal obecní volby konané 15. června, po kterých byl zvolen starostou Ledenic staronový Josef Doležal (jeho smrti o rok později věnuje zmínku také každá kronika). Všechny knihy informují o kandidujících stranách, výsledcích a rozdělení mandátů. Obecní i školní kronika k tomu ještě uvádí počet voličů a volební účast (byla stoprocentní!), děkan

Kroiher ve farní kronice připomíná přípravy na jaře 1919, kdy se snažil, „aby došlo k dohodě stran, ale marně.“²⁰² Po zvolení starosty kvituje zásluhy Josefa Doležala o blaho v městečku za první světové války.

Další událostí reflektovanou ve všech třech kronikách bylo sčítání lidí prováděné ve dnech 15. a 16. února 1921 „bez rozdílu, zdali osoby bydleli trvale nebo byly ubytovány jen přechodně anebo v místě přespaly jen náhodou.“²⁰³ Zatímco školní kronika a z ní vycházející pamětní kniha obecní připomíná rozdělení Ledenic na dva obvody a samozřejmě tabulkově uveřejňuje výsledky sčítání, farní kronika se zaměřuje pouze na to, že s touto akcí proběhla „ohromná agitace k odvedení lidí od katolické církve“²⁰⁴ a výsledky zcela opomíjí.

Zřízení měšťanské školy (1922), elektrifikace Ledenic (1924), odchod kaplana Hořejšího (1925), nástavba školy (1925), povodeň v srpnu 1925, přestavba radnice (1926), odhalení pomníku padlým (1926), kruté mrazy v zimě 1928/1929 a oslava svatováclavského milénia (1929) jsou v podstatě všechny ostatní společné události zaznamenané ve všech třech kronikách.²⁰⁵ Z výčtu je patrné, že se jedná o nejdůležitější příhody proběhnuvší v městysi mající hlubší dopad na obyvatele. Jednotlivé zápisy jsou si velice podobné a vesměs přinášejí totožné informace, zejména obecní a školní kronika z výše několikrát uváděných důvodů. Kronika obecné školy tak poněkud pozbývá svou jedinečnost a její zápisy s vyloženě školním zaměřením v podstatě nepřinášejí žádné nové či doplňující zprávy k případnému sledování obecní historie. Naopak obecní a farní kronika se v tomto ohledu perfektně doplňují a z jejich nejednou i komentovaných textů krystalizuje zajímavý obraz minulého života. Nicméně je třeba vždy posuzovat všechny tři typy pamětních knih a získané poznatky z nich vzájemně kriticky porovnávat.

Uvedme několik příkladů k bližšího objasnění sledovaného problému. U elektrifikace Ledenic všechny kroniky zmiňují její provádění o Vánocích roku 1924. Josef Prošek v obecní kronice připojuje zprávy o družstvu pro rozvod elektrické energie (a uvádí jména členů výboru), které se ustavilo v září 1924.²⁰⁶ F. J. Kroiher ve farní

²⁰² *Kronika farnosti Ledenice I. (1842–1929)*, fol. 76v.

²⁰³ *Kronika městyse Ledenice I. (1885–1940)*, s. 51; téměř doslovně také *Kronika Obecné školy Ledenice I. (1882–1925)*, nestr., zápis ke šk. roku 1920/1921.

²⁰⁴ *Kronika farnosti Ledenice I. (1842–1929)*, fol. 79v–80r. Agitace však v Ledenicích nebyla příliš úspěšná, protože od katolické církve se k bezvěrectví přihlásilo pouze 11 osob (rodina Vechova) z 1559 obyvatel. Celá rodina se však po roce opět k římskokatolickému vyznání navrátila.

²⁰⁵ Mezi událostmi zaznamenané ve všech kronikách absentuje zpráva o smrti prezidenta T. G. Masaryka v září 1927 a následně smuteční slavnosti, která je sice podrobně vylíčena v obecní i školní kronice, ale trochu překvapivě není v pamětní knize farní. Důvodem je zřejmě vážnější onemocnění děkana Kroihera.

²⁰⁶ *Kronika městyse Ledenice I. (1885–1940)*, s. 55.

kronice upozorňuje, že přesvědčování lidí k zavedení elektřiny stálo mnoho řečí a agitace, poté píše o osvětlení kostela a fary.²⁰⁷ A Antonín Rubín se ve školní kronice vyjadřuje k průběhu zavádění elektrického vedení ve školní budově.²⁰⁸

Obdobné je to např. u odhalení pomníku padlým v srpnu 1926. Nejpodrobněji je vše vylíčeno v obecní kronice (Rubín), kde se dovíme o financování stavby, staviteli Vojčovi z Lišova, oslavě a fanfárách u příležitosti odhalení.²⁰⁹ Školní kronika (Rubín) přidává, že na pomníku jsou uvedena jména padlých spoluobčanů, že okolo pomníku byla zřízena okrasná zahrádka a že monument „není výtvořem příliš uměleckým.“²¹⁰ Kronika lednické farnosti o vlastním odhalení zcela mlčí, nicméně se této problematice věnuje již v roce 1923, kdy se poprvé o případném uctění památky padlých formou pomníku diskutovalo, resp. děkan Kroiher navrhl jako připomínku zřídit sloup se sochou Panny Marie Sedmiboletné.²¹¹

Zpráv, jejichž reflexi bychom mohli najít alespoň ve dvou kronikách (tzn. 1. obecní – farní, 2. obecní – školní, 3. farní – školní), je ohromné množství a nelze zde všechny podrobně jednotlivě připomínat. Hlavním důvodem je výše zmiňovaný vývoj lednického kronikářství, kdy dochází k úzkému propojení obecní a školní kroniky. Navíc právě období 1919–1938 se prakticky kryje s působením nejpečlivějších kronikářů (Antonín Rubín a František Jan Kroiher), a tudíž by jejich zápisy vyžadovaly podrobnější analýzu, které se vzhledem k širšímu časovému vymezení práce nebudeme věnovat.

4.4 REFLEXE OBDOBÍ 1939–1945

4.4.1 Obecní kronika

Pro české obecní kronikářství kritické období let 1939–1945 se projevuje se všemi svými problémy také v Ledenicích. Zápisy (psal Theodor Sládek) jsou tudíž vedeny pouze do poloviny roku 1940, kdy zřejmě došlo k odevzdání knihy do Prahy podle nařízení (více o tom na s. 25). Po válce nikdy nedošlo k retrospektivnímu zaznamenání válečných událostí. Po květnu 1945 je pořízen nový svazek kroniky a zápisy se opět mění pod vlivem

²⁰⁷ *Kronika farnosti Ledenice I. (1842–1929)*, fol. 84r.

²⁰⁸ *Kronika Obecné školy Ledenice I. (1882–1925)*, nestr., zápis ke šk. roku 1924/1925.

²⁰⁹ *Kronika městyse Ledenice I. (1885–1940)*, s. 58–59.

²¹⁰ *Kronika Obecné školy Ledenice II. (1925–1945)*, s. 6.

²¹¹ *Kronika farnosti Ledenice I. (1842–1929)*, fol. 82v.

radosti z osvobození a znovunabyté samostatnosti československého státu (psal František Pohan).

Text o letech 1939 a 1940 nám podrobně přibližuje tehdejší neveselý život spojený s řadou nových nařízeních a opatření, materiální krizí a krutou zimou (potravinové a ošacovací lístky, zákaz zabíjení prasat, nové občanské legitimace, odstranění nápisů připomínající bývalý stát, vyvěšování protektorátních vlajek, jízda vpravo, zdražení benzínu apod.).²¹² Vzhledem k narušení prvorepublikové atmosféry a celkovým změnám, které po březnu 1939 vstoupily do nově zřízeného Protektorátu Čechy a Morava, postrádá kronika líčení drobných zpráv ze spolkového a kulturního dění či stavebních akcí, na něž bylo předchozí údobí velmi bohaté.

Také bezprostřední doba po osvobození od května do prosince 1945 se v podstatě vyznačuje podobným směřováním, tentokrát ovšem v opačném směru, kdy jsou rušeny německé zákony, odstraňovány připomínky nacistické zločiny a vše podřízeno opět svobodnému československému vědomí a myšlení. Informací, jež by nesouvisely s válkou, jejími potřebami, osvobozením, popř. s úpravou legislativy, nacházíme minimum.²¹³

4.4.2 Farní kronika

Do farní kroniky již léta 1939–1945 nezapsal děkan František Jan Kroiher (ten pouze roky 1944 a 1945), podělili se o ně dva písaři, které nelze bezpečně identifikovat (o tom více na s. 51). Zápisy jsou velice střídme a zabírají se vyloženě náboženskými tématy, především úpravami kostela a úmrtími papeže Pia XI. a budějovického biskupa Šimona Barty. Oproti minulým létům zde nejsou uvedeny žádné bližší komentáře, rok 1943 dokonce není zapsaný vůbec, a kronika tak ztrácí svou kvalitu z předešlých let. Podrobněji je v ní reflektován pouze vznik Protektorátu a závěr války spojený s osvobozením země. Jako přílohy se i nadále uplatňují poštovní známky a fotografie.²¹⁴

²¹² *Kronika městyse Ledenice I. (1885–1940)*, s. 90–102.

²¹³ *Kronika městyse Ledenice II. (1945–1958)*, s. 7–28.

²¹⁴ *Kronika farnosti Ledenice II. (1930–dodnes)*, nestr., zápisy k létům 1939–1945.

4.4.3 Školní kronika

Nejzajímavější vývoj prodělala za druhé světové války kronika obecné školy. Stejně jako obecní kronika byla ukončena v polovině roku 1940 (na konci školního roku 1939/1940), ale po ukončení války došlo k retrospektivnímu zápisu nedobrovolně vynechaných let (vše uskutečnil Theodor Sládek). Navíc byla po osvobození pořizena nová kniha.

I ve škole se projevily dopady protektorátních a říšských nařízení vydávaných především v letech 1939–1942, které nějakým způsobem upravovaly vyučování, chod školy a školní rok, jak nám často kronika připomíná (revize učebnic, knihovny a obrazů, zákaz přijímat do školy děti židovského původu, slib učitelů Vůdci, sbírka na Německý Červený kříž, odstranění všech používaných map, zastavení výuky dějepisu apod.).²¹⁵

Podrobné záznamy si příliš nevšímají dalších obecních událostí, výjimkou je zpráva o smrti kaplana Václava Janáta a rekvizice zvonů z ledenického kostela.

4.4.4 Shrnutí

Válečné zápisy se ve všech kronikách projevují určitými specifiky. Obecní kronika po podrobném líčení všech událostí není od června 1940 psána. K jejímu dopsání a uvedení alespoň nejzákladnějších zpráv z let 1941–1944 nikdy nedošlo. Farní kronika je oproti předchozím létům značně zjednodušená a zápisy v ní stručné. Naopak školní kronika se v letech 1939–1945 vyznačuje netradičně bohatými zápisy, což je dáno zejména řadou nových nařízení pro školy a také pečlivým zpětným zaznamenáním po květnu 1945 všech válečných událostí.

Další zvláštností pro období let 1939–1945 je to, že nenacházíme takřka žádná společná témata. Jediné výjimky tvoří informace o nedostatku uhlí v zimě 1939/1940, kdy bylo také nutné přerušit školní výuku (15. ledna–11. března), a závěr války a osvobození. O uhelných prázdninách se nejvíce rozepisuje školní kronika, která připomíná též výnosy, kterými bylo toto neplánované volno vyhlášeno a prodlužováno, a dále zmiňuje zadávání domácích úkolů žákům, „*aby byly zmírněny následky zastavení vyučování.*“²¹⁶ Farní pamětnice vše odbývá dvěma větami: „*Zima dosti tuhá, škola musela být zavřena pro*

²¹⁵ *Kronika Obecné školy Ledenice II. (1925–1945)*, zejm. s. 44–67.

²¹⁶ Tamtéž, s. 49.

*nedostatek paliva. Když nám uhlí přišlo a již bylo složeno ve sklepě, bylo nám poručeno dát je obchodníkovi a nevyučovalo se dál.*²¹⁷ Obecní kronika reflektuje dopad nouze o palivo na všechny občany městečka (dostávali ho na lístky) a že „*dne 16. února obdržela škola 2 vagony uhlí, které podle nařízení okresního úřadu bylo rozprodáno občanstvu.*“²¹⁸

Závěru války a osvobození na jaře 1945 se každá kronika věnuje velice důkladně a každý letopisec zaznamenal tuto radostnou etapu v dějinách Ledenic odděleně od pravidelných záznamů. V celém sledovaném období 1900–1950 se jedná o nejpodrobněji zpracované události ve všech třech kronikách (v každé na několika stranách), na základě čehož by se dal po prostudování pamětních zápisů v obecní, farní i školní kronice detailně sestavit průběh této revoluční epochy v historii městečka a jeho okolí. Kroniky se směle doplňují, nacházíme v nich pochopitelně odezvu na závěrečné boje, smrt Adolfa Hitlera nebo pražské povstání, nechybí však ani vyčerpávající a pečlivé zmínky o místních akcích, včetně několika zajímavých osobních připomínek kronikářů.

Krátce si všimněme ještě událostí společných alespoň dvěma kronikám, ačkoli ve všech případech jsou reflektovány jen stručnou jednou větou. Obecní a farní kroniku spojuje (vzhledem k brzkému ukončení zápisů v obecní kronice) pouze informace o instalaci obrazu sv. Václava v kostele v roce 1939, obecní i školní kroniku potom sběr kovů pro válečné účely a sbírka na Německý Červený kříž. Více pojítek má školní kronika s kronikou farní, které si obě všímají reorganizace místních školních rad (podzim 1941), skonu kaplana Václava Janáta (24. února 1942), rekvizici zvonů z kostelní věže (24. března 1942), atentátu na Reinharda Heydricha (27. května 1942) a obsazení školní budovy uprchlíky (jaro 1945).

4.5 REFLEXE OBDOBÍ 1946–1950

4.5.1 Obecní kronika

Léta 1946–1950 zapsal do obecní kroniky Karel Vaněk a zpočátku zřejmě s funkcí kronikáře poněkud bojoval, o čemž svědčí stručné zápisy let 1946 a 1947. Poté se již roze-psal, nicméně od 1. ledna 1951 jej nahradil Augustin Vojta.²¹⁹

²¹⁷ *Kronika farnosti Ledenice II. (1930–dodnes)*, nestr., zápis k roku 1940.

²¹⁸ *Kronika městyse Ledenice I. (1885–1945)*, s. 98.

²¹⁹ *Kronika městyse Ledenice II. (1945–1948)*, s. 31–71.

Na stránkách kroniky jsou zachyceny důležité události z dějin městečka a nechybí ani zmínka o únorových akcích 1948 v Praze. Neúměrně se však zvyšuje počet uváděných slavností a oslav, které působí zbytečně a opakují se každý rok, přičemž řada dobových pozoruhodností z venkovského života na úkor toho zůstává pouze naznačena či není plně nastíněn jejich význam.

4.5.2 Farní kronika

Ve farní kronice zhodnotil Václav Žitný poznámky svých předchůdců (zejména děkana F. J. Kroihera) a došel ke správnému rozhodnutí, že bude uvádět výhradně události spojené se zdejší farností, kdežto zemské vynechá. Léta 1946–1948 zpracoval až retrospektivně krátce před svým odchodem z Ledenic („*dělám tento zápis ex post ve značném chvatu*“²²⁰), a proto se jedná jen o neúplný výčet nejdůležitějších událostí. Žitný se zaměřil především na zhodnocení náboženského života a poměrů v Ledenicích po druhé světové válce a následně vyjmenoval stavební úpravy kostela. Neocenitelné jsou vzpomínky na v červnu 1948 zemřelého děkana Kroihera (i když je podle vlastních slov chtěl zpracovat ještě podrobnější, ale kvůli přeložení se k tomu bohužel nedostal) a záležitosti spojené s pořizováním nových zvonů nejen pro ledenický kostel, ale také do přifařených osad.

Od roku 1948 se zápisy příliš neliší (psal Josef Dvořák),²²¹ i nadále se věnují hlavně životu ve farnosti, politické a hospodářské změny nijak nekomentují, vrací se popis stavu počasí, kterým bývaly strany kroniky pravidelně doplňovány již na konci 19. a následně i na počátku 20. století jak Martinem Brožkou, tak Františkem Janem Kroiherem.

4.5.3 Školní kronika

Jak už jsme několikrát poznali, školní kronika psaná Theodorem Sládkem i tentokrát svůj předmět zájmu soustřeďuje vyloženě na školní záležitosti či události bezprostředně se školou související (změny v učitelském sboru, oslavy, výročí, počty dětí, nové pomůcky apod.). Trochu se vymyká rok 1948, kdy je podrobně líčena smrt Jana

²²⁰ *Kronika farnosti Ledenice II. (1930–dodnes)*, nestr., zápis let 1946–1948.

²²¹ Tamtéž, nestr., zápisy k létům 1948–1953.

Masaryka a objevují se také kratší zprávy o nových zvonech, volbách do Národního shromáždění, změně na postu prezidenta republiky, úmrtích Edvarda Beneše a děkana Kroihera, výměně faráře Žitného za Dvořáka, otevření Pedagogické fakulty v Českých Budějovicích, otevření nové budovy ledenické sokolovny a požáru farské stodoly. Pravděpodobně žádný jiný rok v dějinách kroniky obecné školy si nevšimá tolika „mimoškolních“ témat.

4.5.4 Shrnutí

Období let 1946–1950 se vyznačuje nebyvalým množstvím zápisů společných událostí, ač zahrnuje pouze pět let. Sbírku na nové zvony a jejich svěcení (9. května 1948), úmrtí děkana F. J. Kroihera (17. června 1948) a jeho pohřeb a požár farské stodoly (24. prosince 1948) reflektují všechny tři kroniky poměrně podrobně.

Ve věci nových zvonů se mj. dovídáme, že na jejich pořízení byla vypsána finanční sbírka, slavnostní posvěcení vykonal katedrální probošt Karel Boček²²² a účast veřejnosti na celé akci byla obrovská. Farní kronika vypisuje ještě navíc jména zvonů, jejich váhu, tón a cenu, školní kronika připomíná, že vlastní zavěšení se konalo až 11. května.

Co se týče úmrtí Františka Jana Kroihera, uvádějí všechny kroniky nejzákladnější informace o pohřbu a zásluhách nebožtíka. Obecní a školní kroniky neopomenuly zmínit členství Kroihera v Senátě a jeho práci pro obec a školu. Zajímavý je údaj o počtu hostů na pohřbu, který se podle farní kroniky konal za „*hojného počtu věřících*“,“²²³ kdežto obecní kronika říká, že „*účast na pohřbu byla malá*.“²²⁴

Nemilou událostí na konci roku 1948, která vnesla patřičný vzruch do městečka a jistě se o ní hodně mluvilo, představoval požár farské stodoly, která zcela lehla popelem. Kroniky shodně uvádí, že k němu došlo přesně na Štědrý večer a pachatelem či pachateli byli zdejší mladíci. Podle farní kroniky, jež se požáru věnuje nejpodrobněji, se stodola vzněla „*od střelby z pušek*“,“²²⁵ školní kronika hovoří o tom, že na ní „*stříleli zápalnými*

²²² Karel Boček (1871–1957) byl významným představitelem českobudějovické diecéze. Na kněze byl vysvěcen v roce 1894 a působil na kněžském semináři, v letech 1901–1907 jako jeho vicerektor a v letech 1907–1926 jako rektor. Získal také řadu titulů – čestný kanovník (1911), sídelní kanovník (1924), kapitulní probošt (1939), papežský komoří (1923), papežský prelát (1936). Více o něm KADLEC, J., *Českobudějovická diecéze*, s. 58.

²²³ *Kronika farnosti Ledenice II. (1930–dodnes)*, nestr., zápis v létům 1946–1948.

²²⁴ *Kronika městyse Ledenice II. (1945–1958)*, s. 49.

²²⁵ *Kronika farnosti Ledenice II. (1930–dodnes)*, nestr., zápis k roku 1948.

raketami“²²⁶ a v obecní kronice čteme, že se tak stalo „*neopatrností vzrostlých chlapců – štědrovečerní střelbou.*“²²⁷ Všichni pisatelé truchlí nad ztrátou tohoto starobylého celodřevěného stavení, které bylo prý staré zhruba 300 let a představovalo mimořádnou stavební chráněnou památku.

Na pouhou zmínku se omezuje výměna farářů, když Václav Žitný odešel do Pelhřimova a od 1. prosince 1948 jej nahradil Josef Dvořák.

Vysoký je počet dalších událostí společných alespoň dvěma pamětním knihám. Obecní kronika si stejně jako školní všímá diskuzí o výstavbě nového školního areálu, tuhým mrazům na počátku roku 1947, kvůli kterým muselo být přerušeno vyučování ve škole, stavbě a slavnostnímu otevření nové sokolovny, změně na místě československého prezidenta, kde Edvarda Beneše nahradil Klement Gottwald, dále obě píšou o smrti Edvarda Beneše, smrti učitele Jana Čížkovského, rozšíření mandelinky bramborové, otevření mateřské školy, očkování dětí proti tuberkulóze a přerušování vyučování důsledkem rozšíření spály.

V obecní i farní kronice můžeme najít záznamy o přejmenování osady Záluží na Trocnov, zahájení občanských sňatků, požáru chalupy Karla Klesnera a natření kostelní věže.

Je zajímavé, že pro toto období nenacházíme témata, která by byla společná jen pro farní a školní kroniku s výjimkou těch nejvýznamnějších, která jsou zaznamenána také v obecní kronice.

Ze stručného shrnutí lze vyvodit, že bezprostřední vývoj ve státě po únoru 1948 neměl na podobu kronikářských záznamů výraznější vliv a tyto si uchovaly zaběhnuté hodnoty, resp. nedošlo k jejich přímému ovlivnění následkem zaujatosti pisatelů novým zřízením a jeho zákony. Platí to nejen ve smyslu možného zpolitizování zápisů, jak se později v nejedné zejména obecní a školní kronice dělo, ale také z pohledu silného přetrvávajícího vlastenectví a demokratizace, kdy by nebylo překvapující, kdyby se v kronikách objevily protistátní a protikomunistická slova a postoje.

²²⁶ *Kronika Obecné školy Ledenice II. (1945–1951)*, s. 59.

²²⁷ *Kronika městyse Ledenice II. (1945–1959)*, s. 53.

ZÁVĚR

Obecní, farní i školní kroniky nejsou v žádném případě neznámými prameny. Z jejich zápisů lze vytěžit zajímavé informace pro studium regionálních dějin, ale také nám nepřímou představí myšlenkový svět kronikáře a šíří jeho geografického horizontu. Tyto aspekty jsou primárně a celkem hojně sledovány u nejstarších pamětních knih, lidových kronik, rodinných deníků a jiných vyprávěcích pramenů vzniklých do první třetiny 19. století, kdy tyto knihy či zápisky tvořili autoři v podstatě bez vnějších zásahů zcela podle své vůle. Ovšem historickým vývojem kronik mladších, z druhé poloviny 19. a z 20. století, kdy bylo jejich vedení přesně nařízeno (obecní a farní od roku 1835, školní od roku 1870, resp. 1892) včetně pravidelných kontrol, se dosud prakticky nikdo všeobecně nezabýval, natož aby se pokusil porovnat jejich formu nebo výpovědní hodnotu.

V předkládané práci jsme se zaměřili na jednu z etap vývoje těchto pamětních knih v nové době na příkladu městyse Ledenice na Českobudějovicku. Ve stěžejních kapitolách jsme se pokusili podrobně vylíčit dějiny českého kronikářství s důrazem na vývoj obecního, farního a školního kronikářství v Čechách. Následuje detailní popis knih a analýza zápisů v kronikách z provenience ledenických úřadů (úřad městyse, farní úřad, obecná škola), vše je doplněno životopisy kronikářů. Čtvrtá kapitola se důkladně věnuje kronikářským záznamům let 1900–1950 a pokouší se na příkladu tohoto období vysledovat společná témata u všech tří typů kronik. Všimá si, do jaké míry se v knihách objevují zprávy o státních (války, převraty) a místních událostech, jaký vliv na podobu zápisů měl samotný zapisovatel-kronikář, jak moc se přidržel metodického návodu, jak podrobné zprávy o jednotlivých událostech pořizoval.

Na nastíněné otázky se nyní pokusme podrobně odpovědět. V ledenické obecní, farní i školní kronice z let 1900–1950 neregistrujeme příliš témat, která by byla společná pro všechny tři pamětní knihy. V zásadě je lze rozlišit na tři větší okruhy, z nichž jeden bychom mohli nazvat zemskými (evropskými) státnicko-politickými záležitostmi, druhý místními církevními a třetí se věnuje dalším otázkám místního, tentokrát necírkevního, charakteru.

Do státnicko-politického okruhu spadají zejména události spojené s oběma světovými válkami. V souvislosti s prvním válečným konfliktem všechny kroniky zmiňují atentát na arcivévodu Františka Ferdinanda d'Este a vypuknutí války, nicméně vlastní průběh, zhoršující se životní situaci v Ledenicích a samotné vyhlášení Československé

republiky reflektuje pouze farní kronika. Co se týče druhé světové války, je situace v kronikách poněkud jiná, protože všechny si všímají vcelku podrobně dopadů protektorátních nařízení a s náležitou okázalostí odrážejí květnové osvobození. O průběhu vlastních válečných bojů se nezmiňuje žádná kronika.

V druhém okruhu si kroniky všímají změn na místě duchovního správce nebo kaplana na římskokatolické faře v Ledenicích a dalších velkých akcí z farnosti (svěcení nových zvonů, požár starobylé farské stodoly). Za celou první polovinu 20. století máme doloženo šest společných náboženských témat, z toho čtyři se odehrály až v letech 1946–1950 (svěcení zvonů, smrt F. J. Kroihera, požár farské stodoly a příchod administrátora Josefa Dvořáka namísto Václava Žitného). Nejpodrobněji je vše popisováno ve farní kronice, zápisy v obecní a školní jsou stručnější.

Poslední okruh společných témat obsahuje reflexi dalších místních událostí (stavební akce, přírodní katastrofy, celkem 12 událostí). Až na jednu výjimku (smrt učitele Linhy v roce 1917) jsou všechny záležitosti první republiky. Je tomu tak z několika důvodů – právě v této době do kronik zapisovali nejpečlivější kronikáři (Kroiher do farní, Rubín do obecní a školní), dále se jednalo o poměrně důležité obecní akce (elektrifikace, nástavba školy, povodeň), což znásobovala atmosféra nového samostatného státu (první volby 1919, odhalení pomníku padlým, svatováclavské milénium), mnohé stavební podniky financovala místní kapelečka (předsedou byl F. J. Kroiher) a v neposlední řadě si musíme uvědomit, že z celé sledované první poloviny 20. století se jedná o nejdelší relativně klidnou dobu (20 let). Za zmínku jistě stojí, že ve všech kronikách je všem těmto společným událostem věnováno zhruba stejně prostoru.

Podoba zápisů a jejich výpovědní hodnota závisí v první řadě na pečlivosti kronikáře a jeho vztahu k popisovaným událostem (přímá účast, dopad na vlastní rodinu apod.). To má za následek nerovnoměrné rozložení společných témat do vytyčených období a jejich různě dlouhé líčení. Ze zápisů si lze udělat podrobnější obrázek o myšlenkovém světě zapisovatelů a jejich vztahu ke kronikářské práci. Jak jsme již připomenuli v úvodu, zatímco obecní kronikáři byli do funkce jmenováni, farním a školním kronikářem se stal automaticky při svém nástupu do funkce farář nebo řídící učitel. To je jeden z důležitých determinantů, protože obecním kronikářem se člověk zpravidla chtěl stát a ucházel se o tu funkci, nicméně farář nebo učitel byli primárně vedeni k duchovním a školním povinnostem a tvorba pamětní knihy byla pro ně jaksi navíc, i když obě profese byly k různému sepisování vedeny. Další aspekty, které ovlivňovaly podobu

zápisů, jsou legislativní předpisy a kontroly pamětních knih, které mohly omezovat kronikářovu vůli.

Z četnosti zápisů a jejich preciznosti můžeme odvodit, jak blízký vztah měl kronikář ke své práci. Zejména léta zaznamenaná ve farní kronice Františkem Janem Kroiherem a v obecní a školní kronice Antonínem Rubínem názorně dokumentují blízkost a pochopení pro kronikářskou práci ze strany autorů. V případě F. J. Kroihera, který nějakou dobu také zasedal v Senátu, byl proslulým národohospodářem, často se pohyboval na cestách a sledoval dění v Evropě, vidíme snahu o reflexi všech událostí, které se jakkoli dotýkaly českých zemí. To se možná až přespříliš projevuje hlavně na počátku jeho práce, pro období první světové války a krátce po ní. V řadě svých polemik a názorů na aktuální situaci na dění v městečku se nám Kroiher představuje jako jedna z vůdčích osobností tehdejších Ledenic, ale zároveň rovněž jako jeden z energických podporovatelů a zastánců svých myšlenek.

Naopak záznamy jiných kronikářů (Martina Brožky ve farní kronice, Emila Králíka v obecní) svou stručností napovídají o jejich možné rezervovanosti a malému vztahu k historické práci. Žádný kronikář během svého působení výrazně nezměnil styl, obsah, strukturu a formu svých zápisů. Jedinou výjimkou je opět F. J. Kroiher, který postupně své zápisy výrazně krátil a oprošťoval je od reflexe státních událostí.

Omezování zápisů ze strany vyšších kontrolních úřadů v obecní ani farní kronice neregistrujeme. Školní kronika je v tomto ohledu úplně odlišná. Všichni její zapisovatelé se striktně drží metodiky a zápisy pro jednotlivé školní roky mají naprosto totožnou strukturu. Ze zápisů je více než v ostatních dvou knihách patrná oddanost aktuálnímu vládnoucímu režimu (s výjimkou v letech 1940–1945, které byly zapsány retrospektivně po konci války). Je proto obtížné vysledovat vlastní názory a komentáře kronikáře stejně jako poznat blíže na základě zápisů jeho osobu, protože zákon nedovoľoval obšírněji rozepisovat nebo hodnotit (ať v kladném nebo i záporném smyslu) zaznamenané události.

V případě Ledenic se musíme také zastavit u příbuznosti kronikářů a jejich možném vzájemném vlivu, resp. možnosti psát podle osvědčeného vzoru z minulosti. S obecním kronikářem Františkem Sládkem, který v Ledenicích obecní kroniku v roce 1885 založil, byli příbuzensky spojeni letopisci Theodor Sládek (syn Františkova bratra Hynka) a Emil Králík (manžel Františky, dcery Františkova bratra Jakuba). Úzká byla vazba také na školu, protože Anna, dcera čtvrtého bratra Jana Sládka, byla provdána za řídícího učitele a prvního školního kronikáře Jana Bednáře. A nesmíme opomenout ani faráře Josefa Hubra, jehož příbuzná Marie byla manželkou právě Jana Sládka. Mimo tento propletenec

stojí ještě rodiny kronikářů Antonína Rubína a Roberta Linhy (Linha měl za manželku Rubínovu dceru).

V souvislosti s příbuzenstvím však nemůžeme podat žádnou zprávu o tom, že by se některý kronikář nechal ovlivnit či přímo inspirovat prací svého předchůdce. Platí to nejen pro sledované období let 1900–1950, ale pro lednické kronikářství v celé jeho historii. Jistou podobnost v preciznosti, ale také v kaligrafii, můžeme spatřovat snad jen u Františka a Theodora Sládka. Ostatní pisatelé vzhledem k rozdílnosti dobových požadavků, které se po celé 20. století poměrně rychle měnily, tvořili své zápisy do kronik vždy výhradně zcela podle sebe.

Závěrem tedy můžeme konstatovat, že obecní, farní i školní kroniky v městysi Ledenice reflektují společně nejdůležitější státní a místní události. Jejich vzájemné srovnání ukázalo, že pro získání komplexnějšího obrázku minulého života je však třeba vždy využívat všechny kroniky, protože v každé její kronikář zachytil popisovanou událost jiným způsobem. Zatímco podoba zápisů v obecní a farní kronice plně závisela na jejich kronikářích, školní kronika je psána přesně podle doporučení a na osobnosti kronikáře takřka nezáleží.

SEZNAM ZKRATEK

aj. – a jiné

AM – archiv městečka

apod. – a podobně

arc. – arcivévoda

arch. – architekt

atd. – a tak dále

atp. – a tak podobně

Bezděz – Bezděz. Vlastivědný sborník z Českolipska

bisk. – biskup, biskupský

býv. – bývalý

c. k. – císařský a královský

ČB – České Budějovice

Česká beseda – Česká beseda o německých i českých kronikách, pamětech a dalších vyprávěcích pramenech (příspěvky z konference pořádané 9. listopadu 201 v Ústí nad Labem), Dolní Břežany 2006.

č. – číslo

č. d. – číslo domu

čp. – číslo popisné

čs., čsl. – československý

ČSR – Československá republika

def. – definitivní

dp. – důstojný pán

ed. – editor

edd. – editoři

FF – Filozofická fakulta

FK – farní kronika

fol. – folio

FRB – Fontes Rerum Bohemicarum

hl. – hlasy, hlasů

Ing. – inženýr

inv. č. – inventární číslo

J. M. – Jeho Milost
JČU – Jihočeská univerzita
Kč, Kčs – koruna československá
kol. – kolektiv
KSČ – Komunistická strana Československa
m. – měsíc (v příloze 1), manžel/manželka (v příloze 6)
m. š. r. – místní školní rada
Mgr. – magister
mil. – milion
mj. – mimo jiné
MNV – místní národní výbor
MU – Masarykova univerzita
Museum Vivum – Museum Vivum. Sborník Valašského muzea v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm, III. ročník – supplementum (sborník příspěvků z konference *Staré památnosti se zapisují...* konané ve dnech 3. a 4. října 2007 v Rožnově pod Radhoštěm), 2007.
nár. – národní
NDR – Německá demokratická republika
nefol. – nefoliováno
nestr. – nestránkováno
NŠ – národní škola
odb. – odborný
OK – obecní kronika
ok., okr. – okresní
ONV – okresní národní výbor
P. – páter
p. – pan
PF – Pedagogická fakulta
PhDr. – doktor filozofie (philosophiae doctor)
pí. – paní
pol. – politický
posl. – poslední
pozn. – poznámka

Regiony – Regiony a první světová válka. Sborník příspěvků z vědecké konference konané v Jihočeském muzeu dne 12. listopadu 1999, České Budějovice 2001.

r. – rok, roku

rak. – rakouský

roč. – ročník

roz. – rozená

ř., říd. – řídící

s. – strana

sign. – signatura

sl. – slečna

soc. dem. – sociální demokracie

SOkA – státní okresní archiv

srov. – srovnej

SSH – Středočeský sborník historický

SSSR – Svaz sovětských socialistických republik

sv. – svatý

ŠK – školní kronika

šk., škol. – školní

t. r. – tohoto roku

TF – Teologická fakulta

tis. – tisíc

tj. – to jest

tř. – třída

tzn. – to znamená

tzv. – tak zvaný

ÚA a PVH – Ústav archivnictví a pomocných věd historických

uč. – učitel

USA – United States of America (Spojené státy americké)

vdp. – veledůstojný pán

Výběr – Výběr. Časopis pro historii a vlastivědu jižních Čech

zasl. – zasloužilý

zat. – zatímní

zejm. – zejména

(Zkratky se vztahují jak k textu vlastní práce, tak k edici a přílohám).

POUŽITÉ PRAMENY A LITERATURA

PRAMENY NEVYDANÉ:

Státní okresní archiv České Budějovice

Archiv městečka Ledenice, sign. B 1221.

Kronika městyse Ledenice I. (1885–1940).

Farní úřad Ledenice, sign. B 1231.

Kronika farnosti Ledenice I. (1842–1929)

Místní národní výbor Ledenice, sign. B 1222.

Kronika městyse Ledenice II. (1945–1958).

Kronika městyse Ledenice IV. (1968–1987).

Národní škola Ledenice, sign. B 1228.

Kronika Obecné školy Ledenice I. (1882–1925).

Kronika Obecné školy Ledenice II. (1925–1945).

Kronika Obecné školy Ledenice III. (1945–1951).

SLÁDEK, Theodor, *Příspěvek k vlastivědnému vyučování týkající se obce Ledenic*, Ledenice 1934 (rukopis). Kopie uložena mj. v Místní knihovně Ledenice, na Úřadu městyse Ledenice, v souboru „Ledenický nábytek – historie a současnost“ a u autora této práce.

Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích

Sbírka rukopisů, sign. R 311.

Úřad městyse Ledenice

DIVIŠ, Jindřich, *Paměti městečka Ledenic*, Ledenice 1970 (rukopis). Originál uložen u potomků Jindřicha Diviše, kopie mj. na Úřadu městyse Ledenice a ve Státním okresním archivu České Budějovice.

Kronika městyse Ledenice V. (1988–2007).

Soubor „Ledenický nábytek – historie a současnost.“

Farní úřad Ledenice

Kronika farnosti Ledenice II. (1930–dodnes).

PRAMENY VYDANÉ:

Edice

- BERGER, Tilman – MALÝ, Tomáš (edd.), *Historia Chrudimská I.–II. díl*, Chrudim 2005.
- BLÁHOVÁ, Marie – HRDINA, Karel (edd.), *Kosmova kronika česká*, Praha 1972 (naposlady 2005).
- BLÁHOVÁ, Marie – HRDINA, Karel (edd.), *Pokračovatelé Kosmovi*, Praha 1974.
- BLÁHOVÁ, Marie – KRČMOVÁ, Marie – VRBOVÁ, Hana (edd.): *Kronika tak řečeného Dalimila*, Praha 1977¹, Praha-Litomyšl 2005².
- BLÁHOVÁ, Marie (ed.), *Kroniky doby Karla IV.*, Praha 1987.
- BRETHOLZ, Bertold (ed.), *Der Chronik der Böhmen des Cosmas von Prag (Cosmae Pragensis Chronica Boemorum)*. Monumenta Germaniae Historica, Scriptores rerum Germanicarum, Nova series, Tomus 2, Berlin 1923.
- CIRONIS, Peter (ed.), *Kronika obce Hradiště na Rokycansku 1834–1895*, Rokycany 1995.
- DAŇHELKA, Jiří – HAVRÁNEK, Bohuslav – KRISTEN, Zdeněk (edd.), *Nejstarší rýmovaná kronika tř. Dalimila*, Praha 1957.
- DAŇHELKA, Jiří (ed.), *Staročeská kronika t. ř. Dalimila. Vydání textu a veškerého textového materiálu, I.–II. díl*, Praha 1988.
- DEML, Jakub, *Kronika městečka Tasova. Faksimile tasovské kroniky psané v letech 1922–1929 Jakubem Demlem*, Brno 1991.
- DOLEŽALOVÍ, Eva a Daniel, *Vojenský deník Františka Kadlečka z první světové války*, SSH 24, 1998, s. 78–92.
- EMLER, Josef – TOMEK, Václav Vladivoj (edd.), *Kosmův letopis český s pokračovateli (Cosmae Chronicon Boemorum cum Continuatoribus)*, Fontes Rerum Bohemicarum, II. díl, Praha 1874.
- EMLER, Josef – TOMEK, Václav Vladivoj (edd.), *Petra Žitavského Kronika zbraslavská (Chronicon Aurae Regiae)*, Fontes Rerum Bohemicarum, IV. díl, Praha 1884.
- FLAJŠHANS, Václav (ed.), *Václava Hájka z Libočan Kronika česká, I.–IV. díl*, Praha 1918–1933.
- HANKA, Václav (ed.), *Chronika česká v nejdávnější čtení navrácená*, Praha 1849.
- HEŘMANSKÝ, František – MERTLÍK, Rudolf (edd.), *Zbraslavská kronika*, Praha 1952¹ a 1976².
- HLAVÁČEK, Ivan (ed.), *Ze zpráv a kronik doby husitské*, Praha 1981.
- HRDINA, Karel (ed.), *Kosmova kronika česká*, Praha 1927.

- HRDINA, Karel (ed.), *První pokračovatelé Kosmovi*, Praha 1950.
- HRDLIČKA, Josef (ed.), *Autobiografie Jana Nikodéma Mařana Bohdaneckého z Hodkova*, České Budějovice 2003.
- JIREČEK, Josef (ed.), *Kronika Dalimilova (Dalimili Bohemiae Chronicon)*, Fontes Rerum Bohemicarum, III. díl, Praha 1882.
- JONÁŠOVÁ, Stanislava – KUČERA, Martin (edd.), *Paměti Františka Jana Vaváka, souseda a rychtáře milčického z let 1770–1816, VI.–VII. díl*, Praha 2009.
- KOTLÁROVÁ, Simona (ed.), *Obecní kronika Strakonice 1916–1946*, Strakonice 2005.
- KUTNAR, František (ed.), *Paměti sedláka Josefa Dlaska*, Praha 1941.
- MARTÍNKOVÁ, Lenka (ed.), *Paměti pelhřimovských měšťanů z přelomu 18. a 19. století. Filip Ignác Dremsa a Antonín Štěpán*, Pelhřimov 2005
- NOVOTNÝ, Václav (ed.), *Zbraslavská kronika*, Praha 1905.
- PAZDERA, David – KODERA, Pavel, *Výběrová edice zápisů v pamětní knize farního úřadu Obríství za léta 1914–1918*, in: *Regiony*, 2001, s. 36–46.
- RATAJOVÁ, Jana (ed.), *Alžběta Lidmila z Lisova. Rodinné paměti*, Praha 2002.
- SKOPEC, Jindřich (ed.), *Paměti Františka Jana Vaváka, souseda a rychtáře milčického z let 1770–1816, I.–V. díl*, Praha 1907–1938.
- ŠPAČEK, Jaroslav (ed.), *Kronika města Čelákovic I. 1857–1939*, Čelákovice 2006.
- ŠTINDL, Martin (ed.), *Velká Mezeříč Františka Ignáce Konteka 1401–1723. Městská kronika barokní Moravy*, Tišnov 2004.
- ZEMEK, Petr (ed.), *Bartoškova kronika*, Uherský Brod 2004.

Sbírky zákonů, vládní věstníky

- Nařízení Ministerstva záležitostí duchovních, č. 7648, § 33.*
- Provinzialgesetzsammlung des königreichs Böhmen für das Jahr 1835, Band 17*, Prag 1836.
- Sbírka instrukcí pro výkonné orgány národních výborů, částka 2*, Praha 1956.
- Sbírka zákonů a nařízení státu československého, částka 16*, Praha 1920.
- Sbírka zákonů a nařízení republiky československé, částka 51*, Praha 1921.
- Sbírka zákonů a nařízení státu československého, částka 64*, Praha 1932.
- Sbírka zákonů České republiky, částka 173*, Praha 2004.
- Sbírka zákonů České republiky, částka 46*, Praha 2006.
- Sbírka zákonů České republiky, částka 160, č. 561*, Praha 2004.
- Sbírka zákonů České republiky, částka 103, č. 317*, Praha 2008.

Věstník Ministerstva školství a národní osvěty, ročník III, č. 5, 1. března 1921.
Věstník Ministerstva školství a národní osvěty, ročník VII, sešit 10, 15. října 1925.
Věstník Ministerstva školství a národní osvěty, ročník XIX, 15. srpna 1937.
Věstník vládní u věcech škol obecných v království Českém, část II., 29. února 1892.
Věstník vlády pro orgány krajů a orgány obcí, částka 1, 2. února 2007.

LITERATURA:

- BARTOŇ, Jiří, *O kronikách obcí*, Praha 2005¹ a 2007².
- BAŠTECKÁ, Lydia – LOKVENCOVÁ, Šárka, *Soupis obecních kronik z okresu Náchod, Stopami dějin Náchodska 7*, 2001, s. 249–301.
- BENEDOVÁ, Jana, *Fara a kostel v Lišově v době „dlouhého“ 19. století*, diplomová práce, FF JČU v ČB, Historický ústav, 2009.
- BENEŠ, František; *Jak vésti pamětní knihu obce*, Praha 1948.
- jbi (=BÍLEK, Josef), *80 let od smrti Karla Müllera*, Výběr, roč. 17, č. 2, s. 116.
- BLÁHOVÁ, Marie, *Archivy v dílech nejstarších českých kronikářů a analistů (do konce 12. století)*, in: 155 let archivnictví v českých zemích. Sborník příspěvků z konference uspořádané u příležitosti 155. založení Moravského zemského muzea v Brně 31. 5.–1. 6. 1995, Brno 1995, s. 117–124.
- BLÁHOVÁ, Marie, *Česká historiografie v husitské revoluci*, in: Husitství – reformace – renesance. Sborník k šedesátinám Františka Šmahela, Praha 1992, s. 439–448.
- BLÁHOVÁ, Marie, *Funkce středověké historiografie se zřetelem k českým zemím*, in: Česká beseda, 2006, s. 9–24.
- BLÁHOVÁ, Marie, *Kosmas, první český historik*, in: Lakosilová, Jaroslava (ed.), *Duchem, ne mečem, Fakta – úvahy – souvislosti*, Praha 2003, s. 16–28.
- BLÁHOVÁ, Marie, *Offizielle Geschichtsschreibung in den mittelalterlichen böhmischen Ländern*, in: *Die Geschichtsschreibung in Mitteleuropa*, Torun 1999 (= Subsidia historiographica I), s. 21–40.
- BLAU, Josef, *Der Gemeindechronist und seine Aufgaben*, Prag 1931.
- BLÜML, Josef, *Koloděje na Lužnici 1914–1918 ve světle školní kroniky*, in: Petráš, Jiří (ed.), *Regiony a první světová válka*, České Budějovice 2001, s. 5–10.
- BLÜMLOVÁ, Dagmar, *Sto tváří z jihočeské kulturní historie*, Pelhřimov 2000.
- BRABEC, Milan, *Obec nechce vydat archivní kroniky*, Českobudějovické listy, roč. 13, č. 142, 18. června 2004, s. 19.
- BUBNOVÁ, Jaroslava, *Soupis kronik okresu Havlíčkův Brod*, Havlíčkův Brod 1998.

- BURDOVÁ, Pavla, *Desky zemské Království českého*, Praha 1990.
- BURDOVÁ, Pavla, *Desky zemské (Rozdělení po stránce obsahové a formální)*, Sborník archivních prací 43, 1993, s. 347–439.
- CIRONIS, Peter, *Kroniky a kronikáři*, Rokycany 2002.
- CÍSAŘOVÁ, Lenka, *Školní kroniky českých menšinových škol na Liberecku*, bakalářská práce, FF MU Brno, Ústav evropské etnologie, 2009.
- CTIBOROVÁ, Miroslava – KOVÁŘ, Daniel a kol., *Za naši samotnost. Českoslovenští legionáři – rodáci a občané okresu České Budějovice*, České Budějovice 2000.
- CUKR, Jiří, *120 let obecního kronikářství v Ledenicích*, Výběr 43, č. 1, 2006, s. 59–63.
- CUKR, Jiří, *Aktuálně o obecní kronice*, Ledenický zpravodaj, květen 2009, s. 2.
- CUKR, Jiří, *Budova školy slaví osmdesátiny*, Ledenický zpravodaj, červenec 2005, s. 6–7.
- CUKR, Jiří, *Kronikářský rok v Ledenicích*, Kroniky a kronikáři. Zpravodaj pro obecní kronikáře a vlastivědné pracovníky, 16, 2009, s. /3/.
- CUKR, Jiří, *Ledenické obecní kronice je 120 let*, Ledenický zpravodaj, srpen 2005, s. 5.
- CUKR, Jiří, *Ledenický děkan pohřbíval Antonína Švehlu*, Českobudějovické listy, roč. 13, č. 195, 21. srpna 2004, příloha Nedělní kanape, s. 2.
- CUKR, Jiří, *Ledenický farář, spisovatel a vlastenec Karel Müller (1823–1900)*, Ledenický zpravodaj, březen 2010, s. 5–6.
- CUKR, Jiří, *Vývoj obecního kronikářství v Ledenicích*, bakalářská práce, FF JČU v ČB, ÚA a PVH, 2008.
- CUKR, Jiří, *Významná osobnost českého lékařství pocházela z Ledenic*, Ledenický zpravodaj, prosinec 2003, s. 4.
- ČECHUROVÁ, Jana – KUKLÍK, Jan, *Paměti Jana Krčmáře. Dosud nevyužitý pramen k dějinám československé ústavnosti (a zdaleka nejen k nim)*, in: Malý, Karel – Soukup, Ladislav (edd.), *Vývoj české ústavnosti v letech 1618–1918*, Praha 2006, s. 782–789.
- ČERNÍKOVÁ, Hana a kol., *Soupis kronik okresu Pardubice*, Pardubice 1998.
- ČERNÝ, Václav, *Kronikář*, Praha 1936.
- Čím to je, že jste tak klidný? Václav Dvořák v rozhovoru s Janem Mazancem*, Karmelitánské nakladatelství Kostelní Vydří 2008.
- Články a úvahy Frant. Jana Kroihera*, Praha 1931.
- Články a úvahy Frant. Jana Kroihera. Kniha druhá*, Praha 1936.
- DOKULILOVÁ, Karla – ŠTROBLÍK, Vladimír, *Soupis kronik města Zlína a připojených obcí*, Zlínsko 18, 2001, s. 133–160.

- DOKULILOVÁ, Karla – ŠTROBLÍK, Vladimír, *Soupis kronik zlínského okresu*, Zlínsko 19, 2002, s. 191–281.
- DRÁPALA, Daniel, *Kronikáři malých lidských dějin*, in: *Museum Vivum III.*, s. 29–36.
- DRTINOVÁ, Svatava – GARKISCH, Miloš, *Kroniky a kronikářství v okrese Beroun*, SSH 20, 1994, s. 104–124 (1. část), SSH 21, 1995, s. 127–167 (soupis).
- FUKSOVÁ, Jana, *Stručné pokyny pro psaní kroniky*, Západní Morava 8, 2004, s. 202–205.
- GABRIEL, Václav, *Obrázky ze školství českého a rakouského v XVIII. a XIX. století*, Praha 1891.
- HOSÁK, Ladislav, *Rukověť obecního kronikáře*, Brno 1927.
- HOSÁK, Ladislav, *Soupis publikovaných moravských kronik (do r. 1848)*, *Acta regionalia* 7, 1965, s. 91–97.
- HROMÁDKA, Tomáš, *Kroniky*, Praha 2006.
- HROMÁDKA, Tomáš, *Pomohou archivy kronikářům obcí?* *Archivní časopis* 58, č. 3, 2008, s. 244–245.
- CHLUP, Otokar – KUBÁLEK, Josef – UHER, Jan, *Pedagogická encyklopedie*, Praha 1938–1940.
- CHOBOT, Karel, *Archiv, kroniky, kronikáři – symbióza či ne-symbióza?* 49. zpravodaj, Česká informační společnost, 2006, s. 87–89.
- CHOCHOLOUŠKOVÁ, Hana, *Soupis kronik libereckého okresu uložených ve Státním okresním archivu v Liberci*, *Fontes Nissae – Prameny Nisy* 5, 2004, s. 206–242.
- CHYLÍK, Robert, *Obraz školního roku ve světle kronik českých měšťanských škol v letech 1918–1945 (na příkladu Českých Budějovic a Rudolfova)*, diplomová práce, FF JČU v ČB, Historický ústav, 2006.
- JANSKÝ, Emanuel, *Pamětní knihy našeho venkova s jmenným a věcným ukazatelem*, Praha 1947.
- JAROLÍMKOVÁ, Jaroslava – SOVADINA, Miloslav, *Farní kroniky na okrese Česká Lípa*, *Bezděz* 14, 2005, s. 241–263.
- JAROLÍMKOVÁ, Jaroslava – SOVADINA, Miloslav, *Kroniky spolků na okrese Česká Lípa*, *Bezděz* 13, 2004, s. 263–270.
- JAROLÍMKOVÁ, Jaroslava – SOVADINA, Miloslav, *Školní kroniky na okrese Česká Lípa*, *Bezděz* 12, 2003, s. 367–389.
- JIČÍNSKÝ, Petr, *Patří obecní kroniky do archivu?* *Západní Morava* 8, 2004, s. 200–201.
- KADLEC, Jaroslav, *Českobudějovická diecéze*, České Budějovice 1995.

- KAPAVÍKOVÁ, Marie – ROUČ, Jiří – ŠTROBLOVÁ, Helena – VLČKOVÁ, Marie, *Kroniky v okrese Kutná Hora*, SSH 13, 1978, s. 301–334.
- KAZIMOUR, Josef, *Návod na vedení pamětních knih*, Praha 1921.
- KLUČKA, Jiří, *Kroniky jako pramen k historii města*, Hlasy muzea ve Frenštátě pod Radhoštěm 20, č. 1–3, 2003, s. 21–24.
- KOBLASA, Pavel, *Ledenice 1900*, České Budějovice 2004.
- KOBLASA, Pavel, *Ledenická mafie*, Hrz 2, 1993, s. 6–7.
- KOBLASA, Pavel – KOVÁŘ, Daniel, *Ledenice jak je neznáme*, České Budějovice 2001.
- KOLEK, Roman, *Kroniky a kronikářství v okrese Praha-východ*, SSH 25, 1995, s. 127–150 (I. část), SSH 26–27, 2000–2001, s. 137–160 (soupis).
- KOTERZYNOVÁ, Kateřina, *Lišovská pamětní kniha (I. část 1677–1739)*, bakalářská práce, FF JČU v ČB, ÚA a PVH, 2009.
- KOUBA, Jaromír, *Na pomoc začínajícím kronikářům*, Praha 1996.
- KOUDELA, Miroslav, *Pamětní knihy měst a obcí ve fondech Státního okresního archivu v Olomouci*, Olomoucký archivní sborník 4, 2006, s. 23–33.
- KOVÁŘ, Daniel, *Českobudějovicko, I. Levý břeh Vltavy*, České Budějovice 2008.
- KOVÁŘ, Daniel, *Českobudějovicko, II. Pravý břeh Vltavy*, České Budějovice 2008.
- KRABCOVÁ, Ivana – GREGOROVÁ, Helena – ŠMILAUEROVÁ, Eva, *Kroniky a kronikářství v okrese Praha-západ*, SSH 14, 1979, s. 237–278.
- KRAJNÍK, Stanislav – KROTILOVÁ, Jana – LANDOVÁ, Hana – SCHUBERTOVÁ, Věra, *Kroniky a kronikářství v okrese Kladno*, SSH 15, 1980, s. 249–317.
- KROTILOVÁ, Jana, *Farní kroniky jako historický pramen (Slánsko)*, Slánský obzor 14, 2007, s. 17–26.
- KRŮTA, Václav, *Kroniky a kronikářství v okrese Rakovník*, SSH 16, 1981, s. 199–228, SSH 18, 1992, s. 79–99.
- KŘÍŽANOVÁ, Jarmila, *Soupis školních kronik olomouckého okresu uložených ve Státním okresním archivu v Olomouci k 31. prosinci 2002*, Olomoucký archivní sborník 1, 2003, s. 11–35.
- KŘÍŽOVÁ, Jaroslava – CUKR, Jiří, *Ledenice včera a dnes*, Lednice 2006.
- KUJAL, Bohumír (ed.), *Pedagogický slovník*, Praha 1965–1967.
- KUTNAR, František, *Lidová kultura pamětní a písmácká*, Rmen, jaro 1995, s. 3–7.
- KUTNAR, František, *Sociálně myšlenková tvářnost obrozeneckého lidu*, Praha 1948.

- KUTNAR, František – MAREK, Jaroslav, *Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví. Od počátků národní kultury až do sklonku třicátých let 20. století*, Praha 2009³.
- KUZMIN, Michail Nikolajevič, *Vývoj školství a vzdělání v Československu*, Praha 1971.
- LOKŠOVÁ, Terezie, *Školní kroniky ve Frenštátu pod Radhoštěm jako pramen*, bakalářská práce, FF MU Brno, Ústav evropské etnologie, 2009.
- MACHÁČEK, Fridolín, *Spisovna – archiv – památky – kronika. Příručka pro jednatele, archiváře a kronikáře sokolských jednot*, Praha 1949.
- MACHOVÁ, Věra, *Školy ve Veselí nad Lužnicí v letech 1938–1945 (analýza školních kronik)*, diplomová práce, PF v ČB, 1966.
- MALÍKOVÁ, Markéta, *Borovanská farnost od počátku 20. století do roku 1953*, diplomová práce, TF JČU v ČB, Katedra církevních dějin a patristiky, 2009.
- MARCINKOVÁ, Anna, *Obecné kroniky*, Osvětový ústav 1956.
- MAREK Pavel, *Církevní krize na počátku první Československé republiky*, Brno 2005.
- MAREK, Pavel, *František Jan Kroiher mezi ultramontanismem a sekularizací*, in: Fasora, Lukáš – Hanuš, Jiří – Malíř, Jiří (edd.), *Sekularizace českých zemí v letech 1848–1914*, s. 89–101.
- MAREK, Pavel, *Senátor agrární strany František Jan Kroiher*, in: *Osobnosti agrární politiky 19. a 20. století. Sborník příspěvků z mezinárodní konference konané ve dnech 24.–25. května 2006, Uherské Hradiště 2006*, s. 107–112.
- MARKUS, Antonín, *Pamětní kniha obecní*, Praha 1922.
- MAŠEK, Josef, *Paměti o školách a učitelích na Prachaticku*, Prachatice 1968.
- MAUR, Eduard, *Kronikářské záznamy lidové provenience jako historický pramen*, in: Karlová, Štěpánka – Lišková, Veronika – Stočes, Jiří (edd.), *Historická dílna I.*, Plzeň 2006, s. 76–96.
- MAUR, Eduard, *Vlast, národ a stát v Čechách v očích lidového kronikáře na sklonku existence tradiční společnosti (1740–1830)*, in: Malý, Karel – Soukup, Ladislav (edd.), *Vývoj české ústavnosti v letech 1618–1918*, Praha 2006, s. 250–287.
- MELZER, Miloš, *Život na vesnici severozápadní Moravy v zápisech Anežky Šulové*, in: *Museum Vivum III.*, s. 173–178.
- MICHALIČKA, Václav, *Rodinné zápisy v obci Metylovice*, in: *Museum Vivum III.*, s. 241–246.
- MIŠKOVSKÁ, Zuzana, *Kroniky a kronikářství v okrese Kolín*, SSH 24, 1998, s. 107–141.

- MLYNAŘÍKOVÁ, Barbora, *Geografický horizont prostého člověka v Čechách v letech 1740–1830*, Praha 2001.
- MORKES, František, *Učitelé a školy v proměnách času. Pokud o základní chronologii 1774–1946*, Plzeň 1999.
- MRŇA, Jaroslav, *Protocollum domesticum farnosti velkomeziříčské (1816–1938)*, bakalářská práce, FF JČU v ČB, ÚA a PVH, 2009.
- NUHLÍČEK, Josef, *Na okraj nových směrnic o vedení kronik*, Archivní časopis 7, 1957, s. 91–95.
- OPATRIL, Stanislav – BLATNÝ, Ladislav, *Řízení školství a právní normy*, Brno 1973.
- OPPELTOVÁ, Jana – SLAVÍKOVÁ, Věra, *Poklady farních archivů – 2. Pamětní knihy farností*, Informace královéhradecké diecéze, ročník 18, č. 2, 2008 (<http://ikd.diecezehk.cz/index.php?ac=108>).
- OURODOVÁ-HRONKOVÁ, Ludmila, *Kostel svatého Vavřince a kaple ve farnosti Ledenice*, České Budějovice 2008.
- PADRNOŠOVÁ, Jitka, *Jak může kronikářům pomáhat archiv?* Západní Morava 8, 2004, s. 199–200
- PÁNEK, Jaroslav – PROCHÁZKOVÁ, Eva – VÁŇA, František, *Kroniky a kronikářství v okrese Benešov*, SSH 11, 1976, s. 211–259.
- PEČOVÁ, Alena, *Soupis kronik, fotokronik a pamětních knih uložených ve Státním okresním archivu v Jablonci nad Nisou*, Fontes Nissae – Prameny Nisy 5, 2004, s. 243–259.
- PETRÁŇNOVÁ, Lydia, *Martin Ješuta (1783–1875) – písmák z Bystřice u Benešova*, in: Museum Vivum III., s. 119–126.
- PLETZER, Karel, *Výběr. Časopis pro historii a vlastivědu jižních Čech. Biografický přehled ročníků 1–37 (1964–2000)*.
- POSPÍŠILOVÁ, Věra, *Karel Mueller a slovenské motivy in margine*, in: Pospíšil, Ivo – Zelenka, Miloš (edd.), Aktuální slovakistika. Brněnské texty k slovakistice VII. Masarykova univerzita, Brno 2004, s. 183–187.
- POSPÍŠILOVÁ, Věra, *Karel Mueller, jihočeský kněz a spisovatel*, in: Viktora, Viktor – Hálková, Milena – Šrajbrová Magda (edd.), Perla v hrubé kazajce. Sborník příspěvků z konference věnované drobné české próze druhé poloviny 19. století. Městská knihovna Klatovy 11. a 12. 11. 2004, Klatovy 2005, s. 91–94.
- PRAVDA, Rudolf, *Z galerie jihočeských vlasteneckých kněží. Kapitoly z církevních a kulturních dějin jižních Čech*, České Budějovice 2006, s. 30–31.

- PRŮCHA, Jan – WALTEROVÁ, Eliška – MAREŠ, Jiří, *Pedagogický slovník*, Praha 2008.
- Příručka kronikáře. Prozatímní pokyny pro vedení obecních kronik*, Ministerstvo informací a osvěty 1951.
- Příručka pro kronikáře*, Praha 1956.
- PUBAL, Václav, *Kroniky a kronikáři*, Praha 1976¹ a 1985².
- PUBAL, Václav a kolektiv, *Závodní kroniky*, Praha 1980.
- RANDÁK, Jan, *Prameny lidové provenience: teoretická reflexe jedinečných výpovědí o minulém světě*, in: *Museum Vivum III.*, s. 21–27.
- ROBEK, Antonín – NAHODIL, Otakar, *České lidové kronikářství*, Praha 1960.
- ROBEK, Antonín – PUBAL, Václav, *Píšeme kroniku*, Praha 1963.
- ROUBÍK, František, *Ke vzniku prvního nařízení o obecních kronikách v Čechách z roku 1835*, *Časopis pro dějiny venkova* 16, 1929, s. 157–160.
- ROUBÍK, František, *Státní kontrola farních pamětních knih v Čechách*, *Časopis pro dějiny venkova* 12, 1925, s. 286–288.
- RYANTOVÁ, Marie, *Čtenář*, in: Bůžek, Václav – Král, Pavel (edd.), *Člověk českého raného novověku*, Praha 2007, s. 398–432.
- RYANTOVÁ, Marie, *Památníky aneb štambuchy, to jest alba amicorum. Kulturně historický fenomén raného novověku* (= *Monographia historica* 8), České Budějovice 2007.
- SAMČÍK, Peter, *Obecní kronika*, *Veřejná správa* 31, 2005 (příloha).
- SCHWIPPEL, Jindřich, *Kroniky, kronikáři – archivy, archiváři*, *Archivní časopis* 58, č. 3, 2008, s. 242–244.
- SLÁDEK, Miloš, *Tvůrce literárních děl*, in: Bůžek, Václav – Král, Pavel (edd.), *Člověk českého raného novověku*, Praha 2007, s. 378–397.
- SLAVÍK, Bedřich, *Písmáci selského lidu*, Praha 1940.
- SMETANA, Jan, *Vyprávěcí prameny dějepisné vzniklé v Litoměřickém kraji do roku 1835*, *Sborník archivních prací* 22, 1972, s. 221–295.
- SOCHR, Jiří, *Pořádání a inventarizace římskokatolických farních archivů*, *Archivní časopis* 12, 1962, s. 20.
- SOVADINA, Miloslav, *Obecní kroniky na okrese Česká Lípa do roku 1945*, *Bezděz* 8, 1999, s. 277–293.
- Soupis kronik, pamětních knih a fotokronik uložených ve Státním okresním archivu Trutnov*, *Ročenka Státního okresního archivu v Trutnově* 1999, s. 21–46.

- SPUNAR, Pavel, *Spisovatelé – vzdělanci – básníci*, in: František Šmahel – Martin Nodl (edd.), *Člověk českého středověku*, Praha 2001, s. 285–308.
- SVĚRÁK, Vlastimil, *Problémy se založením kroniky v národnostně rozděleném městě*, in: Česká beseda, 2006, s. 131–138.
- ŠAFRÁNEK, Jan, *Školy české. Obraz jejich vývoje a osudů, I.–II. díl*, Praha 1913–1918.
- ŠECKA, Rudolf, *O kronikách obecních*, Pošumaví. Věstník Národní jednoty pošumavské, č. 8, 19. 4. 1913, s. 73–74, č. 9, 3. 5. 1913, s. 82–83, č. 10, 17. 5. 1913, s. 92–94.
- ŠIMÁK, Josef Vítězslav, *Ještě k dějinám českého dějepisectví. Kdo skládal Kroniku tř. Dalimila*, Český časopis historický 38, 1932, s. 345–364.
- ŠKORPIL, Emanuel, *Obecní kronika. Podrobný návod, jak založiti a vésti pamětní knihy obecní*, Vysoké Mýto 1929.
- ŠKVÍROVÁ, Michaela, *Obecní kroniky a kronikáři ve vyškovském politickém okrese v letech 1920–1940*, in: Museum Vivum III., 2007, s. 147–153.
- ŠMILAUEROVÁ, Eva – TUZAR, Bohumil, *Kroniky a kronikářství na okrese Nymburk*, SSH 28–29, 2002–2003, s. 141–185.
- ŠOTNAROVÁ, Lidmila – KAŠUBOVÁ, Marie – GOŠOVÁ, Růžena, *Jak vést kroniku obcí a měst*, Brno 2006.
- ŠTINDL, Martin, *Kronika jako historický pramen*, Západní Morava 8, 2004, s. 198–199.
- Štovíček F. J. *Kroihera*, Praha 1938.
- THOŘOVÁ, Věra, *Školní kroniky a matriky jako vypovídací pramen*, Děti, studenti, pedagogové. Lidé města 3, Praha 1993, s. 131–142.
- THOŘOVÁ, Věra, *Školní kroniky pražských okrajových obcí jako etnografický pramen*, in: Museum Vivum III., 2007, s. 109–118.
- TICHÁ, Jana, *Zpytatel živlu národního – Josef Lucian Ondřej Kramoliš*, in: Museum Vivum III., s. 9–19.
- TOMAN, Jan, *Využití farních a vikariátních archivů pro historickou vlastivědu*, Acta regionalia 1965, s. 100–101.
- TŘEŠTÍK, Dušan, *Kosmova kronika česká. Studie k počátkům českého dějepisectví a politického myšlení*, Praha 1968.
- TŘÍSKA, Karel, *Archivář Theodor Wagner*, Archivum Trebonense 1971, s. 50–62.
- VÁLKA, Miroslav, *O našem rodě. Rodinná kronika Jana Škorpíka*, in: Museum Vivum III., s. 165–171.
- VAŠEK, Václav, *Historie kraje lišovského*, Strakonice 1941, s. 32–38.

VILÍM, Karel, *Kroniky a kronikáři na Teplicku v 16.–19. století*, in: Česká beseda, 2006, s. 141–155.

VOPRAVIL, Jaroslav, *Slovník pseudonymů v české a slovenské literatuře*, Praha 1973.

WAGNEROVÁ, Miluše, *Farní kronika Olešnice (1787–1887)*, bakalářská práce, FF JČU v ČB, ÚA a PVH, 2008.

ZDRÁHAL, Václav, *Školní kroniky z období první světové války jako pramen k poznání každodennosti na Prostějovsku*, Museum Vivum III., 2007, s. 201–212.

ZEZULOVÁ, Jitka, *Kronikáři a kroměřížský archiv*, 49. zpravodaj, Česká informační společnost, 2006, s. 91–93.

INTERNETOVÉ ZDROJE:

<http://digi.ceskearchivy.cz> – Digitální archiv Státního oblastního archivu v Třeboni (staženo 20. dubna 2010).

<http://ikd.diecezehk.cz/index.php?ac=108> – Informace královéhradecké diecéze (staženo 16. března 2010).

<http://kronika.sf.cz/> – Kroniky a kronikáři. Zpravodaj pro kronikáře a vlastivědné pracovníky (staženo 15. ledna 2010).

<http://www.cirkev.cz/res/data/004/000524.pdf> – Katolická církev v České republice (staženo 16. března 2010)

<http://www.sekurkon.cz/> – SEKURKON s.r.o. Praha. Semináře, kurzy, konference (staženo 15. ledna 2010).

PŘÍLOHY

PŘÍLOHA - 1 - **EDICE VYBRANÝCH ZÁPISŮ Z LET 1900–1950
SPOLEČNÝCH PRO OBECNÍ, FARNÍ I ŠKOLNÍ KRONIKY
V MĚSTYSI LEDENICE**

PŘÍLOHA - 2 - **LEGISLATIVNÍ PŘEDPISY PRO VEDENÍ OBECNÍCH,
FARNÍCH A ŠKOLNÍCH PAMĚTNÍCH KNIH (KRONIK)**

2.I Guberniální nařízení z roku 1835 o vedení obecních a farních
kronik

2.II Zákon z roku 1920 o pamětních knihách obecních

2.III Vládní nařízení z roku 1932 o pamětních knihách obecních

2.IV Výnos Zemské školní rady z roku 1892 o vedení školní kroniky

2.V Nařízení Ministerstva školství z roku 1937 o vedení školní
kroniky

PŘÍLOHA - 3 - **KRONIKY MĚSTYSE LEDENICE**

3.I Přehled kronik městyse Ledence

3.II Jednotlivé obecní kroniky se zápisy z let 1885–1940 (I. svazek),
1945–1958 (II. svazek), 1968–1987 (IV. svazek) a 1988–2007
(V. svazek)

3.III Ukázky kronikářských zápisů z let 1900–1950

- PŘÍLOHA - 4 - KRONIKY FARNOSTI LEDENICE**
- 4.I Přehled kronik farnosti Ledenice
 - 4.II Jednotlivé farní kroniky se zápisy z let 1842–1929 (I. svazek)
a 1930–dosud (II. svazek)
 - 4.III Ukázky kronikářských zápisů z let 1900–1950
-
- PŘÍLOHA - 5 - KRONIKY OBECNÉ ŠKOLY LEDENICE**
- 5.I Přehled kronik Obecné školy Ledenice
 - 5.II Jednotlivé školní kroniky se zápisy z let (1684) 1882–1925
(I. svazek), 1925–1945 (II. svazek) a 1945–1951 (III. svazek)
 - 5.III Ukázky kronikářských zápisů z let 1900–1950
-
- PŘÍLOHA - 6 - LEDENIČTÍ KRONIKÁŘI V LETECH 1900–1950**

PŘÍLOHA - 1 -

EDICE VYBRANÝCH ZÁPISŮ Z LET 1900–1950 SPOLEČNÝCH PRO OBECNÍ, FARNÍ I ŠKOLNÍ KRONIKY V MĚSTYSI LEDENICE

Ediční poznámka: Vzhledem k potřebě představit texty z jednotlivých kronik co nejautentičtěji, byly všechny ponechány v původním znění včetně zkratk a případných gramatických chyb. V edici se tak objevuje rozdílné psaní dat (1. prosince, 1/12), vlastních jmen (Kroiher, Krojher), názvů (kampelička, Kampelička) apod. K úpravám jsme přistoupili pouze v případě interpunkce, kterou jsme přizpůsobili dnešním zvyklostem. Každý text je uveden zkratkou příslušné kroniky (OK – obecní, FK – farní, ŠK – školní) a číslem svazku, v závorce následuje autor zápisu (pokud se jej podařilo jmenovitě určit), rok, pod nímž je událost v kronice zapsána (v případě školních kronik je to školní rok), dále věcné heslo, kterým je v kronice sledovaná událost představena a číslo strany či folia (pokud jsou strany v knize takto označeny).

Zprávy o odchodu faráře Brožky a nástupu Františka Jana Kroihera (1913 a 1914)

OK I. (Josef Prošek), 1913, s. 42: „*Dne 1. prosince 1913 odešel na odpočinek ku své vlastní žádosti osobní děkan vdp. Martin Brožka, působiv po 20 roků v Ledenicích.*“

OK I. (Josef Prošek), 1914, Jmenování faráře dp. F. J. Kroihera, s. 43: „*Dne 4. května 1914 přistěhoval se na faru ledenickou nově jmenovaný farář dp. P. F. J. Kroiher, dlouholetý kaplan v Borovanech a čilý národohospodářský pracovník.*“

FK I. (Martin Brožka), 1913, fol. 46v (s. 88): „*Kaplan Hozman od 1/9 za faráře do Cudrova¹ – na jeho místo přišel z Kužvardy² p. František Hořejší [...] Dne 1. prosince se pisatel odebral do Budějovic – asyl na odpočinek.*“

¹ Dnes již neexistující šumavská obec Cudrovice (německy Zudrowitz, Zuderschlag), která stávala v nadmořské výšce 775 metrů na břehu řeky Blanice poblíž zřícenin hradu Hus 5 km severovýchodně od Volar (okres Prachatice). Kostel Korunování Panny Marie z roku 1850 (od roku 1894 farní) byl zničen v roce 1966, kdy probíhala demolice celé obce.

² Dnes šumavská obec, dříve městys, Strážný (834 m n. m.) s hraničním přechodem do Německa (okres Prachatice). Název Kužvarda (německy Kuswarda) pochází z původního označení hradu Kunžwardu – Königswarte (královská stráž) – jehož zříceniny se nad obcí dodnes zachovaly. Současný název nese obec od roku 1959. Kostel Nejsvětější Trojice z roku 1780 byl v roce 1965 odstřelen a zlikvidován.

FK I. (F. J. Kroiher), 1914, fol. 46v (s. 88): „*Dp. Hořejší narodil se 1. října 1884 v Ševětíně, vysvěcen byl 19. července 1908, působil na Kvildě jako kaplan a administrátor, potom byl v Kuswardě. 1. září 1913 tu nastoupil kaplanské místo zdejší a po odchodu vdp. M. Brožky administroval zdejší faru do 30. dubna 1914. Osobní děkan M. Brožka získal si po 21 let trvající práci velikou oblibu na osadě i mezi okolním duchovenstvem. Byl horlivým nejen v kostele, ale i v hospodářské práci. Hospodářský spolek, odbor Nár. Jed. Pošumavské³ a hlavně Spořitelní a záložní spolek⁴ zdejší měly v něm obětavého člena a činovníka. Práci jeho rušila bolestná nemoc rheumatismus. Proti němuž hledal pomoc v různých lázních. Častěji zastihl jsem ho v posteli, ale vždy při dobrém rozmaru a v práci. Míval u sebe knihy kampeličky, kterými se horlivě obíral. Před odchodem na odpočinek byl zvolen čestným měšťanem městyse Ledenice a obce Zborova. Přífařenci rozloučili se s ním s velikou a zaslouženou slávou. Pan děkan usadil se v Č. Budějovicích v asyly sv. Kláry,⁵ ale na přání J. M. přijal místo duchovního správce v nové okresní nemocnici.⁶ Později byl jmenován bisk. notářem.*

Dne 4. května nastoupil na zdejší faru Frant. J. Kroiher, dosud kooperátor v Borovanech.“ (následuje podrobný Kroiherův životopis).

ŠK I. (Ferdinand Linha), 1913/1914, P. Martin Brožka, os. děkan odchází na trvalý odpočinek, s. 242: „*Dne 1. prosince t. r. odešel ku své vlastní žádosti veledůst. P. Martin Brožka osobní děkan zdejší na trvalý odpočinek, působiv v Ledenicích v úřadě kněžském po 20 roků zdárně.*“

ŠK I. (Ferdinand Linha), 1913/1914, P. Fr. Krojher, farář, s. 245: „*Dne 4. m. května t. r. přistěhoval se do Ledenic nově jmenovaný farář důst. p. P. Frant. Krojher, dosavadní dlouholetý kaplan v Borovanech, a velice čilý pracovník národo-hospodářský.*“

³ Místní odbočka Národní jednoty pošumavské byla v Ledenicích ustanovena v roce 1884.

⁴ Spořitelní a záložní spolek (tzv. kampeličku) v Ledenicích Martin Brožka roku 1901 zakládal (spolu s F. J. Kroiherem, tehdy ještě kaplanem v Borovanech) a stal se jeho prvním předsedou.

⁵ V kronice nadepsána nad „sv. Kláry“ poznámka „*Karla Bor.?*“ Neznámý pisatel tak zřejmě upravil Kroiherem mylně zanesenou informaci, protože v Českých Budějovicích se žádný řád spojený se sv. Klárou nenacházel. Naopak Kongregace milosrdných sester sv. Karla Boromejského ve městě od roku 1897 provozovala azylový dům (dnes čp. 193/26 v Lannově ulici, sídlo jihočeské správy Policie ČR), kam se tedy patrně Brožka uchýlil.

⁶ Nová budova českobudějovické nemocnice se stavěla v letech 1912–1913, slavnostní otevření se konalo 5. března 1914.

Zprávy o atentátu na Františka Ferd. d'Este a začátek první světové války (1914)

OK I. (Josef Prošek), 1914, Sarajevský atentát, s. 42: „28. června 1914 arc. Frant. Ferdinand z Este a jeho choť Žofie z Hohenbergu stali se v Sarajevě při slavnosti otevření radnice obětí atentátu. Žák osmé třídy gymnasiální Princip z Grahova vypálil z brovningové bambitky dvě rány na arc. automobil, oba byli těžce raněni a krátce na to skonali.“

OK I. (Josef Prošek), 1914, Počátek světové války, s. 42: „Dne 28. července vypovědělo Rakousko válku Srbsku.“

FK I. (F. J. Kroiher), 1914, fol. 48r (s. 91): „Arcivévoda František Ferdinand d'Este a jeho choť Žofie vévodkyně z Hohenbergu, roz. hraběnka Chotková, obětí atentátu dne 28. června 1914 po manévrech v Sarajevě při projížděce městem.

Neděle a pondělí (svátek sv. Petra a Pavla) byly dny chystaných slavností a radovánek. V Brně konal se slet Sokolstva československého, v Č. Budějovicích byla matiční slavnost, v Plzni konal se III. ženský slet společenstev král. českého. Všechny tyto slavnosti byly přerušeny hroznou zprávou, že arcivévoda František Ferdinand a jeho choť Žofie byli současně obětí atentátu a že ihned podlehlí svému poranění. Na venkov byly tyto zprávy přineseny cestujícími, kterým však nikdo nevěřil. Teprve zvláštní vydání listů v pondělí ráno došla potvrdila, že strašná zvěst je pravdivá. Arcivévoda jako generální inspektor armády účastnil se manévru v Bosně a vévodkyně z Hohenbergu přijela za ním, prý proti programu. Na cestě k radnici byla do automobilu hozena puma, kterou však arcikníže loktem odrazil. Vraceje se z radnice do korábu byl střelen z browningu do krku, jeho choť do života. Zemřeli oba nenabyvše již vědomí. Útočníci byli bosenští a hercegovští Srbové, studenti Gavril Princip a Nedelik Gabrinovič. Spiklenců však bylo víc, neboť bylo nalezeno několik pum pohozených.

Pohřeb zabitých konal se 3. července do hrobky, kterou arcikníže dal zříditi na svém zámku v Artstetten u Pochlarnu, předvídaje dobře, že by rodina se opřela pohřbu jeho choti do hrobky u kapucínů,⁷ poněvadž by bránila nerovnorodost. Pohřeb konal se s tak malou nádherou bez účasti cizích knížat a za nepatrné účasti ostatních arciknížat, že

⁷ Císařská hrobka (Kaisergruft), zvaná též Kapucínská (Kapuzinergruft), je pohřebiště rakouských Habsburků ve Vídni pod kostelem kapucínů.

to budilo přímo pohoršení veškerého obyvatelstva, zvláště vídeňského. Kníže Montenuovo,⁸ nejvyšší hofmistr měl na tom hlavní podíl, že pohřeb byl tak trapně jednoduchý.

FK I. (F. J. Kroiher), 1914, fol. 49r–49v (s. 93–94): „28. července bylo královské srbské vládě posláno francouzsky sepsané vypovězení války. Poněvadž královská srbská vláda neodpověděla uspokojivě na notu, kterou jí odeslal rakouskouherský vyslanec v Bělehradě dne 23. července 1914, jest c. a k. vláda nucena, aby pečovala sama o ochranu svých práv a zájmů a aby tímto způsobem apelovala na moc zbraní. Rakousko-Uhersko má tudíž za to, že jest od toho okamžiku ve válečném stavu se Srbskem. Rakouskouherský ministr zahraničních záležitostí hrabě Bertchtold.⁹

Téhož dne /28. července/ vyšel panovníkův manifest Mým národům.“¹⁰ (následuje podrobné líčení válečných a politických událostí).

ŠK I. (Ferdinand Linha), 1913/1914, Jeho c. a k. Výsost pan arcivév. František Ferdinand d'Este a pí vévodkyně z Hohenbergu obětí hrozného atentátu, s. 247–249: „Jeho c. a k. Výsost nejjasnější pan arcivévoda František Ferdinand d'Este, následník trůnu a jeho choť paní Žofie, vévodkyně z Hohenbergu stali se obětí hrozného atentátu. Když ubíral se dne 28. m. června t. r. Jeho c. a k. Výsost p. arcivévoda se svou choť paní vévodkyní k uvítání do radnice v Sarajevě, kam se pan arcivév. u vykonávání svých vojenských povinností odebral, vržena byla na automobil puma, která však vybuchla, když arcivév. automobil přešel. Útočníkem byl typograf z Trebině jménem Gabrinovič. Po slavném uvítání na radnici pokračoval pan arcivév. se svojí choť v okružní projížďce. Žák osmé třídy gymnasiální jménem Princip z Grahova vypálil z brovningové bambitky dvě rány na arcivév. automobil. Pan arcivévoda i paní vévodkyně byli těžce poraněni a krátce na to skonali. Jsme všichni zdrceni a do nejhlubší duše zarmoucení nad tímto neblahým činem, který zmařil květ nejlepších a nejsmělejších nadějí celé říše a všech její obyvatelů; nejsme s to dáti výraz svému bolu nad sveřepým činem člověka, který se opovážil takovou bolest způsobiti všem synům této říše. Bolest svírá v této chvíli příliš srdce, nežli abychom mohli s to souditi tento mrzký čin – ale zůstává zde strašlivá skutečnost, zůstává zde hrozná pravda, že Jeho c. a k. Výsosti nejjasnějšího následníka a jeho jasné choti není více mezi živými a že jak jeho rytířská postava, tak i skvělý duch i všechny naděje, jež se poutaly k této nejušlechtlejší ratolesti Nejvyššího rodu, patří minulosti.

⁸ Alfred Montenuovo (1854–1927) byl v letech 1906–1916 nejvyšším hofmistrem císaře Františka Josefa I.

⁹ Leopold Berchtold hrabě z Uherčic (1863–1942), příslušník moravského šlechtického rodu. Z funkce rakouského ministra zahraničí (1912–1915) se stal jedním z původců první světové války.

¹⁰ Provolání císaře Františka Josefa I., ve kterém zdůvodňuje příčiny vedoucí k válce se Srbskem.

Skončil jeden z nejjasnějších a nešlechternějších synů naší říše, skonala bytost, která dovedla poutati srdce všech, zvadla nejušlechtilejší ratolest našeho panovnického rodu, jež zůstane zachována na vždy nejvděčnější vzpomínka všech národů naší říše. Tělesné schránky Nejjasn. p. arcivév. a jeho choti převezeny byly do Arstetenu, kdež uloženy do hrobky dne 4. m. července t. r. Slavné zádušní služby Boží ve zdejším chrámu Páně za věčného p. arciv. a za zesnulou pí vévodkyni slouženy byly dne 6. července t. r. za přítomnosti školní mládeže, sboru učitelského, obecního zastupitelstva a místních spolků.“

ŠK I. (Ferdinand Linha), 1913/1914, Světová válka, s. 252: „Dne 25. července počátek světové války. Kronika válečná přiložena.“

Zprávy o smrti ministerského předsedy Stürgkha (1916)¹¹

OK I. (Josef Prošek), 1916, s. 45: „28. října¹² zastřelen rak. ministerský předseda hrabě Stürgh spisovatelem Bedřichem Adlerem.“¹³

FK I. (F. J. Kroiher), 1916, Říjen, fol. 61r (s. 117): „Ministr prezident Stürgh byl zastřelen od dr. Adlera, syna vůdce rakouské sociální demokracie. Stalo se prý z pomsty, že ve Štýru¹⁴ byla rozeznána schůze, na níž dr. Adler mluvil a při tom prý byli někteří dělníci zastřeleni. Kolik na tom pravdy, těžko říci, obíhají pověsti často dost pravděpodobné, ale přece jen nepravdivé.“

ŠK I. (Ferdinand Linha), 1916/1917, Hr. Stürkh, minister. předseda zastřelen, s. 273: „Ministerský předseda hrabě Stürkh stal se dne 21. října t. r. v poledne obětí atentátu. Když hrabě Stürgh obědval v hotelu Meissl a Schadn,¹⁵ přistoupil spisovatel Bedřich Adler ku stolu a rychle za sebou třikrát vystřelil na ministerského předsedu. Hravě byl zasažen do hlavy a byl hned mrtev. Mrzký zločin fanatika, jenž rázem zničil život muže stojícího na nejzodpovědnějším místě v našem státě, muže, o němž jeden hlas jde, přítel i politických odpůrců, že neměl osobních nepřátel, vyvolal v celé naší veřejnosti bolestný

¹¹ Karl hrabě Stürgkh (1859–1916) byl rakouský politik, v letech 1909–1911 ministr kultu a vyučování a v letech 1911–1916 ministerský předseda. Od ledna 1914 až do svého zavraždění vládl bez parlamentu.

¹² Prošek uvádí nepřesné datum, protože k vraždě došlo 21. října. Tato nepřesnost je jistě důsledkem retrospektivity Proškových zápisů. Ve školní kronice, kterou k získání podkladů využil, je datum správné.

¹³ Bedřich (Friedrich) Adler (1857–1938) byl německy píšící pražský básník, překladatel a advokát židovského původu.

¹⁴ Hornorakouské město (německy Steyer) 39 km jižně od Lince.

¹⁵ Jednalo se o proslulý hotel s dlouhou tradicí na vídeňském Neuer Marktu.

úžaz, hněv a rozhořčení a hlubokou soustrast nad tragickým osudem vznešeného státníka, k němuž všechny politické strany, všichni jednotlivci, pohlíželi jako k muži celému, státníku ke všem na výsost nestrannému a spravedlivému, zkušenou a osvědčenou rukou vedoucímu otěže vlády v dobách nynějších nad jiné vážných. Všestranná soustrast, živý lidský soucit nad nevinnou obětí sveřepého vraha jeví se ve všech vrstvách obyvatelstva naší říše, tisk oceňuje vzácné vlastnosti zesnulého a dává pocitu rozhořčení a hněvu nad činem hrůzným.“

Zprávy o smrti řídicího učitele Ferdinanda Linhy (1917)

OK I. (Josef Prošek), 1917, s. 46: *„Dne 27. května 1917 zemřel dosavadní řídicí učitel Ferdinand Linha, stár 52 let.“*

FK I. (F. J. Kroiher), 1917, fol. 66v (s. 127): *„27/5 na Hod Boží svatodušní v noci skončil řídicí učitel zdejší p. Ferdinand Linha. Jako učitel byl svědomitý, jako správce školy přímý až pedantský, hudebník i zpěvák dokonalý, k duchovnímu ochotný. Poměr s ním jsme měli srdečný. Povolali mne pozdě, dal jsem mu jen posl. pomazání. Narodil se 30/5 1865, byl podučitelem v Černíči, Velešíně, Brloze,¹⁶ potom správcem školy v Doudlebech, odkudž se r. 1908 o prázdninách dostal do Ledenic.“*

ŠK I. (Jakub Bláha), 1916/1917, Říd. uč. Ferd. Linha zemřel, s. 283: *„Dne 27. května 1917 (na boží hod svatodušní) zemřel dosavadní řídicí učitel Ferdinand Linha v 52 roce věku svého. Nemoc jeho trvala od 3. března t. r. Pohřben byl na zdejším hřbitově 29. května za hojné účasti učitelstva i obecnstva a žactva. Pohřbu zúčastnil se také p. ředitel dívčí školy Karel Bartuška, t. č. zástupce c. k. okresního školního inspektora.“*

Zprávy o konci světové války, vyhlášení samostatné ČSR a o táboru lidu (1918)

OK I. (Josef Prošek), 1918, Konec války, s. 47: *„Z veliké únavy a nechuti k dalšímu prolévání krve vypovědělo vojsko naše v říjnu poslušnost a celé pluky místo k ofenzivě na*

¹⁶ Obce Černice, Velešín a Brloh mezi Českým Krumlovem a Českými Budějovicemi.

Piavě¹⁷ nastoupily cestu k domovu. Kdo nemohl vlakem, šel pěšky až tam, kde do vlaku se dostal. Cestou prodávali koně, vozy, zbraně aj. Co neprodali, bylo jim vzato. Největší útrapy snášely pluky české, které měly nejdále do vlasti. Kteří nechtěli se dáti odzbrojiti, ti museli si volný průchod probojovati.“

OK I. (Josef Prošek), 1918, Prohlášení české samostatnosti, s. 47: *„Národově rakouské říše domáhající se v tomto roce práva svého sebeurčení odpadávali od říše a prohlašovali se za samostatné. Tak Národní výbor v Praze dne 28. října 1918 prohlásil země bývalé Koruny české a Slovensko za republiku a za prvního presidenta jejího tvůrce naší samostatnosti, býv. profesora univerzity Pražské Tomáše Garyqua Masaryka. Z toho veliká byla radost v celém národě. Konány průvody s hudbou a lampiony, domy zdobeny prapory, dvouhlaví orli shazováni, odstraňovány německé nápisy, spalovány obrazy bývalých císařů a hlavně Franc Josefa, jenž vypověděl válku Srbsku a tím mnoho běd národům říše přivodil. Uvědomění české velice se povzneslo a mnozí, kdosi dosud byli ať z jakýchkoliv důvodů Němci, za Čechy se prohlašovali. V městech konány tábory lidu, k nimž dostavilo se hojně lidu venkovského. Na táborech řečníci promlouvali o významu státního převratu pro náš národ. Císař Karel „Poslední“ 11. listopadu odstoupil z vedení vládních záležitostí, když mu slíbeno bylo, že o definitivní vládní formu rozhodnuto bude hlasováním lidu.“*

OK I. (Josef Prošek), 1918, 8. listop. 1620, s. 47: *„Smutně památný den 8. listopad 1620, den porážky naší na Bílé hoře, byl oslaven ve směru zapomenouti potupy národa našeho v tento neblahý den a veškerou mysl obrátiti k znovuvybudování blahé budoucnosti naší mladé republiky.“*

OK I. (Josef Prošek), 1918, Tábor lidu, s. 48: *„Tábor lidu odbýval se u nás 17. listopadu. Řečníkem byl zdejší děkan F. J. Kroiher, člen Národního výboru. Odpoledne uspořádán byl průvod v městečku. V průvodu šla školní mládež, za ní místní „Sokol“ se svým dorostem v krojích, živnostenská společenstva a mnoho obecnstva z celé farní osady. Průvod odebral se na Budějovickou silnici, kde k návrhu říd. učitele J. Bláhy měla býti na památku vzkříšení naší samostatnosti zasazena podél farského pole řada 11 lip. Alej ta má nésti jméno „28. října.“ Zasazena byla lípa jedna. Ostatní zasadil říd. uč. Bláha se žáky V. tř. v následujícím týdnu, když času toho panující mrazy trochu polevily.“*

¹⁷ Řeka Piava v severní Itálii (Benátsko), v jejímž okolí probíhaly za hojné účasti českých vojáků tuhé boje na konci první světové války (ještě v listopadu 1918).

FK I. (F. J. Kroiher), 1918, fol. 75v: „*Po pádu Bulharska byla porážka centrálních mocností hotovou věcí, ale nikdo nečekal tak náhlý konec, když nový ministr zahraničních záležitostí Andrassy¹⁸ nastoupil, měl čas vydati jedinou notu, kterou potvrdil nabídku míru a uznal stát československý a jihoslovanský. Jakmile došla nota do Prahy, nastalo hnutí lidu a hned na to prohlášení naší samostatnosti v pondělí 28. října. Zpráva bleskem se rozlétna po celých Čechách, okresní Národní výbory ujímaly se vlády. 29. října odstoupilo obecní zastupitelstvo v Č. Budějovicích, když již dříve okr. hejtman Hiebel se dal do služeb Nár. výboru. V Praze rázem zmizely německé nápisy, orlí byli za všeobecného jásohu shazováni a topeni. Z úředních síní odstraněny podobizny císařů. Bohužel že radikální živly – namnoze takoví, kteří chtěli zastřít méně radikální minulost válečnou – zneužili mladé svobody k poražení Mariánského sloupu na náměstí Staroměstském, kříže na mostě v Č. Budějovicích, k obsazení Sv. Hory příbramské. Tyto činy byly skoro všeobecně odsouzeny, v Budějovicích byl kříž zase postaven na své místo, v Příbrami se ukázalo, že prof. Oswald byl ve válce náramným Rakušanem a věc skončila ostudou.*“

FK I. (F. J. Kroiher), 1918, fol. 75v–76r: „*V Ledenicích konali jsme 8. listopadu slavné služby Boží s vhodným kázáním o významu naší svobody. Na dušičky bylo requiem za padlé legionáře. 17. listopadu byla nová slavnost v kostele, po mši sv. jsem přednášel u Kubíčků, pak jsme sázeli lípy svobody na mezi farského pole u silnice, večer pak slavnost a zábava.*“

ŠK I. (Jakub Bláha), 1918/1919, Konec válčení: „*Z veliké únavy a nechuti k dalšímu prolévání krve vypovědělo vojsko naše v říjnu poslušnost a celé pluky místo k ofensivě na Piavě nastoupily cestu k domovu. Kdo nemohl vlakem, šel pěšky až tam, kde do vlaku se dostal. Cestou prodávali koně, vozy, zbraně aj. Co neprodali, bylo jim vzato. Nejhuře v tom ohledu vedli si Maďaři. Ti nešetřili raněných a nemocných. Dobrý svůj šat a obuv musili jim vydati za rozedraný. Nejvíce bylo snášeti plukům českým majícím nejdlejší cestu domů. Největší útrapy snášely pluky české, které měly nejdále do vlasti. Které nechtěly se dáti odzbrojiti, ty musely volný průchod si probojovati.*“

ŠK I. (Jakub Bláha), 1918/1919, Prohlášení naší samostatnosti: „*Národové rakouské říše rakousko-uherské domáhající se v tomto roce svého práva sebeurčení, odpadávali od říše a prohlašovali se za samostatné. Tak Národní výbor v Praze dne*

¹⁸ Gyula Andrassy mladší (1860–1929), rakouský a uherský politik, syn státníka Gyuly Andrassyho staršího (1823–1890). V letech 1906–1910 zastával funkci uherského ministra vnitra. Krátce ve dnech 24. 10.–1. 11. 1918 byl posledním rakousko-uherským ministrem zahraničí a vydal nótu, která umožnila roztržení rakouské monarchie a vznik nástupnickým států.

28. října 1918 prohlásil země bývalé koruny české a Slovensko za republiku a za prvního presidenta jejího tvůrce naší samostatnosti, býv. profesora univerzity pražské Tomáše Masaryka. Z toho veliká byla radost v celém národě. Konány průvody s hudbou a lampiony, domy zdobeny prapory, dvouhlaví orli shazováni, odstraňovány německé nápisy, spalovány obrazy býv. císaře Františka Josefa, jenž vypovězením války Srbsku mnoho běd národům říše přivodil. Uvědomění české velice se povznese a mnozí, kdo dosud byli ať z jakýchkoli důvodů Němci, za Čechy se prohlašovali. V městech konány tábory lidu, k nimž dostavilo se i hojně lidu venkovského. Na táborech řečníci promlouvali o významu státního převratu pro náš národ. Císař Karel „Poslední“ 11. listopadu odstoupil z vedení vládních záležitostí, když mu slíbeno bylo, že o definitivní vládní formu rozhodnuto bude hlasováním lidu.“

ŠK I. (Jakub Bláha), 1918/1919, Oslava prohlášení samostatnosti: „Smutně památný den 8. listopad 1620, den porážky naší na Bílé hoře, měl být dle pokynů okresní školní rady oslaven tak, že ten, kdo promluví k žactvu, má obrátiti zření jeho k dějinám národa českého a k vývoji československého státu i odvrátiti mysl žactva od nešťastné události bělohorské, jejíž vzpomínka má se radostnou přítomností a blahou budoucností proměnit ze staleté potupy a pohany v památku slavného vzkříšení a osamostatnění českého národa a jeho státu. Za řečníka nabídl se kaplan P. V. Chalupský.¹⁹ Dle starého zvyku slavnost zahájena byla zpívanou mší sv., po níž zmíněný kaplan ze stupňů oltáře k žactvu a lidu ve smyslu výše uvedených pokynů promluvil. Po mši poprvé v kostele zpívána byla naše národní hymna *Kde domov můj*. Budovu školní i jiné ozdobeny byly prapory v našich barvách, které od památného 28. října nebyly ještě sundány.

Tábor lidu odbýval se u nás 17. listopadu po velké mši sv. Řečníkem byl zdejší děkan Fr. Kroiher, člen Národního výboru. Odpoledne uspořádán byl průvod po městečku. V průvodu šla školní mládež, za ní místní Sokol se svým dorostem v krojích, společenstva živnostenská a mnoho obecnstva z celé farní osady. Průvod odebral se na budějovickou silnici, kde k návrhu říd. uč. Bláhy měla býti na památku vzkříšení naší samostatnosti zasazena podél farského pole řada 11 lip. Alej má nésti jméno „28. října.“ Zasazena byla lípa jedna, ostatní zasadil říd. uč. Bláha se žáky V. tř. v následujícím týdnu, když času toho panující mrazy trochu polevily.“

¹⁹ Václav Chalupský (1887–1952) se narodil v Záboří u Protivína, na kněze byl vysvěcen v roce 1913. Působil jako kaplan v Lišově, na konci první světové války od září 1917 byl zastupujícím kaplanem v Ledenicích za Františka Hořejšího, který se stal polním kaplanem. Později Chalupský působil např. jako katecheta v Jindřichově Hradci a byl také literárně činný.

Zprávy o obecních volbách a volbě starosty (1919)

OK I. (Josef Prošek), 1919, Volby do obec. zastup. 15. VI. 1919, s. 49: „Volby do obecního zastupitelstva, první v republice podle všeobecného poměrného práva volebního, vykonány byly v neděli 15. června 1919. K volbě oprávněných mužů a žen bylo 780. Odvolilo 463 žen a 317 mužů. Čsl. národní demokracie a s ní sdružená republikánská strana čsl. venkova (agrární) obdržely 452 hl., strana soc. demokratická 318 hlasů, 10 lístků bylo volební komisí prohlášeno za neplatné. První skupina dostala 14, druhá 10 mandátů.“

OK I. (Josef Prošek), 1919, Volba starosty, s. 49: „Volba starosty, jeho 2 náměstků a 5 radních vykonána byla 2. července. Starostou zvolen dosavadní starosta Josef Doležal, obch. z č. d. 124, I. náměstkem Adolf Šimek, kolář z č. d. 233 (soc. dem.), II. náměstkem Adolf Kadleček, hostinský z č. d. 48. Radní: Jakub Bláha, říd. učitel z č. d. 231, Josef Vech (soc. dem.), řezbář z č. d. 162, Václav Fencl, truhlář z č. d. 66, Karel Lísal (soc. dem.), cihlář z č. d. 93, Štěpán Štěpánek, soustružník z č. d. 240.“

FK I. (F. J. Kroiher), 1919, fol. 76v: „Na jaře nastaly přípravy k volbám obecním. Snažil jsem se, aby došlo k dohodě stran, ale marně. Soc. demokraté doufali, že budou mít většinu a k dohodě nesvolili. Utvořily se tedy tři strany agrární, národ. demokratická a soc. dem. Dostaly hlasů první dvě společně ... /údaj chybí/, soc. dem. ... /údaj chybí/, takže mandáty byly rozděleny – první dvě po 7 členech, soc. dem. 10 členů. Starostou zvolen Josef Doležal, jenž po celou válku starostoval a opravdu mnoho se nastaral.“

ŠK I. (Jakub Bláha), 1918/1919, Volby do obecního zastupitel.: „Volby do obecního zastupitelstva, první v republice podle všeobecného poměrného práva volebního, vykonány byly v neděli 15. června 1919. K volbě oprávněných mužů a žen bylo 780. Odvolilo 463 žen a 317 mužů. Československá národní demokracie a s ní sdružená republikánský strana česko-slovenského venkova (dříve agrární zvaný) obdržely 452, čsl. strana socialně demokratická 318 hlasů, 10 lístků bylo volební komisí prohlášeno za neplatné. První skupina dostala 14, druhá 10 mandátů.“

ŠK I. (Jakub Bláha), 1918/1919, Volba ob. starosty, 1917/1918: „Volba starosty, jeho 2 náměstků a 5 radních vykonána byla 2. července. Starostou zvolen dosavadní starosta Josef Doležal, obchodník z č. d. 124, jeho I. náměstkem Adolf Šimek, kolář z č. d. 233 (social. demokrat), II. náměstkem Adolf Kadleček, hostinský z č. d. 48, I. radním

Jak. Bláha, říd. učitel z č. d. 231, II. radním Josef Wech (s. d.), řezbář z č. d. 162, III. radním Václav Fencl, truhlář z č. d. 66, IV. radním Karel Lísal (s. d.), cihlář z č. d. 93, V. radním Št. Štěpánek, soustružník z č. d. 240.“

Zprávy o sčítání lidu (1921)

OK I. (Josef Prošek), 1921, Sčítání lidu, s. 51: „*Sčítání lidu v roce 1921 provedeno bylo dle stavu ze dne 15. na 16. únor bez rozdílu, zdali osoby bydlely trvale nebo byly ubytovány přechodně aneb přespali v místě jen náhodou. Ledenice byly rozděleny na obvod severní a jižní. Dělítkem byla silnice třeboňsko-krumlovská. V severním obvodu sčítal řídící uč. Jakub Bláha, v jižním obvodu a Růžově učitel Jan Čížkovský. Výsledek sčítání byl následující.“*

	Domů obývaných	D. neobýv.	Byt. stran	Počet osob
I. Severní obvod	97	3	148	579
II. Jižní obvod	151	-	189	854
V Ledenicích	248	3	337	1433
V Růžově	23	-	31	126
Úhrnem bylo	271	3	368	1559

FK I. (F. J. Kroiher), 1921, s. 79v–80r: „*Ku sčítání lidu byla provedena ohromná agitace k odvedení lidí od katolické církve, kamkoliv, kdo to myslí vážně, k českým bratřím,²⁰ kdo chce ceremonie k církvi československé a kdo toho nepotřebuje, do Volné myšlenky.²¹ Nejvíce bylo zarmucující, že tyto dvě církve pořádaly společné schůze v hostincích a společně švaly proti Římu volnou myšlenkou, ač tato je nepřitelem každé církve. Také k nám došla agitace, ale jen písemná, schůzi zde nepořádali žádnou. Plakáty sem zaslané obchodníci nevyvěsili a tak přešla ta bouře u nás bez následků. Jen rodina Jana Wecha, řezbáře, a jeho dvou synů, celkem 10 osob z Ledenic prohlásili se bez vyznání a s nimi švagrová jednoho s mladých Wechů, Božena Marková. V Záluží²² odpadl*

²⁰ Volná myšlenka byl na počátku 20. století název antiklerikálního hnutí, jehož ústřední snahou byla odluka státu od církve.

²¹ Jednota bratrská (Unitas Fratrum), jedna z protestantských církví v Československu navazující na středověké tradice.

²² Dnes Trocnov (od roku 1949), osada 3 km jihozápadně od Ledenic, administrativní součást města Borovany, avšak náležející do farnosti Ledenice.

k bezvyznání Jan Strouha, roz. V Jílovicích, Jan Teska, úředník dráhy, s manželkou a s dcerou, pak Jakub Jiša, syn kováře v Záluží k československé církvi, ve Zborově Karel Chlupáč, čeledín k bezvyznání. To byla celá žeň.“

FK I. (F. J. Kroiher), 1922, s. 80v: *„Rodina Wechů přihlásila se celá zpět do církve i jejich švagrová B. Marková. Loni jim zemřel chlapeček, kterého otec také odhlásil. Byli v trapných rozpacích, co s pohřbem, bába dítěte prosila a tak jsme dítě 13měsíční pochovali podle řádu církevního, jako katolické, jimž v očích církve nepřestalo býti. Nyní se vrátili snad pro to jednání, snad že přestali bez ohlasu.“*

ŠK I. (Jakub Bláha), 1920/1921, Sčítání obyvatelstva: *„Sčítání lidu v r. 1921 provedeno bylo dle stavu ze dne 15. na 16. únor bez rozdílů zdali osoby bydlely trvale nebo byly ubytovány jen přechodně anebo v něm přespaly jen náhodou. Ledenice rozděleny byly na obvod severní a jižní. Dělítkem byla silnice třeboňsko-krumlovská. V severním obvodu sčítal ř. uč. Jak. Bláha, v jižním obv. a v Růžově uč. Jan Čížkovský. Výsledek sčítání byl následující:*

I. obvod (severní), domů obývaných 97, neobýv. 3, bytových stran 148, počet osob 579

II. obvod (jižní), domů obývaných 151, neobýv. – , bytových stran 189, počet osob 854

V Ledenicích domů obývaných 248, neobýv. 3, bytových stran 337, počet osob 1433

V Růžově domů obývaných 23, neobýv. 23, bytových stran 31, počet osob 126

Úhrnem bylo domů obývaných 271, neobýv. 3, bytových stran 368, počet osob 1559.“

Zprávy o zřízení měšťanské školy (1922)

OK I. (Josef Prošek), 1922, Zřízení měšťanské školy smíšené, s. 52: *„Výnosem zemské školní rady v Praze ze dne 18. srpna 1922 povoluje se od 1. září 1922 zřízení měšťanské školy smíšené. Prvními učiteli školy měšťanské byli zatímně stanoveni učitelé zdejší obecné školy Antonín Rubín a Jan Čížkovský. První z nich pověřen byl správou školy.“*

FK I. (F. J. Kroiher), 1921, fol. 80r: *„R. 1919 dal jsem podnět, aby obec školní zadala za zřízení měšťanské, nebo jak se nyní říká občanské školy.²³ Přiškolené vesnice*

²³ „Občanskými školami“ nazval dosavadní měšťanské školy tzv. Malý školský zákon z roku 1922. Nové pojmenování se však nevžilo a nadále se běžně používalo původní označení.

bojíce se nákladu stavebního, odepřely svůj souhlas, načež místní obec Ledenice mým vlivem se usnesla, že sama ponese náklad stavební i vydržování školy. Vyložil jsem, že máme v dosavadní budově 2 třídy a III. třída že by se mohla umístiti v sále hostince. Do 3 let že se poměry tak změní, že by se pak mohlo pomýšlet na stavbu. Návrh můj byl pak v městském zastupitelstvu přijat, komise schválila místnosti ve škole jako vyhovující, ale do protokolu obecního zastupitelstva bylo nadiktováno, že se obec Ledenice zavazuje školu postavit a vydržovati s tou podmínkou, že se stavět nebude. Při tom agitováno proti občanské škole strašením velkými přírážkami, že sem nikdo nebude chtít dát dceru, jak zdejší majetek klesne v ceně atd. Poznámávám proto, že není vyloučeno v případě nezdaru akce, že by se někdy mohla dávat vina faře.“

FK I. (F. J. Kroiher), 1922 fol. 81r: *„Občanská škola zdejší byla otevřena s velkým kvapem, takže jednoduše děti V. třídy byly přesunuty do občanské. Tím se jich tam dostalo 103, takže musela býti zřízena pobočka. Zat. ředitelem byl jmenován Rubín, učitelem Jan Čížkovský a později též sl. Koutová pak provd. Birmová. Venkovské obce nepřispívají ničím na školu občanskou, ale děti do ní posílají.“*

FK I. (F. J. Kroiher), 1922 fol. 82r: *„Rok 1923 byl v obci rokem sporů o občanskou školu. Na jedné straně stáli řídicí učitel Jakub Bláha a bohužel též kaplan Hořejší, kteří občanstvo strašili, že stavbou školy narostou náramné přírážky, takže se sem žádná nevěsta nebude chtít přivdati. Počítalo se s libovolnými čísly nákladu. Za nimi šli všichni, kdož už neměli děti, jež by do školy posílali. Já jsem pracoval pro školu a se mnou hlavně Posavádovi Jindřich a Bedřich. Také Petráš Jarolím²⁴ velmi se pro školu exponoval, a hrozil dokonce vystoupením z církve, kdyby se škola mařila, ale když později se jednalo a byl pro ředitele, tu by odepřel, ač ho snadno dáti mohl. Obce venkovské dosud ničím nepřispívají. Náklad věcný nese vlastně kampaňka. Zatímním ředitelem je Jan Čížkovský, zatímními učiteli pí. Birmová a Mareš. Tento je bez vyznání.“*

ŠK I. (Jakub Bláha), 1922/1923, Zřízení zde měšťanské školy smíšené: *„Okresní školní úřad v Č. Budějovicích přispisem ze dne 22. srpna 1922 oznámil, že vynesením zemské školní rady v Praze ze dne 18. srpna 1922 povoluje se od 1. září 1922 zřízení měšťanské školy smíšené.“*

ŠK I. (Jakub Bláha), 1922/1923, První učitelé a správce měšťan. školy: *„Prvními učiteli měšťanské školy byli zatímně ustanoveni učitelé zdejší školy obecné Ant. Rubín*

²⁴ Jindřich Posavád, Bedřich Posavád a Jarolím Petráš patřili k nejvýznamnějším truhlářským mistrům první poloviny 20. století v Ledenicích.

a Jan Čížkovský. První z nich pověřen byl správou její, aby dle přání p. inspektora měla každá škola svou správu. Škola obecná zůstává dle oznámení okres. škol. úřadu ze dne 20. září 1922 až do def. ustanovení zem. škol. rady pětitřídní bez pobočky. Do školy měšťanské přijato bylo všechno žactvo 6., 7. a 8. školního roku.“

Zprávy o nástavbě školní budovy (1925)

OK I. (Josef Prošek), 1925, Otevření školy měšťanské 27. září 1925, s. 57: „V neděli dne 27. září 1925 odevzdána slavnostním způsobem nástavba školy či stavba školy občanské veřejnosti. Slavnosti zúčastnil se za okr. správu pol. i v zastoupení p. okr. šk. insp. p. odb. učitel J. Strašpytel, stavební rada p. Filípek z Č. Budějovic, senátor dp. F. J. Kroiher a řada jiných vynikajících osob. Slavnost zahájil p. starosta B. Posavád, kterýž předal slovo p. odb. učiteli Strašpytlovi, jenž v krásné a obsažné řeči nastínil účel a význam školy, jakož i obtíže, které zřízení této v cestu se stavěly. Ocenil práci místní Kampeličky, kteráž provedení nástavby školy finanční pomocí umožnila. Po něm promluvil senátor F. J. Kroiher, kterýž vyzvedl význam lidového vzdělání i jeho vliv na samostatné řízení naší republiky, kteráž potřebuje vzdělané občany – státníky. Projevy dokončil zat. ředitel občanské školy p. Jan Čížkovský, kterýž žádá občanstvo o podporu ve snahách o vzdělání mládeže, hlavně však poskytnutí nutných obětí na zakoupení učebních pomůcek mládeži. Slavnost skončena hudbou a s nár. hymnami, dirig. p. uč. Bohuslavem Petříkem z Radostic. Odpoledne konán koncert v hostinci p. A. Kadlečka.“

FK I. (F. J. Kroiher), 1925, fol 84r: „Rok 1925 je v Ledenicích ve znamení stavby. Přistavují k dosavadním budovám Fr. Jelínek č. 5, Jindřich Posavád, Václav Posavád, jenž přístavbou zaplnil mezeru v ulici borovanské, nové domky staví Jar. Fix na sadech, Fürbach vedle římovské silnice, Vejsada Václav a Rampulka Jos. na budějov. silnici. Také Štěpán Hůrka zvedl své stavení a pěkně je upravil. První místo zaujímá nástavba poschodí na školu, aby byly získány místnosti pro občanskou školu. Dne 5. dubna 1925 navrhl jsem nikým nežádán ani m. šk. radou ani sborem učitelským, ve valné hromadě kampeličky, abychom půjčili obcím Ledenice, Č. Ohrazení²⁵ a Zaliny obnos do 200 000 Kč bez úroku na 12 let na splátky po 12 000 ročně, takže obce zaplatí celkem 144 000 Kč, kampelička

²⁵ Původně osada České Ohrazení (k odlišení od sousedního Německého Ohrazení), dnes Ohrazení a Ohrazeníčko (od roku 1950).

odepíše 56 000 a odpustí úrok. Pak jsem obstaral sám předběžně dobrozdání okr. technika ing. Filípka o možnosti nástavby, načež jsem v ustavující schůzi m. šk. rady oznámil úředně usnesení kampeličky a v druhé schůzi jsem se na nástavbě usnesli, ač obec České Ohrazení protestovala. Později však zástupce této obce hlasoval též pro stavbu. Stavba byla zadána firmě Stašek z Trhových Svinů. Začato 18/6. Poznamenáno pro paměť, že to byl kněz, jenž dal iniciativu a našel prostředky na stavbu.“

FK I. (F. J. Kroiher), 1925, fol. 86r: „Škola nebyla včas hotova a tak 14 dní vyučovalo v sálech, hostinci a sokolovně. S různými více pracemi přišel náklad na stavbu na 220 000 Kč a zařízení 17 000 Kč. Kampelička půjčila 206 000 Kč ze výše uvedených podmínek a zbytek na 5%.“

ŠK I. (Antonín Rubín), 1924/1925, Nástavba II. poschodí: „O prázdninách poskytuje nyní školní budova pohled neutěšený. Kolem ní stojí vysoké sloupy jako lodní stožáry a zedníci zřizují na nich lešení. Se všech stran hromadí se kolem školy stavivo. Nástavbu provádí firma Jan Stašek z Trh. Svinů. Rozpočet nástavby a adaptací jest 200 000 Kč. Veškeré práce mají býti hotovy do konce prázdnin, aby 1. září 1925 mohlo se začít pravidelné vyučování.“

ŠK II. (Antonín Rubín), 1925/1926, Vyučování v sálech, s. 1: „Poněvadž nástavba druhého poschodí školní budovy nebyla pro mimořádně deštivé letošní počasí o prázdninách dokončena, nemohlo pravidelné vyučování začít 1. září ve škole. Proto míst. šk. rada najal dva sály (v hostinci K. Petráše a Č. Sládka) a vyučovalo se polodenně, též ve čtvrtek. Teprve 19. září byla stavba tak dalece dokončena, že se mohlo vyučovati již v budově.“

ŠK II. (Antonín Rubín), 1925/1926, Kolaudace nástavby, s. 1–2: „Dne 19. září konána byla kolaudace šk. budovy za přítomnosti pp. vl. rady Velíka, ok. šk. insp. Rob. Vondrušky, taj. ok. šk. výboru Fenzla a staveb. rady Filípka. Shledáno, že budova vyhovuje a vnějšek že je vkusný. Schválena též nová úprava záchodů, kdež byly nahraženy proděravělé cementové roury kameninovými a kanalizace dvorka. Nástavbu provedl arch. Fr. Stašek z Trh. Svinů. Celkové výlohy za nástavbu, adaptaci, nábytek aj. jsou téměř ¼ mil. Kč. Peníze půjčila bezúročně zdejší Kampelička. Ledenice a Zaliny svolily, že umožní půjčený kapitál ve 12 létech. Čes. Ohrazení svého souhlasu odepřelo a proto budou tamní žáci, kteří navštěvují zdejší obč. šk. povinni platiti větší šk. plat (50 až 100 Kč ročně). Průčelí šk. budovy ozdobil stavitel pěknými sgrafity a nápisem: „Čím vzdělanější bude národ, tím bude silnější“ (K. Havlíček Borovský).“

ŠK II. (Antonín Rubín), 1925/1926, Slavnostní otevření obnovené školy, s. 2–3: „Dne 27. září konalo se slavnostní otevření obnovené školy. Hlavním řečníkem byl odb. uč. Strašpytel z Čes. Budějovic, vyslaný sem jako zástupce okr. šk. výboru. Odpoledne konal se koncert chvalně známé kapely zasl. ř. uč. Petříka z Radostic v sále místopředsedy m. š. r. Adolfa Kadlečka.“

Zprávy o ničivé povodni v srpnu 1925

OK I. (Josef Prošek), 1925, 25. srpna, s. 56–57: „V úterý večer 25. srpna 1925 stal se průtrž mračen na českém jihu a postihl silně osadu Ledenice. Rybníky za krátkou dobu se rozvodnily a zalily pak i celé okolí. Budějovická silnice podobala se řece, jakož i část městečka v parku, kde proud vody prolomil zdivo a bral sebou vše. Nejvíce postižena dolní část městečka, kde při protržení tří hrází zuřící voda vnikla do bytů a je zatopila. Voda pak sebou odnášela dříví, nářadí hospodářské a i dobytek. Ráno stal se proud ještě dravější a zničil úplně a odplavil jeden domek, v kterémž bydlel soustružník Duda, ze dvou třetin a dva silně poškozeny. Přitom ještě několik domků podemleto v základech, takže budou hroziti i sesutím a tak budou k obývání nepřístné. Později plaval po vodě i nábytek, vyvrácená vrata apod. Z polí ornice splavena a místy i brambory. Všichni občané přispěli k záchraně. Místní hasičský sbor a četnická stanice v čele s vrchním strážmistrem Polákem vykonali plně svoji povinnost. Škoda jest obrovská.“

FK I. (F. J. Kroiher), 1925, 25/8, fol. 85v: „V úterý po sv. Bartoloměji začalo ve 4 hodiny pršet a přelo dlouho a vydatně. Odevšad valila se voda sem do naší kotliny, takže níže položení jako Jindřich Posavád na rohu budějovické a mysletínské cesty, měli byty a dílny zatopené. Nakonec ráno 26/8 protrhl se rybník Punčocha v Zalinech a jeho voda strhala hráz „mlejňáku“,²⁶ když si občané netroufali proti hlasu mlynářky Hrašové otevřítí včas stavidla. Všecky domky pod rybníkem byly zatopeny, domek Dudy pod pastouškou byl zbořen a Matěji Dudovi, nájemci domku, byl odplaven nábytek ze světnice, který nechtěl vystěhovati, ač mu lidé pomoc nabízeli. Báł se o ty věci a vynesl vše na půdu. Hráz rybníka nepovolila docela, zachránil jí keř svými kořeny před následky víru, který sám v přetékaající vodě způsobil. Také hráz Slavíčka a Hradského rybníka povolila a mimo

²⁶ „Mlejňák“ je místní lidové pojmenování pro rybník Lazna (dříve též Mlýnský rybník) odvozené od mlýna, který pod jeho hrází stával.

to byl podemlet most na bývalé hrázi od cellenské kapličky k Hradu.²⁷ Matěj Duda si za nábytek počítá škody 23 000 Kč!“

ŠK II. (Antonín Rubín), 1925/1926, Povodeň v srpnu 1925, s. 2: „Členové kolaudační komise²⁸ prohlédli si též stopy povodně, která 25. a 26. srpna 1925 Ledenice a velikou část již. Čech postihla. Voda protrhla hráze rybníků Mlýnského, Hradského, Parckého, pobořila domky kolem potůčku v dolní části městečka, odnesla nábytek, vymlácené obilí, dříví aj. Řádila též v bytě uč. E. Čížkovského, který bydlí v domku těsně pod hrází Mlýnského rybníka.“

Zprávy o odhalení pomníku padlým (1926)

OK I. (Antonín Rubín), 1926, Slavnost odhalení pomníku padlým, s. 58–59: „Dne 1. srpna konala se slavnost odhalení pomníku padlým rodákům ledenickým. Pomník byl zřízen z příspěvků, sbírek a z výtěžků zábav nákladem 6 tis. Kč. Zhotovil jej kameník J. Vojč z Lišova. Při slavnosti hrála kapela uč. Bohusl. Petříka z Radostic. Fanfáry ze Smetanovy „Libuše“ se pěkně nesly z otevřených oken školy, kde hudebníci hráli.“

FK I. (F. J. Kroiher), 1923, fol. 82v: „Na pomník padlým vojínům sešlo se málo, takže ku konci r. 1923 jsme měli i s úroky ani ne 3 000 Kč. Chtěl jsem vzdor tomu poříditi pomník v podobě bolestné Panny Marie, jako symbolem trpící české vlasti, jež však doufá ve vzkříšení. Žádal jsem od obce kus náměstí asi 4 m² tam, kde stojí kaštan mezi oběma vchody na hřbitov.²⁹ Nedali ač se o tom ve výboru snad ani nejednalo. Upustil jsem od svého plánu a ohlásil, že pořídíme ze sebraných peněz fundaci za zemřelé a padlé vojíny naší osady. Kdo nesouhlasí, může si peníze vyzvednouti. Učinili tak všichni Zalinští a Zálužští. Zdejší invalidé a vál. poškozcenci ohlásili, že berou věc za vlastní záležitost a zahájili sbírky, aby fond doplnili. Já dal zbytek k dispozici s podmínkou, že k zřízení pomníku dojde.“

²⁷ Hráz dnes již opět slouží svému účelu, zadržuje vodu Horního Hradského rybníka obnoveného v roce 1946. Tzv. Cellenská kaplička je drobná barokní kaple z konce 18. století, jejíž zasvěcení Panně Marii Zellské údajně souvisí s poutěmi do rakouského poutního místa Mariazell. Hrad je označení části Ledenic v místech, kde ve středověku stával vítkovský hrad.

²⁸ Kolaudační komise kontrolovala dokončenou nástavbu druhého patra zdejší školní budovy 19. září 1925.

²⁹ V těchto místech kdysi stával dřevěný kříž a v roce 1938 zde byl zřízen kamenný tzv. misionářský kříž.

ŠK II. (Antonín Rubín), 1926/1927, Odhalení pomníku padlým, s. 6: „*Slavnost odhalení pomníku vojínů, zdejších rodáků a obyvatelů, padlých ve světové válce r. 1914–1919, konala se na náměstí před školou u paty pomníku dne 1. srpna 1926. Pomník zhotovil kameník Vojč z Lišova, není proto výtvozem příliš uměleckým. Jsou na něm jména 40 padlých. Kolem pomníku zřízena byla úhledná zahrádka s železným plotem.*“

Zprávy o přestavbě budovy radnice (1926)

OK I. (Antonín Rubín), 1926, Přestavba radnice, s. 59: „*V září dokončena přestavba a oprava radnice, kde pro Kampeličku byla zřízena pěkná a vyhovující místnost. Radnice byla ozdobena novým průčelím a úhledným vchodem. Nyní je ozdobou obce. Kdežto dříve svým vzhledem připomínala starý špýchar. Tuto přestavbu vykonal architekt Fr. Stašek z Trh. Svinů, který loni provedl i nástavbu druhého poschodí na zdejší školy. Náklad na přestavbu radnice činil 25 000 Kč. Obec zaplatila 5 000 Kč, Kampelička 20 000 Kč, čímž má zaplacenou činži 20 let kupředu.*“

FK I. (F. J. Kroiher), 1926, fol. 86v–87r: „*Poněvadž kancelář kampeličky na radnici nám již nedostačovala, dohodli jsme se letos s městskou radou a dali jsme 20 000 Kč jako předplacené nájemné z té místnosti na 20 let. Obec doplatila něco přes 5 000 Kč, zač byla střecha na celé radnici zvednuta a přerovnána, postaven nový komín, 3 okna zvětšena a jedno nově vysekáno, celá fasáda změněna, pořízen štít v průčelí a na něm znak městyse, dány nové schody dubové, upravena místnost v přízemí na severní straně, předsíň vydlážděna a dány nové větší dveře. Při té příležitosti jsem zjednal pokrývače Kostečku z Velešína, aby prohlédl a opravil střechy kostela, sakristie a fary. Dal jsem mu 550 Kč a byli jsme oba spokojeni. Pěkné mříže z radnice jsem dal zadělati do oken sakristie, kde byly mříže docela prosté.*“

ŠK II. (Antonín Rubín), 1926/1927, Přestavba radnice, s. 6: „*Po prázdninách v září 1926 dokončila obec přestavbu radnice z bývalého pivovaru. Potřebné peníze zapůjčila Kampelička, neboť v budově radnice zároveň pro sebe upravila z bývalé nízké zasedací síně úřední místnost moderněji zařízenou, než byla dřívější kancelář na opačné straně budovy.*“

Zprávy o oslavách svatováclavského milénia (1929)

OK I. (Antonín Rubín), 1929, Tisíciletí smrti kníž. Václava Sv., s. 68: *„Tisíciletá památka smrti knížete Václava Svatého oslavena průvodem s hudbou dne 28. září a přednáškou na náměstí. Pan odb. uč. zdejší měšť. šk. Josef Vuško promluvil k shromážděným občanům, spolkům i žactvu o významu knížete Václava pro náš národ krátce a výstižně.“*

FK I. (F. J. Kroiher), 1929, fol. 92r: *„Slavnosti sv. Václavské v celé republice se zdařily, ač někteří pokrokovci se jich stranili, ba i vášnivě proti nim se stavěli. Byli to v první řadě soc. demokraté, nár. soc. a vedení Sokola. Psány i brožury proti významu sv. Václava, o němž div že nebylo dokazováno, že vůbec nikdy neexistoval. Ale i bez nich byly slavnosti náramné, účast domácí i z ciziny skvělá. Byly také vystaveny klenoty korunovační.“*

ŠK II. (Antonín Rubín), 1929/1930, Tisíciletí smrti sv. Václava, s. 13: *„Škola se též zúčastnila oslavy tisícileté smrti knížete Václava Svatého. Význam tohoto národního světce byl žákům vysvětlen již 27. září při poslední hodině dopoledního vyučování, 28. září pak se žactvo za dozoru tř. učitelů zúčastnilo slavnostního průvodu a oslavy pořádané místní osvětovou komisí.“*

Zprávy o tuhých mrazech na počátku roku 1929

OK I. (Antonín Rubín), 1929, Kruté mrazy, s. 66: *„Od Nového roku počaly kruté mrazy a vánice. Mnoho lidí pracovalo na odstraňování sněhu se silnic, ale marně. Sněhovým pluhem se závěje pouze rozhrnuly na povrchu. Spodní sníh však byl tak zledovatělý, že ani lopatami nemohl býti odstraněn. Doprava auty byla přerušena na mnoho týdnů. Dne 11. ledna klesla teplota na -30°C . Kruté mrazy s nepatrnou oblevou 19. ledna potrvaly do polovice března. Autobus mohl poprvé jeti opět do Čes. Budějovic až 20. března, kdy vezl účastníky pohřbu majitele dvora Mysletína Vil. Velemínského.*

Za letošní kruté zimy téměř vymrzly koroptve, zajíci a ptactvo. Houfky koroptví se stáhly až ke krajním stavením a před lidmi vůbec neprchaly. Ani krmení však je nezachránilo. Denně houfky řídly až mnohé vůbec zmizely. Špačci, kteří v předtuše jara

přiletěli koncem února, brzy zamkli a mnozí zmrzli. Pohled na množství ptačích mrtvolek po kraji roztroušených byl skličující. Zmrzli i zajáci u sena, ba i psi uvázaní u bud zmrzli. Na mlýnském rybníku zamrzla i vývařiska, což nikdo nepamatuje. Led dosahoval téměř ke dnu.“

FK I. (F. J. Kroiher), 1929, fol. 91r: *„Na Sylvestra 1928 začal ráno padati sníh. Klidně a bez větru napadalo ho do večera 40 cm, měřeno na zídce před domem. Ten sníh pak vydržel do velikonoc, jenom že ho stále přibývalo. Všechno spojení po silnicích bylo přerušeno a později nepadno obnovováno. Při tom zuřil hrozný mráz, největší 3. února kdy bylo -38°C, v Č. Budějovicích dokonce 42°. Bylo pozoruhodno, že na horách byl menší mráz než v údolích, kam spadal přestydlý vzduch. V Budějovicích zamrzl vodovod a byla značná nesnáž o vodu. Zde jí bylo dosti.“*

ŠK II. (Antonín Rubín), 1928/1929, Mrazy, s. 11–12: *„Následkem nadbytku krutých mrazů (přes 30°C) nebylo možno učebny vytopiti a záchodů trvale zamrzlých používat. Proto se na všech školách nevyučovalo od 15. do 28. února 1929.“*

Zprávy o instalaci nových kostelních zvonů (1948)

OK II. (Karel Vaněk), 1948, Červen, s. 49: *„Kaplan Václav Žitný uspořádal v celé farnosti sbírku na zakoupení nových zvonů. Tyto byly dodány v červnu a za velké účasti obyvatelstva z celého okolí byly zavěšeny. Zvony dodala firma Perner ze Suchého Vrbného.“*

FK II. (Václav Žitný), 1946–1948: *„V neděli po odchodu p. kanovníka /F. J. Kroihera/ do pense dne 9. 5. 1948 posvětil p. probošt Boček za ohromné účasti lidí naše 3 nové zvony. Jejich popis je zevrubný v kolaudační listině uložené v archivu. Zde zaznamenám jejich váhy, tón a cenu. Maria – 488 kg – a¹ – 43 920 Kčs, Vavřinec – 319 kg – h¹ – 29 667 Kčs, Václav – 194 kg – d² – 18 430 Kčs.“*

Celkem zvony stály s montáží 105 000 Kčs, které věnovali velmi ochotně osadníci. V místě jsem sbíral dary osobně se zástupcem Místního národního výboru, v přifařených obcích pracovníci katolické akce. Vybralo se však přes 120 000 Kčs. Zbýlých peněz bylo použito jako záloha pro pořízení elektrického zvonického zařízení, které má být v těchto

dnech právě dodáno. Zvony jsou velmi pěkné, mají radostný tón. Kéž nám je Pán Bůh zachová na delší dobu než minulé!“

ŠK III. (Theodor Sládek), 1947/1948, Svěcení nových zvonů, s. 50: *„Dne 9. května konala se v místní obci slavnost vysvěcení nových zvonů. Vysvětil je českobudějovický probošt Boček. Místní kaplan a administrátor Václav Žitný vykonal mezi občany sbírku na jejich opatření a opatřil je. Zhotoveny byly ve zvonařské dílně „Pernera“ v Suchém Vrbném. Dne 11. května byly na věži zavěšeny a toho dne odpoledne o 3. hodině prvně do zdejšího kraje zahlaholily.“*

Zprávy o úmrtí Františka Jana Krojhera (1948)

OK II. (Karel Vaněk), 1948, Červen, s. 49: *„17. června zemřel kanovník F. J. Krojher, děkan ve výslužbě. Narodil se 2. XII. 1871. Byl členem senátu, v Ledenicích téměř všech spolků. V sobotu 19. 6. 48 byl na místním hřbitově pohřben. Účast na pohřbu byla malá.“*

FK II. (Václav Žitný), 1946–1948: *„Dne 1. 5. 1948 odešel p. kanovník do pense. Lituji, že nemohu po zásluze splnit to, co jsem chtěl udělat, trochu šířeji se rozepsat o jeho zdejší činnosti. Názory na jeho působení se mezi osadníky různé. Sám jsem jej poznal již ve stáří a značně chorého, poslední dny již dětinštěl. Měl jsem jej rád a velmi rád jsem mu v jeho nemoci sloužil. Pense mnoho neužil. Zemřel zaopatřen dne 17. 6. 1948 a byl pohřben za účasti asi 15 kněží a hojného počtu věřících dne 19. 6.. Kondukt vedl J. M. p. probošt kated. kapituly K. Boček. Promluvu nad rakví, kterou si sám p. kanovník v mládí sepsal, přečetl p. děkan z Třeboně. Leží v hrobu p. faráře Hubera. Budiž mu Bůh milostiv.“*

ŠK III. (Theodor Sládek), 1947/1948, Fr. J. Krojher, s. 52: *„Dne 17. června zúčastnilo se žactvo obecné školy s učitelstvem pohřbu p. Frant. Jana Krojhera, kanovníka a duchovního správce farní osady ledenické. Za prvé republiky byl senátorem Národ. shromáždění za stranu agrární. Byl mecenášem zdejší školy, dlouholetým předsedou Újezd. školní rady. Byl osobností velmi známkou ve veřejném životě a získal si mnoha zásluh v únavné práci pro lid. Čest bud' jeho památce.“*

Zprávy o požáru farské stodoly (1948)

OK II. (Karel Vaněk), 1948, Prosinec, s. 53: „24. XII. Vyhořela farská stodola, která stála 350 let. Poněvadž byla dřevěná, lehla celá popelem. Požár byl založen neopatrností vzrostlých chlapců – štědrovečerní střelbou.“

FK II. (Josef Dvořák), 1948, Požár farní stodoly 24. XII. 1948: „První Vánoce nového duchovního správce byly velmi rušné. Právě o štědré večeri asi v 1/2 8 bylo celé městečko vyburcováno hasičskou trubkou. Farská stodola, stojící o samotě vedle farní zahrady, stála v plamenech. Požár rychle vzrostl, protože nájemci tam měli slámu, byl tam i vůz a secí stroj. Farský rybníček na zahradě je jediný zdroj vody pro tuto část městečka při ohni. Ale na neštěstí byl po výlovu ryb na Vánoce úplně prázdný. Hasiči museli čerpat vodu až z radnice ze sklepa, kde však byl nedostatek vody. A tak stodola úplně vyhořela. Na takový Štědrý večer bude se dlouho vzpomínat! Četníci začali pátrat po příčině požáru. Pachatel se sice nenašel, ale pravděpodobně vznikl oheň od střelby z pušek a raket, jak bývá o Štědrém večeru zvykem. Chlapci si zvolili za terč osamělou stodolu. Vyšetřován byl Benedikt, syn zdejšího čalouníka. Stodola zde stála několik staletí, byla to typická dřevěná stavba, chráněna památkovým úřadem. Svým starobylým zjevem byla lidem velmi milá, svou osamělostí lákala k besedování a hlas lidu říká, že by mohla mnoho vyprávět... Pojištěna byla patronátem na 20 000 Kčs, ale její cena se odhaduje v dnešních poměrech na 200 000 Kč.“

ŠK III. (Theodor Sládek), 1948/1949, Požár, s. 52: „Dne 24. prosince 1948 právě večer o Štědrém dni vyhořela farská stodola. Byla to památná stavba dřevěná, postavená ze silných kmenů a byla více jak 300 let stará. Oheň vznikl z nerozumu místních učňů, kteří na oslavu „Štědrého dne,“ jak v místní obci zvykem, stříleli zápalnými raketami do této stodoly.“

PŘÍLOHA - 2 -

LEGISLATIVNÍ PŘEDPISY PRO VEDENÍ OBECNÍCH, FARNÍCH A ŠKOLNÍCH PAMĚTNÍCH KNIH (KRONIK)

2.I Guberniální nařízení z roku 1835 o vedení obecních a farních kronik

Pamětní knihy čili kroniky mají nesporný význam nejen v historickém kontextu, ale i v mnoha jiných ohledech. Všechny na to dotazované krajské úřady a konsistoře jasně prohlásily, že svědomité vedení kronik u všech duchovních i světských obcí bude jen vítáno.

Aby bylo možno zajistit užitečné plody této dobré snahy, potěšitelného znamení vlasteneckého smýšlení a sebevědomí, které může nalézt v památkách minulosti výzvu k vlastní užitečné činnosti, a které zapisováním dobrých činů může přísněji kontrolovat samo sebe a zasévat tak semeno pro budoucí, shledává se účelným vydat následující bližší pokyny pro vedení pamětních knih.

1. Počínaje 1. lednem 1836 bude v každém městě, městyse a každém významnějším místě, farních i jiných duchovních i světských obcích, založena pamětní kniha čili kronika a bude vedena v německém jazyce pod dohledem povolaných nadřízených úřadů. Je také dovoleno, aby tyto pamětní knihy byly vedeny v jazyce latinském.

2. K tomuto úkolu je podle volby povolaného úřadu, vikariátu, magistrátu, městského rychtářství, hospodářského úřadu apod. určit schopného muže jako kronikáře, jenž má porozumění pro všeobecné dobro.

3. Kronika je majetkem duchovní nebo světské korporace nebo obce. Musí být proto zpravidla uschována v příslušném obecním domě a v případě, že by pisatel kroniky odešel z obce nebo se vzdal této uložení mu práce, musí kroniku neporušenu odevzdat nadřízenému úřadu.

4. Je příznivější, aby byla kronika psána na obyčejném foliovém formátu, na dobrém papíře a dobrým černým inkoustem ve sloupcích. Na počátku by měla obsahovat uvedení letopočtu, kdy se začala vést, jméno a povolání kronikáře. Nastoupí-li na jeho místo jiný kronikář, musí na začátku svých zápisů uvést, kdy se kroniky ujal, své jméno a povolání. Kronika musí být opatřena tuhou vazbou s koženými rohy a hřbetem.

5. Kronika má být památkem pro obec, knihou, do níž mají být zapisovány všechny pamětihodnosti týkající se obce.

6. Bude vhodné v úvodu kroniky případně odkázat na existenci dříve psané kroniky, listin, privilegií, spisů apod., které jsou uloženy v obecním archivu, nebo na dějiny obce vydané tiskem. Není na škodu, když se čas od času připojí obrazové pohledy na místo, zajímavé budovy atd. anebo situační plánky. Je obzvlášť chvályhodné, aby se do kroniky načrtly stručné dějiny města, městyse, farní nebo světské obce s uvedením použitých pramenů. Takováto záslužná práce bude shledávána a ceněna se zvláštním zalíbením.

7. Pokud jde o volbu věcí, které mají být do kroniky zaneseny, není možné vydat pro to podrobný předpis. V tomto případě se musí důvěřovat uvědomělosti kronikářů. K zaznamenání do kroniky se všeobecně hodí především všechny události a činy, které ukazují nebo mění stav a zvláštnosti obce, obraz mravů, zvyků, obyčejů a aktuálních poměrů vůbec. Tedy: události týkající se správy obce, obsazení obecních úřadů, administrativní předpisy, nařízení týkající se školství a chudinství, provádění staveb, nadání, dobročinných ústavů, občas zprávy o stavu duchovního nebo světského obecního majetku, důležitá zlepšení nebo zhoršení, změny obecních hranic nebo obecních práv, konání významných kulturních akcí, úmrtí a život vynikajících občanů, pobyt význačných osobností, popis slavností, dopady přírodních jevů, příklady většího zdražení nebo zlevnění, počet ročně pokřtěných, oddaných, zemřelých, celkový počet obyvatelstva atd.

8. Události zaznamenané do kroniky se mají vztahovat především k příslušné duchovní a světské obci. Protože však každá jednotlivá obec je společným poutem spojena se sousedními obcemi a se všemi ostatními obcemi v kraji a v zemi, nemají být z kroniky vylučovány ani události, které se sice týkají především sousedních duchovních nebo světských obcí nebo celé země, ale zároveň i obce samé.

9. Hodnota kronik spočívá ve věrném uvádění všech jednotlivých okolností – často zdánlivých maličností – a v jistotě, s níž se z výše zmíněných skutečností získává věrný obraz minulosti a jejích místních poměrů a okolností, vzdálených od veškeré domnělé, historicky filozofické systematizace. Kronikáři se proto mají snažit, aby přesně a jasně zaznamenali detaily událostí, slavností apod., z nichž vysvítají zvyky a mravy doby. Nerozumí se tím rozvláčnost, která je však přece lepší, než prázdná všeobecnost.

10. Nejsou požadovány žádné pragmatické dějiny, žádné komentáře kronikáře o vhodnosti mínění nebo jednání, žádná zdobnost a už vůbec žádný nabubřelý způsob psaní. Tomu se má kronikář spíše vyvarovat a jako nenucený způsob psaní mu má sloužit jednoduchý způsob středověkých letopisců. Nejsprostší zaznamenávání faktů je nejlepší a vším, co je požadováno. Údaje necht' jsou zapisovány podle časové posloupnosti. Každý jednotlivý údaj má být opatřen letopočtem na okraji kroniky, není-li tento letopočet uveden již u zápisu předchozího, v průběhu vypravování je třeba zřetelně označit měsíc a den.

11. Kronikář udělá dobře, když provede zápis okamžitě po události. Tato přesnost je zárukou věrnosti kronice.

12. Kde budou chtít vést kroniku velmi svědomitě, mohou k ní sestavit ve zvláštním svazku věcný rejstřík.

13. Každé duchovní i světské obci bude dodán jeden výtisk tohoto návodu s oznámením příkazu. Tento výtisk bude také připojen ke kronice.

14. Duchovní nebo světské obce nechají na svůj náklad podle zde obsažených údajů vyrobit příslušné knihy sestávající z 300 nebo 350 archů, očíslojí stránky, protáhnou nití a na konci knihy připojí pečeť dotyčného úřadu.

2.II Zákon z roku 1920 o pamětních knihách obecních

§ 1 Každá politická obec jest povinna založiti a vésti pamětní knihu obecní.

§ 2 K založení a vedení pamětní knihy obecní zřízena budiž v každé obci komise. Zápisy provádí kronikář, ustanovený obecním zastupitelstvem, za přiměřenou odměnu.

§ 3 Provést zákon ukládá se ministru školství a národní osvěty a ministru vnitra.

§ 4 Zákon nabývá platnosti dnem vyhlášení.

2.III Vládní nařízení z roku 1932 o pamětních knihách obecních

Vláda republiky Československé nařizuje podle zákona ze dne 30. ledna 1920, č. 80 Sb. z. a n., o pamětních knihách obecních:

§ 1

(1) Každá politická obec jest povinna poříditi svým nákladem pamětní knihu obecní, a to, nemá-li ji dosud, nejpozději do 1. července 1933. Této povinnosti jest obec zbavena jen tehdy, vede-li se tam již pamětní kniha obecní a zabezpečí-li se, že tomuto účelu bude i nadále sloužiti podle předpisů tohoto nařízení, zejména za dozoru letopisecké komise (§ 7). V mezích platných obecních zřízení mohou se dvě nebo několik obcí téhož politického okresu spojit k vedení společné pamětní knihy obecní po schválení nadřízených úřadů k tomu příslušných. Pamětní knihu obecní nesmí obec zciziti a sluší ji označiti pečeti obecní na titulním listě i na každé desáté stránce.

(2) Listy musí býti v knihu pevně sešity, očíslovány a počet jich potvrzen na titulním listě starostou a jedním členem obecní (městské) rady. Všechny svazky pamětní knihy obecní musí býti řádně vázány.

§ 2

Účelem pamětní knihy obecní jest zachovati místní dějiny pro poučení budoucích.

§ 3

(1) Kronikář (letopisec) zapíše na počátku zápisu své jméno a povolání. Úvodem k pamětem podá popis stavu obce v těch letech, kdy pamětní kniha byla založena, potom zaznamenává v časové posloupnosti pamětihodné současné události místní, které výstižně zobrazují obec po stránce hospodářské, populační, sociální, veřejně zdravotnické, kulturní, lidopisné, náboženské a po stránce života národního.

(2) Události, týkající se okresu, země nebo státu, zaznamenává jen potud, pokud podstatně souvisí se životem v obci.

(3) V pamětní knize obecní budiž též zaznamenáno, jaký ohlas měly v obci veliké události dějinné, např. světová válka, vznik Československé republiky a pod. Zřetel budiž též vzat na jubilejní a jiné významné oslavy státní.

(4) Kronikář poznamenává si zpravidla látku pro pamětní knihu obecní do příručního sešitu a po nějaké době, až se názory na události ustálí, činí zápisy do pamětní knihy obecní, vybíraje pouze věci podstatné. Veřejné úřady a ústavy jsou povinny, aby kronikáře v této činnosti podporovaly, oznámily mu na požádání úřední data a podaly informace, pokud jest toho potřeba k účelům pamětní knihy obecní a neodporuje to platným předpisům nebo veřejným zájmům. Jestliže kronikář potřebuje dat nebo informací od místních spolků, správ velkostatků, průmyslových podniků a pod., a nedosáhne jich sám, jest na politické obci, aby smírně zakročila, po případě požádala dozorčí úřad (§ 10) o zprostředkování.

§ 4

Úkolem kronikáře pověřuje obecní (městské) zastupitelstvo zpravidla jednatele místní komise osvětové, učitele, správce archivu, obecního (obvodního) notáře aj., vždy však osobu, která má pochopení pro svůj vážný úkol, chce své poslání svědomitě plnit, má pro to schopnosti, znalost místních poměrů a zvláště smysl pro pravdu. V obcích, čítajících více než 10 000 obyvatelů, budiž úkol kronikáře svěřen odborníku archivnímu, musejnímu nebo kvalifikovanému úředníku obecnímu, zvláště knihovníkovi. V obcích těchto stará se kronikář, aby byla soustavně sbírána veškerá látka, vztahující se k dějinám obce. Ukládá do obecního archivu úřední vyhlášky, úplné ročníky časopisů, vycházející v místě nebo v okolí, monografie, týkající se místních dějin, a pod.

§ 5

Kronikář je povinen zapisovati události pravdivě, věrně a věcně za bezprostředního dozoru letopisecké komise (§ 7) a dbáti při tom usnesení obecní (městské) rady, obecního

(městského) zastupitelstva a toho, co dozorčí úřad (§ 10) ustanoví. Má nárok na odměnu, již určuje obecní (městské) zastupitelstvo podle vykonané práce, přihlížejíc k návrhu letopisecké komise.

§ 6

Kronikář vkládá pamětní knihu do pevného a trvalého pouzdra a uschová ji do uzamčené skříně, na místě bezpečném a suchém, zpravidla ve škole, na obecním (městském) úřadě nebo na úřadě obecního (obvodního) notáře, ve městech, která mají odborně řízené archivy, v archivu městském. Půjčiti ji domů není dovoleno. Popsaná pamětní kniha obecní budiž bezpečně uložena, na př. v místním museu, v archivu nebo v obecní knihovně.

§ 7

(1) Letopiseckou komisi (§ 2 zák. č. 80/1920 Sb. z. a n.) tvoří starosta obce a dva občané, ustanovení k tomu obecním (městským) zastupitelstvem, v případě posledního odstavce ještě další občané. Komise jest povinna dozírati na úpravu pamětní knihy obecní a zápisy v ní, v pochybných případech určí zápis nebo nařídí změnu, doplnění nebo opravu zápisu po stránce věcné. Má-li kronikář námitky proti pokynu komise, rozhodne obecní (městská) rada a v druhé stolici obecní (městské) zastupitelstvo s platností konečnou. Z rozhodnutí obecní (městské) rady může se odvolati i letopisecká komise. Tím není dotčeno právo dozoru podle § 10.

(2) Na konci každého roku podá komise obecnímu (městskému) zastupitelstvu zprávu o vedení pamětní knihy. Sezná-li komise, že kronikář neplní svých povinností, ačkoliv ho komise již před tím napomenula, jest obecní (městské) zastupitelstvo povinno zbaviti kronikáře jeho úkolu a ustanoviti nového.

(3) Každá národnost, jejíž příslušníci v obci obývající činí aspoň 20 procent obyvatelstva obce podle posledního sčítání lidu, má nárok na zastoupení v letopisecké komisi dalším občanem, a to své národnosti, pokud se jí nedostalo zastoupení už ve tříčlenné komisi podle odst. 1. tohoto paragrafu.

§ 8

(1) Členové letopisecké komise mohou kdykoliv nahlédnouti do pamětní knihy obecní. Totéž právo přísluší i zástupci dozorčího úřadu (§ 10).

(2) Jiným osobám může povoliti nahlédnutí obecní (městská) rada, vyslechnuvši před tím kronikáře. Odpírá-li se toto povolení, může je uděliti dozorčí úřad (§ 10), pokud jde

o nahlédnutí v pamětní knihu obecní za účelem studijním. V obou případech děje se nahlédnutí za dozoru kronikáře, jenž o tom vede zvláštní záznam.

§ 9

(1) Pamětní kniha obecní budiž vyložena k veřejnému nahlédnutí na obecním (městském) úřadě nejméně jednou za tři roky po čtrnáct dní jdoucích za sebou. Tuto okolnost jest včas předem obvyklým způsobem veřejně vyhlásiti.

(2) Do osmi dnů po uplynutí lhůty uvedené v odst. 1. má každý občan právo navrhnouti věcnou změnu, doplnění nebo opravu zápisu v pamětní knize obecní. O návrhu rozhodne obecní (městská) rada a v druhé stolici obecní (městské) zastupitelstvo s platností konečnou. Tím není dotčeno právo dozoru podle § 10.

§ 10

Dozor nad prováděním zákona a tohoto nařízení přísluší nadřízenému úřadu politickému, u něhož buď veden zvláštní rejstřík o pamětních knihách obecních. Tento úřad vede zvláště dozor nad tím, aby v obcích byly vedeny řádně pamětní knihy obecní. Shledá-li závady, jest oprávněn a povinen zjednati potřebnou nápravu. K témuž cíli může úřad uložit obcím, aby určitý zápis byl v pamětní knize proveden nebo byl vyškrtnut, pozměněn, opraven, doplněn nebo vůbec náležitě upraven tak, jak úřad stanoví. Nevyhoví-li obec příkazu dozorcího úřadu, ač upomenuta, může též zjednati nápravu vlastními orgány na útraty obce. V těchto případech je obec povinna k žádosti zmíněného úřadu ustanoviti jiného kronikáře na místo dosavadního. Výkonem dozoru, pokud nečiní tak sám, může úřad pověřiti důvěryhodné osoby, které tento úkol plní jako úřad čestný.

§ 11

Tímto nařízením se zrušuje vládní nařízení ze dne 9. června 1921, č. 211 Sb. z. a n., kterým se provádí zákon o pamětních knihách obecních. Předpisy tohoto nařízení mají v zemi Podkarpatoruské platnost, dokud se její sněm v mezích své působnosti neusnese na zvláštním zákoně o pamětních knihách obecních.

§ 12

Nařízení toto nabývá účinnosti dnem vyhlášení; provede je ministr školství a národní osvěty v dohodě s ministrem vnitra.

2.IV Výnos Zemské školní rady z roku 1892 o vedení školní kroniky

Vynesení c. k. Zemské školní rady ze dne 3. února 1892, č. 28.633, obsahující zásady o zařazení školní kroniky.

C. k. Zemská školní rada vyslyševší obě oddělení druhé zemské učitelské konference, vydává tuto instrukci o zařazení školní kroniky.

Čl. I

Školní kroniky, jež při školách se spisují, obsahujtež budoucně tyto věci:

1. Předchozí dějiny školy, pokud po ruce jsou prameny k jejich sepsání, a pokud není v příčině té dobrými monografiemi o podobné dějiny postaráno.

2. Tato stálá data:

- a) Počátek a konec školního roku.
- b) Důležité události z dějin Nejvyššího panujícího domu, vlastenecké slavnosti školní.
- c) Jiné školní slavnosti.
- d) Náboženská cvičení.
- e) Zkoušky školní a společné výlety.
- f) Změny ve sboru učitelském. Při tom buďte stručně vylíčeny dřívější služební poměry nového člena sboru.
- g) Změny ve stavu duchovenstva, pokud mají nějaký vztah ke škole.
- h) Složení místní a okresní školní rady.
- i) Změny v obvodu školním, jež nastaly přiškolením neb vyškolením některých jeho částí.
- k) Stavební úpravy a změny na budově školní a v zařízení jejím.
- l) Založení neb rozšíření školní zahrady, cvičiště neb tělocvičny, štěpnice, zkušebního pole apod.
- m) Rozšíření školy novými třídami.
- n) Důležitá usnesení místní školní rady a c. k. okresní školní rady.
- o) Vylíčení zdravotního stavu školní mládeže.
- p) Občasná neb trvalá přeměna celodenního vyučování v polodenní nebo naopak.
- q) Přehledky, vykonané c. k. zemským a c. k. okresním školním inspektorem.
- r) Návštěvy školy se strany členův úřadů školních a vzácných osobností.

- s) Dobrodincové školy.
- t) Jak užito bylo nadání, při škole založených, jak nadání ta byla rozmnožena, jak podporována byla chudá mládež školní.
- u) Jiné události, důležité pro školu.
- a) Počet dětí, do školy vůbec přijatých, na počátku školního roku a pak na konci školního roku.
- b) Úhrnný výkaz těchto dětí dle náboženského vyznání.
- c) Počet dětí školou povinných, ve školní obci, a počet dětí, do školy přijatých, a to:
 - 1. na počátku školního roku.
 - 2. na konci školního roku.

Čl. II.

Zápisy do školní kroniky, týkající se toho kterého školního roku, ukončiti jest nejdéle do počátku příštího školního roku.

Čl. III

Ze školní kroniky vylučují se všechny polemické poznámky, kritické výklady o způsobilosti a činnosti korporací a jednotlivých osob, které jsou v nějakém styku se školou, dále pochvalné neb nepříznivé posudky o bývalých neb nynějších poměrech a opatřeních, učiněných školními úřady.

Zápisy kroniky mějte ve všech částech ráz nepřísrnější nestrannosti, buďte jednoduchy a jasny, důstojny a stručny. Na každé stránce kroniky udán budiž na okraji stručný obsah každého odstavce.

Čl. IV

Ke každé kronice budiž přičiněn abecední rejstřík jmen, osob a předmětův, o nichž v kronice se pojednává.

Čl.

Všem členům učitelského sboru jest dovoleno do školní kroniky nahlédnouti.

2.V Nařízení Ministerstva školství z roku 1937 o vedení školní kroniky

(1) Školní kronika budiž psána chronologicky a obsahuj tyto zápisy:

I. Předchozí dějiny školy, pokud jsou po ruce prameny k jejich sepsání a pokud o ně není dobrými monografiemi jinak postaráno.

II. Tato stálá data :

- a) počátek a konec školního roku,
- b) důležité a pro školu významné události z dějin obce,
- c) školní slavnosti a důležité události v životě školy,
- d) změny v učitelském sboru, přičemž buďte stručně vylíčeny dřívější služební poměry nového člena sboru,
- e) složení místních školních úřadů,
- f) změny v školním obvodu (přiškolením a odškolením),
- g) stavební úpravy a změny na školní budově a v jejím zařízení nebo v umístění školy vůbec,
- h) změny v organizaci školy (zřízení nových tříd a oddělení, zrušení tříd atp.),
- ch) důležitější zjevy v zdravotním stavu školní mládeže,
- i) inspekce, vykonané na škole, a návštěvy významných osobností,
- j) příznivci školy,
- k) jak bylo užito školních nadání, jak nadání byla rozmnožena a jak byla podporována chudá mládež,
- l) jiné události důležité pro školu.

III. Statistické přehledy:

- a) počet dětí do školy vůbec přijatých na počátku školního roku a pak na konci vyučovací doby školního roku,
- b) úhrnný číselný výkaz dětí podle národnosti a náboženství,
- c) počet dětí školou povinných ve školní obci a počet do školy přijatých na počátku školního roku a pak na konci vyučovací doby školního roku.

(2) Zápisy, týkající se jednoho školního roku, buďte ukončeny nejdéle do počátku příštího školního roku.

(3) Ze školní kroniky jsou vyloučeny všechny polemické poznámky, kritické výklady o způsobilosti a činnosti korporací a jednotlivců, kteří jsou ve styku se školou, dále pochvalné nebo nepříznivé posudky o bývalých nebo nynějších poměrech a opatřeních, učiněných školními úřady. Zápisy mějte ve všech částech ráz nejpřísnější nestrannosti, buďte na okraj udán stručný obsah každého odstavce.

(4) Všem členům učitelského sboru a předsedovi místního školního úřadu jest dovoleno nahlížeti do školní kroniky.

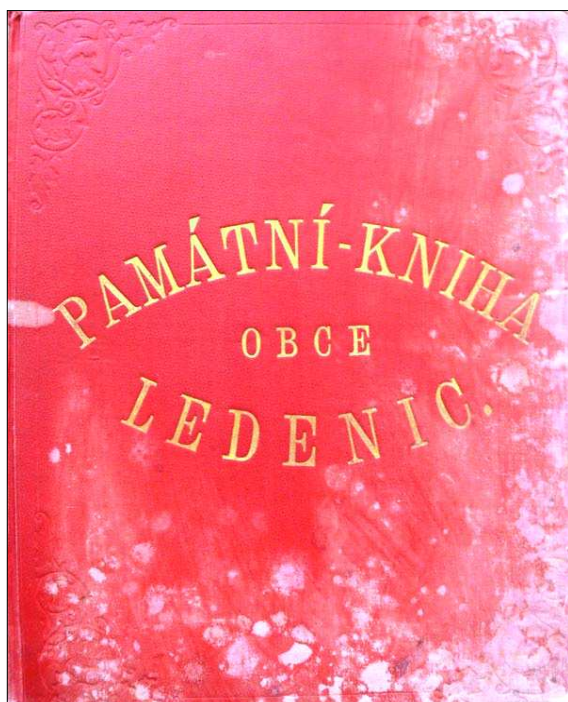
PŘÍLOHA - 3 -

KRONIKA MĚSTYSE LEDENICE

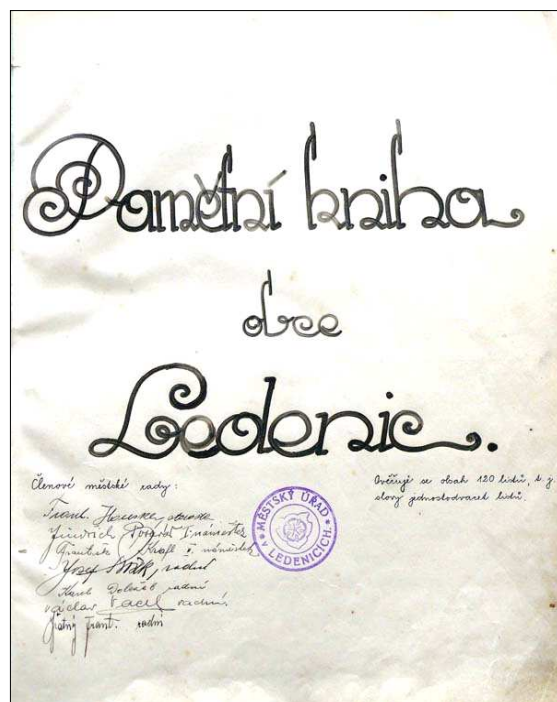
3.I Přehled kronik městyse Ledenice

Kronika – název	Obsahuje léta	Kronikář	Jmenován/ začal	Skončil	Zapsal léta	Poznámky
I. svazek <i>Pamětní kniha obce Ledenice</i> (rozměry 36 x 31,5 cm)	1885–1940	František Sládek	1885	1891	1885–1891	
		Emil Králík	1910	1912	1892–1912	1892–1909 zpětně
		Josef Prošek	podzim 1923	1926	1913–1925	1913–1922 zpětně
		Antonín Rubín	únor 1927	1939	1926–1938	vpisky na s. 41–45
		Theodor Sládek	5. 6. 1939	1940	1939–1940	
II. svazek <i>Kronika města Ledenic</i> (rozměry 30 x 22 cm)	1945–1958	František Pohan	duben 1945	1945	1945	
		Karel Vaněk	konec 1947	1950	1946–1950	1946 zpětně
		Augustin Vojta	listopad 1950	1955	1951–1955	
		František Krafl	srpen 1955	1958	1955–1958	Pokračoval v další kronice
III. svazek <i>Neznáme, kronika nezvěstná</i>	1959–1967	František Krafl	srpen 1955/1959	1959	1959	Dokončil předchozí kroniku
		Robert Linha	1. 1. 1960	1967	1960–1967	Pokračoval v další kronice
IV. svazek <i>Kronika obce Ledenice</i> (rozměry 30 x 22 cm)	1968–1987	Robert Linha	1. 1. 1960/1968		1968–1970	Dokončil předchozí kroniku
		Jan Tůma	počátek 1972	1974	1971–1974	
		Drahoslava Kálalová	1. 1. 1981	1987	1975–1987	1975–1980 zpětně
V. svazek <i>Kronika obce Ledenic</i> (rozměry 31 x 23 cm)	1988–2007	Drahoslava Kálalová	1. 1. 1981/1987	1994	1988–1994	Dokončila předchozí kroniku
		Jan Čížkovský	1995	2004	1995–2002	
		Jiří Cukr	1. 4. 2004	2007	2003–2007	Pokračoval v další kronice
VI. svazek <i>Kronika městyse Ledenice</i> (rozměry 31,5 x 23 cm)	2008–dosud	Jiří Cukr	1. 4. 2004/2008	stále píše	2008	Dokončil předchozí kroniku

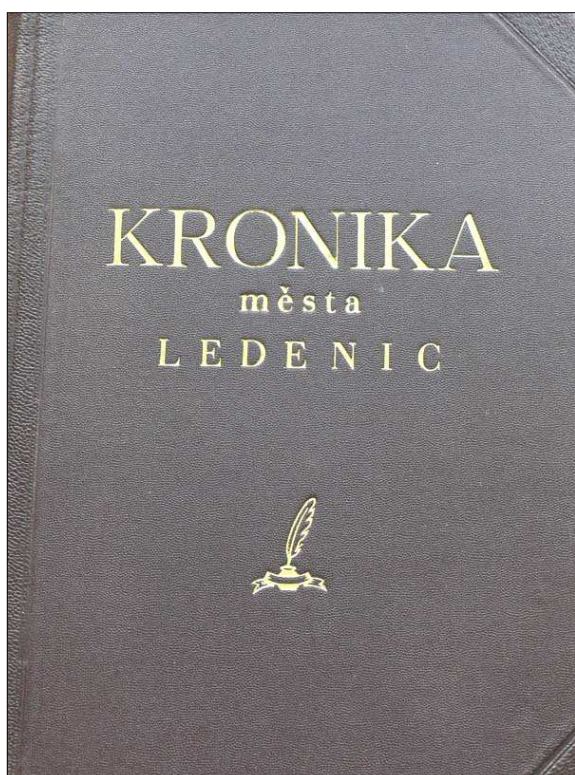
3.II Jednotlivé obecní kroniky se zápisy z let 1885–1940 (I. svazek), 1945–1958 (II. svazek), 1968–1987 (IV. svazek) a 1988–2007 (V. svazek)

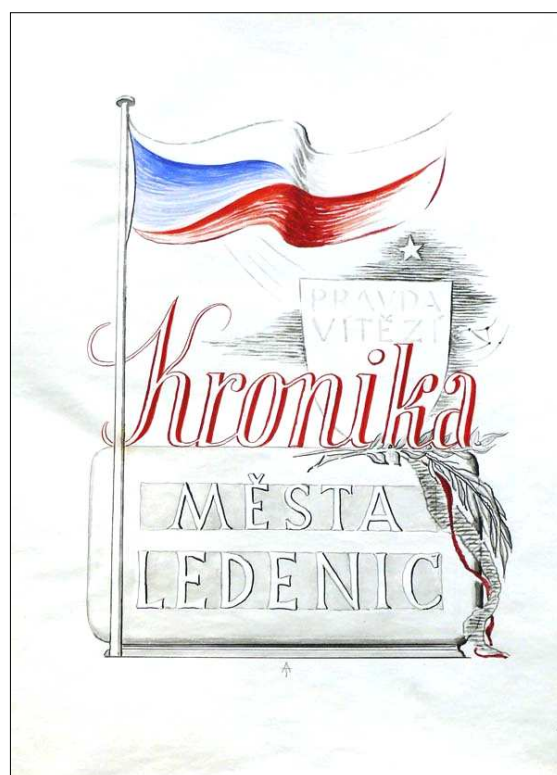
První svazek ledenické obecní kroniky.

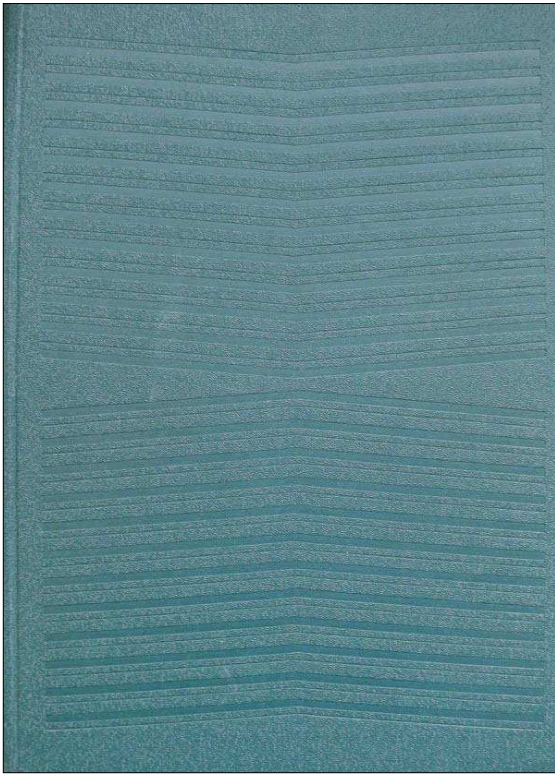
Úvodní strana v knize.

Druhý svazek ledenické obecní kroniky.

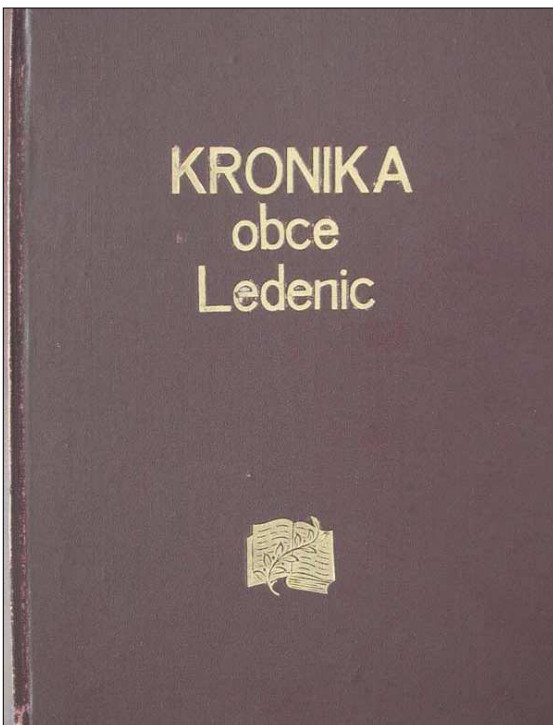
Úvodní strana v knize.

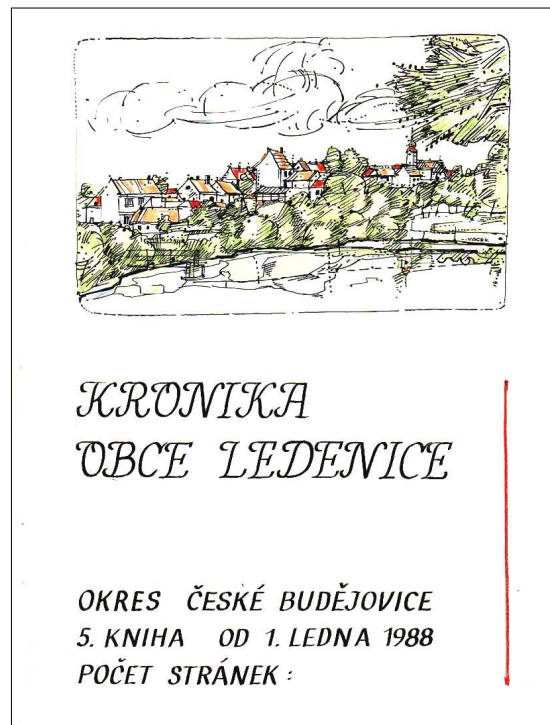
Čtvrtý svazek ledenické obecní kroniky.

Úvodní strana v knize.

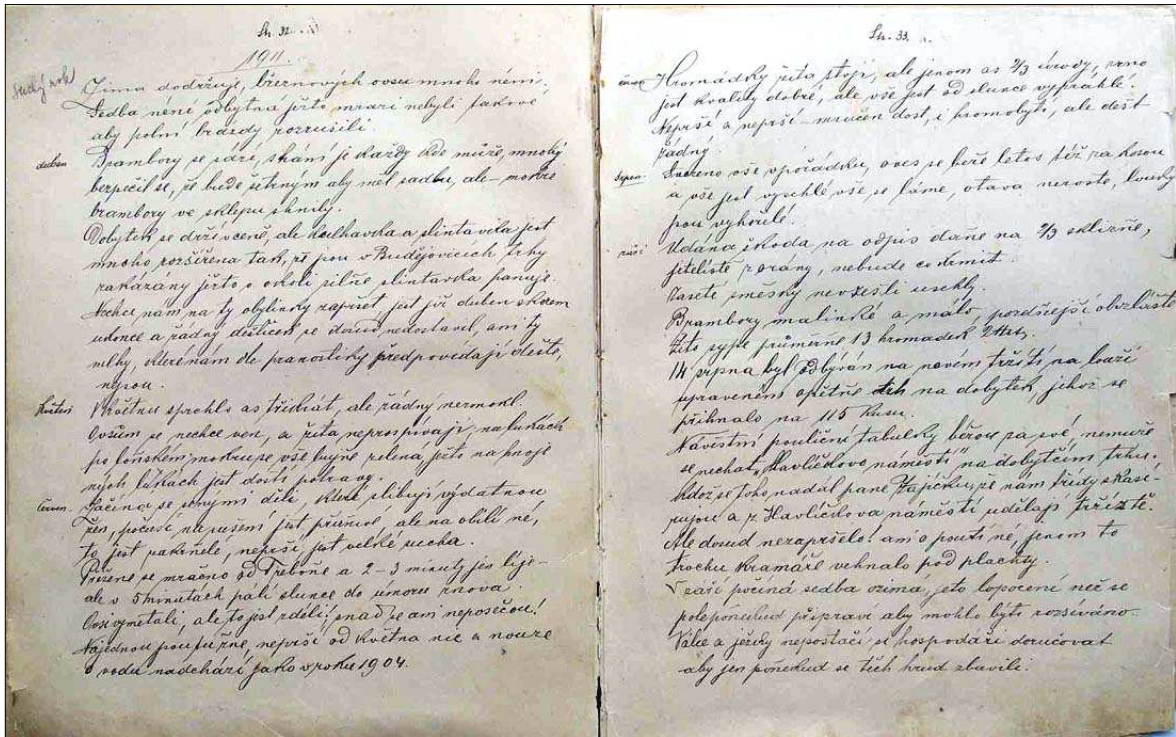

Pátý svazek ledenické obecní kroniky.

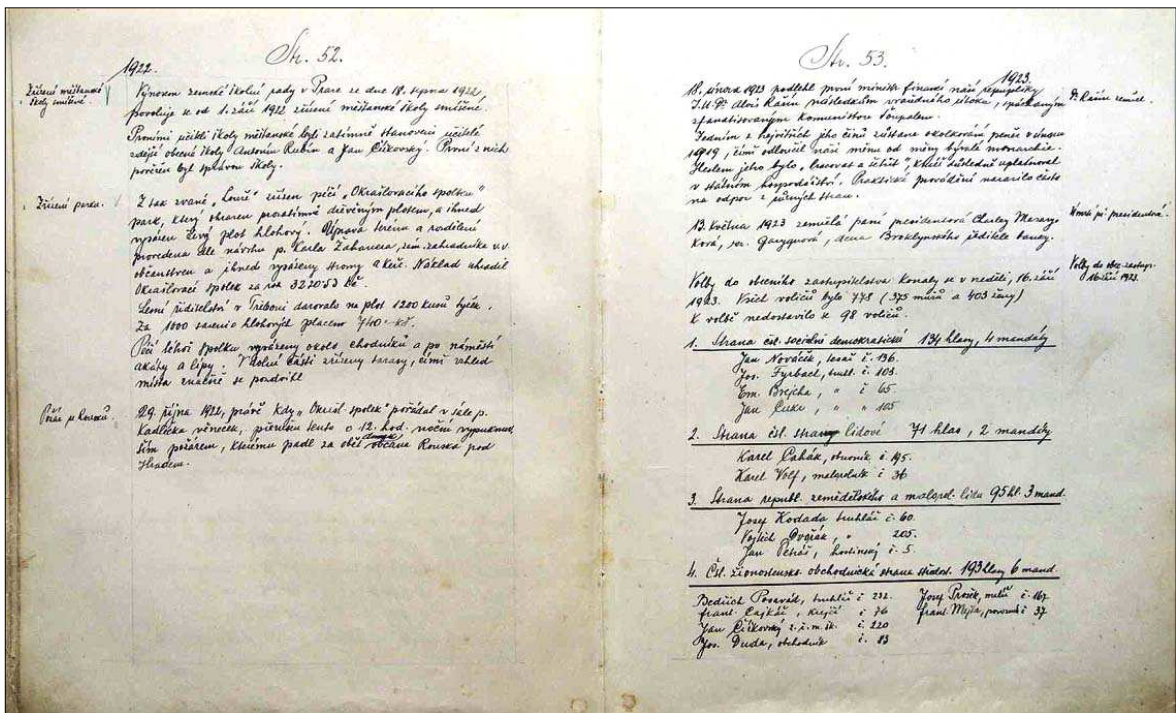

Úvodní strana v knize.

3.III Ukázky kronikářských zápisů z let 1900–1950

Zápis k roku 1911 vypracovaný Emilem Králíkem (OK I., s. 32–33).

Zápis k létům 1922 a 1923 vypracovaný Josefem Proškem (OK I., s. 52–53).

	1936	1937
1936	<p>1. února 1936... (text)</p> <p>2. února 1936... (text)</p> <p>3. února 1936... (text)</p> <p>4. února 1936... (text)</p> <p>5. února 1936... (text)</p> <p>6. února 1936... (text)</p> <p>7. února 1936... (text)</p> <p>8. února 1936... (text)</p> <p>9. února 1936... (text)</p> <p>10. února 1936... (text)</p> <p>11. února 1936... (text)</p> <p>12. února 1936... (text)</p> <p>13. února 1936... (text)</p> <p>14. února 1936... (text)</p> <p>15. února 1936... (text)</p> <p>16. února 1936... (text)</p> <p>17. února 1936... (text)</p> <p>18. února 1936... (text)</p> <p>19. února 1936... (text)</p> <p>20. února 1936... (text)</p> <p>21. února 1936... (text)</p> <p>22. února 1936... (text)</p> <p>23. února 1936... (text)</p> <p>24. února 1936... (text)</p> <p>25. února 1936... (text)</p> <p>26. února 1936... (text)</p> <p>27. února 1936... (text)</p> <p>28. února 1936... (text)</p> <p>29. února 1936... (text)</p> <p>30. února 1936... (text)</p>	<p>1. března 1937... (text)</p> <p>2. března 1937... (text)</p> <p>3. března 1937... (text)</p> <p>4. března 1937... (text)</p> <p>5. března 1937... (text)</p> <p>6. března 1937... (text)</p> <p>7. března 1937... (text)</p> <p>8. března 1937... (text)</p> <p>9. března 1937... (text)</p> <p>10. března 1937... (text)</p> <p>11. března 1937... (text)</p> <p>12. března 1937... (text)</p> <p>13. března 1937... (text)</p> <p>14. března 1937... (text)</p> <p>15. března 1937... (text)</p> <p>16. března 1937... (text)</p> <p>17. března 1937... (text)</p> <p>18. března 1937... (text)</p> <p>19. března 1937... (text)</p> <p>20. března 1937... (text)</p> <p>21. března 1937... (text)</p> <p>22. března 1937... (text)</p> <p>23. března 1937... (text)</p> <p>24. března 1937... (text)</p> <p>25. března 1937... (text)</p> <p>26. března 1937... (text)</p> <p>27. března 1937... (text)</p> <p>28. března 1937... (text)</p> <p>29. března 1937... (text)</p> <p>30. března 1937... (text)</p>

Zápis k létům 1936 a 1937 vypracovaný Antonínem Rubínem (OK I., s. 84–85).

	1939	1940
1939	<p>1. února 1939... (text)</p> <p>2. února 1939... (text)</p> <p>3. února 1939... (text)</p> <p>4. února 1939... (text)</p> <p>5. února 1939... (text)</p> <p>6. února 1939... (text)</p> <p>7. února 1939... (text)</p> <p>8. února 1939... (text)</p> <p>9. února 1939... (text)</p> <p>10. února 1939... (text)</p> <p>11. února 1939... (text)</p> <p>12. února 1939... (text)</p> <p>13. února 1939... (text)</p> <p>14. února 1939... (text)</p> <p>15. února 1939... (text)</p> <p>16. února 1939... (text)</p> <p>17. února 1939... (text)</p> <p>18. února 1939... (text)</p> <p>19. února 1939... (text)</p> <p>20. února 1939... (text)</p> <p>21. února 1939... (text)</p> <p>22. února 1939... (text)</p> <p>23. února 1939... (text)</p> <p>24. února 1939... (text)</p> <p>25. února 1939... (text)</p> <p>26. února 1939... (text)</p> <p>27. února 1939... (text)</p> <p>28. února 1939... (text)</p> <p>29. února 1939... (text)</p> <p>30. února 1939... (text)</p>	<p>1. března 1940... (text)</p> <p>2. března 1940... (text)</p> <p>3. března 1940... (text)</p> <p>4. března 1940... (text)</p> <p>5. března 1940... (text)</p> <p>6. března 1940... (text)</p> <p>7. března 1940... (text)</p> <p>8. března 1940... (text)</p> <p>9. března 1940... (text)</p> <p>10. března 1940... (text)</p> <p>11. března 1940... (text)</p> <p>12. března 1940... (text)</p> <p>13. března 1940... (text)</p> <p>14. března 1940... (text)</p> <p>15. března 1940... (text)</p> <p>16. března 1940... (text)</p> <p>17. března 1940... (text)</p> <p>18. března 1940... (text)</p> <p>19. března 1940... (text)</p> <p>20. března 1940... (text)</p> <p>21. března 1940... (text)</p> <p>22. března 1940... (text)</p> <p>23. března 1940... (text)</p> <p>24. března 1940... (text)</p> <p>25. března 1940... (text)</p> <p>26. března 1940... (text)</p> <p>27. března 1940... (text)</p> <p>28. března 1940... (text)</p> <p>29. března 1940... (text)</p> <p>30. března 1940... (text)</p>

Zápis k létům 1939 a 1940 vypracovaný Theodorem Sládkem (OK I., s. 96–97).

PŘÍLOHA - 4 -

KRONIKY FARNOSTI LEDENICE

4.I Přehled kronik farnosti Ledence

Kronika – název	Obsahuje léta	Kronikář	Jmenován/ začal	Skončil	Zapsal léta	Poznámky
I. svazek <i>Liber Memorabilium parochia Ledenicensis</i> (rozměry 39 x 24,5 cm)	1842–1929	Josef Wobisch	1842	1855	1842–1855	
		Josef Hubr	1855	1867	1855–1867	Události z konce roku zapsal po smrti Josefa Hubra František Vlasák
		Karel Müller	1868	1887	1868–1887	Události mezi dubnem a srpnem 1887 zapsal Vít Dolejší
		Matěj Fischmeister	1887	1893	1887–1893	
		Martin Brožka	1893	1913	1893–1913	
		František Jan Kroiher	květen 1914	1929	1914–1929	Pokračoval v další kronice
II. svazek <i>Pamětní kniha fary ledenické od roku 1930</i> (rozměry 40 x 26,5 cm)	1930–dosud	František Jan Kroiher	květen 1914/1930	1937	1930–1937	Dokončil předchozí kroniku
		Neznámý zapisovatel	1938	1943	1938–1943	
		František Jan Kroiher	květen 1913/1944	1945	1944–1945	
		Václav Žitný	1948	1948	1946–1948	1946–1948 souhrnně
		Josef Dvořák	prosinec 1948	leden 1953	1948–1953	
		Zdeněk Lameš	březen 1953	listopad 1995	1953–1995	
		Josef Hes	prosinec 1995	září 2001	1995–2001	
		Václav Dvořák	září 2001/2006	2008	2001–2008	2001–2005 zpětně

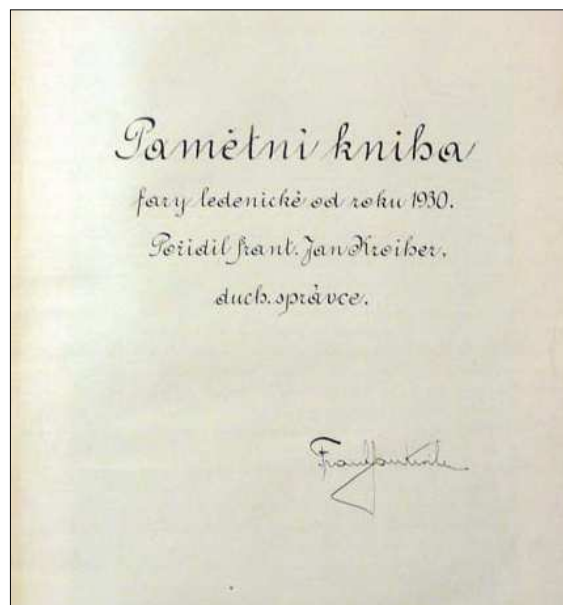
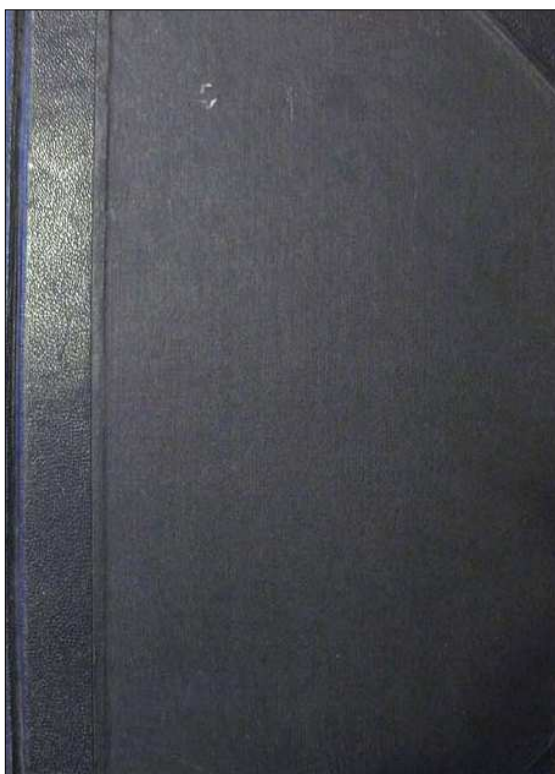
4.II Jednotlivé farní kroniky se zápisy z let 1842–1929 (I. svazek) a 1930–dodnes (II. svazek)

První svazek ledenické farní kroniky.

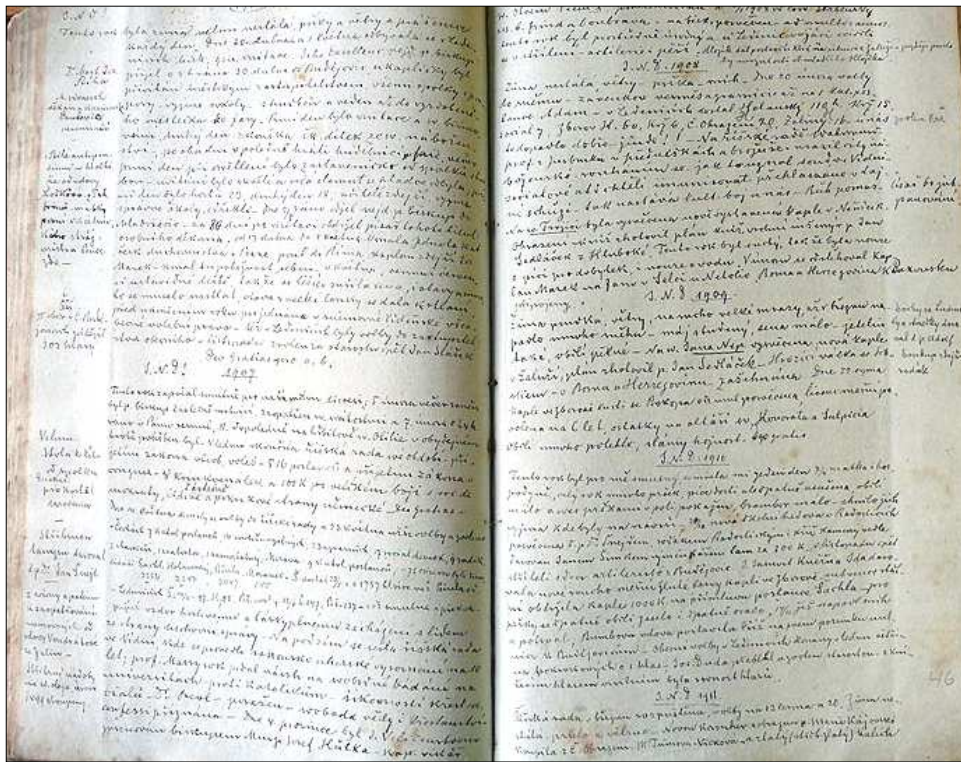
Pečeť ledenické farnosti s podpisem Josefa Wobische na zadním předeštlí.

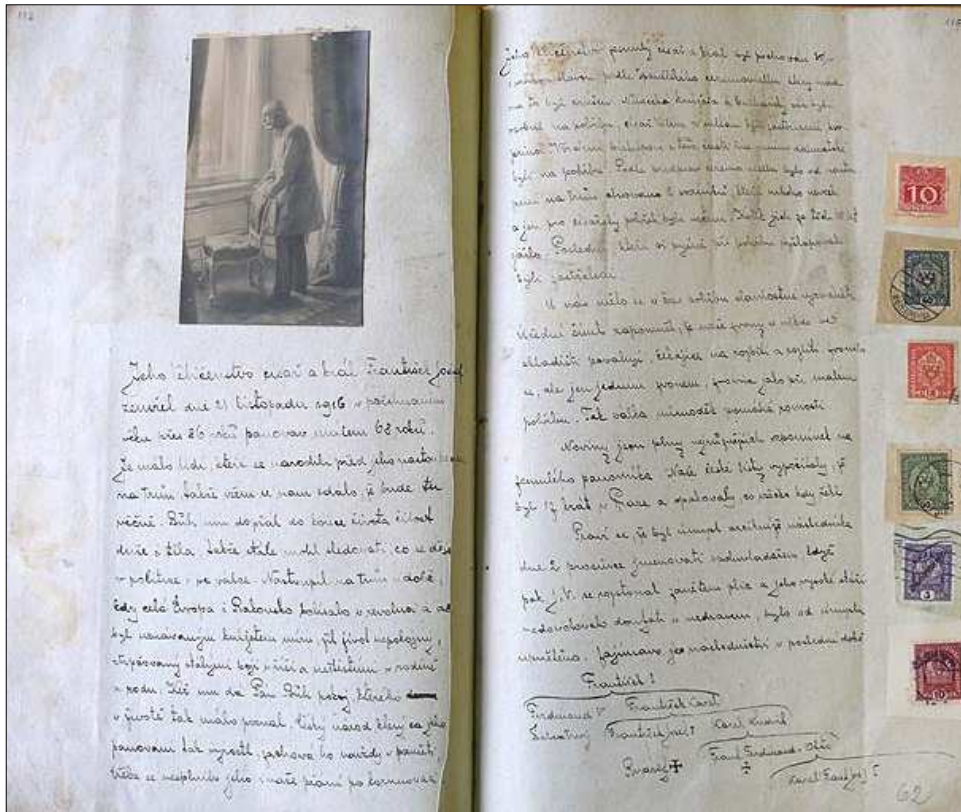
↑ *Úvodní strana v knize.*

← *Druhý svazek ledenické farní kroniky.*

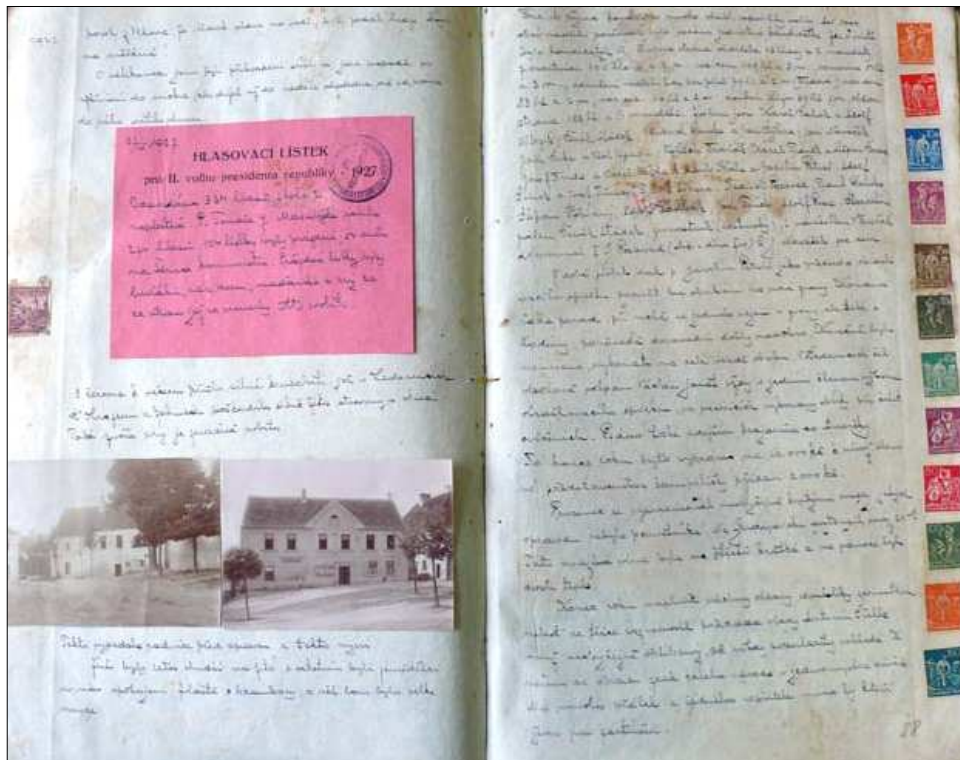
4.III Ukázky kronikářských zápisů z let 1900–1950

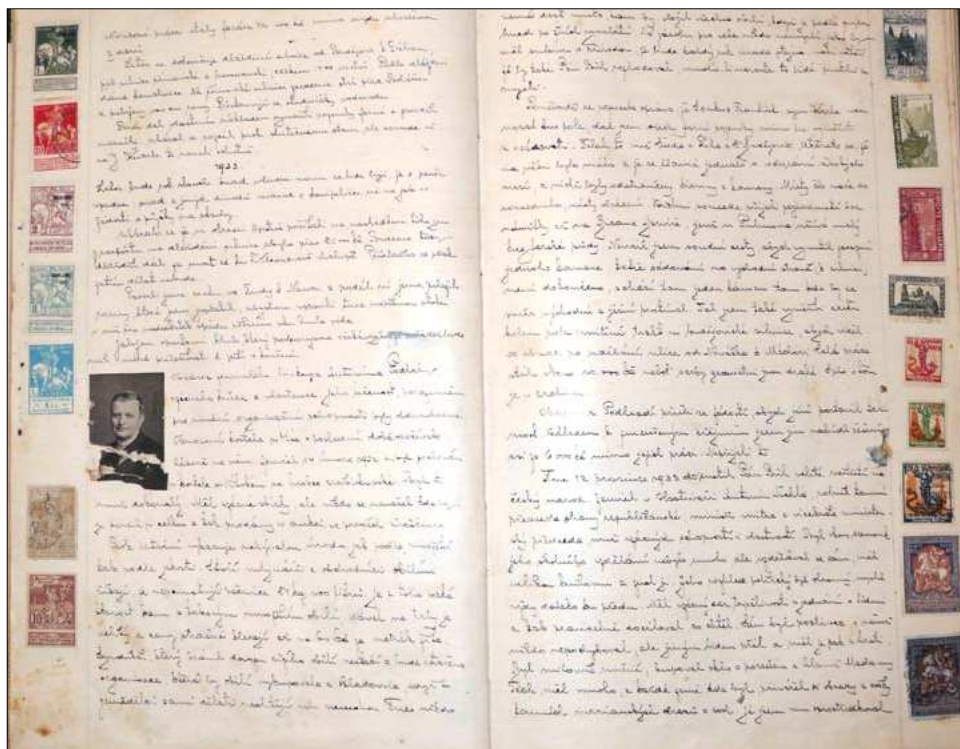
Zápisy z let 1906–1911 vypracované Martinem Brožkou (FK I., fol. 47v–46r).

Zápis k roku 1916 o úmrtí císaře Františka Josefa I. vypracovaný Františkem Janem Kroihorem (FK I., fol. 61v–62r).

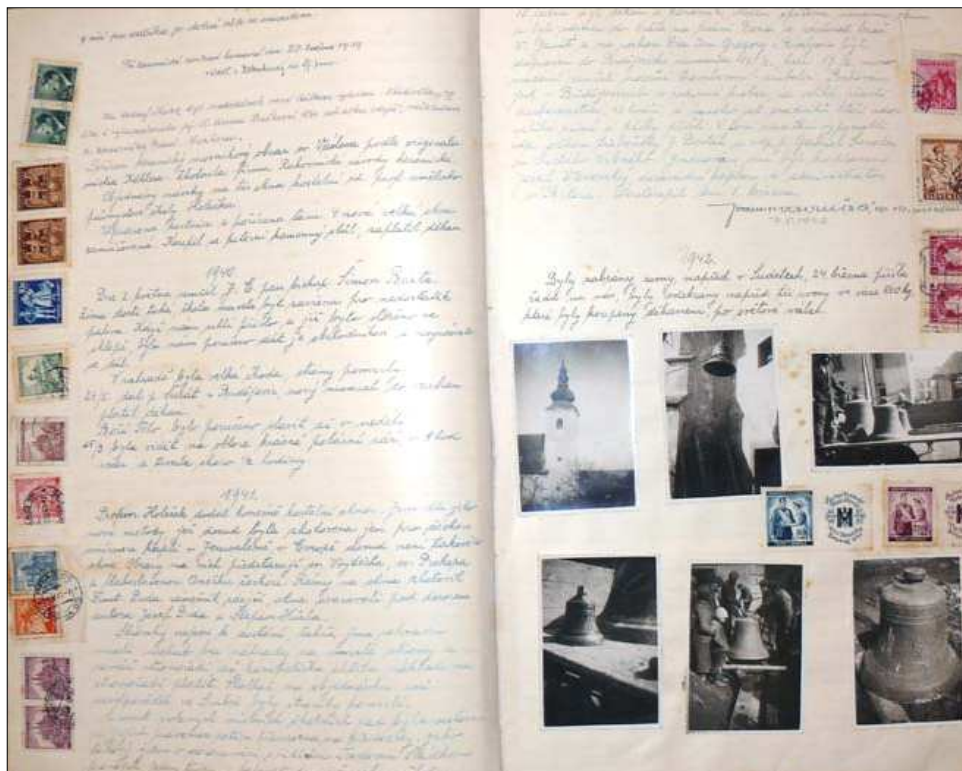
Zápis k roku 1927 vypracovaný Františkem Janem Kroiherem, doplněný prezidentským hlasovacím lístkem, fotografiemi budovy lednické radnice před a po přestavbě a poštovními známkami (FK I., fol. 87v–88r).

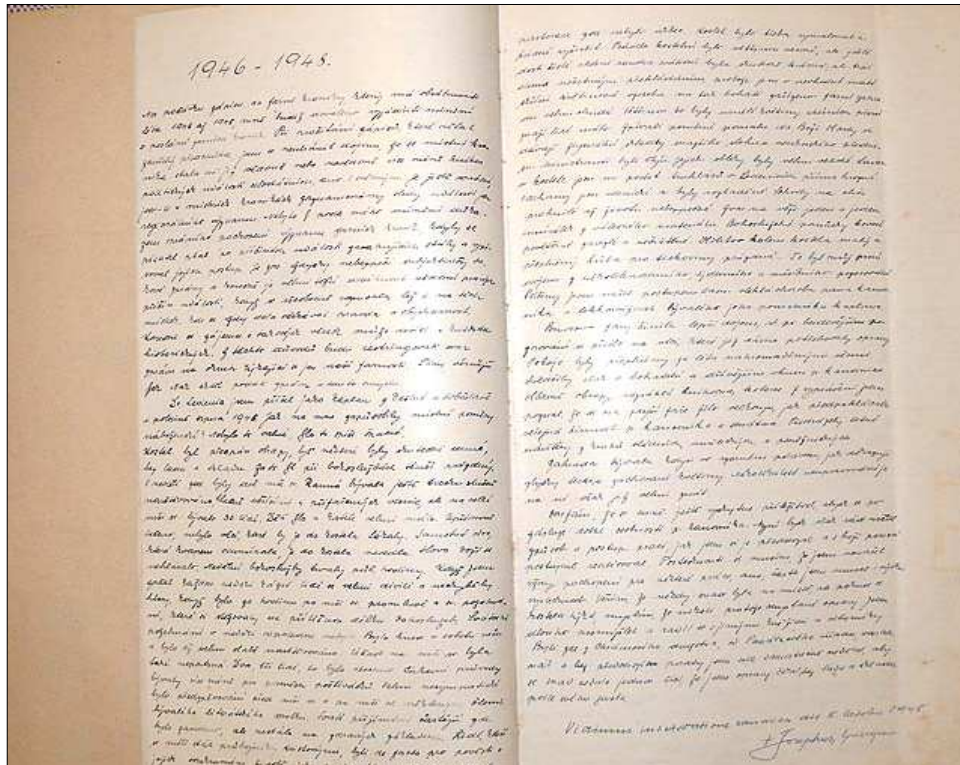
Zápis k roku 1933 vypracovaný Františkem Janem Kroiherem, doplněný fotografií biskupa Antonína Podlahy a poštovními známkami (FK II., nestr., nefol.).

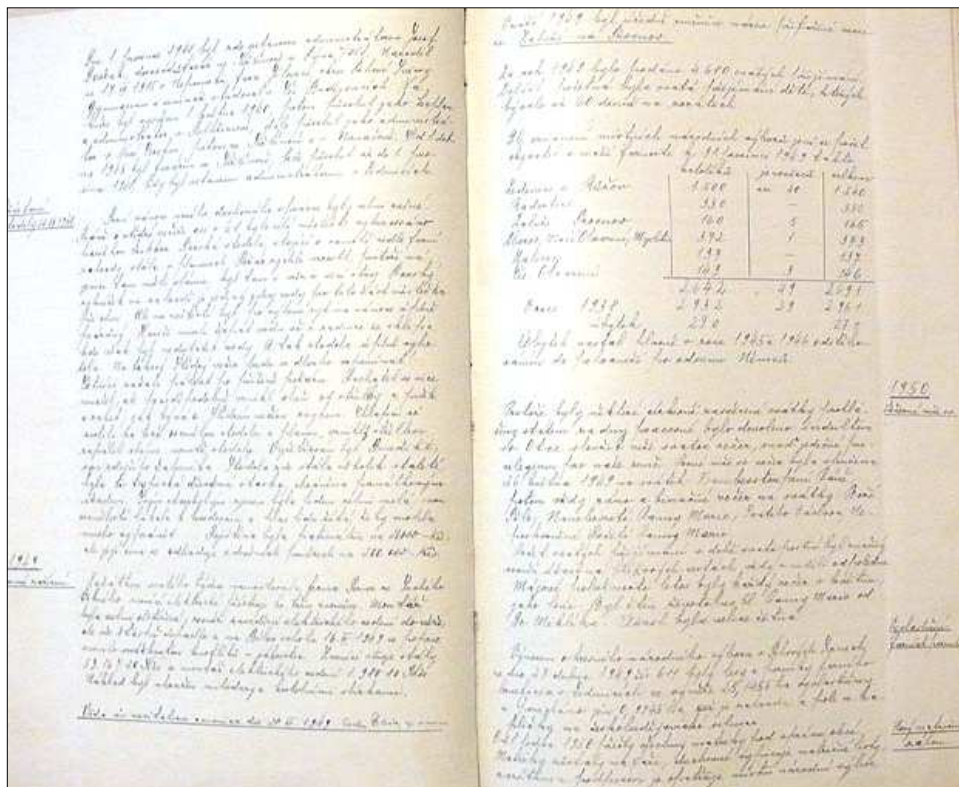
Zápis k roku 1938 vypracovaný neznámým pisatelem (FK II., nestr., nefol.).

Zápis k létům 1939–1942 vypracovaný neznámým pisatelem, dle stylu písma jiným než zápis na předchozím snímku (FK II., nestr., nefol.).

Souhrnný zápis k létům 1946–1948 vypracovaný Václavem Žitným. Levý list z neznámých důvodů zúžen odstrižením, vpravo dole podpis biskupa Josefa Hloucha z 5. října 1948 (FK II., nestr., nefol.).

Zápis k roku 1949 vypracovaný Josefem Dvořákem (FK II., nestr., nefol.).

PŘÍLOHA - 5 -

KRONIKY OBECNÉ ŠKOLY LEDENICE

5.I Přehled kronik Obecné školy Ledenice

Kronika – název	Obsahuje léta	Kronikář	Jmenován/ začal	Skončil	Zapsal léta	Poznámky
I. svazek Kronika (rozměry 34 x 22 cm)	(1684) 1882–1925	Jan Bednář	1882	1885	1684–1885	1684–1881 zpětně
		Jan Mareš	září 1885	červen 1907	1885–1907	
		Jan Šrámek	červen 1907	listopad 1907	1907	Byl pouze prozatímním řídícím učitelem
		Ferdinand Linha	listopad 1907	jaro 1917	1907–1916	
		Jakub Bláha	jaro 1917	červen 1924	1917–1924	Začal po smrti Linhy v květnu 1917
		Antonín Rubín	září 1924	červen 1925	1924–1925	Pokračoval v další kronice
II. svazek Pamětní kniha II. (rozměry 34 x 22 cm)	1925–1945	Antonín Rubín	1924/září 1925	březen 1939	1925–1939	Dokončil předchozí kroniku
		Theodor Sládek	duben 1939	červen 1945	1939–1945	Září 1940– červen 1945 zpětně
III. svazek Pamětní kniha Obecné školy v Ledenicích, díl III. (rozměry 33 x 23 cm)	1945–1951	Theodor Sládek	1939/květen 1945	listopad 1951	1945–1951	Dokončil předchozí kroniku, podrobněji se věnuje osvobození

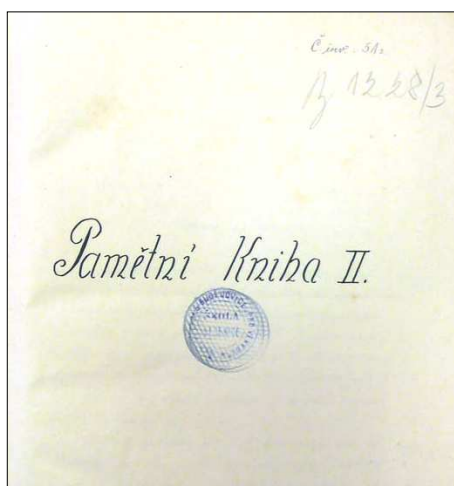
5.II Jednotlivé školní kroniky se zápisy z let (1684) 1882–1925 (I. svazek), 1925–1945 (II. svazek) a 1945–1951 (III. svazek)

První svazek ledenické školní kroniky.

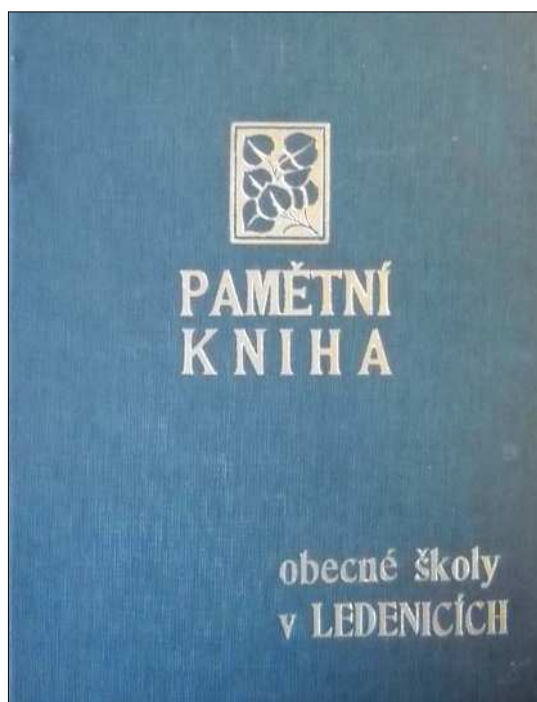

Druhý svazek ledenické školní kroniky.

↑ *Úvodní strana v druhém svazku.*

Třetí svazek ledenické školní kroniky. →

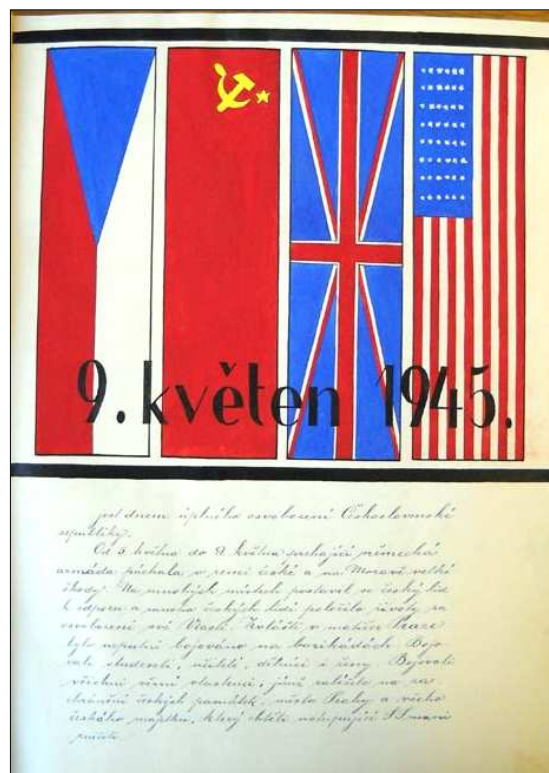
Úvodní strana ve třetím svazku.

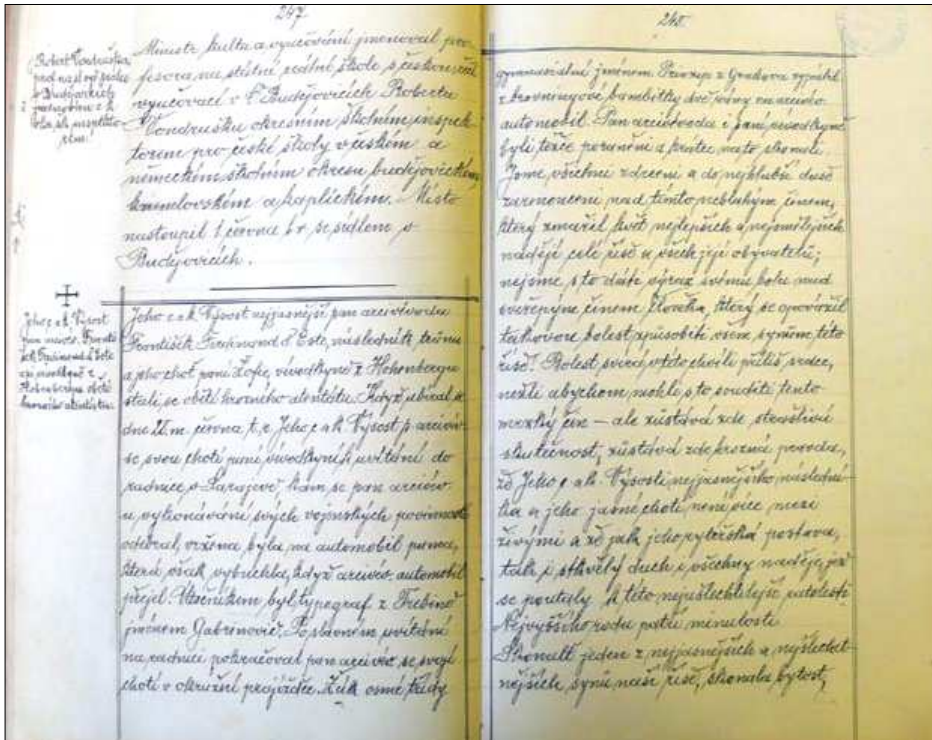
Nadpis ve třetím svazku (s. 3).

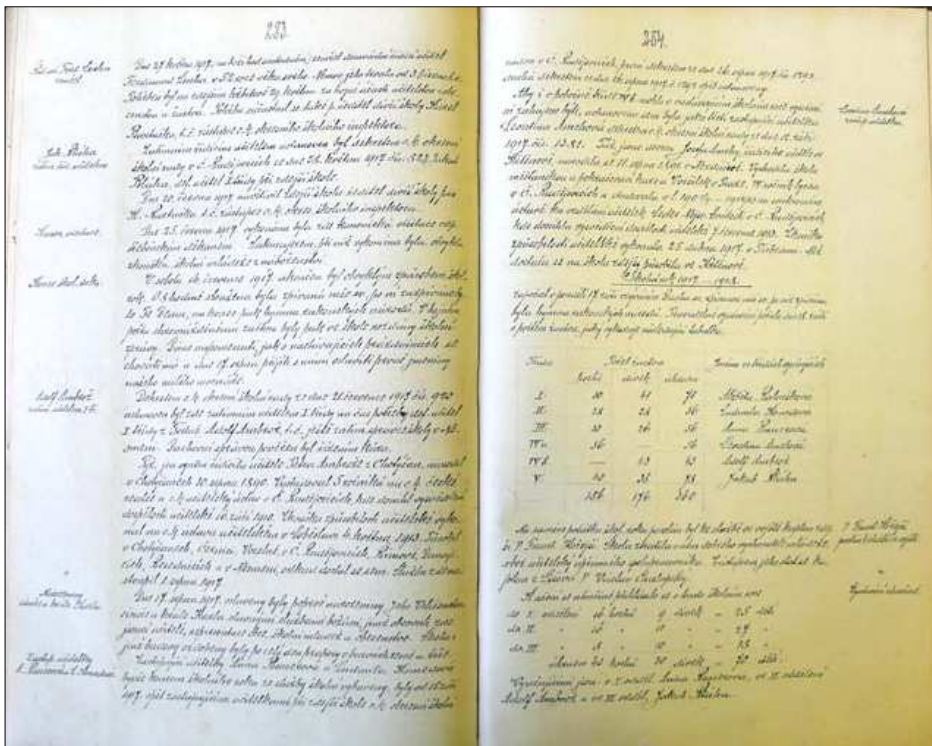
Připomenutí květnového pražského povstání s chybným letopočtem (s. 7).

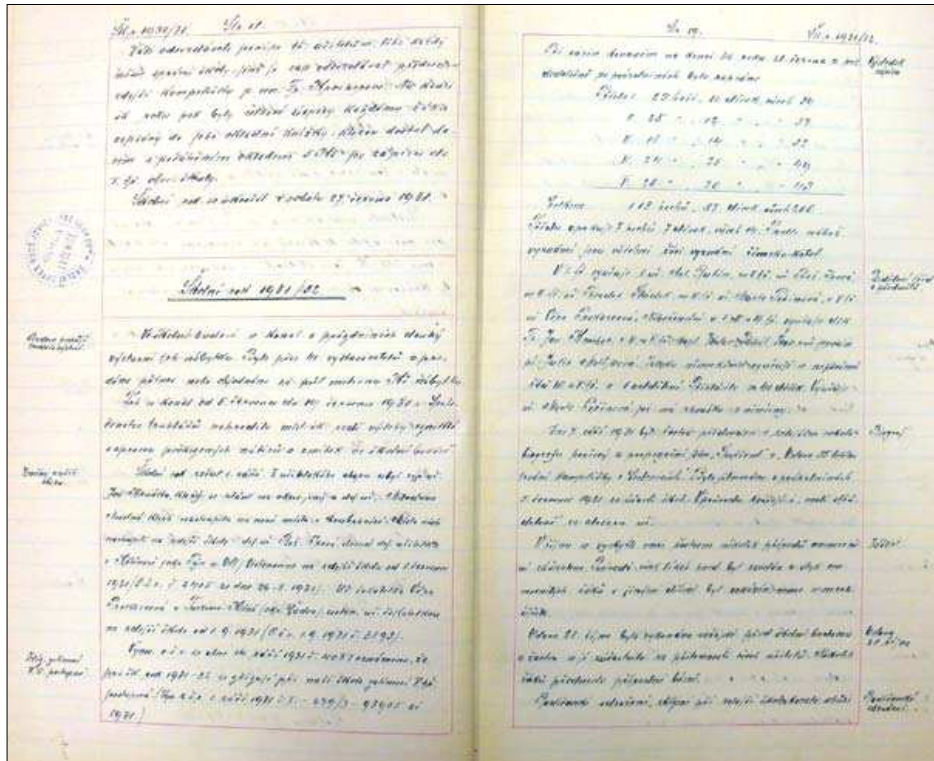
Připomenutí květnového osvobození (s. 9).

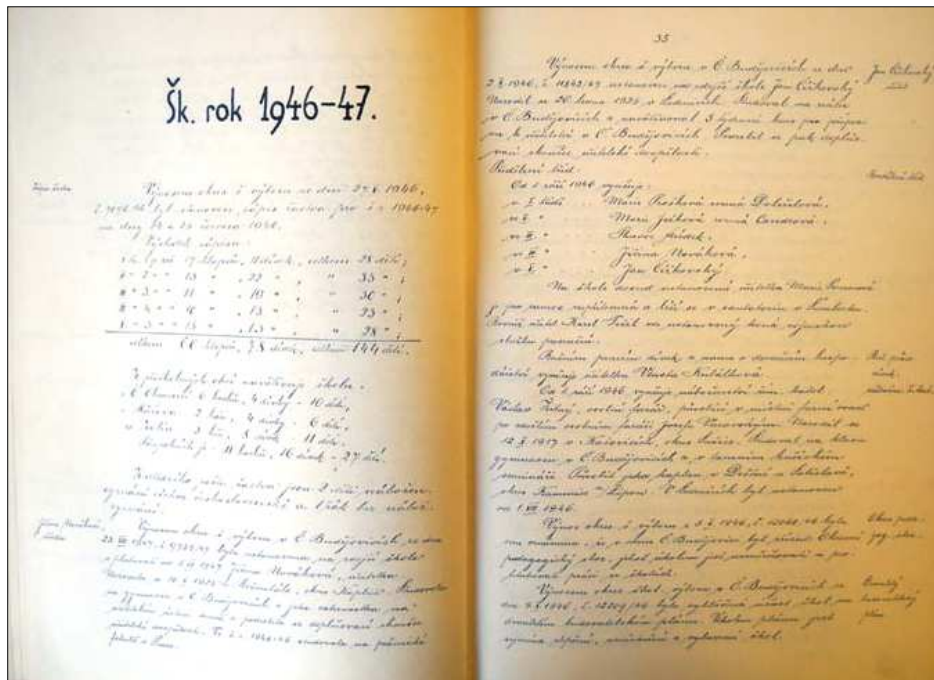
Část zápisu školního roku 1913/1914 vypracovaná Ferdinandem Linhou o úmrtí arcivévodu Františka Ferdinanda d'Este (s. 247–248).

Zápis školního roku 1916/1917 a 1917/1918 vypracovaný Josefem Bláhou (ŠK I., s. 283–284).

Zápis školiňho roku 1931/1932 vypracovaný Antonímem Rubínem (ŠK II., s. 18–19).

Zápis školiňho roku 1946/1947 vypracovaný Theodorem Sládkem (ŠK III., s. 34–35).

PŘÍLOHA - 6 -

LEDENIČTÍ KRONIKÁŘI V LETECH 1900–1950

Josef Prošek, lakýrník, malíř, natěrač a obecní kronikář v letech 1923–1926.

Antonín Rubín (s rodinou), řídící učitel obecné školy, obecní kronikář v letech 1927–1939 a školní kronikář v letech 1924–1939. Vlevo syn Antonín, pozdější významný český pediatr a radiolog, vpravo dcera Marie, od roku 1927 manželka Roberta Linhy, učitele a ledenického obecního kronikáře v letech 1960–1970.

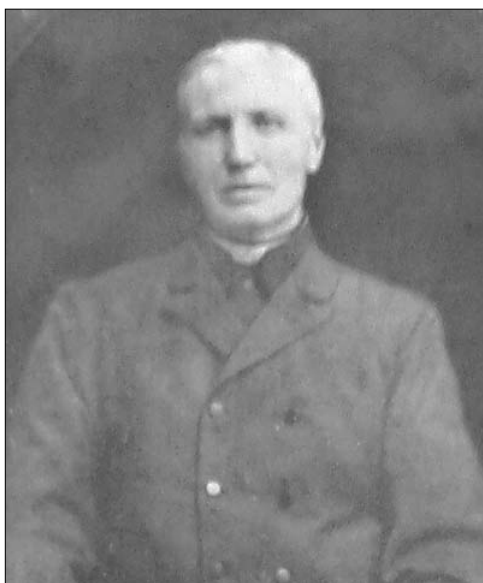
Theodor Sládek, řídící učitel obecné školy, obecní kronikář v letech 1939–1940 a školní kronikář v letech 1939–1951.

František Pohan, učitel na měšťanské škole a obecní kronikář v roce 1945.

Karel Vaněk, poštmistr a obecní kronikář v letech 1947–1950.

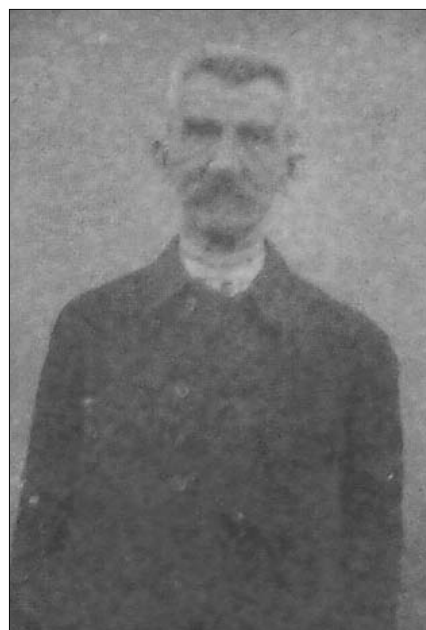
Martin Brožka, ledenický farář a farní kronikář v letech 1893–1913.

František Jan Kroiher, ledenický farář v letech 1914–1948, senátor, národohospodář a publicista. Farní kroniku vedl téměř 30 let.

Václav Žitný, administrátor ledenické farnosti v letech 1946–1948. Do farní kroniky provedl souhrnný zápis z těchto let.

Jakub Bláha, řídicí učitel obecné školy a školní kronikář v letech 1917–1924.

**Zkrácený rodokmen Sládkova rodu
s vyznačením příbuznosti některých
ledenických kronikářů a dalších
významných osob v městečku.**

